SI 4298

AKADEMIA
OBRONY NARODOWEJ

AON 5197/2000

CZYSTKA
W KORPUSIE OFICERSKIM

WYDARZENIA W 1967 ROKU
W WOJSKU POLSKIM W DOKUMENTACH

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 52475
II
Akademii Obrony Narodowej

WARSZAWA 2000

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
WOJSKOWY INSTYTUT HISTORYCZNY

AON 5197/2000

CZYSTKA W KORPUSIE OFICERSKIM

WYDARZENIA 1967 ROKU W WOJSKU POLSKIM W DOKUMENTACH

Wstęp i opracowanie

EDWARD JAN NALEPA

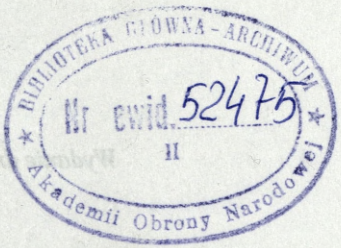

WARSZAWA 2000

Wszystkie dokumenty są publikowane zgodnie z oryginałami.

Redaktor techniczny
Beata Klarowska

Korekta
Renata Czerwińska

ISBN 83-88062-85-9

Wydanie drugie

Skład, druk i oprawa
Akademia Obrony Narodowej – Wydział Wydawniczy
00-910 Warszawa, al. gen. A. Chruściela 103, tel./faks 681-37-52
Zam. nr 22/2000

SPIS TREŚCI

Wykaz użytych skrótów 5
Wstęp 7
Wykaz dokumentów 27
Dokumenty 29
Indeks osobowy 193

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

ASG (WP)	- Akademia Sztabu Generalnego (Wojska Polskiego)
A WL i OPK	- Archiwum Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej Kraju
CAW	- Centralne Archiwum Wojskowe
CKKP	- Centralna Komisja Kontroli Partyjnej
CSD	- Centralne Stanowisko Dowodzenia
CSL	- Centrum Szkolenia Lotniczego
DWOPK	- Dowództwo Wojsk Obrony Powietrznej Kraju
DDes	- Dywizja Desantowa
DZ	- Dywizja Zmechanizowana
GKO	- Garnizonowy Klub Oficerski
GZP WP	- Główny Zarząd Polityczny Wojska Polskiego
IC MON	- Instytucje Centralne Ministerstwa Obrony Narodowej
IL	- Inspektorat Lotnictwa
ITWL	- Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych
JW	- jednostka wojskowa
KC PZPR	- Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KD	- Komitet Dzielnicowy (PZPR)
KKP WP	- Komisja Kontroli Partyjnej Wojska Polskiego
KOPK	- Korpus Obrony Powietrznej Kraju
KP	- Komitet Partyjny (PZPR)
KWPK	- Kodeks Wojskowego Postępowania Karnego
LOK	- Liga Obrony Kraju
LO	- Lotnictwo Operacyjne
LZR	- lotnicze zakłady remontowe
MKK	- Mały Kodeks Karny
MSW	- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
NPW	- Naczelna Prokuratura Wojskowa
OSH	- Oficerski Sąd Honorowy
OSL	- Oficerska Szkoła Lotnicza
OSŁ	- Oficerska Szkoła Łączności
OSU	- Oficerska Szkoła Uzbrojenia
OTK	- obrona terytorialna kraju
OW	- okręg wojskowy

POP	- Podstawowa Organizacja Partyjna (PZPR)
PSzW	- Powiatowy Sztab Wojskowy
RW	- Rada Wojskowa
WAF	- Wojskowa Agencja Fotograficzna
WAK	- wyższe akademickie kursy
WAP	- Wojskowa Akademia Polityczna
WAT	- Wojskowa Akademia Techniczna
WITU	- Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia
WIML	- Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej
WL	- Wojska Lotnicze
WOP	- Wojska Ochrony Pogranicza
WSW	- Wojskowa Służba Wewnętrzna
WSzW	- Wojewódzki Sztab Wojskowy
WW	- Wojska Wewnętrzne
ZP	- Zarząd Polityczny
ŻW	- Żołnierz Wolności

WSTĘP

Wojna arabsko-izraelska, zakończona błyskawicznym sukcesem militarnym Izraela (tzw. wojna sześciodniowa 5-10.06.1967 r.), wywołała szerokie reperkusje polityczne i społeczne w naszym kraju. Rząd polski już 6.6. poparł Arabów i potępił Izrael jako agresora, a kilka dni później za przykładem Moskwy zerwał z nim stosunki dyplomatyczne[1].

Takie jednoznaczne i wyraźne stanowisko kolidowało ze znacznie zróżnicowaną postawą społeczeństwa polskiego. Przy czym niejako naturalna i oczywista w wymiarze emocjonalnym była spontaniczna reakcja obywateli polskich pochodzenia żydowskiego, którzy w sposób mniej lub bardziej jawny wyrażali satysfakcję ze zwycięstwa Izraela, sympatyzowali z nim i popierali jego politykę. Znamienne było jednak to, że przyjazne Żydom, proizraelskie nastroje wykraczały wyraźnie poza tę, nieliczną przecież, część naszego społeczeństwa. Wielu bowiem Polaków z uznaniem wyrażało się o kunszcie bojowym armii izraelskiej, a wojnę na Bliskim Wschodzie postrzegało szerzej jako odbicie konfliktu USA-ZSRR, w którym porażkę militarną państw arabskich odczytywano wyraźnie jako przegraną strony radzieckiej (w myśl hasła: „Nasi Żydzi pobili ich Arabów"). Poglądy takie wyrażano także w środowisku kadry oficerskiej WP[2].

Kierownictwo PZPR świadome tych „wrogich dla ZSRR" nastrojów i w obawie przed gniewną reakcją Kremla, postanowiło się im przeciwstawić. 19.6.1967 r. z trybuny VI Kongresu Związków Zawodowych w Warszawie I sekretarz KC PZPR Władysław Gomułka potępił istniejące w Polsce „syjo-

[1] Decyzja o zerwaniu tych stosunków zapadła 9.6 w Moskwie na spotkaniu delegacji partyjno-rządowych państw-stron Układu Warszawskiego. ZSRR, Bułgaria, Czechosłowacja uczyniły to 10.6, Polska i Węgry - 12.6. Naciskom Kremla nie uległa Rumunia. NRD nie miała stosunków dyplomatycznych z Izraelem.

[2] Gen. Kuropieska napisał po latach: „Wielu spośród moich znajomych oficerów, orientujących się, że Czesi szkolili Arabów (...) pokpiwało sobie z pobratymców twierdząc, że nasi Izraelczycy okazali się znacznie sprawniejsi od ich podopiecznych". J. Kuropieska, *Wspomnienia z lat 1956-1968 (część druga)*, Warszawa 1994, s. 245. Z kolei gen. Pióro stwierdza: „Wojna sześciodniowa na Bliskim Wschodzie (...) zakończyła się kompromitacją radzieckiej strategii i techniki, ujawnieniem nieudolności doradców z Armii Czerwonej wspomagających armie Egiptu i Syrii, obnażeniem słabych storn radzieckiego wywiadu, który okazał brak rozeznania w ocenie sił i umiejętności stron". T. Pióro, *Armia ze skazą. W Wojsku Polskim 1945-1968 (wspomnienia i refleksje)*, Warszawa 1994, s. 376. Zob. też. J. Eisler, *Marzec 1968*, Warszawa 1991, s. 134.

nistyczne środowiska Żydów-obywateli polskich (...), ludzi, którzy w obliczu zagrożenia pokoju światowego, a więc również bezpieczeństwa Polski (...), opowiadają się za agresorem, za burzycielami pokoju i za imperializmem"[3], nazywając ich „piątą kolumną".

W opinii wielu historyków przemówieniem tym Gomułka sam wskazał drogę dla antysemickiej kampanii[4], wykorzystanej w rozgrywkach wewnątrzpartyjnych przez Mieczysława Moczara (wówczas ministra spraw wewnętrznych) i jego zwolenników (tzw. partyzantów)[5]. Jeszcze w czerwcu w wielu instytucjach i zakładach pracy odbywały się zebrania pracownicze i partyjne, których uczestnicy potępiali politykę Izraela, „odcinali się" od „syjonizmu" i „syjonistów". Ze szczególnym zapałem przystąpiono do ich rozpracowywania w aparacie partyjnym, resortach MSW i MON, administracji państwowej i gospodarczej oraz wśród literatów i dziennikarzy. W tych też środowiskach animowanie i kreowanie nastrojów wrogich Żydom było najsilniejsze i najliczniejsze.

Latem 1967 roku obiektem zintensyfikowanych poczynań „partyzantów" stało się środowisko wojska, które - jak się wkrótce miało okazać - zostało poddane zakrojonej na dużą skalę antysemickiej kampanii, połączonej z usuwaniem z armii oficerów narodowości żydowskiej i ich „popleczników". Osobą, której „należało się" pozbyć był minister ON marszałek Marian Spychalski (miał żonę Żydówkę), a w następnej kolejności oficerów narodowości żydowskiej zajmujących eksponowane stanowiska w armii, w szczególności w wojskach OPK, wojskach lotniczych, Głównym Kwatermistrzostwie WP, pionie technicznym i Zarządzie II Sztabu Generalnego. Spychalskiemu, dzięki opiece Gomułki, udało się przetrwać jeszcze do kwietnia 1968 r. (zmienił go gen. Jaruzelski), ale przy jego niemal całkowitej bierności (pomijając

---

[3] *Przemówienie tow. Władysława Gomułki na VI Kongresie Związków Zawodowych*, „Trybuna Ludu" nr 169 z 20.6.1967 r. Określenie „piąta kolumna" nie znalazło się w żadnym tekście drukowanym w prasie ani później w zbiorze przemówień W. Gomułki.

[4] Zob. np. A. Paczkowski, *Pół wieku dziejów Polski 1939-1989*, Warszawa 1995, W. Roszkowski, *Historia Polski 1914-1993*, Warszawa 1994, J. Eisler, *Zarys dziejów politycznych Polski 1944-1989*, Warszawa 1992.

[5] „Partyzantami" nazywano grupę działaczy partyjnych i państwowych, głównie o orientacji nacjonalistycznej, skupionych wokół M. Moczara, wiceministra ON gen. Grzegorza Korczyńskiego, komendanta głównego MO Tadeusza Pietrzaka i organizacji ZBoWiD. Do kręgu osób najbliższych wówczas Moczarowi wielu badaczy zalicza gen. W. Jaruzelskiego, wtedy szefa Sztabu Gen. WP, a wcześniej szefa GZP WP.

podpisywanie rozkazów personalnych) jeszcze w 1967 r. zwolniono z WP kilkudziesięciu wyższych oficerów pochodzenia żydowskiego.

Wojna na Bliskim Wschodzie z oczywistych względów wzmogła zainteresowanie kadry wojskowej sytuacją polityczno-militarną w tym rejonie świata, polityką Izraela i jej reperkusjami w Polsce. Na prośbę organizacji partyjnych bądź zarządów politycznych wielu instytucji i jednostek wojskowych garnizonu warszawskiego komitet partyjny Ministerstwa Spraw Zagranicznych kierował do nich swoich prelegentów (głównie pracowników b. ambasady polskiej w Tel-Avivie) celem wygłoszenia informacji politycznych.

Spotkania takie odbyły się w następujących instytucjach centralnych MON: Inspektoracie OTK (28.6), ASG (1.7), Sztabie Gen. WP (3.7), Dowództwie WOPK (6.7), Szefostwie WSW (8.7), GZP WP (6.7), Inspektoracie Lotnictwa (11.7), WAP (11.7), Naczelnej Prokuraturze Wojskowej i Izbie Wojskowej Sądu Najwyższego (12.7). W pięciu ostatnich z wymienionych informację wygłosił I sekretarz b. ambasady PRL w Izraelu Erwin Klimczak. Uwzględniając fakt, że w spotkaniach tych uczestniczyli również przedstawiciele jednostek podległych, to sprawy poruszane tam przenoszone były do znacznie szerszego kręgu kadry WP.

Treści tych wystąpień, a zwłaszcza odpowiedzi prelegentów na pytania „z sali", stały się wkrótce istotnymi argumentami w procesie oczyszczania wojska z Żydów i ich sympatyków. Szczególnie często sięgano tu do różnych plotek, pomówień czy domysłów, jak np. w przypadku rzekomego wyjazdu do Izraela (w odwiedziny do krewnych) żony ministra ON M. Spychalskiego.

Zjawiska takie miały miejsce - mimo różnej skali - w całym Wojsku Polskim, we wszystkich okręgach wojskowych, rodzajach sił zbrojnych, wojsk i służb oraz instytucjach centralnych MON. W wielu jednostkach i sztabach, zwłaszcza w dużych garnizonach, zwoływane były - przeważnie z inspiracji organizacji partyjnych lub organów politycznych wojska - liczne, najczęściej otwarte zebrania partyjne, narady i spotkania kadry zawodowej. Powszechnie kontestowano na nich obecność w naszym wojsku osób narodowości żydowskiej, które zajęły postawę popierającą agresję Izraela bądź zajmowały bierne stanowisko w tej sprawie (wyrażało się to wyraźnie w żądaniu, by Siły Zbrojne PRL oprzeć na kadrze narodowej). Miały one w większości przy-

padków spokojny, naturalny przebieg kontrolowany przez dowódców i aparat polityczny.

Środowiskiem wojska, w którym konflikt bliskowschodni miał swój szczególnie silny rezonans i spektakularne konsekwencje, były jednostki, sztaby i instytucje Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, a także - ściśle związane z nimi - Wojska Lotnicze[6]. Przyczyn tego stanu rzeczy upatrywać należy głównie w dwóch przesłankach:

1. Sukces wojsk izraelskich obnażył wiele mankamentów systemu obrony powietrznej kraju oraz słabości organizacyjno-technicznych tych wojsk. Okazało się bowiem, że lotnictwo izraelskie działając na małych wysokościach zaskoczyło całkowicie system radiolokacyjny i rakietowy oraz lotnictwo myśliwskie państw arabskich. Wobec analogicznych rozwiązań w całym Układzie Warszawskim stawiało to w niekorzystnym świetle ogólny potencjał obronny naszych wojsk OPK i mogło rodzić brak zaufania nie tylko do dowódców odpowiedzialnych za jego funkcjonowanie, ale także kierownictwa WP[7].

2. Faktyczne i rzekome wypowiedzi oraz postawy polityczne przedstawicieli dowództwa WOPK i części kadry (oraz ich rodzin) związane z pozytywnym stosunkiem do Izraela i syjonizmu.

Za początek całej akcji w WOPK przyjąć można zorganizowanie w końcu czerwca informacji politycznej (nt. sytuacji międzynarodowej po „agresji" Izraela) dla kadry zawodowej w 64 paplot I Korpusu WOPK w Warszawie. Przeprowadził ją Władysław Knycpel (dziennikarz), który dał m.in. szeroką charakterystykę środowiska Żydów w Polsce. Do GZP WP wpłynął następnie meldunek (od mjr. Leona Cymiela, Oficera WSW tej jednostki), w którym spotkanie to określono jako „antyżydowską hecę", W. Knycpla jako „antysemitę" i „żydożercę", a postawę kadry pułku - prowokacją wobec obywateli polskich pochodzenia żydowskiego, gdyż poparła (oklaskami) stanowisko prelegenta i zadawała mu „szereg prowokacyjnych pytań o charakterze anty-

[6] Po rozformowaniu w 1962 r. Dowództwa Wojsk Lotniczych i Obrony Przeciwlotniczej Obszaru Kraju, w latach 1962-1967 funkcjonował w WP podział na: WOPK, Inspektorat Lotnictwa i Lotnictwo Operacyjne, a od grudnia 1967 r. - na WOPK (dca gen. dyw. Roman Paszkowski) i Wojska Lotnicze (dca gen. dyw. Jan Raczkowski).

[7] Szerzej o tym: A. Stachula, P. Kuryś, *Rozwój i doskonalenie Wojsk Obrony Powietrznej Kraju*, w: Rozwój ludowego Wojska Polskiego 1956-1980 („Dzieło II"), mps, Warszawa 1985, s. 62 i dalsze.

semickim"[8]. Treści tej informacji szybko rozeszły się wśród większości kadry zawodowej WOPK wywołując szerszą dyskusję, tym bardziej, że były one zbliżone do zasadniczych myśli wystąpienia W. Gomułki z 19.6.1967 roku. W dyskusji coraz mocniej krytykowano przedstawicieli Dowództwa WOPK za ich rzekome wypowiedzi proizraelskie i uchylanie się od potępienia przejawów sympatii dla Izraela w naszym kraju, w tym także w wojsku. Odnosiły się one głównie do dowódcy WOPK gen. dyw. Czesława Mankiewicza[9] i jego zastępcy ds. politycznych gen. bryg. Tadeusza Dąbkowskiego[10]. Wskazywano też na żydowskie pochodzenie szefa Sztabu WOPK gen. bryg. Jana Stamieszkina. Niecierpliwie czekano więc w WOPK na zapowiedzianą wcześniej na 26.6. naradę aktywu partyjnego tych wojsk, która według opinii większości nie mogła pominąć spraw dotyczących agresji Izraela i postaw Żydów w Polsce.

W naradzie uczestniczyło 180 aktywistów partii ze związków taktycznych i Sztabu WOPK. Ze strony kierownictwa GZP WP wzięli w niej udział zastępca szefa GZP WP gen. bryg. Zbigniew Szydłowski i szef Inspekcji GZP płk Wacław Lang. Referat pt. „O stanie i zadaniach pracy partyjno-poli-

[8] Relacja ustna (w oparciu o notatki sporządzone w 1967 r.) ówczesnego sekretarza KP WOPK płk. Władysława Żygadły z 16.6 i 20.9.1984 r. spisana przez autora. Opinii mjr. Cymiela nie podzielał szef WSW I Korpusu WOPK ppłk Zenon Duda, który uznał ją za tendencyjne naświetlenie sytuacji wynikające z przynależności narodowej autora. Meldunek mjr. Cymiela nie poszedł więc dalej po linii WSW, a prawdopodobnie dotarł do GZP drogą pozasłużbową.

[9] Gen. Mankiewiczowi przypisywano, że po pierwszym dniu wojny izraelsko-arabskiej, w trakcie czytania danych z nasłuchu radiowego, nie ukrywał swego zadowolenia z sukcesów wojsk Izraela stwierdzając m.in.: „teraz pójdzie już jak nóż w masło, (...) Izrael kolejno rozbije Egipt, Syrię i Jordanię". Zarzucono mu także naganne zachowanie się jego żony Marii, która rzekomo „brała udział w libacji w redakcji „Przyjaciółki" na cześć odniesionego przez Izrael zwycięstwa" oraz postawę syna Piotra, który „podpisał petycję przeciwko relegowaniu z Uniwersytetu Warszawskiego Adama Michnika na początku 1967 roku". Zob. Dane KP PZPR WOPK do opinii partyjnej tow. Czesława Mankiewicza (z 3.7.1968 r.), Archiwum Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej Kraju (dalej: AWL i OPK) 5022/72/18, s. 101.

[10] Gen. Dąbkowskiemu zarzucono wypowiedzi w obecności oficerów ZP WOPK, wyrażające sympatię wobec Izraela oraz celowe ograniczanie informacji dla aktywu WOPK, związanych z postawami środowisk żydowskich w Polsce, niezgodnych z linią partii i rządu. Chodziło tu głównie o nieprzekazanie przez gen. Dąbkowskiego Zarządowi Politycznemu WOPK pełnych treści informacji politycznej prowadzonej przez szefa GZP WP w dniu 13.6.1967 roku (dotyczyła oceny agresji Izraela i postawy środowisk żydowskich w Polsce) dla szefów ZP OW, RSZ i IC MON. Zob. Notatka służbowa o przebiegu zebrania POP Sztabu WOPK w dn. 4.7.1967 r., Centralne Archiwum Wojskowe (dalej: CAW), 1551/85/82, s. 181. Por. także relacja W. Żygadły. W rozmowie z autorem gen. Dąbkowski stwierdził, że były to zarzuty niesprawiedliwe i miały na celu - jego zdaniem - odwołanie go ze stanowiska. Relacja ustna gen. T. Dąbkowskiego z 4.12.1984 r. Notatki własne autora.

tycznej w wojsku w świetle materiałów i uchwał VIII Plenum KC" wygłosił szef Zarządu Politycznego WOPK gen. Dąbkowski[11]. Wbrew oczekiwaniu aktywu mówca nie ustosunkował się w ogóle do nastrojów w środowisku kadry zawodowej WOPK i tylko pobieżnie przekartkował część referatu dotyczącą bezpośrednio postaw części członków partii wobec „agresji" Izraela, spłycając całkowicie zawarte tam treści[12]. Stanowisko takie uniemożliwiło przeprowadzenie szerszej dyskusji na te tematy, tym bardziej że nie nawiązał też do nich w swym wystąpieniu gen. Szydłowski. Uczestnicy narady uchwalili jedynie rezolucję skierowaną do Komitetu Centralnego PZPR[13], popierającą stanowisko kierownictwa partii wobec konfliktu na Bliskim Wschodzie. Zauważyć trzeba, że w naradzie nie uczestniczył zarówno dowódca WOPK gen. Mankiewicz (przebywał na urlopie), jak i szef Sztabu WOPK gen. Stamieszkin (podróż służbowa). Narada partyjna nie tylko nie wpłynęła na rozładowanie krytycznego nastawienia wobec kierownictwa WOPK, ale jeszcze dała mu - potęgując oburzenie oficerów - nowy impuls. Wywołały go nieobecność na naradzie gen. Mankiewicza i gen. Stamieszkina oraz wystąpienie gen. Dąbkowskiego.

W tych okolicznościach 29.6 odbyło się zebranie POP ZP WOPK poświęcone omówieniu sytuacji w Dowództwie WOPK. Zebrani krytycznie ocenili dotychczasowe postawy przedstawicieli DWOPK wobec nastrojów powstałych wśród członków partii, kadry zawodowej Sztabu i jednostek w terenie wskazując na wcześniejsze wypowiedzi i zachowania generałów Mankiewicza i Dąbkowskiego. Ze szczególną troską mówiono o sprawach gotowości bojowej wojsk OPK, wytykając przy tym powstałe z winy dowództwa zaniedbania w tym zakresie. Dotyczyły one głównie aktualnego stanu obrony powietrznej kraju (niewłaściwy system dyżurów bojowych, brak nowoczesnego sprzętu zabezpieczającego loty, złe ukrycie sprzętu bojowego, wadliwy styl kierowania wojskami itp.). Na zebraniu tym podjęto też decyzję o przeprowadzeniu prelekcji (tzw. informacji) dla całej kadry Sztabu

[11] Zob. Protokół z narady aktywu partyjnego Wojsk OPK w dniu 26.6.1967 r. poświęconej omówieniu stanu i zadań pracy partyjno-politycznej w świetle VIII Plenum KC PZPR, AWL i OPK 5022/72/9, s. 235.

[12] Relacja płk W. Żygadły.

[13] Zob. Dokument 1.

WOPK, poświęconej sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej po „agresji" Izraela na kraje arabskie[14].

Prelekcję przeprowadził 1.7.1967 roku pracownik KC PZPR Ryszard Frelek. W oparciu o jej treści i wystąpienia W. Gomułki z 19.6.1967 r. Komitet Partyjny Sztabu WOPK zorganizował informację dla wszystkich oficerów Dowództwa WOPK, w trakcie której prelegent (płk Jan Wieczorek) skoncentrował się na proizraelskich i prosyjonistycznych przejawach zachowania oficerów w jednostkach WOPK. 1.7. odbyło się zebranie POP Sztabu, na którym zadecydowano o przeprowadzeniu zebrań w POP w jednostkach i sztabach tych wojsk, mających rozwinąć treści przemówienia W. Gomułki na VI Kongresie Związków Zawodowych, w nawiązaniu do sytuacji w Dowództwie WOPK[15]. Zebrania takie odbyły się m.in. w POP Wojsk Radiotechnicznych, w POP Szefostwa Artylerii (3.7), w POP Zaopatrzenia i Oddziału Rewizji (7.7), w POP Szefostwa Lotnictwa (5.7), w POP Sztabu WOPK (4.7). Na wszystkich poparto stanowisko Gomułki w kwestii polityki partii i rządu polskiego wobec środowisk żydowskich w Polsce. Jak bumerang we wszystkich dyskusjach powracała sprawa postaw niektórych oficerów - członków partii w Dowództwie i Wojskach OPK oraz podniesienie gotowości bojowej tych wojsk. Na zebraniu POP Sztabu WOPK poddano ostrej krytyce styl pracy dowództwa i gotowość bojową w oddziałach WOPK. Wtedy też zrodził się pomysł skierowania do I Sekretarza KC PZPR rezolucji, której opracowaniem zająć się miała komisja redakcyjna (złożona z przedstawicieli wszystkich POP Dowództwa WOPK - było ich 12). Jej skład (34 osoby) ustalił się 6.7.1967 roku, tego dnia podjęła też ona pracę nad tekstem dokumentu[16].

Istotny wpływ na dalszy bieg wypadków w wojskach OPK miała postawa gen. Mankiewicza. Powrócił on z urlopu 5.7.1967 roku i zażądał od zastępującego szefa ZP płk. Stefana Rutkowskiego (gen. Dąbkowski wyjechał 28.6 na urlop do Rumunii) przedstawienia mu materiałów informacji politycznej z 1.7, protokołów zebrania POP Sztabu z 4,7., i innych zebrań. Następnie udał

[14] Zob. Protokół nr 80 z zebrania POP ZP WOPK w dn. 26.6.1967 r., AWL i OPK, 5022/72/5, s. 52.

[15] Protokół nr 81 z zebrania z POP Sztabu WOPK w dniu 1.7.1967 r., AWL i OPK, 5022/72/6, s. 55.

[16] Notatka służbowa o przebiegu zebrania POP Sztabu WOPK w dn. 4.7.1967 r., CAW 1551/85/82, s. 181. Zob. Dokument 2 i 5.

się do GZP WP, gdzie oskarżył „swoje" organizacje partyjne, a głównie POP Sztabu WOPK, o „nacjonalizm, antysemityzm i rasizm"[17]. Tego samego dnia (5.7.) gen. Mankiewicz spotkał się z ministrem ON marszałkiem Spychalskim, który miał odradzać dowódcy WOPK „pokazywanie się" w Dowództwie WOPK do czasu wyjaśnienia całej sprawy. Ponieważ jednak przebieg zebrań POP w WOPK i działania gen. Mankiewicza nabrały szerszego rozgłosu nie tylko w środowisku WOPK, ale w wielu innych rodzajach wojsk i instytucjach centralnych MON, 6.7.1967 roku do Dowództwa WOPK udała się komisja GZP WP w składzie: gen. bryg. Jan Czapla (zastępca szefa GZP) i płk Leon Morawski (Zarząd I GZP). Aktyw partyjny przyjął ich bardzo nieprzychylnie, obawiając się wywierania presji na Zarząd Polityczny i Komitet Partyjny WOPK w kierunku wyciszenia całej sprawy[18]. Członkowie komisji odbyli następnie kilkugodzinne rozmowy z kierownictwem Zarządu Politycznego na temat sytuacji i nastrojów w wojskach OPK oraz przebiegu zebrania POP Sztabu z 4.7. Po zapoznaniu się z sytuacją, gen. Czapla pozytywnie ocenił dotychczasową pracę i stanowisko zajęte przez Komitet Partyjny WOPK[19].

Sytuację w wojskach OPK zreferował gen. J. Czapla jeszcze tego samego dnia ministrowi Spychalskiemu w Gabinecie MON (przy ul. Klonowej) w późnych godzinach nocnych. Przy tej rozmowie byli obecni również szef GZP WP gen. dyw. Józef Urbanowicz, szef Sztabu Generalnego WP gen. dyw. Wojciech Jaruzelski, szef WSW gen. bryg. Teodor Kufel, szef Departamentu Kadr MON gen. bryg. Stanisław Wytyczak. Gen. Czapla mówił o pilnej potrzebie odwołania ze stanowiska gen. Mankiewicza, gdyż - jak powiedział - stracił on całkowicie autorytet u podwładnych. Spychalski początkowo zareagował na to bardzo ostro, zdecydowanie się temu sprzeciwiając, tym bardziej, że spośród pozostałych uczestników spotkania nikt nie poparł stanowiska gen. Czapli. Dopiero po dłuższej dyskusji i ocenie ewentualnych skutków pozostawienia dowódcy WOPK na stanowisku, minister ustąpił. Ustalono jednocześnie, że wiadomość o odwołaniu gen. Mankiewicza przekaże szef GZP na spotkaniu z aktywem WOPK w dniu 7.7., co zresztą uczynił[20].

---

[17] Dane KP WOPK do opinii partyjnej, CAW 1551/85/82.
[18] Relacja ustna gen. dyw. Jana Czapli z dn. 16.11.1984 r. Notatki własne autora.
[19] Tamże.
[20] Tamże.

Mimo takiego stanowiska kierownictwa GZP WP aktyw partyjny Dowództwa WOPK obawiał się „działań represyjnych" ze strony ministra obrony i tych sił w kierownictwie partii (Z. Kliszko, A. Starewicz, W. Wicha i inni), które sytuację w wojskach WOPK uważały za godzącą poważnie w stanowisko partii i osłabiającą obronność kraju. Psychoza strachu przed ewentualnymi represjami była tak duża, że przez 3 dni (6-8.7.1967 r.) większość oficerów Sztabu WOPK nie opuszczała budynku pod pretekstem udziału w trwającym przez te dni zebraniu partyjnym POP Sztabu (z udziałem wszystkich pozostałych POP w Dowództwie WOPK). Oficerowie ci obawiali się, iż po wyjściu z jednostki mogą być aresztowani za niesubordynację i naruszanie porządku wojskowego. Samo zebranie stanowiło formę protestu przeciwko utrzymywaniu na stanowisku gen. Mankiewicza i kilku innych przedstawicieli Dowództwa WOPK, którzy jakoby skompromitowali środowisko kadry zawodowej i całego wojska[21].

6.7. sekretarz Komitetu Partyjnego Dowództwa i Sztabu płk J. Zdun oceniając przebieg odbytych dotychczas zebrań POP stwierdził, że przebiegają one zgodnie z wytycznymi KP WOPK. Podkreślił, iż nie stwierdzono żadnego „odchodzenia od linii partii", a przede wszystkim - wypowiedzi o treści nacjonalistycznej, rasistowskiej i antypartyjnej, jak to ocenił gen. Mankiewicz w dniu 5.7. Płk Zdun podkreślał przy tym konieczność zachowania wysokiej dyscypliny partyjnej i służbowej oraz gotowości bojowej, a także przestrzegał przed celowym eksportowaniem nastrojów z WOPK na zewnątrz, do innych instytucji wojskowych i cywilnych[22]. Tego samego dnia dotarła do ZP WOPK wiadomość z GZP WP (od gen. Czapli) o przybyciu w najbliższych dniach do Dowództwa WOPK sekretarza KC W. Wichy (podlegały mu tzw. resorty siłowe, w tym wojsko) i szefa GZP WP. potwierdzeniem tej informacji było przyjęcie w godzinach popołudniowych i wieczornych w dniu 7.7. przez szefa GZP WP przedstawicieli aktywu partyjnego DWOPK[23]. W gabinecie gen. Urbanowicza obecni byli też: jego zastępcy - gen. J. Czapla i gen. Władysław Polański, szef WSW - gen. bryg. Teodor

[21] Relacja ustna płk. W. Żygadły.

[22] Protokół nr 82 z zebrania POP Sztabu WOPK w dniu 6.7.1967 r., AWL i OPK, 5022/72/6, s. 55.

[23] W skład delegacji wchodzili: płk S. Rutkowski, płk W. Żygadło, płk J. Zdun, ppłk Cz. Dudek, ppłk Z. Gembicki i sekretarze wszystkich dwunastu POP WOPK.

Kufel i inni[24]. Spotkanie to miało na celu dostarczenie szefowi GZP pełnych informacji o sytuacji w WOPK i wysondowanie nastrojów panujących w Dowództwie przed zapowiedzianą na 8.7. wizytą jego i Wichy. Gen. Urbanowicz prosił, by w czasie spotkania nie kierowano do nich żadnych pytań i by zebrani bronili stanowiska GZP w sprawie oceny sytuacji powstałej po czerwcu 1967 roku. W trakcie tego spotkania zatelefonował do szefa GZP minister ON marszałek M. Spychalski. Ze słów gen. Urbanowicza wynikało, że minister domagał się szybkiego wyjaśnienia sytuacji w DWOPK, wskazywał na istniejące tam „nieporządki", brak dyscypliny, wiecowanie, wywieranie presji na przełożonych, pisanie rezolucji itd. Gen. Urbanowicz uspokajał Spychalskiego i zapewnił go o wnikliwym zbadaniu wszystkich okoliczności wydarzeń[25].

8.7.1967 r. w godzinach popołudniowych w sali kinowej klubu oficerskiego WOPK odbyło się spotkanie szefa GZP z członkami i kandydatami partii DWOPK (sekretarz KC W. Wicha zrezygnował w ostatniej chwili)[26]. Gen. Urbanowicz przedstawił sytuację międzynarodową po „agresji" Izraela na kraje arabskie i wynikające stąd zadania dla Sił Zbrojnych PRL. Odnosząc się do zaistniałych wydarzeń w WOPK stwierdził, że kadra i żołnierze WP w swej masie są patriotycznie usposobieni, wykazują troskę o obronność i gotowość bojową. Zdarzają się jednak postawy niewłaściwe: z jednej strony przypadki niedoceniania tych problemów, z drugiej - podważania autorytetu Związku Radzieckiego i zaufania do posiadanego sprzętu i uzbrojenia. Podkreślił, iż niezgodne z „linią partii" postępowanie kierownictwa WOPK (w szczególności gen. Mankiewicza i gen. Dąbkowskiego) spowodowało dezinformację wśród aktywu i organizacji partyjnych wojsk OPK. Stąd brały się antyizraelskie postawy i odpryski antysemityzmu, co jego zdaniem nie wypływało z nacjonalizmu, lecz z określonego - czyli jego zdaniem niewłaściwego - zachowania się obywateli polskich narodowości żydowskiej. Ostrzegł jednak przed analizą postaw ludzi na płaszczyźnie narodowej (stwierdzenia typu: „Pół KC, to Żydzi, pół rządu, to Żydzi"), gdyż „ocena taka nie jest

[24] Relacja ustna gen. J. Czapli.
[25] Relacja ustna płk W. Żygadły.
[26] Tamże.

zgodna z marksizmem-leninizmem i jest to w pewnym sensie rasizm[27]. Szef GZP krytycznie ocenił sytuację w DWOPK stwierdzając, że:

- konieczne jest utrzymywanie wysokiej dyscypliny partyjnej i służbowej;
- nie można żywiołowo odwoływać i wybierać dowódców;
- nie wolno dyskryminować niewinnych ludzi;
- należy skończyć z dezorganizacją - wysyłaniem zaproszeń do innych instytucji, chodzeniem do KC itd.;
- trzeba mieć większe zaufanie do instytucji partyjnych i kierownictwa partii.

Gen. Urbanowicz poinformował ponadto zebranych, że dowódca WOPK gen. Mankiewicz złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska, którą przyjął minister ON, że został odwołany gen. Dąbkowski za wykazanie oportunistycznej postawy politycznej, a w odniesieniu do gen. Stamieszkina uwzględniono jego raport o zwolnienie ze stanowiska szefa Sztabu DWOPK[28]. Żądał ponadto położenia tamy nie kontrolowanej akcji wieców, rezolucji itp., domagając się jednocześnie od aparatu politycznego i organizacji partyjnej panowania nad sytuacją, kierowania akcją zebrań i podejmowania rezolucji. Wystąpienie szefa GZP WP spotkało się ze stosunkowo chłodnym przyjęciem aktywu partyjnego, chociaż było oczywiste, że stanowisko gen. Urbanowicza jest obowiązujące[29].

Z wydarzeń dalszych dni na uwagę zasługuje posiedzenie komisji redakcyjnej w sprawie rezolucji do I sekretarza w dniu 11.7.1967 roku, na którym przyjęto jej ostateczną wersję oraz odbyte w tym samym dniu zebranie KP Sztabu z udziałem sekretarzy POP Dowództwa WOPK. Na nim właśnie wręczono wszystkim sekretarzom POP tekst rezolucji oraz referat „O syjonizmie". Ustalono też, że 12.7.1967 roku o godz. 13.00 we wszystkich POP

---

[27] Protokół zebrania-spotkania członków i kandydatów PZPR DWOPK z szefem GZP WP gen. Urbanowiczem w dniu 8.7.1967 r., AWL i OPK, 5022/72/6, s. 57-58.

[28] Gen. Mankiewicz (ur. 1920 r.) skierowany został 28.7.67 r. do dyspozycji ministra ON. Urlopowany z wojska, objął 10.9.67 r. stanowisko dyrektora Centralnego Zarządu Lotnictwa Cywilnego w Ministerstwie Komunikacji. Z zawodowej służby wojskowej zwolniony 28.3.1968 roku.

Gen. Dąbkowski zwolniony został z zawodowej służby wojskowej i przeniesiony do rezerwy 15.12.1967 r. W rozmowie z autorem „chwalił się", że był wówczas najmłodszym generałem rez. (ur. 1925 r.) w Wojsku Polskim.

Gen. Stamieszkin (ur. 1920) przeniesiony został do rezerwy 25.4.1968 r.

[29] Protokół z posiedzenia KP Sztabu WOPK z udziałem sekretarzy POP DWOPK z 12.7.1967 r., AWL i OPK, 5022/72/6, s. 59-60.

rozpoczną się zebrania, na których zostanie oceniona postawa ideowopolityczna wszystkich członków partii, odczytany tekst referatu i przegłosowany tekst rezolucji (włącznie ze złożeniem podpisów)[30].

W rezolucji adresowanej do I sekretarza KC PZPR (przez szefa GZP WP) sekretarze dwunastu POP Dowództwa WOPK stwierdzali m.in.: „Naszym zdaniem tow. Cz. Mankiewicz bezpodstawnie oskarżając POP Sztabu Wojsk OPK o propagowanie rasizmu i antysemityzmu, sam postawił się poza nawias naszych szeregów"[31].

Z dużym zainteresowaniem środowisko tych wojsk przyjęło wiadomość o spotkaniu ministra ON z członkami Rady Wojskowej WOPK. Odbyło się ono 13.7.1967 roku w Centralnym Stanowisku Dowodzenia (CSD). Ze strony kierownictwa MON uczestniczyli w nim także: szef GZP WP, szef Sztabu Generalnego WP, szef WSW, szef Departamentu Kadr MON. Marszałek M. Spychalski w swoim wystąpieniu ostro skrytykował sytuację, jaka miała miejsce w DWOPK, wyrażając się m.in., że „to anarchia, której nie można tolerować, co to za sekretarz KP, który chce wykończyć proradziecki element w wojsku jak w Chinach; że nieposłuszeństwo wobec kierownictwa MON godzi w gotowość bojową i jest niedopuszczalne w wojsku"[32]. Minister ON nawiązał też do „ataku" na dowódcę WOPK i stwierdził, iż „gen. Mankiewicz był, jest i będzie dobrym komunistą i zrobiono mu wielką krzywdę"[33]. Ze strony RW WOPK głos zabrał tylko gen. bryg. Roman Paszkowski (zastępca dowódcy d/s szkolenia bojowego - od 28.7.1967 r. p.o. dowódcy WOPK), który ograniczył się do przedstawienia nastrojów i stanu gotowości bojowej w wojskach OPK. Jego wystąpienie - według sekretarza KP PZPR WOPK Żygadły - uzgodnione zostało wcześniej z szefem Sztabu Generalnego WP gen. dyw. W. Jaruzelskim[34]. Według ówczesnego dowódcy Warszawskiego Okręgu Wojskowego gen. Józefa Kuropieski gen. Paszkowski (wyznaczony

---

[30] Tamże.

[31] Rezolucja KP WOPK do I sekretarza KC (przez GZP WP) z 12.7.1967 r. Zob. Dokument 5.

[32] Relacja ustna płk. W. Żygadły.

[33] Tamże. Spychalski znał Mankiewicza z okresu działalności w GL i AL. W okresie IX 1945 - VII 1946 był on p.o. szefa gabinetu wiceministra ON M. Spychalskiego.

[34] W opublikowanych w ostatnich latach wspomnienaich ich autorzy - prominentni uczestnicy tych wydarzeń - zgadzają się w zasadzie w ocenach, że gen. Jaruzelski aprobował dokonywane w latach 1967-1968 czystki personalne w wojsku i bezpośrednio, aktywnie w nich uczestniczył, obok gen. Urbanowicza i gen. Kufla. Zob. Pióro, *op. cit.*, Kuropieska, *op. cit.*

6.6.1968 r. na dowódcę WOPK przez nowego już ministra ON - właśnie gen. Ja-ruzelskiego) pozostawał rzekomo „w zmowie z organizatorami owego spektakularnego zabiegu" oczyszczania WOPK z Żydów i ich popleczników[35].

Podsumowaniem burzliwych dni czerwca - lipca 1967 roku w wojskach OPK było plenarne posiedzenie Komitetu PZPR WOPK w dniu 9.8., na którym w referacie KP „wysoko oceniono ideowe i patriotyczne nastroje stanów osobowych i prawidłową działalność organizacji partyjnych WOPK w okresie po agresji Izraela na kraje arabskie"[36]. Warto dodać, że w czasie, kiedy odbywały się zebrania protestacyjne, do KP WOPK napłynęły setki rezolucji adresowanych do GZP WP, KC PZPR lub bezpośrednio do Gomułki (wszystkie trafiły do GZP WP). W rezolucjach tych popierano stanowisko KC PZPR w kwestii stosunku do Izraela, wyrażano „serdeczną troskę o gotowość bojową wojsk OPK, potępiano tych, którzy zajęli postawę sprzeczną z linią partii i polską racją stanu"[37]. Charakterystyczne było to, że zarówno w rezolucjach, jak i w wypowiedziach na zebraniach i naradach partyjnych wyrażano votum nieufności wobec ministra ON marszałka M. Spychalskiego, zarzucając mu zły styl kierowania wojskiem, brak kompetencji i należytej troski o sprawy obronności kraju. Przykładowo w rezolucji POP jednostek artylerii WOPK zgrupowanych na poligonie w Mrzeżynie domagano się m.in. „zdjęcia marszałka Spychalskiego, sądzenia go za złą gotowość bojową WP, zwłaszcza jednostek odpowiedzialnych za obronę powietrzną kraju"[38]. Z kolei na naradzie aktywu partyjnego 1 Korpusu WOPK (Warszawa) w dniu 14.7.1967 roku w czasie dyskusji ppłk Jan Widłak (st. instruktor wydziału politycznego dywizjonu rakietowego) mówił krytycznie o zaniedbaniach w gotowości bojowej w WOPK, za co obciążał odpowiedzialnością ministra ON. Sugerował więc, że „lepiej byłoby dla wojska, gdyby marszałek Spychalski przeszedł do pracy z młodzieżą"[39].

---

[35] Tamże.

[36] Referat pt. „Rola i zadania organizacji i instancji partyjnych w kształtowaniu właściwych postaw i przodującej roli członków i kandydatów PZPR w szkoleniu i umacnianiu gotowości bojowej wojsk OPK" na posiedzenie KP WOPK w dn. 9.8.1967 r., AWL i OPK, 5022/72/8, s. 403.

[37] Sprawozdanie Komitetu PZPR WOPK z działalności za okres I 1967 - I 1969 r., AWL i OPK, 5022/72/27, s. 20.

[38] Rezolucję tę napisaną w 3 egz. (do KC PZPR, GZP WP, KP WOPK) przywiozła delegacja na czele z dcą zgrupowania płk. Dobrzańskim i chciała jechać z nią do KC. Po rozmowie z sekretarzem KP WOPK zrezygnowano z tego zamiaru.

[39] Relacja płk. Żygadły.

Kwestie te z całą ostrością podnoszone był również w rezolucjach podejmowanych w innych rodzajach sił zbrojnych, w tym zwłaszcza w jednostkach lotniczych i Warszawskiego Okręgu Wojskowego, dyslokowanych w stolicy lub na jej obrzeżach (Modlin, Kazuń). Na szczególną uwagę zasługują te pochodzące z otwartych zebrań partyjnych w Bazie Lotniczej Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych, w 26 samodzielnej eskadrze lotnictwa łącznikowego oraz Modlinie-Twierdzy (wspólna rezolucja pięciu jednostek WOW)[40].

Zauważyć należy, że wszystkie przypadki takich działań potraktowane zostały przez ministra ON M. Spychalskiego i odpowiadającego za wojsko sekretarza KC W. Wichę jako przykłady naruszania gotowości bojowej i godzenia w autorytet przełożonych. Z ich to właśnie inspiracji „stosowano ogromne naciski, by wyciągnąć najostrzejsze sankcje partyjne i służbowe wobec tych członków partii, którzy na zebraniach partyjnych - chociaż może nie zawsze w dość wyważony sposób - wysuwali wnioski i postulaty odnoszące się do problemu stosunków międzyludzkich, polityki kadrowej w wojsku itp."[41].

Stosownie do tych wytycznych podjęto w wojsku szeroką akcję oceniania postaw ideowopolitycznych kadry, głównie oficerów. Instancje i organizacje partyjne oraz Komisja Kontroli Partyjnej WP rozpatrzyły do połowy 1968 r. ponad 100 spraw członków partii za zajęcie proizraelskiej postawy oraz antysemityzm i wystąpienia lewacko-dogmatyczne (dane te przedstawia tabela 1 i 2 oraz Dokumenty 21 i 22). W ich wyniku wydalono z partii ponad 60 osób, w tym dwóch generałów WOPK: gen. J. Paździora[42] i gen. T. Dąbkowskiego[43].

---

[40] Zob. Dokument 4, 6, 9.

[41] Wystąpienie szefa GZP WP wiceministra obrony narodowej gen. dyw. Józefa Urbanowicza na VIII plenarnym posiedzeniu KC PZPR w dniach 6-7.2.1971 r. (nie publikowane fragmenty), poufna broszura GZP WP, Warszawa 1971, s. 10.

[42] Zob. Dokument 15.

[43] CKKP zatwierdziła początkowo, tj. w grudniu 1967 r. decyzję KKP WP o wykluczeniu z partii. Kiedy w połowie 1968 r. gen. Dąbkowski złożył odwołanie do Komisji V Zjazdu, CKKP uchwałą z 17.7.1968 r. zmieniła swoje poprzednie orzeczenie na naganę partyjną z ostrzeżeniem. Stan taki trwał do marca 1969 r., kiedy to gen. Dąbkowski otrzymał uchwałę komisji odwoławczej V Zjazdu z 13.1.1969 r., podpisaną przez przewodniczącego Ignacego Logę-Sowińskiego i wiceprzewodniczącego Romana Nowaka. Treść tej uchwały złożona z 5 punktów stwierdzała, co postanowiono: „1) Zarzut postawiony przez KKP WP o rzekomo proizraelskiej postawie uchylić jako nieuzasadniony i nieprawdziwy, 2) decyzję KKP WP o wykluczenie z partii uznać za niesłuszną, 3) przywrócić prawa członka PZPR i zwrócić legitymację partyjną, 4) uznać współodpowiedzialnym za powstałą złą atmosferę i politycznie szkodliwe nastroje w Dowództwie Wojsk OPK (...), 5) utrzymać w mocy decyzję CKKP z 17.7.1968 r." Relacja ustna gen. T. Dąbkowskiego i udostępnione przez niego autorowi dokumentu w dniach 4. i 7.12.1984 r. Notatki i odpisy z dokumentów sporządzone przez autora.

Konsekwencją powyższego było dyscyplinarne usunięcie z wojskowej służby zawodowej, z prawem do 50% należnej emerytury. Stosowne rozkazy personalne podpisywane były przez Spychalskiego i Urbanowicza. Dziesiątki innych oficerów zwolniono już w „normalnym" trybie, podając najczęściej jako przyczynę: niewyrażenie zgody na przeniesienie na niższe stanowisko służbowe (m.in. gen. bryg. Bronisław Bednarz i Jerzy Fonkowicz), osiągnięcie granicy wieku w posiadanym stopniu wojskowym (gen. bryg. Samuel Malko, Leo Samet), orzeczenie komisji lekarskiej o niezdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej (gen. dyw. Marian Graniewski, gen. bryg. Ignacy Blum, Edward Pffefer).

STATYSTYKA ROZPATRZONYCH SPRAW WG OKRĘGÓW I RODZAJÓW WOJSK[44]

Tabela 1

a) Za proizraelską postawę

	WOW	POW	ŚOW	WL	WOPK	MW	WW	IC MON	Akad. Wojsk.	KKP WP	Razem
Wydalono	7	5	2	4	8	3	5	8	7	5	54
Skreślono	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Ukarano	4	2	4	1	2	2	-	3	1	-	19
Krytyczna rozmowa	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Umorzono	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	11	7	6	5	10	5	6	12	8	5	75

[44] Notatka KKP WP z 21.07.1968 r., CAW, 1524/131, s. 368.

Tabela 2

b) Za antysemityzm i dogmatyzm

	WOW	POW	ŚOW	WL	WOPK	MW	WW	IC MON	Akad. Wojsk.	KKP WP	Razem
Wydalono	1	2	-	2	-	-	-	-	-	2	7
Skreślono	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukarano	7	-	2	5	3	-	-	-	-	-	17
Krytyczna rozmowa	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Umorzono	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	8	2	2	9	3	-	-	-	-	2	26

Daleko surowsze represje dotknęły jednak dwóch oficerów z Inspektoratu Lotnictwa. Chodzi tu o ppłk. pil. Zygmunta Ostrowskiego[45] - etatowego zastępcę ds. lotniczych dowódcy Bazy Lotniczej Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych(zastępującego przebywającego na urlopie dcę płk. Chromego) oraz ppłk. Mariana Bochniewicza[46] - sekretarza Komitetu Partyjnego PZPR ITWL (pełniącego czasowo obowiązki zcy komendanta ds. polit.). Przeciwko obu oficerom Naczelna Prokuratura Wojskowa wszczęła 13.7. śledztwo, przedstawiając im zarzut popełnienia przestępstwa polegającego na dopuszczeniu do wypowiedzi zniesławiających ministra ON PRL, a nadto stanowiących zagrożenie dla dyscypliny wojskowej i wartości moralno-politycznej wojska (art. 116 § 1 i 2; art. 127 § 1 i art. 130 § 1 KK WP). Wobec wymienionych zastosowano następnie areszt tymczasowy (ppłk Ostrowski - 12.7, ppłk Bochniewicz - 21.7), zamieniony 5.8.67 r. na zakaz opuszczania bez zezwolenia miejsca stałego zamieszkania. W końcu sierpnia t.r., zgodnie z poleceniem Głównego Inspektora Lotnictwa gen. bryg. Jana Raczkowskiego, sprawę w/w skierowano do postępowania przed Oficerskim Sądem Honorowym dla oficerów starszych Inspektoratu Lotnictwa. Aresztowanie, postawienie przed sądem honorowym, możliwość degradacji czy wytyczenia procesu sądowego, przeżył szczególnie mocno ppłk Ostrowski, czemu dawał

[45] Zob. Dokument 16 i 17.
[46] Zob. Dokument 18.

wyraz w rozmowach z przełożonymi, kolegami i członkami rodziny. Poważnie przygnębiony czy raczej załamany psychicznie tą sytuacją, popełnił 5.9.67 r. samobójstwo strzałem z broni palnej[47].

Pierwszej ogólniejszej oceny wydarzeń w wojskach OPK dokonał szef GZP gen. Urbanowicz w październiku 1968 r. (a więc już po wydarzeniach marcowych i zmianie na stanowisku ministra ON) na posiedzeniu Rady Wojskowej WOPK. Powiedział wówczas m.in.: „Aktyw partyjny WOPK potrafił zająć stanowisko wobec agresji Izraela, umiał dostrzec braki i niedociągnięcia, jest zaangażowany, patriotyczny, stoi na straży polskiego nieba, a to w obecnej chwili jest bardo ważne dla obrony Kraju. W trosce o dobro i gotowość bojową wojska widać postawę aktywu i jego zaangażowanie". Dalej jednak podkreślił, że „gorące serca są nam potrzebne, ale przy tym potrzebna jest rozwaga, właściwe rozumienie sytuacji, rozwaga w politycznym działaniu"[48]. Stanowisko to uznać można zapewne za reprezentatywne dla całego ówczesnego kierownictwa MON, ale z całą pewnością nie było podzielane przez całość sił zbrojnych. Do spraw tych gen. Urbanowicz powrócił raz jeszcze na VIII plenum KC PZPR w lutym 1971 r. Nawiązując do okoliczności zwolnienia ze stanowiska gen. Mankiewicza stwierdził m.in.: „Trzeba było wówczas burzliwych zebrań partyjnych, aby wymusić konieczną decyzję. Jakkolwiek przykład ten staje w kolizji z ogólnymi zasadami przyjętymi w wojsku i występuje wbrew jego naturze - stanowi wymowny dowód siły oddziaływania opinii publicznej na występujące schorzenia w jego organizmie. Społeczno-polityczne aspekty tej sprawy przesądziły formalną stronę zagadnienia"[49]. Jak z powyższych cytatów wynika, w obu wypadkach szef GZP WP pozytywnie ocenił wydarzenia w wojskach OPK w czerwcu i lipcu 1967 roku. Niewątpliwie ostatnia z tych ocen sformułowana *ex post* w specyficznym klimacie politycznym Polski pogrudniowej, miała służyć obnażeniu błędnych tendencji i słabości polityki kadrowej w wojsku, prowadzonej przez Spychalskiego, który „przenosił jednocześnie na grunt armii niektóre metody i styl pracy byłego I Sekretarza KC W. Gomułki"[50].

---

[47] Paul Lendvai w swej książce *Anti Semitism without Jews. Communist Eastern Europe* (Nowy Jork 1971) napisał wręcz, że „zaszczuty przez otoczenie ppłk Ostrowski oskarżony o to, że sam jest izraelskim agentem, zastrzelił się wieczorem 5.IX.1967 r." (s. 146).

[48] Protokół z posiedzenia RW WOPK w dniu 14.10.1968 r., AWL i OPK, 5922/72/23, s. 475-476.

[49] Wystąpienie szefa GZP WP..., s. 8.

[50] Tamże.

Wydarzenia w WOPK 1967 r. były pierwszą, po październiku 1956 r., tak spektakularną i żywiołową erupcją nastrojów politycznych znacznej części kadry oficerskiej Wojska Polskiego. Dziś, po 30 latach, jakie minęły od tych wydarzeń, dość wyraźnie widać ich dwoisty charakter. Wydaje się, iż z jednej strony była to swoista eksplozja patriotycznych nastrojów oficerów, wyrażająca się przede wszystkim w autentycznej trosce o rzeczywistą gotowość bojową formacji, w której służyli, a także o szeroko pojętą obronność naszego kraju. Z treści uchwał podejmowanych wówczas na zebraniach oficerskich i partyjnych wynika, iż w sposób rzeczowy i odpowiedzialny obnażone zostały wszystkie najważniejsze zaniedbania i braki w wojskach OPK (uzbrojenie i zaopatrzenie w sprzęt bojowy, styl dowodzenia i system dyżurów bojowych, warunki służby i odpoczynku). Większość sformułowanych wówczas wniosków organizacyjno-technicznych i kadrowych została zrealizowana w latach 1967-1969.

Z drugiej strony jednak trudno nie zauważyć, że to wielkie ożywienie polityczne w środowisku WOPK wiązało się bezpośrednio z pojawieniem się fali antysemityzmu, która przeszła przez nasz kraj po gomułkowskim „apelu" do rozpoczęcia polowania na „syjonistyczną piątą kolumnę". W świetle dostępnych, na razie tylko w niewielkim stopniu, dokumentów archiwalnych i relacji można zaryzykować tezę, że wykorzystując znaczną wrażliwość wojska na tę problematykę i daleko idącą przychylność kierownictwa GZP, Sztabu Generalnego i WSW, „partyzanci" dyskontowali rozbudzone emocje oficerów do rugowania z wojska „syjonistów" i ich zwolenników. Służyły temu zwoływane żywiołowo (jednak za przyzwoleniem GZP i instancji PZPR) zebrania oficerskie i partyjne. (Organizacja partyjna WOPK liczyła ok. 12 tys. osób). Nie ulega wątpliwości, że w sposób zmierzony i cyniczny organizatorzy akcji manipulowali nastrojami środowiska wojskowego, starając się zdyskredytować w jego oczach tych przełożonych i oficerów, którzy mieli jakiekolwiek związki z „Żydami" bądź tylko zajmowali wobec nich neutralne stanowisko. Wiele z tych oskarżeń czy pomówień - trzeba to wyraźnie powiedzieć - było po prostu niesprawiedliwe i krzywdzące dla wielu wyższych dowódców i oficerów różnych szczebli. Wszelako pozostaje faktem i to, że miały wówczas miejsce postawy i działania naruszające elementarne zasady dyscypliny wojskowej i prowadzące do obniżenia gotowości bojowej. Z drugiej strony wywołało to niekorzystne dla ówczesnej władzy

osłabienie dyscypliny partyjnej i „ideowej spoistości wojska". Podjęte przez ministra obrony narodowej marszałka Spychalskiego (z wydatną pomocą Naczelnej Prokuratury Wojskowej) przeciwdziałanie tym zjawiskom zaowocowało represjami w stosunku do wielu oficerów (kary partyjne i służbowe, śledztwa prokuratorskie, niekiedy też czasowe aresztowania), których finałem było przeważnie wykluczenie z PZPR i dyscyplinarne zwolnienie z zawodowej służby wojskowej.

*

Publikowane dokumenty wiążą się bezpośrednio z przedstawionymi wyżej wydarzeniami 1967 roku w Wojsku Polskim. Stanowią je nie publikowane dotąd materiały preweniencji wojskowej wytworzone w okresie czerwca 1967 - lipca 1968 roku. Wyjątkiem jest Dokument 21 (Imienny wykaz oficerów Wojska Polskiego pochodzenia żydowskiego zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w 1967 i 1968 roku) opracowany przez Departament Kadr MON na początku lat 90. ad hoc podjętym wówczas działaniom ministra ON admirała Piotra Kołodziejczyka, mającym na celu weryfikację decyzji personalnych z lat 60. pod kątem wyłącznie moralnego zadośćuczynienia osobom niesłusznie wtedy pokrzywdzonym.

Z punktu widzenia zawartości merytorycznej publikacja obejmuje trzy kategorie dokumentów:

1) partyjne (rezolucje i protokoły zebrań partyjnych, opinie partyjne oficerów, uchwały KKP WP, wyniki orzecznictwa partyjnego);

2) śledcze NPW i WSW (notatki z przebiegu postępowań karnych, postanowienia o umorzeniu śledztw, protokoły przesłuchania, materiały obciążające obwinionego);

3) personalne Departamentu Kadr MON (rozkazy personalne, opinie służbowe, dane o przebiegu służby, imienne wykazy zwolnionych oficerów).

W całości opracowania dominują ilościowo i objętościowo materiały z grupy 1 i 2.

W publikacji przyjęto generalną zasadę porządku chronologicznego. Jedynie w przypadku czterech dokumentów (nr 7, 13, 15, 18) odstąpiono od tej reguły. Ponieważ zawierają one „wszystko", co wiąże się z daną osobą i sprawą, niezależnie od źródła pochodzenia i okresu wytworzenia, zachowano w nich jedynie wewnętrzną chronologię.

Taka struktura opracowania wydaje się tu słuszna i logiczna, pozwala bowiem prześledzić dynamikę, zakres i charakter wszystkich, często rozmijających się jednocześnie zdarzeń i spraw personalnych.

Z całą pewnością większości z publikowanych tu materiałów przypisać można walor źródła historycznego, ale pamiętać należy, w jakim klimacie politycznym powstawały, czemu miały służyć, kto był ich wykonawcą i adresatem.

Wszystkie dokumenty publikowane są zgodnie z ich oryginałami. Przyjęto tryb nieingerencji w stylistykę i ortografię tekstów, nie wyłączając błędów, co stanowić może dodatkowe źródło informacji o ludziach sygnujących je swoimi podpisami.

Wszystkie ingerencje redakcyjne (w szczególności uzupełnienie brakujących imion) opatrzone zostały nawiasami kwadratowymi.

Każdy z zmieszczonych tu dokumentów opatrzony został stosownym przypisem źródłowym.

WYKAZ DOKUMENTÓW

1. Rezolucja narady aktywu partyjnego Wojsk Obrony Powietrznej Kraju odbytej w dniu 26.06.1967 r.
2. Notatka służbowa o przebiegu zebrania POP Sztabu WOPK w dniu 4.07.1967 r.
3. Wybrane problemy i pytania zgłaszane na zebraniach POP w Dowództwie Wojsk OPK.
4. Rezolucja podjęta na otwartym zebraniu POP Bazy Lotniczej ITWL w dniu 11.07.1967 r.
5. Rezolucja Komitetu Partyjnego Wojsk OPK z 12.07.1967 r.
6. Rezolucja podjęta na zebraniu otwartym POP PZPR Jednostki Wojskowej 3235 w dniu 13.07.1967 r.
7. Materiały (KKP WP, WSW, NPW) w sprawie kpt. Krzysztofa Obzejty.
8. Protokół z zebrania POP JW 2216 (z 16.07.1967 r.).
9. Rezolucja otwartego zebrania POP JW 2216 (z 14.07.1967 r.).
10. Protokół z zebrania POP JW 2216 (z 17.07.1967 r.).
11. List ppor. Henryka Jadczaka (z 27.07.1967 r.).
12. Postanowienie o umorzeniu śledztwa w sprawie płk. S. Szeniawskiego (z 5.08.1967 r.).
13. Materiały KKP WP w sprawie płk. Adama Heisteina.
14. Notatka służbowa dot. przebiegu informacji politycznej w Inspektoracie Lotnictwa w dniu 11.07.1967 r., wygłoszonej przez I sekretarza b. polskiej ambasady w Izraelu.
15. Materiały (KKP WP, Depart. Kadr MON, NPW) w sprawie gen. bryg. pil. Juliana Październiora.
16. Postanowienia o umorzeniu śledztwa w sprawie przeciwko ppłk. Zygmuntowi Ostrowskiemu (z 26.09.1967 r.).
17. Notatka służbowa w sprawie śmierci ppłk. Z. Ostrowskiego, zastępcy dowódcy Bazy Lotniczej ITWL (z 2.11.1967 r.).
18. Materiały (KKP WP, NPW) w sprawie ppłk. Mariana Bochniewicza.
19. Notatka służbowa w sprawie karnej przeciwko płk. Jackowi Albrechtowi b. szefowi Oddziału VIII Sztabu Pomorskiego Okręgu Wojskowego (z 2.11.1967 r.).
20. Notatka wiceprokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej (z 2.11.1967 r.)

21. Wyniki orzecznictwa partyjnego w Wojsku Polskim za okres od czerwca 1967 do czerwca 1968 roku.
22. Imienny wykaz oficerów Wojska Polskiego pochodzenia żydowskiego zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w 1967 i 1968 roku.

1

REZOLUCJA NARADY AKTYWU PARTYJNEGO WOJSK OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU
odbytej w dniu 26 czerwca 1967 roku

Komitet Centralny
Polskiej Zjednoczonej Partii
Robotniczej

My - członkowie partii, oficerowie - zajmujący kierownicze stanowiska dowódcze, sztabowe i polityczne w Wojskach Obrony Powietrznej Kraju, zebrani na naradzie aktywu partyjnego, poświęconej problematyce VIII Plenum KC PZPR - stwierdzamy, co następuje: Zdecydowanie potępiamy brutalną agresję Izraela przeciwko państwom arabskim, agresję dokonaną przy poparciu imperializmu amerykańsko-brytyjskiego, jak również zachodnioniemieckiego. Rozumiejąc i uznając prawo każdego narodu, w tym i narodu izraelskiego, do integralności swego terytorium państwowego - potępiamy z oburzeniem knowania imperializmu izraelskiego stosującego na zagarniętych przemocą ziemiach arabskich politykę „faktów dokonanych", wyrażającą się w aneksji terytoriów arabskich, brutalnym wysiedlaniu z tych terenów ludności rdzennie arabskiej, nieludzkim traktowaniu wojennych jeńców arabskich. Całkowicie, bez jakichkolwiek zastrzeżeń, popieramy decyzję Rządu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej dotyczącą zerwania stosunków dyplomatycznych z państwem Izrael - państwem, które przejęło zbójeckie metody w rozstrzyganiu sporów terytorialnych.

W pełni solidaryzujemy się z wystąpieniem I Sekretarza naszej Partii tow. Władysława Gomułki, wygłoszonym na VI Kongresie Związków Zawodowych, dotyczącym oceny konfliktu na Bliskim Wschodzie, jak również oceny postaw politycznych i ideowych związanych z tym konfliktem ze strony niektórych środowisk obywateli polskich pochodzenia żydowskiego.

Uważamy, że nie można pogodzić reakcji i postaw tych obywateli, rozbieżnych ze stanowiskiem Rządu PRL, z lojalną postawą obywatela PRL w stosunku do linii Partii i Rządu, że takie postawy muszą budzić gorący sprzeciw i potępienie.

Biorąc pod uwagę aktualną, napiętą sytuację międzynarodową oraz potrzebę wzmożonego wysiłku obronnego - zapewniamy I Sekretarza Naszej Partii - tow. Wiesława, że w codziennej naszej działalności będziemy doskonalić system obrony powietrznej kraju, aby zapewnić naszej Ojczyźnie nienaruszalność jej powietrznych granic.

W imieniu uczestników narady:
Sekretarz Komitetu PZPR Wojsk Obrony Powietrznej Kraju
Płk nawig. Władysław Żygadło
[podpis odręczny]

Dokument udostępniony autorowi przez płk. Żygadłę.

2

5 lipca 1967 r.

NOTATKA SŁUŻBOWA
o przebiegu zebrania POP Sztabu WOPK w dniu 4.07.1967 r.

Zebranie zostało zwołane na wniosek większości członków partii należących do POP Sztabu WOPK. Komitet tej organizacji próbował przesunąć termin zebrania na okres późniejszy w celu lepszego przygotowania, większość jednak członków Komitetu i aktywu partyjnego postanowiła utrzymać termin wcześniejszy.

W zebraniu uczestniczyło około 70 członków i kandydatów partii. Jest to najliczniejsza organizacja partyjna dowództwa WOPK. W jej składzie jest większość oficerów starszych z dużym, bo liczącym ponad 10-15 lat stażem partyjnym.

Na zebraniu obecni również byli zaproszeni przez Komitet POP przedstawiciele innych organizacji partyjnych dowództwa WOPK.

Zebranie było poświęcone omówieniu wniosków odnośnie dalszego umacniania gotowości bojowej w świetle:

- uchwały VIII Plenum KC PZPR;
- aktualnej sytuacji międzynarodowej.

Powyższe problemy zostały omówione przez Sekretarza POP ppłk. Sendułę [Tadeusza] oraz członka Komitetu mjr. Wójcickiego, po czym rozpoczęła się dyskusja. Dyskusja była bardzo aktywna, zabrało głos 17 towarzyszy, w tej liczbie gen. bryg. Stamieszkin [Jan] i p.o. Szefa Zarządu Politycznego płk mgr Rutkowski [Stefan]. Nie zabrał głosu w dyskusji obecny na zebraniu p.o. Dowódcy WOPK gen. bryg. Paszkowski [Roman].

Dyskusja koncentrowała się głównie wokół problemów agresji Izraela na kraje arabskie i wynikające z niej wnioski dla umacniania gotowości bojowej. Do problemu tego ustosunkowała się większość dyskutantów. Rozpatrywano go w płaszczyźnie stałej gotowości bojowej, zwłaszcza usprawnienia systemu dyżurowania. Akcentowano również konieczność wzmożenia czujności. Sprawy te łączono m.in. z potrzebą dokonania analizy kadrowej, głównie w odniesieniu do dowództwa WOPK, w tej liczbie do osoby Dowódcy WOPK gen. dyw. Mankiewicza [Czesława]. Postawiono m.in. zarzut,

że w dowództwie WOPK jest wielu takich oficerów i generałów, których aktualne postawy mogą budzić istotne zastrzeżenia. Zastrzeżenia te dotyczyły m.in.:

- nieobecności na naradzie aktywu partyjnego WOPK w dniu 26 czerwca br. gen. dyw. Mankiewicza i gen. bryg. Stamieszkina;
- nie zajęcia wyraźnego stanowiska wobec agresji Izraela przez gen. dyw. Mankiewicza i gen. bryg. Stamieszkina.

Szczególnie mocno potraktowano rzekomy udział żony gen. dyw. Mankiewicza w libacji urządzonej na cześć zwycięstwa Izraela, mimo że zostali poinformowani o jej zwróceniu się z zażaleniem do Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej i sprawa jest w toku wyjaśniania.

Powyższe fakty - jak stwierdzono - stały się przyczyną występującego powszechnie wśród członków partii braku zaufania do dowództwa WOPK. Postulowano, by w tej sytuacji gen. dyw. Mankiewicz zrezygnował z zajmowanego stanowiska lub jeśli tego nie zrobi - by podjęto odpowiednią rezolucję, przesyłając ją do Komitetu Centralnego przez Kierownictwo MON i GZP WP. Wskazywano również na potrzebę wstrzymania wyjazdu do Moskwy gen. dyw. Mankiewicza.

Postulaty te były zgłaszane przez większość dyskutantów.

Wśród wielu różnych wniosków wielokrotnie podkreślano potrzebę zmiany dotychczasowej polityki personalnej w aparacie państwowym i partyjnym, gdzie - jak stwierdzono - jest zbyt wielu obywateli pochodzenia żydowskiego, których postawy budzą zastrzeżenia. Sytuacja ta może mieć wyraźny, ujemny wpływ na stan obronności państwa. Wymieniano tu m.in. członków Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce, którzy dotychczas nie potępili agresji izraelskiej.

Ponadto, niektórzy dyskutanci wysunęli zarzut celowego pominięcia w referacie wygłoszonym przez gen. bryg. Dąbkowskiego na naradzie aktywu partyjnego WOPK w dniu 26.06.1967 r. pewnych fragmentów przygotowanego tekstu, mówiących o potrzebie potępienia tych wszystkich, którzy stanęli w obronie agresji Izraela.

Ogólnie należy stwierdzić, że wystąpienia w dyskusji były odbiciem aktualnych nastrojów panujących wśród kadry dowództwa WOPK, pewne jednak pojedyncze akcenty świadczą o niezrozumieniu niektórych spraw. Spowodowało to konieczność wystąpienia w trakcie zebrania p.o. Szefa Za-

rządu Politycznego WOPK płk. mgr. Rutkowskiego i dwukrotnego wystąpienia przedstawiciela GZP WP płk. mgr. Kopera [Izydora], którzy zwrócili uwagę na potrzebę klasowego traktowania postaw obywateli polskich pochodzenia żydowskiego oraz na niebezpieczeństwo związane ze zbyt daleko idącymi uogólnieniami.

Wystąpienia te, chociaż spotkały się z krytyczną oceną niektórych członków partii, spowodowały, że zebranie to utrzymane zostało w określonych ramach.

Na zakończenie zebranie powołało komisję redakcyjną, która opracuje w ciągu 10 dni projekt rezolucji zawierającej:

- potępienie agresora izraelskiego;
- wszystkie zarzuty zgłoszone na zebraniu pod adresem dowództwa WOPK.

Postulowano, by rezolucja, po uprzednim przyjęciu przez zebranie POP Sztabu WOPK, była przesłana poprzez Kierownictwo MON i GZP WP do Komitetu Centralnego Partii.

ZARZĄD ORGANIZACYJNY
GŁÓWNEGO ZARZĄDU POLITYCZNEGO WP

Wydruk. w 2 egz.
Wyk. płk Koper
Druk J.G. 5.07.67 r.

CAW, 1551/82, s. 181-183. Notatka ta przesłana została 5.07.1967 r. ministrowi ON Marszałkowi Polski Marianowi Spychalskiemu za pismem przewodnim Szefa GZP WP gen. dyw. Józefa Urbanowicza.

3

WYBRANE PROBLEMY I PYTANIA ZGŁASZANE NA ZEBRANIACH POP W DOWÓDZTWIE WOJSK OPK

1. Ostatnie fakty dotyczące antypolskiego zachowania się niektórych Żydów w Polsce (prosyjonistyczne i proizraelskie) - budzą uzasadnione obawy wśród żołnierzy Wojsk OPK dotyczące postawy obywateli narodowości żydowskiej w Dowództwie Wojsk OPK. W związku z powyższym wysoko postawieni przełożeni w naszym dowództwie stracili kredyt zaufania podstawowej masy żołnierzy Wojsk OPK.

Jakie jest stanowisko KC PZPR i Kierownictwa MON w stosunku do obywateli polskich pochodzenia żydowskiego w zakresie dalszego sprawowania przez nich obowiązków na zajmowanych stanowiskach w naszych wojskach i w Wojsku Polskim?

Doświadczenia potwierdziły, że wszyscy oficerowie, którzy wyemigrowali do Izraela zajmują wrogie stanowisko wobec Polski oraz przekazali wiadomości stanowiące tajemnicę wojskową, co niewątpliwie ujemnie wpłynęło na całokształt obronności PRL.

2. Tow. Wiesław na VI Kongresie Związków Zawodowych - mówił o wrogiej działalności grup syjonistycznych w Polsce. Prosimy o bliższe wyjaśnienie danych o ich zachowaniu się w zakresie: solidaryzowania się, popierania agresji, organizowania libacji, składek pieniężnych itp.

Jakie decyzje i konsekwencje zostały w tej sprawie podjęte? Dlaczego decyzje podejmowane są w stosunkowo długim czasie i brak jakichkolwiek informacji na ten temat?

3. Słyszymy o faktach utrudniających działalność i realizację linii PZPR tow. Gomułce. Czy są próby i fakty potępienia, izolacji i dyskryminacji I Sekretarza KC PZPR na zajęte stanowisko na VI Kongr. Związ. Zaw. i przez kogo podejmowane?

4. Znając aktualny stan przygotowania i możliwości Wojsk OPK w zakresie obrony powietrznej kraju oraz potrzeby w tej dziedzinie, zdajemy sobie sprawę, że posiadamy bardzo poważne braki dotyczące: ukompletowania stanów etatowych odpowiednio wykwalifikowanymi osobami, wyposażenia, uzbrojenia, sprzętu, części zamiennych i organizacji wojsk. Prosimy o wyja-

śnienie, jakie jest ekonomiczne i organizacyjne podłoże tego stanu rzeczy i jakie są możliwości jego poprawy?

5. Na zebraniach POP w Dowództwie Wojsk OPK zgłasza się propozycje zwołania nadzwyczajnego Zjazdu PZPR w związku z wynikłą wewnętrzną sytuacją na tle agresji Izraela i przemówienia tow. Gomułki na VI Kongresie Zw. Zaw. Czy problem zjazdu był rozpatrywany przez KC?

6. Przyczyny braku informowania społeczeństwa o faszyzmie izraelskim i jego stosunku do Polski Ludowej. Dlaczego społeczeństwo polskie nie było informowane o wrogich wypowiedziach w prasie izraelskiej w stosunku do Polski oraz o całokształcie wydarzeń na Bliskim Wschodzie? Czy prawdą jest, że prasa, radio i telewizja obsadzone są elementami syjonistycznymi?

7. Stopień powiązania rodzinnego, ekonomicznego i politycznego reakcyjnej części Żydów w Polsce z Izraelem i emigracją Żydów z Polski. Formy i zasięg oddziaływania Izraela i międzynarodowej organizacji syjonistycznej na tę część Żydów w Polsce. Dlaczego nie było protestu rządu polskiego na szkalowanie Polski przez oficjalną prasę Izraela?

8. Na jakim szczeblu podjęto uchwałę o zerwaniu stosunków między PRL a Izraelem. Czy były rozbieżności w tej kwestii w Kierownictwie Partii i Rządu?

9. Dlaczego w związku z agresją Izraela na kraje arabskie dopuszczono do zorganizowania antywojennej demonstracji przed ambasadą USA, a nie dopuszczono do zorganizowania takiej demonstracji przed ambasadą Izraela?

10. Sytuacja Polski na tle sojuszu Izrael - RFN.

11. Jak należy wyjaśnić milczenie i nie odcięcie się rzekomych patriotów narodowości żydowskiej - obywateli polskich od syjonistów i innych reakcyjnych ugrupowań żydowskich.

12. Jakie są legalne i nielegalne organizacje i ugrupowania narodowości żydowskiej w Polsce? Na czym polega ich działalność i czy jest ona kontrolowana?

13. Co należy sądzić o działalności naszego kontrwywiadu, jeżeli w Polsce ujawniły się poważne siły syjonizmu? Czy o ich działalności były sygnały? Jak przeciwdziałano ze strony aparatu bezpieczeństwa. Na ile działalność syjonistyczna zorganizowana była i jest w Wojsku Polskim?

14. Jak doszło do zatajenia w prasie części przemówienia tow. Gomułki dotyczącego działania syjonistycznej piątej kolumny w Polsce? Czy wyciągnięto wnioski w stosunku do winnych?

15. Jakie decyzje partyjne i służbowe wyciągnięto w stosunku do żony gen. Mankiewicza? Jakie zajął stanowisko tow. Mankiewicz i jakie konsekwencje przewiduje się podjąć w stosunku do jego osoby?

16. Jakie są aktualne zamierzenia w stosunku do tych osób, które zajmują poważne stanowiska w partii i państwie, a które posiadają potencjalne możliwości wybrania innej ojczyzny niż PRL? Jak należy uzasadnić i ocenić dotychczasową politykę kadrową wobec tych obywateli? Jakie przewiduje się zmiany?

17. Dlaczego obywateli polskich narodowości żydowskiej, którzy nie otrzymali zgody na wyjazd do Izraela kierowano na odpowiedzialne stanowiska? Np. ppłk Turyn, który obecnie jest wiceministrem komunikacji, płk Aszkenazy, płk Kracher, mjr Koc. Kto ponosi za to odpowiedzialność?

18. Dlaczego niektórych oficerów LWP narodowości żydowskiej, którzy wykazali swą nieprzydatność służbową lub skompromitowali się na stanowiskach w kraju - wysyłano na placówki dyplomatyczne, jak np. płk Jaworski, płk Puteczny i inni?

19. Jak przedstawia się aktualny układ sił w Biurze Politycznym, KC PZPR i Rządzie? Jaka panuje sytuacja w warszawskiej organizacji partyjnej? Czy jest pełne poparcie stanowiska tow. Gomułki zajętego na VI Kongresie Zw. Zaw.?

20. Jak należy oceniać stopień, wagę i zasięg udzielonego poparcia Izraelowi po rozpoczęciu agresji ze strony syjonistów w Polsce?

21. Jaka suma pieniędzy wpłynęła od Żydów - obywateli polskich i jakimi kanałami została przekazana na poparcie agresji Izraela? Kto spośród wysokich dostojników państwowych brał udział w uroczystym pożegnaniu ambasady izraelskiej (pomijając wyznaczonych) i jakie wnioski wyciągnięto w stosunku do nich?

22. Jakie są aktualne zamierzenia naszej partii w stosunku do tych organizacji społecznych i innych, w łonie których ujawniły się elementy syjonistyczne?

23. Czy zbyt wielka ostrożność przestrzegania przez nas w obawie przed zarzutami antysemityzmu nie paraliżuje naszych organów sprawiedliwości w

przypadkach, kiedy trzeba radykalnie zwalczać akty sabotażu i szpiegostwa ze strony organizacji syjonistycznych? Czy może obsada tego aparatu również budzi poważne zastrzeżenia i czy to nie jest zagadnienie pierwszorzędnej wagi?

Uwaga: Niniejszy wykaz pytań został dostarczony prokuraturze przez szefa GZP WP. Niezależnie od tego prokuratura rozporządza jeszcze innym egzemplarzem listy pytań, podpisanej przez sekretarza Komitetu PZPR Sztabu WOPK ppłk. Jana Zduna, a dostarczonym prokuraturze przez organy WSW. Obydwa dokumenty, poza pewnymi różnicami w układzie, nie mającymi większego znaczenia merytorycznego różnią się jeszcze tym, że w wykazie podpisanym przez ppłk. Jana Zduna znajduje się następujące pytanie; „czy prawdą jest, że żona ..... przebywała w Izraelu w okresie 5-6 czerwca br. Cel wizyty".

Materiały śledztwa Naczelnej Prokuratury Wojskowej dot. wydarzeń 1967 r. w Wojsku Polskim, Archiwum WIH, maszynopis, s. 75-79.

4

REZOLUCJA
podjęta na otwartym zebraniu POP Bazy Lotniczej ITWL w dniu 11.07.1967 r.

My członkowie i kandydaci PZPR oraz bezpartyjni zgromadzeni na dzisiejszym zebraniu z całą stanowczością potępiamy brutalną agresję Izraela na państwa arabskie.

Stwierdzamy, że brutalne metody postępowania wobec żołnierzy i jeńców arabskich oraz ludności arabskiej na opanowanych przez Izrael terenach przypominają nam postępowanie oprawców hitlerowskich wobec narodu polskiego w okresie okupacji. Nas Polaków stanowisko Izraela takim napawa obrzydzeniem. Czujemy wstręt do metod stosowanych przez Izrael i do tych kół USA, NRF i kół żydowskich w naszym kraju, które takie stanowisko popierają lub z takim stanowiskiem się solidaryzują. W pełni popieramy i solidaryzujemy się ze stanowiskiem pierwszego Sekretarza naszej Partii tow. Wł. Gomułki w dziedzinie zwalczania wszelkiej maści i autoramentu kół żydowskich w Polsce, solidaryzujących się z metodami stosowanymi przez Izrael, bądź też zajmującymi bierne stanowisko w tej sprawie.

Uważamy, że wszyscy ci, którzy w jakikolwiek sposób i formie w kraju zajęli postawę popierającą agresję Izraela bądź też nadal zajmują bierną postawę - winni być pociągnięci do surowej odpowiedzialności partyjnej i służbowej, gdyż zajmowanie postawy biernej jest jednoznaczne z poparciem awanturnictwa izraelskiego, a w związku z tym poparciem wrogiej nam polityki USA i NRF.

W związku z powyższym żądamy!

1. Zwołania zjazdu Partii - celem:

a) Wyboru nowych centralnych władz partyjnych wolnych od elementów żydowskich;

b) Usunąć obywateli narodowości żydowskiej z zajmowanych stanowisk w Radzie Państwa, Rządzie PRL oraz ze wszystkich stanowisk związanych z kierowaniem gospodarką narodową i administracją państwową.

2. W celu połączenia wspólnych wysiłków z klasą robotniczą w akcji ogólnego potępienia agresji Izraela na kraje arabskie zebranie postanawia zapoznać z niniejszą rezolucją Komitet Partyjny Dzielnicy Wola i jednocze-

śnie zwrócić się z prośbą o zapoznanie z jej treścią członków partii zakładów produkcyjnych tejże Dzielnicy.

a) Stawiamy votum nieufności dla Marszałka Spychalskiego i żądamy bezwarunkowego zwolnienia go z zajmowanego stanowiska i pociągnąć do odpowiedzialności za dopuszczenie do powstania sytuacji w LWP.

b) Apelujemy do wszystkich żołnierzy LWP i całego narodu polskiego o wzmocnienie dyscypliny i czujności i jedności w obliczu zaistniałej sytuacji.

c) Bezwarunkowo i bezzwłocznie zwolnić z kadry oficerskiej w całych Siłach Zbrojnych PRL wszystkich obywateli narodowości żydowskiej - Siły Zbrojne PRL oprzeć na kadrze narodowej.

d) Wyciągnąć surowe wnioski w stosunku do osób odpowiedzialnych za obsadzanie kierowniczych stanowisk obywatelami pochodzenia żydowskiego, którzy w przeważającej części zajmowali eksponowane stanowiska w aparacie gospodarki narodowej i administracji państwowej.

e) Żądamy rozwiązania wszystkich organizacji i zrzeszeń żydowskich w Polsce, gdyż udowodnione jest, że wszystkie organizacje żydowskie przez ścisłe powiązanie z Izraelem i NRF systematycznie działają na niekorzyść PRL.

f) Powołać specjalną komisję, która określiłaby stan faktyczny gotowości bojowej Sił Zbrojnych PRL oraz opracowałaby niezbędne wnioski mające na celu odniesienie jej do poziomu w pełni zabezpieczającego bezpieczeństwo naszej Ojczyzny PRL.

g) Zaprzestać wypłacania rent politycznych obywatelom narodowości żydowskiej przez Rząd PRL, będących poza granicami PRL i w kraju.

h) Żądamy bezzwłocznego oczyszczenia z elementów żydowskich organów sądowniczych i prokuratorskich.

3. Zwołać konferencję IL wspólnie z OPK, na którą zaprosić tow. St. Kociołka[1] i tow. gen. Urbanowicza[2] w terminie do 20 bm.

4. Zobowiązujemy Kom. Part. ITWL do rozesłania rezolucji podjętej na Konferencji part. ITWL do wszystkich jednostek lotniczych w kraju.

5. Żądamy by członkowie Rządu nie mieli prawa piastować swych stanowisk dłużej jak dwie kolejne kadencje - czteroletnie.

[brak podpisu]

AWL i OPK, 5022/72/9, s. 44-45.

[1] Stanisław Kociołek był wówczas I sekretarzem Komitetu Warszawskiego PZPR.
[2] Gen. dyw. Józef Urbanowicz - szef GZP WP (II 1965 - III 1971).

5

REZOLUCJA KOMITETU PARTYJNEGO WOJSK OPK
z 12 lipca 1967 r.

I Sekretarz Komitetu Centralnego
Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
Towarzysz Władysław Gomułka
Warszawa
przez Szefa Głównego Zarządu Politycznego WP
Towarzysza gen. dyw. J. Urbanowicza

My członkowie partii - żołnierze zawodowi Wojsk OPK, zebrani na ogólnym zebraniu 12 Podstawowych Organizacji Partyjnych Dowództwa Wojsk OPK, uchwalamy co następuje:

1. W całej rozciągłości popieramy stanowisko I Sekretarza KC PZPR tow. Władysława Gomułki wyrażone w przemówieniu na VI Kongresie Związków Zawodowych.

2. Potępiamy zbójecką napaść Izraela na państwa arabskie, bestialskie metody działania w stosunku do ludności arabskiej oraz wszelkie próby rozstrzygania siłą spornych problemów międzynarodowych. Uważamy, że napaść Izraela na państwa arabskie jest jednym z ogniw bandyckiego postępowania międzynarodowego imperializmu przeciwko siłom postępu i pokoju. Pochwalamy decyzję naszych władz partyjnych i państwowych o zerwaniu stosunków dyplomatycznych z państwem Izrael.

3. Ostro potępiamy wszelkie przejawy działalności nacjonalistów żydowskich w Polsce, antypatriotyczną i antypolską postawę tej części obywateli, która nie ma więzi uczuciowej i patriotycznej z naszym narodem i w decydującym momencie zajęła stanowisko sprzeczne z polską racją stanu. Jesteśmy przekonani, że stanowisko zajęte przez znaczną część obywateli polskich żydowskiego pochodzenia ma ścisły związek z działalnością międzynarodowego ruchu syjonistycznego przepojonego ideologią rasizmu i nacjonalizmu, ideologią obcą stanowisku Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Uważamy, że ci obywatele nie mogą pozostać w szeregach naszej partii oraz zajmować jakichkolwiek stanowisk w organach władzy i administracji państwowej.

4. W związku z tym, że znaczna część obywateli polskich pochodzenia żydowskiego wskutek swych postaw politycznych i działalności utraciła zaufanie społeczeństwa polskiego, uważamy, że kierownicze stanowiska w aparacie partyjnym i państwowym, a szczególnie w wojsku powinny być powierzone wyłącznie ludziom godnym najwyższego zaufania, którzy nie mają żadnych powiązań i potencjalnych możliwości związania się z kołami wrogimi polskiej racji stanu.

5. Działalność elementów syjonistycznych w Polsce aktywizuje wszystkie reakcyjne siły w kraju i uderza w podstawy polskiej racji stanu i bezpieczeństwa Polski Ludowej - w sojusz Polsko-Radziecki. Nie pozwalamy i nie pozwolimy na podważanie tego sojuszu przez wrogie nam siły. Solidaryzujemy się i popieramy wysiłki Związku Radzieckiego i krajów socjalistycznych oraz wszystkich postępowych sił na świecie na rzecz ustanowienia trwałego pokoju na Bliskim Wschodzie.

6. Jesteśmy wychowani w duchu internacjonalizmu, humanizmu socjalistycznego i poszanowania praw ogólnoludzkich. Obce nam są takie poglądy jak nacjonalizm i antysemityzm. Nie pozwolimy na bezpodstawne przypisywanie nam tych poglądów w celu stępienia ostrza naszej walki ze syjonizmem i reakcją w Polsce.

7. Uważamy, że dotychczasowy sposób informowania społeczeństwa przez prasę, radio i telewizję jest niedostateczny i nie odpowiada wymogom chwili. Nasza propaganda nie daje dotychczas należytego odporu propagandzie Izraela mającej charakter zdecydowanie wrogi Polsce Ludowej; propagandzie szkalującej nasz naród i obóz socjalistyczny. Naszym zdaniem jest to rezultat działalności polskich syjonistów, którzy niezwłocznie winni być odsunięci od kierowania środkami masowego przekazu. Nasza prasa, radio i telewizja winny bardziej jednoznacznie obnażać prawdziwe oblicze imperializmu izraelskiego, informować o działalności międzynarodowego ruchu syjonistycznego i jego agend w Polsce. Szczegółowe informacje o działalności w Polsce wrogich nam ośrodków syjonistycznych winny być przekazywane wszystkim członkom partii w trybie informacji partyjnej, tak aby nie dostarczało to żeru wrogiej propagandzie imperialistycznej.

8. Obecna sytuacja w świecie, a szczególnie na Bliskim Wschodzie, zaistniała w wyniku agresji Izraela, stwarza potrzebę niezwłocznego i wnikliwego przeanalizowania sytuacji istniejących w Wojskach OPK ze szczegól-

nym uwzględnieniem spraw ochrony tajemnicy wojskowej, organizacji, uzbrojenia, wyposażenia, organizacji materiałowo-technicznego zabezpieczenia. Uważamy również, że zachodzi konieczność sprawdzenia dotychczasowych sposobów i kierunków dowodzenia i zarządzania stosowanych przez obecne kierownictwo naszych wojsk.

Z ostatnich doświadczeń wojennych (Wietnam, Bliski Wschód) oraz w związku z ciągłym potencjalnym zagrożeniem naszej ojczyzny ze strony imperializmu amerykańskiego oraz odwetowców zachodnioniemieckich jesteśmy zaniepokojeni planowanymi zamierzeniami zmniejszenia potencjału obronnego Wojsk OPK. Postulujemy podjęcie kroków w kierunku rewizji tego rodzaju zamierzeń, gdyż takie zmiany w sposób zasadniczy osłabią tę część sił zbrojnych, która w warunkach współczesnej wojny w szczególności odpowiedzialna jest za obronę naszej ojczyzny przed środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela. My żołnierze Wojsk OPK musimy mieć gwarancję, że wszystkie osoby zajmujące kierownicze stanowiska w naszych wojskach cechuje głęboki patriotyzm, że w pełni zasługują na nasze zaufanie i nie są powiązane z organizacjami syjonistycznymi. Naszym zdaniem Dowódca Wojsk OPK gen. dyw. pil. Czesław Mankiewicz swoją postawą polityczną, a w szczególności bezpodstawnym oskarżeniem podstawowej organizacji partyjnej Sztabu Wojsk OPK o propagowanie rasizmu i szowinizmu narodowego nie zasługuje na nasze zaufanie i sam postawił się poza nawiasem naszych szeregów.

9. Postulujemy rozważenie celowości zasięgnięcia opinii wszystkich podstawowych organizacji partyjnych o konieczności zwołania w trybie nadzwyczajnym zjazdu PZPR, który zająłby się analizą aktualnej sytuacji międzynarodowej oraz naszej sytuacji wewnętrznej i ustalił wynikające z tej analizy główne kierunki działania.

Rezolucja niniejsza zrodziła się z głębokiej partyjnej i patriotycznej troski o dobro naszej ojczyzny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wyrażając pełne poparcie dla jej treści potwierdzamy to własnoręcznymi podpisami.

[podpisy nieczytelne]

Warszawa, 12 lipca 1967 r.

Odpis z oryginału (brudnopisu) rezolucji, udostępnionego autorowi przez płk. W. Żygadłę.

6

REZOLUCJA
podjęta na zebraniu otwartym POP PZPR Jednostki Wojskowej 3235[1] w dniu 13.07.1967 r.

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza i Rząd PRL a wraz z nimi całe społeczeństwo polskie z wielkim oburzeniem przyjęły wiadomość o rozpętaniu agresji na Bliskim Wschodzie. Jest ona konsekwencją prowadzonej od lat polityki faszystowskich i nacjonalistyczno-szowinistycznych kół rządzących Izraela, które przy pomocy imperializmu amerykańskiego i zachodnioniemieckiego rozpętały wojnę przeciwko narodom arabskim i ich sprawiedliwej walce o suwerenność, niezawisłość i postęp. W związku z odmową Izraela natychmiastowego położenia kresu działaniom zbrojnym przeciwko krajom arabskim i wycofanie wojsk na pozycje sprzed 5 czerwca br. Rząd PRL zajmując stanowisko zgodne ze wszystkimi krajami socjalistycznymi i opinią narodu polskiego zerwał stosunki dyplomatyczne z Izraelem.

W czasie nadzwyczajnej sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ premier Rządu PRL Józef CYRANKIEWICZ zapoznał wszystkich delegatów krajów członków ONZ ze stanowiskiem Rządu oraz Narodu Polskiego dotyczącym polityki Izraela.

Solidaryzujemy się z decyzją naszego Rządu i zdecydowanie potępiamy agresję izraelską na kraje arabskie. Potępiamy nieludzkie metody faszystów izraelskich zaczerpnięte ze skarbca hitlerowskiego SS w obchodzeniu się z ludnością arabską i jeńcami wojennymi. Domagamy się wycofania wojsk izraelskich na linie sprzed 5 czerwca br. oraz wypłacenia pełnego odszkodowania za wyrządzone szkody materialne ludności arabskiej. Zgodnie z konwencją genewską żądamy humanitarnego traktowania jeńców oraz właściwego obchodzenia się z cywilną ludnością arabską na terenach okupowanych.

Na dzisiejszym zebraniu solidaryzujemy się z przemówieniem tow. GOMUŁKI na VI Kongresie Związków Zawodowych oraz dołączamy nasze głosy do protestu całego społeczeństwa.

---

[1] Chodzi o 26 samodzielną eskadrę lotnictwa łącznikowego w Warszawie.

Mając na uwadze głęboką troskę o bezpieczeństwo Polski i zachowanie pokoju światowego żądamy:

1. wzmożenia czujności wśród członków partii i bezpartyjnych żołnierzy celem niedopuszczenia do penetracji obcego wywiadu w wojsku i aparacie państwowym;

2. oczyszczenia aparatu państwowego, partyjnego i wojskowego ze syjonistów - obywateli polskich, którzy w dniach agresji wykazali poparcie dla polityki Izraela lub nie zajęli żadnego stanowiska;

3. wysunięcia na kluczowe stanowiska państwowe, partyjne i wojskowe rdzennych Polaków mając na uwadze zachowanie tajemnic państwowych oraz dobro i obronność naszego kraju. Samo obywatelstwo polskie nie może być wystarczającym warunkiem do zajmowania odpowiedzialnych stanowisk w państwie;

4. wobec faktów oficjalnej zdrady interesów PRL przez obywateli polskich pochodzenia żydowskiego wyjeżdżających do Izraela jako turyści, żądamy efektywnej pracy naszego wywiadu i kontrwywiadu celem zwalczania „V kolumny" dążącej do dezorganizacji naszej obronności i budownictwa socjalistycznego PRL;

5. winnych zdrady narodowej bez względu na zajmowane stanowiska i przynależność oddać pod sąd;

6. wstrzymania rent partyjnych Żydom przebywającym w kraju i zagranicą;

7. zakazania działalności Stowarzyszenia Kulturalnego Żydów w Polsce, które do dnia dzisiejszego nie poparło oświadczenie Rządu Polskiego w sprawie napadu Izraela na państwa arabskie;

8. prasa i środki masowej propagandy (radio i telewizja) nie powinny jak dotychczas przemilczać faktów szkalowania Państwa Polskiego i Polaków przez organy propagandy Izraela oraz powinny informować społeczeństwo polskie o wrogiej działalności syjonistów - obywateli polskich.

9. ze względu na powagę ujawnionych faktów powyższe sprawy dla dobra PRL powinny być omówione na najwyższym szczeblu partyjnym.

Zdając sobie sprawę z nasilającego się awanturnictwa imperializmu na arenie międzynarodowej zapewniamy Ministra Obrony Narodowej, że dołożymy wszystkich sił, aby utrzymać na najwyższym poziomie gotowość bojową naszej jednostki.

Rezolucja została przyjęta jednomyślnie.

ZA PODSTAWOWĄ ORGANIZACJĘ PARTYJNĄ PZPR
SEKRETARZ
kpt. pil. Aleksander SIKORA
[podpis odręczny]

AWL i OPK, 5022/72/13, s. 21-22.

7

Szefostwo
Wojskowej Służby Wewnętrznej

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Warszawa, dnia 13.07.1967 r.
początek o godz. 15.00

Mjr Roman Nowakowski z Szefostwa WSW oficer z oddziału Wojskowej Służby Wewnętrznej w Warszawie po uprzedzeniu o odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznanie w myśl art. 64 KWPK - przesłuchał w charakterze świadka:

1. Nazwisko i imię Obzejta Krzysztof s. Jana
2. Data i miejsce urodzenia 18.09.1929 r. Czuchów
3. Zawód zatrudnienie oficer WP
4. Stopień wojskowy kapitan
5. Przynależność służbowa Inst. Techniczny WL
6. Miejsce zamieszkania i adres Warszawa ul. Majewskiego 28 m. 2
7. Stosunek do podejrzanego i pokrzywdzonego .....

Świadka pouczono o prawach wynikających z art. 62, 63 KWPK, na co świadek oświadcza, że nie ma przeszkód w składaniu zeznań.

Świadka - po złożeniu przez niego przyrzeczeniu w myśl art. 66 KWPK bez odebrania od niego przyrzeczenia - wezwano, aby opowiedział wszystko, co mu jest wiadome w sprawie, po czym świadek zeznaje:

Świadek własnoręcznie składa następujące wyjaśnienia:

W dniu 10 lipca br., w Bazie Lotniczej ITWL odbyło się posiedzenie Komitetu POP przygotowujące zebranie partyjne. Na posiedzeniu Komitetu obecny był tow. Bochniewicz - sekretarz Komitetu Partyjnego ITWL. Na wspomnianym posiedzeniu Kom. Part. wyłoniona została komisja dla opracowania rezolucji. W skład komisji weszli tow. tow. Grad, Ślepowroński, Kurzajewski, Powałka i Niezabitowski. Projekt rezolucji został opracowany w brudnopisie, lecz nie był zatwierdzony przez Komitet POP. Termin zebrania Komitet POP ustalił na dzień 11 lipca 67 r. na godz. 12.00. W tym samym dniu w Inspektoracie Lotnictwa zorganizowane było spotkanie kadry z

sekretarzem ambasady polskiej w Izraelu. Na wspomniane spotkanie udali się towarzysze: Niezabitowski, Kiepel i Kurzajewski. Około godz. 12.00 dnia 11 bm. zebrali się członkowie i kandydaci Partii oraz kadra bezpartyjna na otwarte zebranie partyjne a w związku z tym, że sekretarz POP tow. Niezabitowski był na spotkaniu w Inspektoracie Lotnictwa i nie mógł wrócić na czas nie było komu otworzyć zebrania. W między czasie tow. Niezabitowski porozumiał się z tow. Bochniewiczem przez telefon i proponował mu odłożenie zebrania na inny termin na co to Bochniewicz polecił tow. Niezabitowskiemu szybko wracać taksówką i prowadzić zebranie. W czasie gdy zebrani czekali na powrót tow. Niezabitowskiego, tow. Bochniewicz zapoznawał nas zebranych na sali o tym jak wygląda sytuacja w WP odnośnie osób, które popierały agresję Izraela. W trakcie referowania tow. Bochniewicza powrócił tow. Niezabitowski wraz z tow. tow. Kiepielem i Kurzajewskim. Tow. Niezabitowski dokonał otwarcia zebrania i tow. Kiepiel wygłosił wstępne przemówienie oraz dał krótkie sprawozdanie z prelekcji jaka odbyła się w Inspektoracie Lotnictwa. Jeżeli chodzi o informację z prelekcji została ona uzupełniona wystąpieniami tow. tow. Kurzajewskiego i Niezabitowskiego. W wystąpieniach swoich towarzysze starali się przekazać to co usłyszeli z ust sekretarza ambasady polskiej w Izraelu. Między innymi zapoznano zebranie, że było pytanie treści następującej: „Czy prawdą jest, że żona tow. Marszałka Spychalskiego przebywała w Izraelu i powróciła razem z personelem naszej ambasady"? Odpowiedź była sformułowana w sposób następujący: „z ambasadą nie powróciła". Po wysłuchaniu przemówienia wprowadzającego i sprawozdań z prelekcji w Inspektoracie Lotnictwa zebranie powołało komisję do opracowania rezolucji. W skład komisji weszli towarzysze: Obzejta, Kiepiel - prostuję Makiewicz i Ślepowroński. Komisja otrzymała brudnopis projektu rezolucji. W tym czasie przystąpiono do dyskusji. Komisja w składzie trzech osób starała umieścić w rezolucji żądania występujących, lecz ja jako przewodniczący tej komisji nie byłem w stanie wspólnie z pozostałymi towarzyszami sprecyzować niektórych żądań, prostuję - występujący z sali dyktowali poszczególne punkty rezolucji co miało miejsce odnośnie punktu votum nieufności dla Marszałka Spychalskiego i wielu innych punktów zawartych w projekcie rezolucji. Wniosek o votum nieufności dla Marszałka Polski zgłosił tow. Gądek, autorów innych wniosków nie pamiętam. Stwierdzam, że nie było żadnych złośliwych i wrogich wypowiedzi pod adresem

Marszałka Spychalskiego, jak również pod adresem władz partyjnych i Rządu PRL. Rezolucja została przyjęta jednogłośnie przez zebranie POP Bazy Lotniczej ITWL. W moim osobistym odczuciu postawienie votum nieufności dla Marszałka Spychalskiego przez tow. Gądka wynikło z tego, że towarzysze, którzy byli na prelekcji w Inspektoracie Lotnictwa postawili kwestię, czy żona Marszałka Spychalskiego przebywała w Izraelu i odpowiedź, której udzielono zebranym. Odpowiedź przytoczyłem w początkowej części zeznania. Którzy z towarzyszy i jakie wnioski do rezolucji podawali - nie jestem w stanie sobie przypomnieć, tym bardziej, że mógłbym popełnić błąd w przytoczeniu ich treści.

Protokół jako zgodny z treścią moich zeznań podpisuję
Obzejta

W związku z okazaniem mi dwóch dokumentów - rezolucji stwierdzam, że część napisana zwykłym ołówkiem została napisana własnoręcznie przeze mnie, jednak jest to treść podana przez uczestników zebrania, a nie moja własna.

Obzejta

Dokument luzem (udostępniony autorowi ze zbiorów prywatnych).

UCHWAŁA
Komisji Kontroli Partyjnej Inspektoratu Lotnictwa z dnia 17.07.1967 r. w sprawie tow. kpt. Obzejty Krzysztofa

Komisja w składzie:
1. ppłk Kowalski Zdzisław
2. ppłk Barski Henryk
3. ppłk Skibiński Stefan
4. ppłk Kornacki Wiesław
5. ppłk Zaucha Leon

W posiedzeniu udział wziął zastępca sekretarza KKP WP - płk Kućmierz.

Komisja Kontroli Partyjnej IL rozpatrzyła sprawę tow. kpt. Obzejty Krzysztofa s. Jana ur. 18.09.1929 r. w Czuchowie, pochodzenie robotnicze, wykształcenie średnie, członka partii od 1951 r. - nawigatora bazy lotniczej ITWL, obwinionego o to, że:

1) jako członek KP ITWL, a więc nadrzędnej instancji i jako jeden z autorów rezolucji bezkrytycznie przyjmował wnioski z sali i wpisywał do rezolucji;

2) nie zareagował na wniosek tow. st. szer. Gądka Mariana mówiący o wotum nieufności dla Ministra Obrony Narodowej;

3) uległ atmosferze zebrania i nie starał się ograniczyć rezolucji do jej pierwotnej treści uzgodnionej przez Komitet POP.

KKP IL po dyskusji uznała, że tow. Obzjeta jako członek KP ITWL okazał poważną bierność wobec wystąpień szkodliwych politycznie na zebraniu POP i jako jeden z autorów bezkrytycznie przyjmował wnioski do rezolucji, które narażały autorytet Ministra Obrony Narodowej. Wobec powyższego KKP IL postanowiła ukarać tow. Obzejtę Krzysztofa karą partyjną - naganą z ostrzeżeniem i pozbawić go mandatu członka Komitetu Partyjnego ITWL na okres dwóch lat.

PODPISY KKP IL
[Podpisy nieczytelne]

Dokumenty KKP WP, nie opracowane archiwalnie, luzem.

OPIS SPRAWY

obwinionego tow. kpt. Obzejty Krzysztofa, nawigatora bazy lotniczej ITWL, członka Komitetu Partyjnego ITWL, członka partii od 1951 r.

W dniu 12.07.1967 r. w POP bazy lotniczej ITWL odbyło się zebranie otwarte poświęcone sprawom VIII Plenum KC. Zebranie przygotowywał Komitet POP w dniu 10.07.1967 r. Referat na tym zebraniu miał głosić sekretarz POP tow. kpt. Niezabitowski. Również przygotowano projekt rezolucji potępiającej agresję Izraela na kraje arabskie, oraz potępienie tych którzy w sposó demonstracyjny popierali Izrael. Komitet POP bazy miał się ponownie zebrać rano 11.07.1967 r. celem wniesienia jeszcze poprawek do referatu i rezolucji, ale tego nie uczyniono, gdyż trzech członków tego Komitetu wysłano na informację polityczną pierwszego sekretarza byłej ambasady polskiej w Izraelu tow. Klimczaka. Ustalono, że zebranie odbędzie się 11.07.1967 r. o godz. 12.00. Ponieważ członkowie komitetu byli na wspomnianej informacji, sekretarz KP ITWL ppłk Bochniewicz wspólnie z dcą ppłk. Ostrowskim opstanowili zebranie rozpocząć. Na zebraniu było około 50-60 osób, w tym 6-7 osób bezpartyjnych.

Zebranie rozpoczął ppłk Bochniewicz przekazując informacje otrzymane w Komitecie Partyjnym IL odnośnie odbywających się zebrań i podejmowanych w tym przedmiocie rezolucji. W wystąpieniu swoim ppłk Bochniewicz mówił przede wszystkim o obecnej sytuacji międzynarodowej, o gotowości bojowej i rozpatrywaniu wszystkich spraw spokojnie, bez nerwów.

Po pół godzinie od rozpoczęcia zebrania wrócili z informacji tow. Klimczaka kpt. Kiepiela, kpt. Kurzajewski i kpt. Niezabitowski. Po przybyciu tow. Kiepiel zabrał głos przekazując wiadomości usłyszane na informacji. Uzupełnił go kpt. Kurzajewski. Towarzysze ci mówili o oficerach, którzy w Polsce zajmowali wysokie stanowiska w wojsku, a obecnie służą w armii Izraela przekazując swoją wiedzę i wiadomości o wojsku polskim. Mówili również o wycieczce turystycznej do Izraela, z którą rzekomo miała być żona Ministra Obrony Narodowej. Stwierdzono, że tow. Klimczak nie dał odpowiedzi, ale powiedział, że z nami tj. z ambasadą polską nie wracała. Mówili również o dużym poparciu agresji Izraela przez wielu obywateli polskich pochodzenia żydowskiego.

Przekazanie tych wiadomości poważnie podnieciło atmosferę zebrania. Wystąpienia od tej chwili były żywiołowe i nie ograniczały się tylko do spraw agresji Izraela, ale również pod adresem obywateli polskich pochodzenia żydowskiego zajmujących wysokie stanowiska w wojsku. W tej sytuacji wystąpił członek partii st. szer. Gądek Marian, twierdząc, że za taki stan rzeczy odpowiada również Minister Obrony Narodowej i podał wniosek do rezolucji o udzielenie wotum nieufności dla Ministra Obrony Narodowej. Obok tego padł wniosek z sali o oczyszczenie wojska z obywateli pochodzenia niepolskiego. Wnioski te były przyjmowane żywiołowo i wnoszone do uprzednio opracowanej rezolucji.

Mimo że ppłk Bochniewicz dwukrotnie występował i chciał naprowadzić zebranie na właściwy kierunek w dyskusji i wypowiedziach, jednak obecni na zebraniu byli tak podnieceni, że nie dostosowali się do nawoływań tow. Bochniewicza. Również ppłk Ostrowski starał się uspokoić zebranie, ale ani jeden ani drugi nie zdecydowanie występowali i nie wykorzystali przysługujących im praw przerwania zebrania.

Rezolucja uzupełniona wnioskami z sali przyjęta została burzliwymi oklaskami. Przeciwko rezolucji głosował tylko ppłk Bochniewicz.

W związku z powyższym Komisja Kontroli Partyjnej Inspektoratu Lotnictwa postanowiła wszcząć postępowanie partyjne przeciwko tow. kpt. Obzejcie Krzysztofowi na okoliczność tego, że jako członek KP ITWL nie reagował na wystąpienie politycznie szkodliwe i jako jeden z członków Komisji opracowującej rezolucje bezkrytycznie ujmował wszystkie wnioski z sali do rezolucji. Sam swoim głosem poparł rezolucję na zebraniu.

PRZEWODNICZĄCY KKP IL
[podpis nieczytelny]

Tamże.

Znak akt Pn. śl. 16/67 szczeg.

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Warszawa dnia 26.07.1967 r.
początek o godz.

Wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej ppłk mgr Kazimierz Tomczak przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka, który uprzedzony w myśl art. 64 KWPK o odpowiedzialności karnej za nieprawdziwe zeznanie z art. 140 § 1 KK zeznał.

1. Nazwisko, imię i imię ojca Obzejta Krzysztof s. Jana. Dalsze dane personalne w aktach sprawy.

Świadka pouczono o prawach wynikających z art. 62, 63 KWPK na co świadek oświadcza nie ma przeszkód w złożeniu zeznań.

Świadka - bez odebrania od niego przyrzeczenia - wezwano aby opowiedział wszystko, co mu jest wiadome w sprawie, po czym świadek zeznaje; Na temat przebiegu zebrania w Bazie ITWL w dniu 11.07.1967 r. składałem już szczegółowe zeznania i podtrzymuję je. Na zadane mi pytania zeznaję co następuje: przed dniem 11.07.67 r. wśród oficerów krążyły różnego rodzaju pogłoski na temat sytuacji w WOPK, że miało tam miejsce jakieś burzliwe zebranie, że gen. Mankiewicz i inni wyżsi oficerowie z dowództwa zwolnieni zostali z zajmowanych stanowisk itp. Mówiono również o tym, że mają miejsce zwolnienia z wojska oficerów narodowości żydowskiej. Nikt nic jednak nie wiedział jaki jest faktyczny stan rzeczy i powody tych historii. Po raz pierwszy tuż przed zebraniem w dniu 11.07.67 r. ppłk Bochniewicz poinformował nas o tym, że istotnie zwolnieni zostali z wojska niektórzy oficerowie narodowości żydowskiej, którzy w różny sposób okazali poparcie dla agresji izraelskiej. Ta informacja ppłk Bochniewicza potwierdziła przynajmniej w pewnej części wiarygodność uprzednio krążących pogłosek. Mimo tych pogłosek sytuacja w ITWL była zdaniem moim spokojna. Nawet tuż przed rozpoczęciem zebrania nic nie wskazywało na to, że będzie ono tak burzliwe. A zebranie to było jeżeli chodzi o przebieg dyskusji, treść i ton dyskusji bardzo burzliwe. Od bardzo wielu lat jestem członkiem partii, byłem na bardzo wielu zebraniach, ale świadkiem tak żywiołowego i burzliwego zebrania nie

byłem i nie wiem czy będę. Do zaognienia sytuacji doszło w związku z treścią informacji jaką przekazali nam na temat spotkania z sekretarzem b. ambasady polskiej w Izraelu tow. tow. Kiepiel, Kurzajewski i Niezabitowski. To co podawał tow. Sekretarz, a co przekazywali nam na zebraniu ci towarzysze, wywoływało wprost oburzenie. Były to rzeczy do tej chwili niewiarygodne i słyszałem poraz pierwszy. W takiej nerwowej atmosferze rozpoczęła się dyskusja na zebraniu. Przebiegała ona powiedziałbym nawet żywiołowo, używano w niej sformułowań bardzo ostrych, a niektórzy dyskutanci wypowiadali nawet poglądy błędne jak np. na temat naukowych metod ujawniania w Polsce Żydów. Wypowiedzi dotyczące spraw przekazanych ze spotkania w dyskusji łączono z postulatami do projektu rezolucji. Przykładowo np. wypowiadając się na temat rent płaconych w dolarach postulowano, by odpowiedni punkt rezolucji traktował o tym, że żądamy zaprzestania płacenia tych rent. Nie wszyscy zgłaszali konkretne sformułowania do projektu rezolucji, ale niektóre punkty w projekcie pisałem pod dyktando. Inne punkty projektu rezolucji opierały się na konkretnych wypowiedziach oraz uwagach i wynikających z nich wnioskach. Nie jestem w stanie wskazać na czyj konkretnie wniosek i jaki do projektu rezolucji wpisano poszczególne punkty. Z uwagi na chaos i żywiołowość, wtrącanie różnych uwag nieraz przez więcej niż jedną osobę na raz, ja miałem trudności w uchwyceniu wszystkiego co postulowano, a przy tym zwracanie przeze mnie uwagi na to co i kto mówi było niemal niemożliwe.

Próby uspokojenia atmosfery podejmowali ppłk Ostrowski, ppłk Bochniewicz, kpt. Niezabitowski i kpt. Kiepiel. Miało to miejsce w końcowej fazie dyskusji i w czasie dyskusji nad projektem rezolucji. Nawoływali oni do zachowania spokoju, rozwagi i rozsądku. Nic to nie pomogło.

Na temat pobytu żony Ministra Obrony Narodowej w Izraelu mówił jeden z tow. tow. Kiepiel, Kurzajewski lub Niezabitowski. Nie pamiętam który, pamiętam natomiast, iż mówił, że sekretarzowi b. ambasady polskiej zadano pytanie „czy prawdę jest, że żona MON była w czerwcu br. w Izraelu i czy wracała z personelem placówki polskiej do kraju". Miał on dać na to odpowiedź „nie wiem, z nami nie wracała", albo nawet tylko „z nami nie wracała", tzn. odpowiedź bardzo dwuznaczna. Kategorycznie stwierdzam, że ppłk Bochniewicz przed formalnym rozpoczęciem zebrania nie mówił nic na ten temat, że on był na spotkaniu z sekretarzem b. ambasady i nie przekazywał

żadnych informacji z tego spotkania. Ja pisałem tę część rezolucji, która jest pisana ołówkiem.

W końcowej fazie na zebranie przyszedł oficer w mundurze marynarskim. Skąd i w jaki sposób on się tam wziął nie wiem. Pamiętam w każdym razie, że poddawany był pod głosowanie wniosek by zezwolić temu oficerowi na obecność na naszym zebraniu i na zapoznanie się z treścią podjętej przez nas rezolucji. Jednomyślnie wniosek ten został uchwalony. Gdy zebranie się skończyło i wychodziliśmy oficer ten wraz z innymi przyszedł ze mną do pokoju i prosił o umożliwienie zanotowania w skrócie treści rezolucji. Ponieważ zebranie takie postanowienie podjęło umożliwiłem mu to.

Na tym protokół przesłuchania zakończono, po odczytaniu jako zgodny z treścią złożonych przeze mnie zeznań podpisano.

Zeznał:
Obzejta Krzysztof

Materiały śledztwa, op. cit., s. 85-87.

PROTOKÓŁ

z przeprowadzonej rozmowy z kpt. Krzysztofem Obzejtą na posiedzeniu Zespołu Orzekającego KKP WP w dniu 27.07.1967 r.

Płk Starzec - Sprawę waszą postanowiliśmy podjąć w trybie nadzoru. Uważamy, że nałożona kara partyjna za popełnione przez Was wykroczenie jest za niska. Zarzuty znacie. Może więc ustosunkujecie się do nich.

Kpt. Obzejta - W opracowaniu projektu rezolucji udziału nie brałem. Do komisji redakcyjnej zostałem wybrany na zebraniu POP. Skład komisji wybrał mnie przewodniczącym. Wniosków do rezolucji nie składałem. Po odczytaniu jej, dopisywałem zgłaszane wnioski przez uczestników zebrania. Atmosfera była tak gorąca, że nie można było przeciwdziałać. Prawdą jest, że jestem członkiem KP ITWL, ale formalnie Komitetu Partyjnego nie reprezentowałem. Na zebraniu przecież był Szef Wydziału Politycznego i KP ITWL ppłk Bochniewicz. Na pewno winę ponoszę jako członek KP i członek partii. Oficerem politycznym nie jestem, dlatego mam mało doświadczenia w tych sprawach. Za rezolucją głosowałem, tak jak wszyscy jednogłośnie. Obecnie zdaję sobie sprawę ze szkodliwości takiej rezolucji. Nie rozumiem tylko dlaczego mnie się tak ostro traktuje za te sprawy.

Gen. Jankowski - Wy byliście członkiem KP i powinniście się temu co się stało na zebraniu przeciwstawić. Winę zawsze rozkłada się na wszystkich, ale odpowiadać za tę winę trzeba indywidualnie i jako oficer i jako członek partii oraz jako członek KP wyższej instancji.

Kpt. Obzejta - Być może zasugerowałem się stanowiskiem wyższego przełożonego po linii politycznej i partyjnej, który był obecnym na zebraniu.

Płk Starzec - Jak można być członkiem partii i oficerem i ulegać takim obcym wpływom.

Kpt. Obzejta - Ja już zrozumiałem to wszystko. Inaczej już nie powiem. Uległem wprost psychozie zebrania. Biorąc pod uwagę atmosferę zebrania, udział przedstawiciela wyższej instancji partyjnej i brak mego doświadczenia powinien być łagodniej potraktowany.

Płk Starzec - O czym mówił na zebraniu mjr Dębowski?

Kpt. Obzejta - O to pytany byłem również w prokuraturze. Co zeznałem, to nadal podtrzymuję.

Płk Kućmierz - Mówicie, że nie zgłaszacie żadnych wniosków do rezolucji, ale dwukrotnie występowaliście w dyskusji i mówiliście, aby usunąć Żydów z odpowiedzialnych stanowisk w administracji państwowej.

Kpt. Obzejta - Rozumiem moje błędy. W partii jednak chciałbym pozostać.

*

Zespół Orzekający KKP WP po dłuższej naradzie postanowił uchylić uchwałę KKP IL o ukaraniu kpt. K. Obzejta naganą z ostrzeżeniem i wydalić go z szeregów PZPR.

Protokołował:
ppłk St. Całka
[podpis odręczny]

Dokumenty KKP WP op. cit.

GŁÓWNY ZARZĄD POLITYCZNY
Komisja Kontroli Partyjnej W.P.

Odpis

UCHWAŁA

Komisja Kontroli Partyjnej WP z dnia 28 lipca 1967 r. w sprawie kpt. Krzysztof Obzejta

Zespół orzekający KKP-WP w składzie towarzyszy:

1. płk A. Starzec
2. płk E. Kućmierz
3. Gen. K. Jankowski
4. płk S. Kaługin
5. ppłk R. Sienkiewicz

Referował ppłk St. Całka

rozpatrzył sprawę w trybie nadzoru kpt. Krzysztofa Obzejty s. Jana ur. 18.09..1929 r. w Czuchowie pow. Siedlce, pochodzenia robotniczego, wykształcenie średnie, w PZPR od 1951 r. w ludowym WP od 1948 r. nawigatora Bazy Lotniczej ITWL, ukaranego partyjnie naganą z ostrzeżeniem przez KKP IL w dniu 17.07.1967 r. za to, że:

- jako członek nadrzędnej instancji partyjnej (Komitetu Partyjnego ITWL) i jako przewodniczący komisji redagującej rezolucję bezkrytycznie przyjmował wnioski z sali i następnie wpisywał je do tej rezolucji;
- nie przeciwstawił się wnioskowi st. szer. Mariana Gądka wyrażający votum nieufności dla Ministra Obrony Narodowej;
- głosował za rezolucją o treści wybitnie nacjonalistycznej.

Zespół Orzekający KKP WP po szczegółowym zapoznaniu się z materiałami sprawy i wysłuchaniu kpt. Krzysztofa Obzejty z udziałem przedstawicieli KKP IL w osobach tow. tow. Z. Kowalskiego i W. Kornackiego i dokonaniu oceny jego postawy jako biernej wobec wyjątkowo szkodliwych politycznie wystąpień i rezolucji uchwalonej na zebraniu - postanowił uchylić uchwałę KKP IL o ukaraniu go naganą z ostrzeżeniem i wydalić go z szeregów PZPR.

E. Kućmierz, K. Jankowski, A. Starzec,
S. Kaługin, R. Sienkiewicz

Za zgodność:
[podpis nieczytelny]
dn. 23.1.69 r.

Tamże.

1. Nazwisko, imiona, imię ojca.	OBZEJTA Krzysztof, Jozef s. Jana		
2. Stopień wojskowy (rok mianowania).	kpt. rez.		
3. Obecnie zajmowane stanowisko służbowe (stopień etatowy, od kiedy).	były nawigator Wydziału oblatywaczy Bazy Lotniczej Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych - etat mjr		
4. Data i miejsce urodzenia.	18.09.1929 r. Łysów[1] pow. Siedlce woj. Warszawa		
5. Pochodzenie społeczne.	robotnicze		
6. Wykształcenie (średnie, wyższe, stopnie naukowe, rok ukończenia).	średnie techniczne		
7. Przynależność do partii (od kiedy).	PZPR - 1951 r. wydalony 2.08.1967 r.		
8. Data powołania do ludowego WP.	13.11.1950 r.		
9. Udział w bojach (ruchu partyzanckim) stanowisko, miejscowość, kiedy (okres).	nie brał udziału		
10. Wyszkolenie wojskowe (rok ukończenia, wynik ogólny).	OSL Nr 4 - 1952 r.		
11. Posiadane ordery (odznaczenia) rok nadania.	2 medale pamiątkowe		
12. Przebieg służby (od do) stanowisko, jednostka.	1950-51 - elew 88 p. art. plot. 1951-52 – podchorąży OSL 1952-55 – nawigator 31 plm 1955 do 5.10.1967 r. nawigator wydziału lotniczego BL ITWL 5.10.1967 r. zwolniony do rezerwy		

DI/nr 220
18.01.69 r.

[1] Zapewne pomyłkowo zmieniono nazwę miejscowości. We wszystkich innych dokumentach jako miejsce urodzenia wymienia się Czuchów.

Kpt. Obzejta Krzysztof urodził się w rodzinie robotniczej w 1929 r. w Łysowie pow. Siedlce. Po ukończeniu szkoły powszechnej w 1944 r. uczęszczał do gimnazjum którego nie ukończył. Był członkiem ZWM a następnie członkiem ZMP od 1947 r. do 1951 r. W roku 1950 rozpoczyna pracę w Komendzie Powiatowej „SP". Przyjęty do PZPR w 1951 r. W tym też roku został powołany do odbycia służby wojskowej. Skierowany do Oficerskiej Szkoły Lotniczej, którą ukończył w roku 1952. Do roku 1955 służbę pełnił w 31 plm na stanowisku nawigatora jednostki. Ze stanowiska tego przeniesiony został do Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych gdzie pełnił służbę w bazie lotniczej do dnia zwolnienia to jest do 15.09.1967 r.

W pierwszych latach służby do 1956 r. z uwagi na skłonności do nadużywania alkoholu opiniowany był jako oficer słabo zdyscyplinowany i zaniedbujący obowiązki służbowe. Postępowanie jego było rozpatrywane przez Komitet POP. Od 1956 r. opinia ta uległa radykalnej zmianie. Opiniowany jest pozytywnie. W opiniach podkreśla się zdyscyplinowanie, wysoki stopień opanowania wiedzy fachowej i dobre wywiązywanie się z obowiązków służbowych. Był energicznym i potrafił dobrze organizować sobie pracę. W pracy przejawiał dużo własnej inicjatywy jak też sumienność i dokładność.

Był oficerem koleżeńskim, lubianym przez podwładnych i przełożonych.

Politycznie wyrobiony bardo dobrze. Brał aktywny udział w pracy społecznej i partyjno-politycznej. Za osiągnięcia w szkoleniu politycznym był kilkakrotnie wyróżniany Był członkiem POP, sekretarzem OOP i kierownikiem grupy szkolenia partyjnego.

W lipcu 1967 r. został wykluczony z PZPR za to, że: „jako przewodniczący Komisji Redakcyjnej wyłonionej na zebraniu partyjnym w dniu 11 lipca 1967 r. bezkrytycznie przyjmował do projektu rezolucji wnioski o charakterze szkodliwym politycznie". Wzięto przy tym pod uwagę fakt szczególnej odpowiedzialności kpt. Obzejty jako zastępcy sekretarza KP ITWL.

Rozkazem Personalnym MON Nr 0286 z dnia 15.09.1967 r. za nieodpowiedzialną i politycznie szkodliwą postawę oraz dopuszczenie do sytuacji godzącej w zwartość i podstawy dyscypliny wojskowej został ukarany usunięciem z wojskowej służby zawodowej.

Zastępca Szefa
Departamentu Kadr MON
płk Czesław Furmanek
[podpis odręczny]

DI/nr 294
24.01.69 r.

Dokumenty KKP WP, op. cit.

8

Odpis

dnia 14.07.1967 r.

PROTOKÓŁ Z ZEBRANIA POP

1) Zagajenie przez Sekretarza POP Sztabu tow. mjr Linkę oraz wprowadzenie towarzyszy w zagadnienie w sprawie agresji Izraela na kraje Arabskie.

2) Powołanie prezydium w składzie trzech osób tj. tow. Linke [Józef], tow. Jasiński [Marian], tow. Szeniawski [Stanisław].

3) Przewodniczył zebraniu sekretarz POP tow. Linke i w pierwszej kolejności powołano komisję redakcyjną w sprawie rezolucji wszedł do komisji tow. Burdyna [Bronisław], tow. Guzman [Tadeusz] i tow. Staromłyński [Władysław].

4) Głosu udzielono dla ppłk Jasińskiego Mariana, tow. prowadził całe zebranie i zapoznał z organizacją syjonistyczną u nas w kraju oraz jej działalność za granicą, a szczególnie w USA. W dalszych słowach tow. Jasiński omówił współpracę Izraela z NRF. W związku z tą agresją tow. Jasiński omówił sytuację u nas w kraju i ludzi tych, którzy zajmują wysokie stanowiska państwowe i są dwulicowcami.

Następnie zabrał głos tow. Guzman, zapoznając zebranych towarzyszy z informacją sekretarza byłego ambasady Polskiej w Izraelu, a szczególnie wypadki podczas samej agresji Izraela na kraje arabskie i działalność organizacji syjonistycznej w Polsce i innych krajach.

Tow. Czajkowski - potępił Izrael i jego agresję oraz zażądał usunięcia wszystkich dwulicowców ze stanowisk w aparacie państwowym i wojskowym.

Tow. Romanowski - potępił Izrael i jego faszystowski terror wobec krajów i ludności arabskiej oraz dał pytanie - jak mogło dojść do podobnego stanu rzeczy oraz poparł rezolucję.

Tow. Burdyna - omówił zdradziecką rolę naszych wysoko stojących osobistości wobec partii i rządu i że Izrael jest wrogiem nr 1.

Tow. Tuński - powiada: jestem wstrząśnięty tą sprawą, że Izrael nas obarcza ludobójstwem, oraz że osoby wysoko postawione dopuściły się do zdrady

państwa i zdrady tajemnicy służbowej i wojskowej na wszystkich szczeblach dowodzenia wojskami.

Tow. Nowicki - potępił Izrael, że współpracują z NRF i że wrogie zajmują stanowisko wobec Polski Ludowej i innych krajów demokracji ludowej.

Tow. ppłk Czeczotko - omówił działalność dwulicowców u nas w kraju i że powiadają, że Polacy to są głąby i że oni tylko niosą naukę i kulturę w Polsce. Następnie oburzony do tych ludzi, którzy zdradzają naszą ojczyznę.

Tow. kpt. Petrykowski - potępił Izrael i aneksję ziem arabskich - podał przykłady działalności gestapo żydowskiego, które mordowało żydów biednych - ten proletariat żydowski. Powiedział, że popieramy partię i tow. Gomułkę.

Tow. płk Szeniawski - omówił, że Izrael otrzymał od polskich żydów 100 milionów dolarów, że dwulicowcy opanowali naszą prasę a szczególnie Trybunę Ludu i powiedział, że stanowczo żądamy zjazdu partii i nowych wyborów do władz państwowych oraz usunięcia ze wszystkich stanowisk ludzi dwulicowych.

Tow. Linke - stwierdził, że w całej rozciągłości zdradę ludzi wobec Polski Ludowej i że te elementy na wysokich stanowiskach winny być usunięte i pociągnięte do odpowiedzialności sądowej.

Tow. z WSW - proponuje wysłanie delegacji z deklaracją naszej organizacji do KC.

Tow. Jasiński - podał fakty kontaktu dwulicowców polskich z zagranicą i ich wrogością wobec Polski Ludowej.

Tow. Łokociejewski [Witold] - z oburzeniem wobec tego stanu rzeczy, że jak mogło do tego dojść kiedy uczestnicy II wojny światowej nieśli wolność dla Polski i dziś to zaprzepaszczamy przez te osoby, które stoją na tak wysokich stanowiskach państwowych (nie mogłem zabrać dłużej głosu z oburzenia, więc chcę napisać to co czuję, że dużo naszych żołnierzy przelało krew o tą Polskę Ludową, o to by dziś inni nosili szlify generalskie i sprzedawali naszą rację stanu dla wroga, że dziś na zebraniu tow. Szeniawski i inni zwracają się ponownie do ZSRR o pomoc w odbudowie naszego wojska i obronności kraju, którą to dwulicowcy na stanowiskach sprzedali lub ujawnili dla wrogo ustosunkowanego dla Polski Izraela).

Tow. Nowak [Stanisław] - omówił sprawę szkolenia i tajemnicy państwowej i wojskowej, że żołnierze pracują nie szkolą się i że marnują czas w wojsku.

Tow. Adamski - sprawę omówił tajemnicy w jednostkach i apelował o jej ścisłe przestrzeganie na różnych stanowiskach służbowych.

Tow. Bielecki - postawił sprawę - czy żołnierze słusznie są używani do pracy w sprzątaniu lub budowy ośrodków wypoczynkowych, a nie szkolą się w ogóle i potępił ostro tych, którzy stoją na wysokich stanowiskach i zdradzają interesy Polski Ludowej.

Tow. ppłk Staromłyński - popiera stanowisko Gomułki a także potępia działalność Izraela i tych osób, którzy stojąc na stanowiskach zdradzają naszą Ojczyznę.

Tow. Jakimiuk - powiedział, że zgadza się z przedmówcami i potępia Izrael - oraz aby nas informowano na bieżąco o sprawach politycznych.

Tow. ppłk Burdyna - odczytał rezolucję, która z małymi poprawkami została przyjęta jednogłośnie i wybrano komisje w składzie 3 osób aby ją dostarczyć zgodnie z jej przeznaczeniem do osób kompetentnych i szczerych wobec naszej partii.

Zebranie podsumował tow. Linke, na tym zebranie zakończono.

Sekretarz POP
/-/ podpis nieczytelny

Protokołował
mjr Łokociejewski

Zgodność odpisu z oryginałem stwierdzam:
SEKRETARZ KOMITETU PART. JW. 2216
/-/ podpis nieczytelny.
Pieczęć okrągła z orłem: Jednostka Wojskowa nr 2216.

Za zgodność:
ST. INSTRUKTOR KKP WOW

[podpis nieczytelny]

Dokumenty KKP WP, op.cit.

9

Odpis

Modlin, dnia 14.07.1967 r.

REZOLUCJA

My oficerowie i podoficerowie Sztabu J.W.2216, dowództw jednostek wojskowych (2294, 2221, 2229, 1268) Modlin-Twierdza[1] zebrani na otwartym zebraniu partyjnym POP przy J.W.2216 poświęconym agresji Izraela na kraje arabskie oraz sytuacji jak w związku z tym zaistniała w kraju, wyrażamy pełne poparcie dla stanowiska partii i jej I Sekretarza tow. Władysława GOMUŁKI wyrażone na VI Kongresie Związków Zawodowych oraz stanowiska narodu polskiego przedstawionego na nadzwyczajnej sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku.

1. Protestujemy przeciwko Stanom Zjednoczonym, Niemieckiej Republice Federalnej i Wielkiej Brytanii za udzieloną pomoc zbrojną Izraelowi i obronę agresora na forum ONZ.

2. Potępiamy zbrodniczą agresywną politykę państwa Izraela w stosunku do państw arabskich.

3.Domagamy się natychmiastowego i bezwarunkowego wycofania wojsk Izraela z okupowanych terenów państw arabskich na pozycje sprzed 5 czerwca 1967 r.

4. Żądamy niezwłocznego wypłacenia ofiarom agresji Izraela odszkodowania za poniesione straty moralne i materialne oraz prawa powrotu do swoich domostw.

5. Domagamy się humanitarnego traktowania przez Izrael uchodzców i jeńców wojennych, zgodnie z międzynarodowym prawem wojennym.

6. Żądamy położeniu kresu wszelkich prowokacjom politycznym, dyplomatycznym i militarnym Izraela w stosunku do państw i narodu polskiego.

7. Potępiamy grupy i pojedyncze osobistości zajmujące bardzo wysokie stanowiska w aparacie partyjnym, państwowym, gospodarczym, administra-

[1] Chodzi o następujące jednostki wojskowe Warszawskiego OW: JW2216-2 Brygada Drogowa; JW2294-29 batalion drogowy; JW2221-30 pułk drogowy; JW2229-31 batalion mostowy; JW1268-Wydział Wojsk Służby Wew.(WSW).

cyjnym i wojskowym w Polsce, które agresje Izraela przyjęły z zadowoleniem udzielając jemu nawet poparcia materialnego nie mówiąc już o moralnym.

8. Żądamy, aby dla bezpieczeństwa kraju i polskiej racji stanu tak grupy jak i pojedyncze osoby, które solidaryzowały się z agresorem będące na eksponowanych i odpowiedzialnych stanowiskach państwowych i wojskowych zostały jak najszybciej usunięte z tych stanowisk.

9. Żądamy oddania pod sąd tych wszystkich osób, w których kompetencji leżało obsadzenie wysokich stanowisk w wojsku, dyplomacji, handlu zagranicznym, gospodarce wewnętrznej, administracji i innych dziedzinach życia państwowego i gospodarczego kraju, a w działaniu tym stwierdzono celowość i premedytacje oraz skrupulatne realizowanie ideologii syjonistycznej.

10. Żądamy oddania pod sąd te osoby, które dopuściły się zdrady stanu, działając celowo w zakresie obniżenia potencjału militarnego i gospodarczego państwa polskiego, obniżając gotowość bojową wojska oraz sprawność mobilizacyjną i administracyjną państwa.

11. Nie zgadzamy się z dotychczasowym ujmowaniu problemów na odcinku wojska wskazujące głównego winowajcę na dowództwo Obrony Powietrznej Kraju. Wiadomo jest, że jeszcze wyższe stanowiska w Ludowym Wojsku Polskim stanowiące tak ważne ogniwo w Układzie Warszawskim zajmowali ludzie o podwójnym obliczu i przynależności narodowej, pracując formalnie na rzecz obronności Polski, a faktycznie będącym na żołdzie Izraela.

12. Domagamy się, by kierownictwo partii zwróciło się do Dowództwa Układu Warszawskiego o udzielenie nam pomocy w przywróceniu w naszej armii pełnej gotowości bojowej.

13. Domagamy się, aby kluczowe stanowiska, a szczególnie w partii, rządzie, gospodarce narodowej, administracji w wojsku, dyplomacji, aparacie sprawiedliwości, w nauce i w innych dziedzinach zajmowały tylko osoby narodowości polskiej o skrystalizowanej postawie wobec PZPR i polskiej racji stanu.

14. Wyrażamy niezadowolenie z powodu braku właściwej oraz aktualnej informacji politycznej dotyczącej sytuacji w państwie i w wojsku. Czekamy na dalsze konkretne wynikające z tej właśnie sytuacji zadania.

15. Postulujemy zwołanie w możliwie w najszybszym czasie, nadzwyczajnego Zjazdu PZPR oraz przyspieszenia przeprowadzenia nowych wyborów do Sejmu PRL i rad narodowych.

16. Jako kadra Ludowego Wojska Polskiego, wywodząca się z klasy robotniczej i pracującego chłopstwa, wychowana przez partię i jej całkowicie bez reszty oddana - na tradycjach walk wyzwoleńczych i postępu społecznego, przepojona patriotyzmem i miłością do swojej ojczyzny, związana nierozerwalnym braterstwem broni z Armią Radziecką i innymi socjalistycznymi armiami Układu Warszawskiego oświadczamy, że wykonamy każdy rozkaz partii w interesie Polski racji stanu w obronie ludu pracującego i jego zdobyczy.

17. Deklarujemy ze wszystkich sił zwiększyć swój wysiłek na rzecz umocnienia gotowości bojowej naszych jednostek, wzmóc czujność wobec wrogiej penetracji obcych wywiadów na naszym terenie. Być konsekwentnym i nieprzejednanym w zakresie umacniania ustroju socjalistycznego w Polsce.

Za zgodność
ST. INSTRUKTOR KKP WOW
mjr K. KADYK
[podpis odręczny]

Tamże.

10

Odpis
dnia 17.07.1967 r.

PROTOKÓŁ Z ZEBRANIA POP

1. Zebranie zagaił sekretarz POP Sztabu tow. Linke.

2.Tow. Jasiński powiedział, że była delegacja w Kierownictwie Okręgu Warszawskiego. Były zastrzeżenia do rezolucji a mianowicie co do podejrzeń i ustalenia spraw personalnych.

3.Tow. płk Szewczyk - treść rezolucji jest wyrazem głębokiej troski o obronność kraju. Niemniej jednak, że szereg faktów zrodziły się z błędnych informacji. Rezolucja nie może być oparta na przypuszczeniach gdyż jest krzywdząca dla niektórych dobrych towarzyszy. Od członków partii są wymagane pewne konkrety. W tego typu sytuacji należy kierować się rozsądkiem. Należy działać spokojnie i z rozwagą.

Tow. Petrykowski - podjęta rezolucja była podjęta na zebraniu bardzo spokojna. Po konsultacji Komitet też uważa niektóre pkty, a mianowicie: pkt. 9,11,13,15 żeby te pkty skreślić.

Tow. płk Szewczyk - niektórzy nie znają zagadnienia dogłębniej. Swe podstawy należy budować swój światopogląd.

Tow. ppłk Romanowski - jeżeli Komitet Partii przedstawia jakość fakty to członkowie partii zrozumieli, że Kierownictwo partii i rządu żąda poparcia.

Tow. ppłk Tuński - do garnizonu jeździli prelegenci, którzy informowali o sytuacji w kraju, członkowie partii powinni być dokładnie informowani. Żołnierze nasi pracują wraz z cywilami, dlatego jak nie jesteśmy zorientowani to trudno nam jest zająć stanowisko.

Tow. ppłk Jasiński nie rozumie wystąpienia Klimczaka nie widząc z wystąpienia mogą nic złego.

Tow. Frąc niedawno podejmowaliśmy rezolucję, każdy podejmował w głębokim przekonaniu dlatego należy przekonać nas o niesłuszności naszej decyzji. Nasza rezolucja jest konkretna.

Tow. płk Jaworski - przyjechałem w określonym celu, żeby się zorientować jak brzmi rezolucja. Uważam, że niektóre punkty rezolucji są [dotyczą]

organa [ów], które badają, ścigają ludzi, którzy nie wywiązywali się ze swych obowiązków lub [dopuścili się] zdrady państwa.

Tow. Szewczyk - jeszcze raz stwierdzam, że rezolucja jest ogólnikowa. Jeżeli mamy zastrzeżenia do ludzi to z tymi ludźmi się rozliczymy np. płk Hoffman. Będziemy się też rozliczać z ludźmi, którzy nie [tak jest w dokumencie KKP WP].

Tow. ppłk Staromłyński - celem rezolucji było poparcie partii i rządu.

Na bazie niedokładnej informacji może podjęliśmy niektóre punkty ogólnikowo. Powinniśmy rewidować pkty rezolucji.

Poddano skreślenie pktów 9,11,13,15.

Za wnioskiem głosowało 30 członków przy jednym wstrzymującym się.

[podpis nieczytelny]

Zgodność odpisu z oryginałem stwierdzam:
SEKRETARZ KOMITETU PART. JW. 2216
/-/ podpis nieczytelny
Pieczęć okrągła z orłem: Jednostka Wojskowa nr 2216.

Za zgodność:
ST. INSTRUKTOR KKP WOW
[podpis nieczytelny]

Tamże.

6) Zezwolić oficerom na pójście z żywym słowem do przedsiębiorstw instytucji, zakładów pracy i szkół.

7) Gomułka ma wystąpić w telewizji z prośbą o poparcie do Narodu.

8) Rozwiązania organizacji żydowskich.

Rezolucja ta została przyjęta i częściowo jest już realizowana - zdrajców już usunięto, ale to mało. Obawiamy się, że to wszystko może rozejść się po kościach i nic z tego nie będzie bo mamy mocno zażydzony rząd i dowództwo, ale nie pozwolimy na to jeśli w armii utrzyma się nadal jedność jak do tej pory. Musicie wiedzieć, że w KC 85% to Żydzi. Czyli że mniejszość rządzi większością bo Żydów w Polsce mamy 130 tys. Mamy na tyle zdolnych i mądrych Polaków, którzy te stanowiska winni objąć, a nie żeby nami Żydzi rządzili. Nie chcemy służyć Żydom. Nie chcemy żeby nam i naszym dzieciom Żydzi deptali po piętach na drodze do kariery życiowej.

We Wrocławiu dyr. rzeźni miejskiej na taczkach wywieziono na śmietnik poza miasto. Jeśli maszynka się rozkręci to z Mośkami będzie krucho. Na razie cywile jeszcze nie wiedzą to jest cicho, a my antysemityzmu nie chcemy się dopuścić. Na razie naród jest niezadowolony z powodu podrożenia kart tramwajowych i biletów. Obecnie nadal baterie pełnią dyżury bojowe w razie czego będziemy bronić m. Wrocławia przed Niemcami, ale nie martwcie się gdyby oni chcieli napaść na nas zrobiliby to przez zaskoczenie w chwili otrzymania dokumentów naszych kiedy my o tym nie wiedzieliśmy - nawet prawdopodobnie Kisinger żałował, że tak nie zrobił. Chyba że czekają na powtórzenie października czyli rewolty u nas.

Stasia pracuje już prawie trzy miesiące. W tym czasie Rysiu trzykrotnie pod rząd chorował na zapalenie płuc widocznie mu żłobek nie służy, ale teraz jest już zdrowy tylko trochę bledszy niż dawniej. Stasia narzeka na zmęczenie po pracy, poza tym jest zdrowa. Nawet guz na gardle jej zmalał i chyba już nie pójdzie na operację. Ja czuję się doskonale. Poligon pomimo przemęczenia dodatnio wpłynął na moje zdrowie. Dużo jadłem i dużo piłem jak wszyscy i zawsze byłem głodny. Tutaj już nie mam tego apetytu.

Chętnie pojechałbym do Was, ale nie mogę, musiałbym mieć specjalne zezwolenie na opuszczenie garnizonu. W czerwcu mieliśmy teściową u siebie, opiekowała się Rysiem w czasie choroby. Obecnie jest u nas Wiesia Marysi. Mówiła, że Marysia wybiera się z Danusią do Was w sierpniu w

czasie urlopu. Napiszcie mi czy Zygmunt z Zosią jest u Was bo słyszałem, że wybierali się do Was. Też mi nie odpisuje, nie wiem dlaczego.

Napiszcie mi co u Was słychać czy jesteście wszyscy zdrowi, jak z pracami w polu. Chyba już macie żniwa. Jak się sprawuje młode małżeństwo, a w szczególności młoda. Marian nie obraź się to tak pół żartem pół serio.

Od Mamusi chcę słyszeć parę słów jak się teraz czuje. Czy jest Mamusi teraz lżej, bo Tobie Marian to wiadomo. Napiszcie również co u Stasia słychać. Czy Was odwiedza i powiedzcie mu, że drzwi u mnie są otwarte. Jeśli Zygmunt z Zosią jest u Was to proszę ich o dotrzymanie słowa, teraz już nie studiuję. Na tym kończę ten list. Pozdrawiamy Was serdecznie oraz całujemy mocno. Proszę pozdrowić Stasię. Prosimy o szybki odpis listem, nie na widokówce - Włoszczowę to już znam a karty nie traktuję poważnie. Pa!

Kochający Was syn i brat Wasz Henryk

P.S. Żydzi na stanowiskach dowódczych doprowadzili do rozkładu w armii. Ostatnio nastroje wśród kadry oficerskiej były coraz gorsze. Przez swoją krecią politykę pognębili oficerów a wywyższyli żołnierzy. Oficer dostawał po uszach i dlatego czuł się jak szeregowiec, a żołnierz jak winien czuć się oficer. Szmaty z nas zrobili. To bydlaki ostatniego kalibru z harcerzem Spychalskim na czele ale to się musi zmienić!

Bywajcie zdrowi.

Materiały śledztwa, op. cit., s. 52-55. WSW ustaliło, że autorem tego listu był ppor. Henryk Jadczak z JW. 5902 (17 samodzielny pułk artylerii WOPK) we Wrocławiu. Wysłał go 27.07.1967 r. do rodziny w woj. kieleckim.

12

Odpis

POSTANOWIENIE
o umorzeniu śledztwa

Warszawa, dnia 5 sierpnia 1967 r.

Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej - płk Józef Kowalski - po rozpatrzeniu materiałów śledztwa w sprawie płk. Stanisława Szeniawskiego s. Aleksandra, podejrzanego o przestępstwo z art. art. 116 § 1 i 2 i 127 § 1 KKWP [1] - na zasadzie art. 10 KWPK w zw. z art. 7 KKWP -

postanowił:

1. Śledztwo w sprawie płk Stanisława Szeniawskiego s. Aleksandra, dowódcy JW. 2216 w Modlinie, podejrzanego o przestępstwo z art. 116 § 1 i 2 art. 127 § 1 KKWP - umorzyć z uwagi na niecelowość kierowania sprawy na drogę sądową.

2. Wystąpić z wnioskiem do Dowódcy Warszawskiego Okręgu Wojskowego o spowodowanie wyciągnięcia w stosunku do płk Stanisława Szeniawskiego konsekwencji służbowych i skierowanie jego sprawy do postępowania partyjnego za to, że jako dowódca JW. 2216 w Modlinie w dniu 12 lipca 1967 r. wobec podwładnego mu oficera - mjr. Guzmana znieważył przełożonego, a następnie w dniu 14 lipca 1967 r. na otwartym zebraniu POP wyraził swoje niezadowolenie z przełożonych, stwierdzając, że osoby z kierownictwa wojska odpowiedzialne za bezpieczeństwo i obronę naszego kraju dopuściły się szeregu naruszeń i zaniedbań w zakresie obronności, w związku z czym zachodzi potrzeba zwrócenia się do Państw Członków Układu Warszawskiego o udzielenie nam pomocy w przywróceniu gotowości bojowej wojska.

---

[1] Art. 116 § 1. Żołnierz, który znieważa przełożonego lub starszego stopniem służbowym podczas lub z powodu pełnienia przez nich obowiązków służbowych, podlega karze więzienia do lat 5. § 2. W innych przypadkach obrazy lub zniesławienia przełożonego lub starszego w stopniu służbowym, sprawca podlega karze więzienia do lat 3 lub karze aresztu.

Art. 127 § 1. Żołnierz, który wyraża wśród innych żołnierzy swoje niezadowolenie ze służby albo ze swoich przełożonych w sposób mogący spowodować naruszenie dyscypliny wojskowej podlega karze więzienia do lat 3.

Zob. *Kodeks Karny Wojska Polskiego*, Warszawa 1962.

3. Pouczyć płk Stanisława Szeniawskiego, że przysługuje mu prawo złożenia zażalenia na niniejsze postanowienie w ciągu 5 dni od daty zaznajomienia go z jego treścią.

Uzasadnienie

W dniu 14 lipca 1967 r. w Jednostce Wojskowej 2216 w Modlinie odbyło się otwarte zebranie Podstawowej Organizacji Partyjnej Sztabu tej jednostki z udziałem dowództw podległych batalionów oraz członków organizacji partyjnej Wydziału WSW w Modlinie - poświęcone potępieniu agresji Izraela na kraje arabskie. Zebranie zakończono uchwaleniem rezolucji, w której obok sformułowań potępiających agresję i solidaryzujących się z polityką naszej partii i rządu, znalazły się akcenty zagrażające dyscyplinie wojskowej.

W sprawie tej wszczęto śledztwo, w wyniku którego zebrano materiały obrazujące sytuację poprzedzającą wspomniane zebranie oraz ustalono okoliczności mające wpływ na zaistnienie tego rodzaju zdarzenia.

Agresja Izraela na kraje arabskie spowodowała wśród kadry JW. 2216 wzmożenie zainteresowania sytuacją polityczną w tym rejonie świata, a w szczególności przebiegiem wydarzeń militarnych.

W pierwszych dniach lipca br. zaczęły napływać do sztabu JW. 2216 różnego rodzaju wiadomości na temat niektórych oficerów polskich narodowości żydowskiej, którzy zostali odwołani z zajmowanych stanowisk, w szczególności osób z Dowództwa Wojsk OPK. Wiadomości te napływały między innymi od oficerów z Centrum Szkolenia Lotniczego w Modlinie oraz od oficerów zamieszkałych na terenie Warszawy, a pełniących służbę w Modlinie.

W takiej sytuacji wobec napływu różnych wiadomości, nie popartych oficjalnymi materiałami, oficerowie JW. 2216 zwracali się z pytaniami do Wydziału Politycznego i Komitetu Partyjnego Jednostki. Członkowie partii, powołując się na inne jednostki, gdzie odbyły się zebrania potępiające Izrael i stanowisko niektórych oficerów polskich wobec tej agresji, domagali się zwołania podobnego zebrania.

W dniu 6 lipca 1967 r. Zastępca Komendanta CSL d/s Politycznych a jednocześnie Zastępca Dowódcy Garnizonu Modlin - ppłk Stelmach na zwołanej w tym celu odprawie sekretarzy POP jednostek stacjonujących na

terenie Modlina i Kazunia, omówił sprawę zorganizowania w dniu 10 lipca 1967 r. na boisku sportowym Twierdzy Modlin wiecu oraz przedstawił projekt rezolucji przygotowanej na ten wiec przez ppłk Jeleniaka - Sekretarza Komitetu Partyjnego CSL. Nadmienić należy, że sprawę zwołania wiecu uzgodniono w dniu poprzednim na Radzie Wojskowej CSL z udziałem zaproszonych dowódców jednostek garnizonu Modlin. W naradzie tej nie wziął udziału dowódca JW. 2216 - płk Szeniawski, natomiast na wspomnianej odprawie sekretarzy był obecny sekretarz komitetu partyjnego JW. 2216 kpt. Petrykowski. W międzyczasie kpt. Petrykowski otrzymał z komitetu partyjnego CSL projekt rezolucji celem ustosunkowania się do jej treści i wniesienia ewentualnych poprawek.

Zarząd Polityczny i Komitet Partyjny Inspektoratu Lotnictwa nie zgodziły się jednak na przeprowadzenie wiecu dla całego stanu osobowego garnizonu Modlin, zalecając jedynie zorganizowanie zebrania partyjnego w CSL, w związku z czym powiadomiono poszczególnych sekretarzy organizacji partyjnych garnizonu o odwołaniu wiecu.

W dniu 9 lipca br. ppłk Jasiński - st. instruktor Wydziału Politycznego JW. 2216 w zastępstwie kpt. Petrykowskiego wziął udział w odprawie szefów wydziałów politycznych jednostek okręgu zorganizowanej przez Zarząd Polityczny Warszawskiego Okręgu Wojskowego. W czasie tej odprawy Zastępca Dowódcy Okręgu d/s Politycznych - płk Koczara [Henryk] omówił między innymi sytuację polityczną w kraju na płaszczyźnie wydarzeń na Bliskim Wschodzie oraz zapoznał zebranych z postawą niektórych wyższych oficerów WP wobec agresji, których odwołano z zajmowanych stanowisk.

W dniu 10 lipca 1967 r. ppłk Jasiński, zgodnie z poleceniem otrzymanym na wspomnianej wyżej odprawie, zapoznał z niektórymi zagadnieniami omawianymi na odprawie kierownictwo jednostki (płk Szeniawskiego i ppłk Czeczotko) oraz oficerów Wydziału Politycznego i Komitetu Partyjnego (mjr Linkę, mjr Guzmana i kpt. Petrykowskiego).

Następnego dnia, tj. 11 lipca br. instruktor Wydziału Politycznego JW. 2216 - mjr Guzman, korzystając z wolnego dnia od zajęć oraz z zaproszenia sekretarza Komitetu Uczelnianego Wojskowej Akademii Politycznej - ppłk Borgosza [Józefa], wziął udział w spotkaniu z sekretarzem b. ambasady polskiej w Izraelu tow. Klimczakiem, które odbyło się na terenie wspomnianej uczelni.

Po przybyciu do jednostki, w dniu 12 lipca br., mjr Guzman spotkał dowódcę jednostki płk Szeniawskiego, który poprosił go do swojego gabinetu i oświadczył, że słyszał różne niepokojące wieści od osób (prawdopodobnie oficerów CSL), które były obecne na prelekcji tow. Klimczaka w Inspektoracie Lotnictwa. Płk Szeniawski powiedział, że nie wszyscy członkowie ambasady polskiej wrócili z Izraela (miało pozostać tam 23 osoby), że nie wróciła także do kraju żona Ministra Obrony Narodowej, że oficerowie polscy przebywający w Izraelu jako turyści mieli inspekcjonować wojska izraelskie oraz, że z Polski miano przekazać do Izraela 100 000 dolarów.

Mjr Guzman poinformował wówczas dowódcę jednostki, że w dniu poprzednim był na spotkaniu z tow. Klimczakiem na terenie WAP, który jednak takich faktów nie podawał, że nie wspominał w ogóle o żonie Ministra, natomiast podał, że cały personel naszej ambasady wrócił do kraju. Tego samego dnia w gabinecie sekretarza komitetu - kpt. Petrykowskiego zebrali się: płk Szeniawski, ppłk Czeczotko, ppłk Burdyna, mjr Linke, mjr Szewela i mjr Nowicki, którym mjr Guzman przekazał wiadomości uzyskane na spotkaniu z tow. Klimczakiem i poruszone w dyskusji w czasie tego spotkania. Nadmienić należy, że w Wydziale Politycznym organizowano codziennie spotkania aparatu politycznego z dowództwem jednostki celem omówienia aktualnej sytuacji politycznej w jednostce i podległych pododdziałach.

W związku z tym, że planowany wiec na terenie garnizonu Modlin został odwołany, Komitet Partyjny JW2216, za wiedzą dowódcy jednostki, postanowił zorganizować otwarte zebranie partyjne. Celem zajęcia stanowiska wobec nurtujących kadrę zagadnień poruszonych w ostatnim okresie czasu. Ustalono wówczas, że ppłk Jasiński przygotuje i wygłosi na tym zebraniu referat na temat genezy syjonizmu, zaś sekretarzowi POP Sztabu mjr Lince polecono przygotowanie projektu rezolucji potępiającej Izrael a jednocześnie solidaryzującej się z polityką naszej partii i rządu. Termin zebrania ustalono na dzień 13 lipca a następnie przesunięto na 14 lipca br.

Mjr Linke przygotowując projekt rezolucji wykorzystał do tego rezolucję z CSL oraz umieścił w niej sformułowania, uwzględniające między innymi, drastyczne przykłady podane przez ppłk Jasińskiego i mjr Guzmana. Punkty 1-8 projektu opracowanego przez mjr Linkę z niewielkimi zmianami pokrywają się w zasadzie z rezolucją nadesłaną z CSL. Dotyczą one potępienia agresji Izraela o solidarności narodu polskiego z krajami arabskimi. Nato-

miast pozostałe punkty rezolucji dotyczące sytuacji w kraju mjr Linke opracował osobiście konsultując ich treść z pozostałymi oficerami wydziału politycznego i komitetu POP. W ten sposób powstały punkty 9, 10, 11, 13 i 15 rezolucji (k. 6-7 akt sprawy).

Na zebraniu w dniu 14 lipca br. przybyło 38 osób, w tym 13 członków POP Sztabu JW. 2216, 14 członków z WSW i 9 z batalionów oraz dwie osoby bezpartyjne (oficer i podoficer zawodowy). W zebraniu nie wzięli udziału żołnierze służby zasadniczej oraz pracownicy cywilni. Po informacji ppłk Jasińskiego na temat syjonizmu i wystąpieniu mjr Guzmana, który poinformował zebranych o niektórych sprawach poruszonych przez tow. Klimczaka, rozpoczęła się dyskusja, w której wzięło udział 16 osób.

Zabierający głos w dyskusji obok spraw związanych z agresją Izraela poruszyli problemy dotyczące sytuacji politycznej w kraju, a w szczególności naszej obronności - zdaniem mówców - zagrożonej działalnością niektórych oficerów polskich narodowości żydowskiej na rzecz Izraela. W toku śledztwa nie udało się ustalić w sposób bezsporny kto jakie zagadnienia omawiał, nie odzwierciedla tego także w pełni protokół z zebrania. Tym niemniej ustalono, że miały miejsce między innymi następujące wypowiedzi:

1. Oficerowie polscy narodowości żydowskiej, którzy wyjechali do Izraela zdradzili tajemnicę wojskową i państwową i że wiadomości te są na bieżąco uzupełniane przez turystów wyjeżdżających z kraju do Izraela.

2. Członkowie ambasady Izraela wyjeżdżający z Polski byli uroczyście żegnani przez wysoko postawione osobistości, jakie nie wspomniano.

3. Na część zwycięstwa Izraela urządzono bankiety, w których uczestniczyły osoby zajmujące poważne stanowiska partyjne i rządowe.

4. Grupa wyższych oficerów polskich, narodowości żydowskiej miała przed rozpoczęciem agresji inspekcjonować armię Izraela.

5. Polska przekazała, względnie z Polski przekazano Izraelowi 100.000 dolarów, jak też wysłano krew.

6. Żołnierze jednostki zamiast szkolić się, zatrudniani są przy różnych pracach nie związanych ze szkoleniem co osłabia gotowość bojową jednostki.

7 .Wspomniano, że z Izraela miała nie powrócić przebywająca rzekomo tam ostatnio żona Ministra ON.

8. Należy zwrócić się do Państw Układu Warszawskiego o pomoc w odbudowie naszej obronności.

9. Należy zwołać nadzwyczajny Zjazd Partii oraz rozpisać możliwie szybko wybory do Sejmu celem usunięcia od władzy osób, które zdradziły nasz kraj.

10. Tow. Gomułka jest odosobniony w swoim stanowisku wobec Izraela, a nawet izolowany i dlatego należy udzielić mu poparcia i pomocy, czego wyrazem ma być uchwalona na zebraniu rezolucja.

Nadmienić należy, że dyskusja toczyła się w zasadzie wokół problemów poruszonych przez ppłk Jasińskiego i mjr Guzmana oraz poszczególnych sformułowań projektu rezolucji, rozdanej uczestnikom zebrania przed jego rozpoczęciem. Tym niemniej niektórzy dyskutanci poruszyli inne problemy powołując się na zasłyszane gdzieś wiadomości i w sposób dowolny i subiektywny komentowali je.

Z materiałów śledztwa i częściowo z protokołu zebrania można jedynie wyprowadzić wniosek, że zabierając głos w dyskusji płk Szeniawski poruszył zagadnienia przytoczone wyżej w punkcie 5, 8 i 9 oraz podał, że prasa polska w szczególności Trybuna Ludu, opanowana została przez elementy dwulicowe. Podkreślił fakt, że obronność naszego kraju została podważona w wyniku wrogiej działalności niektórych osób z Dowództwa Wojsk OPK i w związku z tym zaproponował umieszczenie w rezolucji nowego punktu o następującym brzmieniu: „Domagamy się aby Kierownictwo Partii zwróciło się do Dowództwa Układu Warszawskiego o udzielenie nam pomocy w przywróceniu w naszej armii gotowości bojowej".

Przygotowano na zebraniu rezolucja z uzupełnieniem zgłoszonym przez płk Szeniawskiego (pkt. 12 rezolucji) została przyjęta jednomyślnie[2]. Wyłoniona w czasie zebrania delegacja w osobach: ppłk Jasiński, mjr Guzman i kpt. Petrykowskiego następnego dnia przedstawiła w Zarządzie Politycznym WOW uchwaloną rezolucję na zebraniu w dniu 14 lipca 1967 r.

W dniu 17 lipca br. z inicjatywy Zarządu Politycznego WOW odbyło się ponowne zebranie tej organizacji partyjnej, na którym uchylono cztery punkty rezolucji: 9, 11, 13 i 15.

Jak wynika z zeznań oficerów Wydziału Politycznego i Komitetu Partyjnego JW2216, tego rodzaju wypowiedzi i sformułowania rezolucji, były

[2] Pełny tekst tej rezolucji przedstawia Dokument 9.

wynikiem niedostatecznej i aktualnej informacji o sytuacji politycznej w naszym kraju po agresji Izraela na kraje arabskie.

Podkreślić należy, że udział w omawianym zebraniu oficerów WSW wynikał z tego, że obydwie te organizacje partyjne wspólnie prowadzą szkolenie polityczne i partyjne, oraz że kierownictwo Wydziału WSW Modlin było dotychczas zaproszone na odprawy partyjno-służbowe do JW2216.

W oparciu o zebrane materiały śledztwa, w dniu 31 lipca 1967 r. przedstawiono płk Szeniawskiemu Stanisławowi zarzut popełnienia przestępstwa z art. 116 i § 1 i 2 i art. 127 § 1 KKWP, . tj. że w dniu 12 lipca 1967 r. wobec podwładnego mu oficera mjr Guzma stwierdził jakoby żona Ministra Obrony Narodowej nie powróciła do kraju z Izraela, gdzie miała ostatnio przebywać, ponadto w dniu 14 lipca 1967 r. zabierając głos w dyskusji na otwartym zebraniu POP oświadczył między innymi, że z Polski przekazano do Izraela 100.000 dolarów oraz że w świetle wydarzeń w Wojskach OPK nie można mieć zaufania do niektórych wyższych przełożonych w naszej armii, w związku z czym postulował zwrócenie się do Państw Układu Warszawskiego o udzielenie Polsce pomocy w odbudowie naszej obronności, jak też wypowiadał się za zwołaniem nadzwyczajnego Zjazdu Partii i rozpisania wyborów do Sejmu PRL celem usunięcia ze stanowisk osób, które przyczyniły się do tego stanu rzeczy. Przytoczone wypowiedzi płk Szeniawskiego mogły spowodować naruszenie dyscypliny wojskowej w podległej mu jednostce, o czym świadczą między innymi ostre wypowiedzi niektórych dyskutantów na zebraniu w dniu 14 lipca 1967 r.

Płk Szeniawski nie przyznał się do zarzucanych mu czynów, jednak potwierdził częściowo swoje wystąpienie na zebraniu, uzasadniając je tym, że chodziło mu o przecięcie tego rodzaju plotek i insynuacji.

W toku śledztwa zebrano jednak wiarygodne i wystarczające dowody na potwierdzenie wszystkich wypowiedzi płk Szeniawskiego, cytowanych w niniejszym postanowieniu. Wypowiedzi te wyczerpują znamiona przestępstw z art. 116 § 1 i 2 i art. 127 § 1 KKWP i wina płk Szeniawskiego w tym przedmiocie nie budzi wątpliwości.

Rozważając kwestię odpowiedzialności płk Szeniawskiego za opisane przestępstwa trzeba jednak podnieść, że wymieniony w czasie długoletniej służby wojskowej cieszył się dobrymi opiniami służbowymi, brał udział w działaniach wojennych, za co otrzymał odznaczenia (Krzyż Walecznych i

inne), ponadto uwzględniając jego stan rodzinny oraz to, że w warunkach wojska mogą być w stosunku do niego wyciągnięte konsekwencje służbowe i partyjne - należy uznać, iż kierowanie jego sprawy na drogę sądową jest niecelowe, w związku z czym postanowiono jak na wstępie.

PROKURATOR
NACZELNEJ PROKURATURY WOJSKOWEJ
/-/ płk Józef KOWALSKI

Pieczęć okrągła:
Naczelna Prokuratura Wojskowa.
Z treścią postanowienia
zapoznałem się i zostałem
pouczony o prawie
złożenia zażalenia.
/-/ Szeniawski
dnia 5 sierpnia 1967 r.

Za zgodność:
ST. INSTRUKTOR KKP WOW
[podpis nieczytelny]

Materiały śledztwa, op. cit., s. 85-92.

13

GŁÓWNY ZARZĄD POLITYCZNY
Komisja Kontroli Partyjnej W.P.

Odpis

UCHWAŁA

**Komisja Kontroli Partyjnej WP z dnia 12 sierpnia 1967 r.
w sprawie płk Adam Heistein**

Zespół orzekający KKP-WP w składzie towarzyszy:
1. płk A. Starzec
2. płk M. Białek
3. ppłk E. Taraszkiewicz

Referował ppłk E. Woszczyk

rozpatrzył sprawę pierwiastkową tow. płk. Adama Heisteina s. Szymona ur. 31.12.1921 r. w m. Jaworów (ZSRR), pochodzenia rzemieślniczego, wykształcenie wyższe, w partii od 1946 r. (PPR), w ludowym WP od 1943 r., b. oficera do prac ogólnowojskowych Biura Studiów MON, obecnie w dyspozycji Dep. Kadr MON, obwinionego o zajmowanie proizraelskiego nacjonalistycznego, niezgodnego z linią partii stanowiska w sprawie konfliktu na Bliskim Wschodzie.

Zespół Orzekający Komisji Kontroli Partyjnej WP po zapoznaniu się z materiałami sprawy i przeprowadzeniu rozmowy z tow. płk Heisteinem, stwierdził, że powyższy zarzut w pełni odpowiada prawdzie. Jak wynika z materiałów płk Heistein podczas agresji Izraela przeciwko krajom arabskim usprawiedliwiał tę napaść, tłumacząc to tym, że „Izrael zmuszony był pierwszy uderzyć, ponieważ musiał uprzedzić przeciwnika, gdyż i tak zostałby zaatakowany przez Arabów".

Ponadto płk Heistein podczas dyskusji, odbywanych w środowisku swojej pracy na tematy działań wojennych izraelsko-arabskich wyrażał zadowolenie z sukcesów militarnych wojsk izraelskich, krytykował decyzję Rządu PRL w sprawie zerwania stosunków dyplomatycznych z Izraelem i wychwalał stanowisko zajęte w tej sprawie przez Rumunię.

Wobec powyższego Zespół Orzekający KKP WP jednomyślnie doszedł do przekonania, że stanowisko zajęte przez płk. A. Heisteina w sprawie agre-

sji Izraela na kraje arabskie całkowicie dyskwalifikuje go jako członka partii i postanowił wydalić go z szeregów PZPR.

M. Białek, E. Taraszkiewicz, A. Starzec

Za zgodność:
[podpis odręczny]
dn. 23.1.69 r.

Dokumenty KKP WP, op. cit.

1. Nazwisko, imiona, imię ojca.	HEISTEIN Adam s. Szymon		
2. Stopień wojskowy (rok mianowania).	pułkownik - 1954 r.		
3. Obecnie zajmowane stanowisko służbowe (stopień etatowy, od kiedy).	Przebywa w rezerwnie od 6.11.1967 r.		
4. Data i miejsce urodzenia.	31 grudnia 1921 r. - Jaworów, woj. Lwowskie (ZSRR)		
5. Pochodzenie społeczne.	rzemieślnicze		
6. Wykształcenie (średnie, wyższe, stopnie naukowe, rok ukończenia).	średnie ogólne - 1941 r.		
7. Przynależność do partii (od kiedy).	wydalony z PZPR 12.08.1967 r.		
8. Data powołania do ludowego WP.	29 sierpnia 1943 r.		
9. Udział w bojach (ruchu partyzanckim) stanowisko, miejscowość, kiedy (okres).	Armia Czerwona: 1941-1943 - szeregowiec 29 pp I armia WP: 08.1944-05.1945 - zca dcy komp., dca komp. oraz zca dcy batalionu 8 pp, cały szlak bojowy		
10. Wyszkolenie wojskowe (rok ukończenia, wynik ogólny).	Akademia Sztabu Generalnego - 1957 r.		
11. Posiadane ordery (odznaczenia) rok nadania.	KW - 1945 r. S.M.Zasł. na Polu Chwały - 1945 r.	ZKZ - 1959 r. KK OOP - 1964 r. med. pamiątkowe	
12. Przebieg służby (od do) stanowisko, jednostka.	1943-1944 - kursant OSP 1944 - - dca plut. piech. 8 pp 1944-1945 - zca dcy komp i dca komp. 8 pp 1945-1948 - pom. szefa wydz. III 3 DP 1948-1951 - kier. sekcji oddz. III Szt. Gen. 1951-1952 - szef wydz. oper. Szt. OW 5 1952-1953 - słuchacz KDD przy ASG 1953-1956 - szef sztabu 2 KA 1956-1957 - słuchacz ASG 1957-1967 - oficer do prac studiów oper. Biura Studiów MON 1967- - dyspozycja Dep. Kadr MON		

Tamże.

Warszawa, dnia „..." stycznia 1969 r.

NOTATKA SŁUŻBOWA
w sprawie płk rez. Adama Heisteina - byłego oficera
do Prac Ogólnowojskowych Biura Studiów MON

Płk rez. Heistein od 1957 r., nieprzerwanie pełnił służbę w byłym Biurze Studiów MON zajmując różne stanowiska. Do instytucji tej został przeniesiony na własną prośbę, mając za sobą wieloletnie doświadczenie w pracy dowódczo-sztabowej na wielu szczeblach dowodzenia.

Na zajmowanych stanowiskach z obowiązków służbowych w/w wywiązywał się dobrze. Niemniej wyraźne eksponowanie w ocenach służbowych jego „nieprzeciętnych" zdolności intelektualnych oraz „gruntownej" znajomości zasad sztuki wojennej przez ówczesnego Szefa Biura Studiów MON wywarło określony wpływ na osobowość oficera i jego postawę. Już w opiniach z poprzednich okresów podkreśla się zbyt dużą jego pewność siebie co uwydatniało się szczególnie w stosunkach z oficerami niższych stopni. Okoliczność ta ośmielała płk Heisteina do wielokrotnego występowania do przełożonych w swoich sprawach osobistych (podwyższenie stawki uposażenia itp.).

W lipcu 1967 r. płk Heistein w związku z rozformowaniem Biura Studiów MON został skierowany do dyspozycji Departamentu Kadr MON. W międzyczasie, tj. 3 lipca 1967 r. Komisja Kontroli Partyjnej WP była w posiadaniu materiałów, poważnie obciążających w/w o zajmowanie proizraelskiego, nacjonalistycznego stanowiska w sprawie konfliktu na Bliskim Wschodzie. W dokumentach tych znajdowały się również oświadczenia wielu oficerów Biura Studiów, charakteryzujące zachowywanie się płk Heisteina w w/w instytucji na przestrzeni dłuższego okresu czasu.

Na podstawie wspomnianych ustaleń płk Heistein rozkazem personalnym Ministra Obrony Narodowej Nr 0287 z dnia 18 lipca 1967 r. został dyscyplinarnie usunięty z wojskowej służby zawodowej za zajmowanie postawy politycznej, niezgodnej ze stanowiskiem Rządu PRL oraz linią Partii[1]. Pomi-

[1] Rozkazem Pers. MON nr pf 235 z 31.12.1981 r. uchylono rozkaz o dyscyplinarnym usunięciu z wojskowej służby zawodowej, utrzymując w mocy zwolnienie z zachowaniem wszelkich uprawnień przysługującym osobom odchodzącym z wojska z przyczyn, nie powodujących utraty tych uprawnień.

mo zwolnienia płk Heisteina z wojska w trybie dyscyplinarnym, mając na uwadze jego długoletnią służbę wojskową oraz udział w walkach z okupantem uzyskał on przychylną decyzje Ministra Obrony Narodowej w sprawie przyznania pełnego zaopatrzenia emerytalnego.

W 1968 r. płk Heistein składał 3 zażalenia do Ministra Obrony Narodowej, w których kwestionował zasadność dotychczasowego postępowania związanego z jego dyscyplinarnym zwolnieniem z wojskowej służby zawodowej, prosząc jednocześnie o przyjęcie na osobistą audiencję.

Zgodnie z poleceniem Ministra Obrony Narodowej w dniu 7 listopada 1968 r. przeprowadzono z w/w wyczerpującą rozmowę w Departamencie Kadr MON, w toku której podniósł on ponownie swoje pretensje a ponadto zdecydowanie zaprzeczył prawdziwości postawionych mu zarzutów na płaszczyźnie partyjnej (usunięty z PZPR 12.08.1967 r.). Decyzja w tej sprawie została utrzymana w mocy na podstawie uchwały CKKP Komitetu Centralnego PZPR.

Zarówno w zażaleniach jak i w rozmowie płk Heisteinowi głównie chodziło o to, iż zwolniono go z wojska bez postępowania wyjaśniającego. Jego zdaniem okoliczność ta powinna spowodować ponowne rozpatrzenie jego sprawy na płaszczyźnie służbowej, w wyniku czego powinien on uzyskać zmianę podstawy zwolnienia z wojska.

W związku z powyższym raz jeszcze wyjaśniono płk Heisteinowi, iż na decyzje służbowe w przedmiocie dyscyplinarnego zwolnienia z wojska miały decydujący wpływ: jego postawa polityczna, jak również wiążące ustalenia właściwych instancji partyjnych.

Należy również podkreślić, że w/w wiedząc, iż KKP Wojska Polskiego posiada materiały poważnie obciążające jego osobę - robił wszystko, by nie stawić się na posiedzenie zespołu orzekającego, stosował wszelkie dostępne wybiegi z chorobą włącznie.

W świetle tych ustaleń brak było podstaw do ponownego rozpatrzenia prośby zainteresowanego. Wnioski w tej sprawie akceptował Minister Obrony Narodowej.

Zastępca Szefa
Departamentu Kadr MON
płk Czesław Furmanek
[podpis odręczny]

Dokumenty KKP WP, op. cit.

14

NOTATKA SŁUŻBOWA

dotycząca przebiegu informacji politycznej w Inspektoracie Lotnictwa w dniu 11 lipca 1967 r., wygłoszonej przez I sekretarza b. polskiej ambasady w Izraelu Erwina Klimczaka

Agresja Izraela na kraje arabskie spowodowała wzmożenie zainteresowania sytuacją polityczną i wojskową w tym rejonie świata. W związku z tym w jednostkach i instytucjach wojskowych w drugiej połowie czerwca i miesiącu lipcu br. organizowano informacje polityczne oraz otwarte zebrania partyjne poświęcone sytuacji politycznej w Polsce.

Po powrocie do kraju pracowników b. polskiej ambasady w Izraelu, organizacje partyjne bądź zarządy polityczne niektórych instytucji wojskowych z terenu Warszawy występowały do Komitetu partyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych o delegowanie do tych instytucji przedstawicieli b. polskiej ambasady w Tel-Avivie celem wygłoszenia informacji politycznej na temat Izraela.

Jak ustalono w toku śledztwa w sprawie ppłk Bochniewicza i innych, Komitet Partyjny MSZ kierował do poszczególnych instytucji wojskowych m.in. I sekretarza b. polskiej ambasady w Izraelu Erwina Klimczaka oraz pracowników tej placówki dyplomatycznej Lipowskiego i Cendrowskiego, którzy w oparciu o przygotowane tezy wygłaszali informacje polityczne na wspomniany wyżej temat.

Wymienieni wyżej prelegenci, zgodnie z zaproszeniem poszczególnych organizacji partyjnych lub organów politycznych, wygłosili informacje polityczne w następujących instytucjach wojskowych:

- Inspektorat OTK - Lipowski 28.06.1967 r.
- Akademia Sztabu Gen. - Lipowski 1.07
- Sztab Generalny - Lipowski 3.07
- Dowództwo Wojsk OPK - Lipowski 6.07
- Główny Zarząd Polit. - Klimczak 6.07.
- Szefostwo WSW - Cendrowski 8.07.
- Inspektorat Lotnictwa - Klimczak 11.07.
- Wojskowa Akademia Polit. - Klimczak 11.07

- Naczelna Prokuratura Wojskowa

oraz Izba Wojskowa Sądu Najwyższego - Klimczak - 12.07.1967 r.

W dniu 11 lipca br. o godz. 8.00 w Inspektoracie Lotnictwa odbyło się spotkanie oficerów i pracowników tej instytucji oraz delegatów z jednostek podległych (m.in. ITWL) z I sekretarzem b. polskiej ambasady w Izraelu Erwinem Klimczakiem. W spotkaniu tym uczestniczyło ponad 300 osób. W swoim wystąpieniu trwającym ponad 1 godz. tow. Klimczak poruszył następujące problemy:

- sytuację wewnętrzną w Izraelu i politykę zagraniczną tego kraju;
- agresję na kraje arabskie i powiązania Izraela z państwami kapitalistycznymi, w tym z NRF;
- stosunek Izraela do Polski i obywateli naszego kraju;
- postawy Żydów, którzy w okresie powojennym na stałe emigrowali z Polski do Izraela itd.

W świetle zeznań szeregu osób uczestniczących w spotkaniu treść wystąpienia tow. Klimczaka była następująca:

- Izrael jest państwem typu kapitalistycznego ściśle związanym z USA i NRF i posiada szerokie powiązania oraz poparcie międzynarodowych organizacji syjonistycznych
- z międzynarodowymi organizacjami syjonistycznymi faktycznie powiązane jest Towarzystwo Kulturalne Żydów w Polsce
- oficjalna propaganda izraelska winę za zbrodnie hitlerowskie popełnione w okresie II wojny światowej na terenie Polski wobec Żydów przypisuje Polakom
- oficerowie polscy narodowości żydowskiej, którzy emigrowali do Izraela w większości przypadków pełnią służbę w armii izraelskiej i niemal chełpią się tym, że nie tylko posiadają bardzo szerokie dane dotyczące obronności Polski, ale że wiadomości w tym zakresie na bieżąco uzupełniają
- na bardzo dużą ilość Żydów (niektórzy wymieniają liczbę 40 000), którzy emigrowali z Polski do Izraela i z których znaczna część należała do PZPR, tylko 7 wstąpiło do Komunistycznej Partii Izraela
- około 3 000 Żydów, którzy emigrowali z Polski do Izraela płacone są przez Polskę renty partyjne w dolarach.

Wiadomości te, w większości nie publikowane w naszej prasie, a w szczególności dotyczące przejęcia przez Izrael tajemnic wojskowych wywołały na zebraniu poważne wrażenie oraz w przekonaniu wielu osób kojarzyły się z odwołaniem ze stanowisk w wojsku niektórych wyższych oficerów narodowości żydowskiej.

Po wystąpieniu tow. Klimczaka, prowadzący spotkanie z ramienia Zarządu Politycznego IL płk Olesik poinformował zebranych o możliwości kierowania pod adresem prelegenta pytań. Po krótkiej przerwie zaczęły napływać do prezydium spotkania anonimowe kartki z pytaniami. Płk Olesik przejrzał pobieżnie podane kartki (było ich ok. 20) i stwierdził, że jedna z nich dotyczy żony Ministra Obrony Narodowej. Pytanie brzmiało: „Czy prawdą jest, że żona Min.ON w czerwcu br. była w Izraelu i wróciła do kraju razem z personelem placówki dyplomatycznej"? Kartkę z tym pytaniem oraz drugą zawierającą pytanie dotyczące spraw ściśle wojskowych, płk Olesik zatrzymał uznając, że na tego rodzaju pytania nie należy udzielać odpowiedzi na tym spotkaniu, zaś pozostałe przekazał siedzącemu obok niego tow. Klimczakowi. Zanim prelegent udał się do mównicy, aby udzielić odpowiedzi na otrzymanie już pytania, płk Olesik odczytał mu pytanie dot. żony Min. ON i oświadczył, aby na tego rodzaju pytania, jeśliby otrzymał bezpośrednio z sali, nie odpowiadał. Tow. Klimczak powiedział wówczas: „Tow. Pułkowniku proszę się nie niepokoić, bo gdyby nawet padło takie pytanie to ja krótko zdementuję je, bo to jest nieprawda". Następnie tow. Klimczak udał się do mównicy i odczytując poszczególne pytania udzielał na nie odpowiedzi. W tym czasie z sali napływały dalsze pytania, jedne z nich kierowano do prezydium, inne podawano bezpośrednio prelegentowi. W pewnym momencie tow. Klimczak odczytał pytanie dotyczące rzekomego pobytu żony Ministra ON w Izraelu, w brzmieniu podanym wyżej, na które udzielił następującej odpowiedzi: „Nie wiem czy była, z nami nie wracała". Po pewnym czasie na kolejne pytanie tej samej treści prelegent odpowiadał powołując się na odpowiedź udzieloną już wcześniej".

Ustalono, że na temat żony Ministra ON zgłoszono na kartkach trzy pytania, z czego dwa dotarły bezpośrednio do prelegenta, zaś jedno do prezydium. Jedno z tych pytań skierował do tow. Klimczaka sekretarz POP Bazy Lotn. ITWL - kpt. Niezabitowski. Uczynił tak dlatego, że tego rodzaju plotka od pewnego czasu krążyła wśród oficerów ITWL oraz z tego względu, iż z

takim pytaniem w dniu poprzednim, na posiedzeniu komitetu partyjnego, zwrócił się do sekretarza komitetu ITWL ppłk Bochniewicza członek aktywu kpt. Ślepowroński.

Przytoczona wyżej odpowiedź tow. Klimczaka, chociaż nie wywołała żadnych oficjalnych komentarzy czy też dodatkowych pytań na tym spotkaniu, została jednak przez wielu obecnych na sali odczytana w ten sposób, jakoby żona Ministra ON PRL była w Izraelu w okresie agresji i nie wiadomo czy powróciła do kraju.

Tego rodzaju „dyplomatyczna" odpowiedź tow. Klimczaka: „Nie wiem czy była z nim nie wracała" wywołała nadto różne spekulacje u części słuchaczy składające się także do poglądu, że krążąca na temat żony Ministra ON plotka może zawierać, względnie zawiera, element prawdy.

Postawienie tego rodzaju pytania publicznie na spotkaniu z I sekretarzem b. polskie ambasady w Izraelu oraz uzyskana na to pytanie odpowiedź, w pojęciu niektórych oficerów upoważniała ich do przeniesienia tej sprawy na forum zebrań partyjnych.

Tego dnia na otwartym zebraniu POP Bazy Lotn. ITWL, kpt. Kiepiel - oficer aparatu politycznego, informując zebranie o przebiegu spotkania z tow. Klimczakiem w Inspektoracie Lotnictwa nie omieszkał przytoczyć omawianego pytania, zniesławiającego Ministra ON i odpowiedzi tow. Klimczaka. I tutaj wielu obecnych na zebraniu zrozumiało tę wypowiedź w ten sposób, że żona Ministra ON była w Izraelu i nie powróciła z członkami naszej ambasady. Informacja ta w sposób istotny wpłynęła na przebieg zebrania w tej organizacji i przyczyniła się do podjęcia rezolucji znieważającej Ministra ON i wyrażającej niezadowolenie z przełożonych i służby.

Wypowiedź ta szybko została rozkolportowana, a m.in. dotarła do Modlina. W dniu 14 lipca br. odbyło się otwarte zebranie POP JW. 2216 w Modlinie, w czasie którego problem ten był także poruszony. Ponadto jeszcze przed zebraniem tej organizacji partyjnej dowódca jednostki płk Szeniawski w dniu 12.07.1967 r., pytał instruktora wydziału politycznego mjr. Guzmana, który był na spotkaniu z tow. Klimczakiem w Wojskowej Akademii Politycznej, czy prawdą jest jakoby żona Ministra ON nie powróciła do kraju.

Powyższe ustalenia pozwalają na przyjęcie, że wśród wielu uczestników spotkania z tow. Klimczakiem w Inspektoracie Lotnictwa oraz biorących

udział w powołanych wyżej zebraniach partyjnych potraktowano plotkę na temat żony Ministra ON jako prawdopodobną.

Odczucia poszczególnych świadków tych wypowiedzi są subiektywne i nie zawsze jednoznaczne, co niewątpliwie związane było z ich formą i sposobem przekazywania. Forma i treść tych wypowiedzi w konkretnych warunkach i atmosferze wytworzonej na spotkaniu w Inspektoracie Lotnictwa i na poszczególnych zebraniach partyjnych wpłynęła na sposób ich odczucia i zrozumienia przez zebranych.

Powyższe zostało ustalone wyłącznie na podstawie zeznań poszczególnych osób. Organa Prokuratury nie dysponują natomiast pisemnym referatem czy też utrwalonym wystąpieniem tow. Klimczaka. Wprawdzie niektóre odpowiedzi na pytania udzielone w Inspektoracie Lotnictwa zostały nagrane na taśmie magnetofonowej, okazało się jednak, że zapis ten dokonany został na pierwszej ścieżce taśmy, na której pierwotnie utrwalona była audycja słowno-muzyczna Domu Wojska Polskiego na temat armii czechosłowackiej. Fakt ten uniemożliwił odczytanie całości nagranego na tej taśmie wystąpienia tow. Klimczaka a nadto w niektórych miejscach brak jest jakiegokolwiek zapisu, co pozwala na przyjęcie, ze niektóre wypowiedzi prelegenta zostały wymazane na skutek wad technicznych aparatury bądź też w sposób zamierzony.

Przesłuchany w śledztwie jako świadek w sprawie tow. Klimczak zeznał, że informację swoją ograniczył do wydarzeń bliskowschodnich, które znał i unikał wypowiedzi na ten temat sytuacji w kraju, w związku z czym „moja odpowiedź dotycząca żony Ministra była krótka, ale uważałem, że właśnie taka nie wzbudzi żadnych wątpliwości. Po mojej odpowiedzi, sądząc po zachowaniu się uczestników spotkania, odniosłem wrażenie, że odpowiedź tak właśnie została przyjęta".

Nadmienić należy, że prowadzący spotkanie płk Olesik oraz sekretarz komitetu partyjnego Inspektoratu Lot. płk Janiszewski, jak zeznali, w podobny sposób odebrali wypowiedź tow. Klimczaka, tzn. żona Ministra ON nie była w Izraelu.

Reasumując powyższe należy stwierdzić, że wystąpienie tow. Klimczaka w Inspektoracie Lot., w konkretnej sytuacji politycznej w kraju, związanej z nastrojami wywołanymi przez akt agresji Izraela, przyczyniło się w środowisku wojskowych do zaognienia i tak już napiętej atmosfery. Niektóre wypo-

wiedzi i niedomówienia tow. Klimczaka, przy istnieniu wspomnianej atmosfery, nie pozbawione często sensacyjności, a świadczące o wrogim stosunku Żydów w Izraelu do naszego kraju, o ich powiązaniach z Żydami w Polsce - jeszcze bardziej zaostrzyły tę sytuację.

Wypowiedzi te stwarzały bowiem pretekst, aby łączyć to, o czym relacjonował Klimczak, z odpowiedzialnością naszych władz partyjnych i rządowych: stąd m.in. np. wnioski o usunięcie z najwyższych władz partyjnych i państwowych osób narodowości żydowskiej, jakie zgłaszano w wojsku na niektórych zebraniach partyjnych.

Choć brak jest dostatecznych podstaw do przyjęcia, że tow. Klimczak w sposób zamierzony przyczynił się do zaistnienia opisanej sytuacji, w szczególności zaś w wojskach Inspektoratu Lot., to jednak - zważywszy jego doświadczenie i zajmowane stanowisko - można mu przypisać odpowiedzialność natury partyjno-politycznej.

Szczególnie wyraźnie obciąża tow. Klimczaka jego dwuznacznie zrozumiana przez zebranych odpowiedź odnosząca się do małżonki Ministra ON.

Szef Oddziału V
Naczelnej Prokuratury Wojskowej
Płk dr Z. Domino
[podpis odręczny]

30.10.1967 r.

Materiały śledztwa, op. cit., s. 67-72.

15

POSTANOWIENIE SĄDU HONOROWEGO dla generałów (admirałów) przy Ministrze Obrony Narodowej PRL

Sąd Honorowy dla generałów (admirałów) przy Ministrze Obrony Narodowej PRL na posiedzeniu w dniu 14 września 1967 r. po ponownym przeanalizowaniu sprawy i okoliczności w jakich znajduje się obwiniony, gen. bryg. pilot Julian Paździor, biorąc pod uwagę fakt, że stan jego zdrowia uniemożliwia rozpatrzenie sprawy na posiedzeniu OSH (stan ten będzie trwał przez dłuższy okres czasu) a nadto, że czyny stanowiące treść zarzutu godzą nie tylko w honor i godność żołnierską lecz przede wszystkim w podstawy dyscypliny i porządku wojskowego - na zasadzie pkt. 37 ust. 2 Reg. Dysc. Sił Zbrojnych oraz Statutu Sądów Honorowych pkt. 29 p o s t a n o w i ł:

1. Odstąpić od powziętego w dniu 10.08.1967 r. postanowienia Zespołu Orzekającego o skierowaniu sprawy na rozprawę Sądu Honorowego.

2. Wystąpić z wnioskiem do Ministra Obrony Narodowej o ukaranie gen. bryg. pilota Juliana Paździora w trybie dyscyplinarnym.

ZESPÓŁ ORZEKAJĄCY

Przewodniczący:	gen. dyw. Czesław Czubryt-Borkowski
Członkowie:	gen. dyw. Fr. Księżarczyk
	gen. bryg. Z. Zieleniewski
	gen. bryg. Wł. Sawczuk

Prowadzący postępowanie wyjaśniające: gen. bryg. W. Jagas

[podpisy nieczytelne]

CAW, 1837/93, s. 121.

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ
DEPARTAMENT KADR

Dnia 15 września 1967 r.
m. Warszawa

ROZKAZ PERSONALNY
Nr 0431

Gen. bryg. pil. Julian Paździor, jak ustalono w toku postępowania przed Sądem Honorowym dla Generałów przy Ministrze Obrony Narodowej, dopuścił się następujących czynów: w dniach 6 i 7 lipca 1967 r. na odprawie służbowej, naruszając zasady etyki kadry Ludowego Wojska Polskiego, przekazał swym podwładnym niesprawdzone, a nawet fałszywe wiadomości o przełożonych Generałach i o Dowódcy Lotnictwa Operacyjnego, poniżające godność tych osób. W dniu 8 lipca 1967 r. w Legnicy, jako członek delegacji Wojsk Lotniczych zaproszonej na obchody święta radzieckiego lotnictwa, nie mając do tego upoważnienia, podał wiadomość o usunięciu ze stanowisk generałów wchodzących w skład Dowództwa Wojsk OPK. We wspomnianych wyżej wystąpieniach dawał wyraz reakcyjno-nacjonalistycznemu, sprzecznemu z linią partii podejściu, budzącemu niezdrowe oddźwięki kadry 3 K OPK wywierajace ujemny wpływ na styl pracy partyjnej i stwarzającemu groźbę dla moralno-politycznej i bojowej zwartości podległych jednostek.

Uwzględniając wniosek Sądu Honorowego dla Generałów przy Ministrze Obrony Narodowej gen. bryg. Paździor Julian s. Józefa, pozostającego w dyspozycji Ministra Obrony Narodowej - karzę karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby zawodowej i na podstawie art. 55 ust. 1 pkt. 3 Ustawy z dnia 13 grudnia 1957 r. o służbie wojskowej oficerów Sił Zbrojnych (Dz.U. z 1958 r. Nr 2, poz. 5 z późniejszymi zmianami) zwalniam z wojskowej służby zawodowej i rozkazuję przenieść do rezerwy.

SZEF GŁÓWNEGO ZARZĄDU POLITYCZNEGO
/-/ Józef URBANOWICZ
Generał dywizji

MINISTER OBRONY NARODOWEJ
/-/ Marian SPYCHALSKI
Marszałek Polski

Za zgodność:
Szef Oddziału V Kadr Lotniczych
i Artylerii OPK Dep. Kadr MON
płk Ryszard Sieczkowski
[podpis odręczny]

CAW, 1837/93, s. 29. Uchylony został rozkazem personalnym nr 138 z 19.07.1971 r. podpisanym przez ministra ON gen. broni Wojciecha Jaruzelskiego i szefa GZP WP gen. dyw. Jana Czaplę. Utrzymano jednak w mocy zwolnienie gen. Paździora z zawodowej służby wojskowej z zachowaniem wszelkich uprawnień przysługujących żołnierzom zwolnionym z tej służby w „normalnym" trybie. Rok później (rozkaz MON z 13.06.1972 r.) gen. Paździora powołano ponownie do wojska, powierzając mu stanowisko komendanta Wyższej Oficerskiej Szkoły Radiotechnicznej w Jel. Górze (09.1972-09.1981). Zmarł 7.06.1982 r., pełniąc funkcję szefa WSzW Kraków.

Warszawa, 3 listopada 1967 r.

NOTATKA
z ustaleń śledztwa w sprawie gen. bryg. pil. Juliana Paździora s. Józefa - wg stanu na dzień 16 października 1967 r.

W dniu 25 lipca 1967 r. Naczelna Prokuratura Wojskowa, na podstawie przedstawionych przez Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej materiałów, wszczęła śledztwo w sprawie treści i przebiegu zwołanej w dniu 6 lipca 1967 r. we Wrocławiu przez ówczesnego dowódcę 3 Korpusu OPK gen. bryg. Juliana Paździora odprawy podległych mu dowódców.

Z przedstawionych materiałów wynikało, że gen. Paździor podał na tej odprawie szereg informacji, które wywołały wzburzenie i stan niepewności w dowodzonym przez niego związku taktycznym.

W toku dotychczas prowadzonych śledztw ustalono, co następuje:

Począwszy od dnia 1 lipca 1967 r. gen. Paździor korzystał z urlopu akademickiego w związku z przygotowywaniem się do obrony pracy dyplomowej na ASG w Warszawie, a w jednostce zastępował go płk Henryk Michałowski. Przebywając w Warszawie gen. Paździor spotkał się w ASG z innymi słuchaczami tej uczelni. W dniu 6 lipca 1967 r. był w Dowództwie Wojsk OPK, gdzie rozmawiał m.in. z generałami Stamieszkinem, Paszkowskim i płk. Rutkowskim.

W tym czasie w DWOPK sytuacja była dość napięta, gdyż wśród oficerów wytworzyła się atmosfera braku zaufania do Szefa Zarządu Politycznego gen. bryg. Dąbkowskiego, który na naradzie aktywu partyjno-politycznego w dniu 26 czerwca 1967 r. pominął w toku wygłaszania referatu (o pracy partyjno-politycznej po VIII Plenum KC PZPR) znaczną jego część, dotyczącą oceny postaw niektórych obywateli polskich pochodzenia żydowskiego wobec faktu agresji Izraela na państwa arabskie, zaś w dniu 1 lipca 1967 r. mimo napiętej sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej wyjechał na miesięczny urlop wypoczynkowy do Rumunii.

To m.in. spowodowało, że w dniu 4 lipca 1967 r., także pod nieobecność Dowódcy Wojsk OPK gen. dyw. Mankiewicza, który również przebywał na urlopie - odbyło się zebranie partyjne POP Sztabu Wojsk OPK. Na zebraniu tym odczytano pominiętą przez gen. Dąbkowskiego część referatu a w toku dyskusji wysuwano konkretne zarzuty także pod adresem generałów Mankieiwcz i Stamieszkina, domagając się wyrażenia w stosunku do nich votum nieufności. W

szczególności poddano krytyce system dowodzenia w wojskach OPK, zarzucając biurokratyczne metody rozwiązywania niektórych spraw, zbytni formalizm, zaniedbania w zakresie wymiany częściowo przestarzałego sprzętu i zaopatrzenia w części zamienne. Podnoszono udział żony gen. Mankiewicza w przyjęciu na cześć zwycięstwa Izraela a samemu gen. Mankiewiczowi zarzucano oschły stosunek do podwładnych i nieliczenie się ze zdaniem oficerów. Podobnie krytykowano gen. Stamieszkina za niewłaściwy stosunek do oficerów i formalizm w pracy Sztabu. Oficjalnie organizacja partyjna nie zajęła jednak stanowiska wobec ww. generałów, gdyż podjęcie rezolucji przełożono na następne zebranie, które odbyło się już po 8 lipca 1967 r.

Dnia 8 lipca 1967 r. ok. godz. 13 będący na spotkaniu z oficerami w Dowództwie Szef GZP WP gen. dyw. Urbanowicz podał do wiadomości, że gen. Mankiewicz złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska, która przyjęta została przez ministra ON oraz, że został odwołany gen. Dąbkowski za wykazanie oportunistycznej postawy politycznej, a w odniesieniu do gen. Stamieszkina uwzględniono jego raport o zwolnienie ze stanowiska szefa Sztabu DWOPK. W dniu 6 lipca 1967 r. w DWOPK odbyło się spotkanie oficerów z II sekretarzem b. Ambasady PRL w Izraelu Lipowskim, w którym jednak gen. Paździor udziału nie brał.

Jak ustalono w śledztwie - gen. Paździor uprzedzając te fakty, jeszcze w dniu 6 lipca 1967 r., korzystając z tego, że w tym dniu we Wrocławiu zebrani byli na szkoleniu programowym dcy podległych jednostek, szefowie sztabów i kierownicy służb zaopatrzenia i kwatermistrzowskiej - drogą telefoniczną z Warszawy przekazał pełniącemu czasowo obowiązki szefa Sztabu Korpusu płk. Ryszardowi Szmitkowskiemu polecenie zgrupowania tych oficerów w GKO przy lotnisku Strachowice na odprawie, zapowiadając swój przylot na godz. 18.45 i udział w tej odprawie. Spotkawszy się na lotnisku z płk. Henrykiem Michałowskim i ppłk. Józefem Szymczykiem - sekretarzem Komitetu Partyjnego 3 Korpusu WOPK, a zarazem w tym czasie po. zastępcy dcy ds. polityki i szefa Wydziału Polit. pod nieobecność w jednostce płk. Wilka - gen. Paździor, nie wprowadzając wymienionych w tematykę odprawy, udał się wprost do Klubu garn., gdzie oczekiwali na niego zgromadzeni ofic. (ok. 30 osób). Rozpoczynając odprawę gen. Paździor oświadczył zebranym, że wraca z Warszawy, gdzie uczestniczył w spotkaniu Sekretarza b. Ambasady PRL w Izraelu Lipowskiego z oficerami oraz był w Dowództwie WOPK i chce podzielić się tym

co tam usłyszał, a zarazem przedstawić aktualną sytuację w Sztabie WOPK. Następnie podał, że;

- w Izraelu rozpętano antypolską nagonkę, zarzucając Polakom jakoby w czasie okupacji przyczynili się do eksterminacji Żydów, wskazuje się przy tym na fakt, że na terenie Polski było najwięcej obozów koncentracyjnych.

- plany z zakresu obronności Polski, być może nawet z nazwiskami obecnych na tej odprawie dców, zostały przekazane (sprzedane) Izraelowi, który w zamian za nie uzyskał od USA i NRF plany obronne państw arabskich. Plany te udostępnili Izraelowi obywatele polscy pochodzenia żydowskiego, w tym wyżsi ofic., którzy legalnie bądź nielegalnie tam się znaleźli. Gdyby w tej sytuacji doszło do konfliktu, wówczas mogłoby być z Polską gorzej niż w 1939 r. (ta ostatnia wypowiedź gen. Października wynika z zeznań ppłk. Szymczyka)

- Żydom, których jest w Polsce 130000 i w większości zajmują eksponowane stanowiska w aparacie państwowym, dobrze się wiodło, gdyż otrzymywali od organizacji syjonistycznych zapomogi w walucie obcej, dotyczy to również wyższych oficerów WP pochodzenia żydowskiego, m.in. płk. Fabera z CSD. W tym należy upatrywać brak zainteresowania podwyżką uposażenia dla kadr;

- gen. Mankiewicz, Dąbkowski, Stamieszkin, Szczepucha i płk Mac z Dowództwa WOPK są pochodzenia żydowskiego

- zażydzone są także inne dowództwa, jak Dowództwo Lotnictwa Operacyjnego, Inspektorat Lotnictwa (28 Żydów), ASG

- Żydzi nawzajem się popierają. Z tego względu na Akademię Wojskową w ZSRR (Woroszyłówka) nie zostali zakwalifikowani ofic. 3 Korpusu: płk Paluszyński i płk Styran, a na ich miejsce wstawiono Żydów w osobach płk. Kempfa i płk. Hille. On sam miał decyzję ministra ON udania się na tę Akademię, lecz gen. Mankiewicz uniemożliwił mu to,

- efektem takiej polityki kadrowej kierowanej przez Żydów było też awansowanie poza kolejnością, bez wniosku Korpusu - Zawadzkiego, zcy dcy JW. 1499 ds. polit. w Bytomiu do stopnia pułkownika. Forował go gen. Dąbkowski

- Dowództwo w osobach gen. Mankiewicza i gen. Stamieszkina, hołdujących formalistycznym i biurokratycznym metodom w dowodzeniu i nieliczeniu się ze zdaniem współpracowników oraz podwładnych, nie przywiązy-

wało należytej wagi do spraw gotowości bojowej, na dowód czego przytoczył rzekomy fakt, że będąc w DWOPK spotkał się w Sztabie z gen. Stamieszkinem, który dla omówienia gotowości bojowej zalecił zwołanie aktywu KMW, gdy tymczasem wiadomo, że brak jest sprzętu i części zamiennych

- żona gen. Mankiewicza wzięła udział w redakcji „Przyjaciółka" w przyjęciu z okazji zwycięstwa Izraela nad Arabami

- także synowie niektórych wyższych oficerów pochodzenia żydowskiego, w tym syn płk. Hoffmana[1], zgłaszali się do b. Ambasady Izraela w Warszawie na ochotnika do armii izraelskiej

- nie tylko w DWOPK są nieodpowiedzialni dcy, lecz również za takiego uznał dcę Lotnictwa Operacyjnego gen. Kamińskiego[2], który dla odmiany jest volksdeuschem, co miało stwierdzić dwóch oficerów z Dęblina, źle prowadzi się pod względem moralnym i jest jakoby słabym dowódcą i pilotem

- kadra DWOPK na zebraniu partyjnym wyraziła gen. Mankiewiczowi, Dąbkowskiemu i Stamieszkinowi votum nieufności jako dowódcom i oni już aktualnie nie sprawują swoich funkcji w Dowództwie Wojsk OPK

- od tej chwili należy w Korpusie wzmóc dyscyplinę, gotowość bojową i czujność. W Korpusie wykonywać tylko jego rozkazy i zastępującego go płk. Michałowskiego, a po linii polit. ppłk. Szymczyka. Nie wpuszczać do jednostek prelegentów bez decyzji ppłk. Szymczyka. Nie przyjmować i nie wypuszczać samolotów, jeżeli to nie wynika z lotów szkoleniowych. Z DWOPK - wykonywać rozkazy tylko gen. Paszkowskiego i płk. Rutkowskiego. Wg zeznań ppłk. Szymczyka - gen. Paździor zakazał wpuszczania kogokolwiek z DWOPK do jednostek i dla wymuszenia posłuszeństwa w tym zakresie upoważnił nawet do użycia broni.

Na pytanie dowódcy JW. 5037 w Babimoście ppłk. Henryka Lisa - co ma zrobić z oficerem szyfrowo-kodowym, który prawdopodobnie jest Żydem - gen. Paździor odpowiedział, ze należy go obserwować, a jeżeli będą do niego zastrzeżenia posłać na urlop. Oświadczył też, że nie widzi przeszkód, aby o tym, co powiedział na odprawie, poinformować kadrę w jednostkach.

---

[1] Chodzi o płk. Zygmunta Hoffmana, wówczas doradcę Szefa GZP WP ds. pedagogicznych.

[2] Mowa o gen. bryg. Franciszku Kamińskim - dowódcy Lotnictwa Operacyjnego XII 1965 - XII 1967.

Powyższe wystąpienie gen. Paździora nacechowane emocjonalnym zaangażowaniem i sugestywnością zbulwersowało zebranych i wpłynęło na nich przygnębiająco i już wówczas oficerowie wyrażali między sobą obawy, czy wobec zdrady dokonanej w odniesieniu do planów obronnych naszego państwa i udostępnienia ich Niemieckiej Republice Federalnej stan obronności kraju nie jest analogiczny jak w 1939r. i czy nie zachodzi potrzeba opracowania nowej struktury organizacyjnej systemu obrony państwa.

W dniu następnym, tj. 7 lipca 1967 r. od rana odbywała się w tej samej sali GKO Strachowice odprawa służbowa poświęcona omówieniu wyników szkolenia za I półrocze 1967 r. z udziałem dowódców, zastępców ds. politycznych i szefów sztabów jednostek Korpusu oraz przedstawicieli DWOPK. W Sztabie Korpusu od początku panowała niecodzienna, podniecona atmosfera, będąca następstwem m.in. wystąpienia gen. Paździora na odprawie w dniu poprzednim. Poczęto rozważać potrzebę pilnego zwołania zebrania organizacji partyjnej Sztabu Korpusu dla omówienia przedstawionej przez gen. Paździora sytuacji i wyrażenia poparcia dla postulatów wysuwanych na zebraniu przez POP Sztabu DWOPK.

W godzinach przedpołudniowych do gabinetu gen. Paździora przybyła grupa oficerów sztabu, celem uzyskania od niego akceptacji zamierzonego zwołania zebrania partyjnego. W grupie tej przewodniczył zastępca dowódcy Korpusu d/s ogólnowojskowych ppłk Zbigniew Wojciechowski - nie wchodzący w skład komitetu partyjnego, który zarzucał ppłk. Szymczykowi próby niedopuszczenia do zebrania partyjnego z zaznaczeniem, że rzekomo miał on otrzymać takie instrukcje od gen. bryg. Dąbowskiego. Gen. Paździor ustosunkował się pozytywnie do przedstawionej propozycji i jeszcze w obecności tych oficerów zawezwał do siebie ppłk. Szymczyka dla wyjaśnienia zarzutu stawianego mu przez ppłk. Wojciechowskiego.

Niezależnie od tego, już w nieobecności oficerów, gen. Paździor połączył się telefonicznie z płk. Stefanem Rutkowskim, którego zapytał czy są jakieś nowe instrukcje w sprawie zebrań partyjnych i czy można zwołać takie zebranie, na co uzyskał odpowiedź, że żadnych przeciwwskazań w tym kierunku nie ma.

W tym czasie Dowództwo Wojsk OPK na ogół nie orientowało się co do sytuacji w 3 KOPK, gdyż gen. Paździor nikomu z Dowództwa nie meldował o przeprowadzonej przez siebie w dniu 6 lipca 1967 r. odprawie ani też o

tym, co było jej przedmiotem. Z nikim też DWOPK nie uzgadniał przeprowadzenia takiej odprawy. Niemniej należy stwierdzić, że płk Rutkowski wiedział, ze w dniu 6 lipca 1967 r. gen. Paździor zwołał u siebie odprawę, o czym telefonicznie zameldował mu w późnych godzinach wieczornych tego dnia ppłk Szymczyk. Jednak na pytanie płk. Rutkowskiego, co słychać w Korpusie - ppłk Szymczyk odpowiedził, że miał odprawę gen. Paździor i mówił o zebraniu w DWOPK. Informację tę płk Rutkowski zbył uwagą „no to jesteście zorientowani co u nas słychać" i na tym zakończyć rozmowę.

Wracając do dnia 7 lipca 1967 r. należy również nadmienić, że jeszcze przed rozmową z gen. Paździorem - płk Rutkowski rozmawiał telefonicznie z będącym na odprawie szkoleniowej w GKO Strachowice ppłk. Szymczykiem, któremu polecił przybyć na dzień następny, tj. 8 lipca 1967 r. do Warszawy na planowaną w DWOPK odprawę i spotkanie z Szefem GZP gen. dyw. Urbanowiczem. Ponieważ na ten dzień zaplanowano w 3 Korpusie zebranie partyjne i powierzono ppłk. Szymczykowi wygłoszenie na nim informacji na temat aktualnej sytuacji w kraju i DWOPK, o czym poinformował wkrótce o tym telefonicznie płk. Rutkowskiego zastępca Sekretarza Komitetu Partyjnego 3 Korpusu OPK ppłk Anatol Stefański - płk Rutkowski przekazał wymienionemu polecenie wstrzymania się ze zwołaniem zebrania w dniu 8 lipca 1967 r. - do powrotu ppłk. Szymczyka z Warszawy. Płk Rutkowski miał tu na uwadze to, że ppłk Szymczyk będzie wówczas dysponował rzetelną informacją, którą przekaże na zebraniu.

Prawie równocześnie a w każdym razie w czasie zbliżonym, ze Sztabu 3 KOPK zadzwonił do Sekretarza Komitetu Partyjnego DWOPK płk. Władysława Żygadło - ppłk Wojciechowski, który w imieniu Komitetu Partyjnego Sztabu 3 Korpusu zwrócił się do niego o przysłanie do Wrocławia b. Ambasadora PRL w Izraelu dla wygłoszenia informacji na zebraniu partyjnym. Płk Żygadło nie wyraził zgody na powyższą propozycję jak też na zwołanie zebrania w dniu 8 lipca 1967 r., tłumacząc to takimi samymi względami jak płk Rutkowski w rozmowie z ppłk. Stefańskim.

Taki przebieg rozmowy z ppłk. Wojciechowskim przedstawił w śledztwie płk Żygadło. Ppłk Wojciechowski natomiast potwierdzając tylko odmowę wymienionego co do skierowania do Wrocławia b. Ambasadora polskiego w Izraelu, zeznał, ze płk Żygadło wyraził zgodę na zebranie partyjne i tak też zakomunikował grupie oficerów, którzy przebywali wraz z nim w Sztabie,

będąc zwolnieni z uczestnictwa w odprawie szkoleniowej celem przygotowania zebrania partyjnego.

Dalsze przygotowania do zorganizowania zebrania partyjnego zostały przerwane na wiadomość, że na odprawie w klubie wystąpi przedstawiciel DWOPK ppłk Ryszard Kalbarczyk, który przekaże informacje na temat sytuacji w dowództwie w Warszawie. Z uwagi na to, że większość oficerów z grupy zajmującej się przygotowywaniem zebrania, nie brała udziału w odprawie gen. Paździora w dniu poprzednim, wszyscy oni uznali za wskazane udać się na tę informację, aby wykorzystać ją następnie na zebraniu partyjnym i w przygotowywaniach do niego (część informacyjna zebrania i opracowywanie projektu rezolucji).

Odprawa w GKO Strachowice z zamierzoną informacją ppłk. Kalbarczyka rozpoczęła się około godz. 13-tej, a wziął w niej udział również przebywający dotąd w Sztabie gen. Paździor, z którym ppłk Kalbarczyk uzgodnił telefonicznie swoje wystąpienie. Ppłk Kalbarczyk, który przybył do Wrocławia wyłącznie w celu obsłużenia odprawy szkoleniowej i nie był upoważniony do składania relacji odnośnie sytuacji w DWOPK - zdecydował się na to już w toku tej odprawy pod wpływem nalegań ze strony oficerów i po uzgodnieniu z gen. Paździorem. W tym dniu bowiem w odprawie wzięli udział także zastępcy dowódców jednostek d/s politycznych, którzy nie uczestniczyli w szkoleniu w dniu poprzednim, a tym samym nie byli na odprawie z gen. Paździorem. Zresztą odprawie podsumowującej wyniki szkolenia za dany okres towarzyszyło od początku niewielkie zainteresowanie, gdyż jej uczestnicy wymieniali między sobą poglądy na zagadnienia będące przedmiotem wczorajszej odprawy gen. Paździora i omawiali z nowo przybyłymi oficerami jej treść, stanowiącą dla tych ostatnich rewelację ze względu na charakter wiadomości.

W swoim wystąpieniu, trwającym około 15 minut, ppłk Kalbarczyk omówił sprawy ściśle szkoleniowe w nawiązaniu do półrocznego podsumowania a nadto pobieżnie poinformował o zebraniu partyjnym w Sztabie WOPK, na którym oficerowie wyrażali gen. Mankiewiczowi i innym generałom votum nieufności, zarzucając im brak należytej dbałości o gotowość bojową i biurokratyzm w dowodzeniu, o udziale żony gen. Mankiewicza w przyjęciu z okazji sukcesów odniesionych przez Izrael w konflikcie bliskowschodnim i o aktach zdrady tajemnic wojskowych przez Żydów, którzy wy-

jechali do Izraela, bądź uciekli za granicę, na skutek czego Izrael ma rozeznanie w naszych planach obronnych. Podając tę ostatnią informację ppłk Kalbarczyk powołał się na spotkania sekretarza b. polskiej ambasady w Izraelu, jakie już w tym czasie odbywały się z oficerami w Warszawie.

Gen. Paździor w trakcie wystąpienia ppłk. Kalbarczyka kilkakrotnie mu przerywał, wtrącając swoje uwagi i zadając mu pytania, aby skłonić go do podawania konkretnych faktów. m.in. zapytał, jakie stanowisko w stosunku do Polski zajmowała prasa izraelska, na co ppłk Kalbarczyk, powołując się na tegoż pracownika ambasady oświadczył, że stanowisko to było wybitnie antypolskie, oszczercze i napastliwe, gdyż zarzucano Polakom kolaborację z hitlerowcami przy eksterminacji ludności żydowskiej oraz dyskryminowano Polki, które wyszły za mąż za Żydów.

Po wystąpieniu ppłk. Kalbarczyka zabrał głos gen. Paździor, który w dość znacznym skrócie powtórzył ważniejsze tezy swego uprzedniego wystąpienia, z poświęceniem uwag odnoszących się do osoby gen. Kamińskiego. Wniósł również nowe elementy, sprowadzające się do tego, że:

- w dniu agresji Izraela na kraje arabskie gen. Mankiewicz po otrzymaniu komunikatu z nasłuchu o tym wydarzeniu, miał uderzyć ręką w biurko i powiedzieć „idzie jak nóż w masło, tylko ciąć po kawałku i rozprawiać się po kolei"

- podał do publicznej wiadomości oficerów, że żony obecnych na sali oficerów płk. Stanisława Zawadzkiego i ppłk. Stanisława Nowaka są Żydówkami, a on mimo to do tych oficerów nie ma żadnych zastrzeżeń, co mialo utwierdzić słuchających go na odprawie w przekonaniu, że nie występuje z pozycji antysemityzmu.

Na koniec gen. Paździor akcentując potrzebę wzmożenia gotowości bojowej, dyscypliny i czujności w jednostkach zalecił oficerom uczestniczącym w odprawie, aby po powrocie do jednostek poinformowali kadrę o sprawach poruszanych na odprawach we Wrocławiu.

We wskazanej odprawie wzięło udział łącznie ponad 50 oficerów ze Sztabu 3 KOPK i jednostek podległych a z DWOPK poza ppłk. Kalbarczykiem uczestniczyli w niej służbowo jeszcze ppłk Józef Byrka i mjr Leon Malinowski.

Podczas tej odprawy do ppłk. Wojciechowskiego i grupy oficerów sztabu, zajmujących się wraz z nim sprawą przygotowania zebrania partyjnego -

doszło do wiadomości, że ppłk Szymczyk na dzień 8 lipca 1967 r. jest wzywany na odprawę do Warszawy. Wobec tego uzgodnili oni w porozumieniu z ppłk. Szymczykiem, że zebranie odbędzie się dopiero po jego powrocie, a więc w dniu 10 lipca 1967 r., jako że na dzień 9 lipca 1967 r. przypadała niedziela.

Jeszcze tego samego dnia wieczorem gen. Paździor, dzwoniąc z domu, polecił telefonicznie dyżurnemu odpowiedzialnemu Stanowiska Dowodzenia Korpusu mjr. Romanowi Godonowi powiadomić podległych dowódców oddziałów, że z tym dniem, godz. 16-ta, przestali pełnić swoje obowiązki w DWOPK generałowie Mankiewicz, Dąbkowski i Stamieszkin a aktualnie wojskami dowodzi gen. bryg. Paszkowski, którego po linii politycznej zastępuje płk Rutkowski. Tego rodzaju wiadomość została niezwłocznie przekazana w teren przez mjr. Godona i jego pomocnika mjr. Tadeusza Zielińskiego, z tym, że na skutek nienależytego zrozumienia treści polecenia gen. Paździora przez mjr. Godona, zamiast nazwiska gen. Dąbkowskiego, wymienili oni osobę płk. Żygadło lub jednego i drugiego.

W dotychczasowym śledztwie nie ustalono czy i kto z DWOPK przekazał gen. Paździorowi taką wiadomość. W każdym razie, w/g ustaleń śledztwa, o tej porze dnia gen. Paździor rozmawiał telefonicznie z płk. Żygadło, któremu przedstawił obawy oficerów Sztabu Korpusu, czy ppłk Szymczyk, wobec którego wysuwa się przypuszczenia co do pochodzenia żydowskiego, jest właściwą osobą dla reprezentowania Korpusu i organizacji partyjnej na odprawach w DWOPK i u Szefa GZP. Obaw takich nie podzielił płk Żygadło i ppłk Szymczyk w tych odprawach w Warszawie w dniu 8 lipca 1967 r. wziął udział.

Informację przekazania do podległych jednostek przez mjr. Godona i mjr. Zielińskiego o odwołaniu ze stanowiska płk. Żygadło - Sekretarza KP PZPR Dowództwa WOPK sprostowano w dniu 8 lipca 1967 r. po godz. 8-mej jako błędną, zdołała ona jednak dotrzeć w takiej formie do oficerów Sztabu Korpusu, którzy w tej sytuacji postanowili, nie czekając na powrót z Warszawy ppłk. Szymczyka, jeszcze w tym dniu doprowadzić do zebrania partyjnego.

Bezpośrednio przed zebraniem, które rozpoczęło się w dniu 8 lipca 1967 r. około godz. 10-tej na sali Sztabu JW. 5902 we Wrocławiu w obecności 150-200 oficerów i podoficerów zawodowych z POP Sztabu Korpusu i spoza organizacji partyjnej, z udziałem płk. Michałowskiego a pod nieobec-

ność gen. Paździora, jednak za jego aprobatą - ustalono, że informację na temat sytuacji w kraju po agresji Izraela i w DWOPK wygłosi ppłk Wojciechowski w oparciu o dane przekazane na odprawach przez gen. Paździora i ppłk. Kalbarczyka. Opracowano również wstępny projekt rezolucji, celem przedstawienia do dyskusji i uchwalenia na zebraniu.

Atmosfera w Sztabie była nadal napięta a zaostrzała ją jeszcze podejrzliwość, zwłaszcza w odniesieniu do oficerów aparatu partyjno-politycznego. Niektórym poczęto zarzucać pochodzenie żydowskie. Odnosiło się to w szczególności do nieobecnego w jednostce ppłk. Szymczyka, zastępcy Sekretarza KP Korpusu ppłk. Anatola Stefańskiego i oficera Wydziału Politycznego mjr. Łątki. Przed udaniem się na zebranie ppłk Wojciechowski zażądał nawet w Wydziale Kadr akt personalnych braci Szymczyków, aby zorientować się czy ppłk Szymczyk jest Żydem.

W swojej informacji na zebraniu ppłk Wojciechowski podał do wiadomości te wszystkie rzekome fakty, o których uprzednio mówił na odprawach gen. Paździor i ppłk Kalbarczyk, szczególnie akcentując to, co dotyczyło zaprzedania jakoby planów obronnych naszego państwa Izraelowi przez osoby pochodzenia żydowskiego. Ten aspekt zagadnienia ilustrował on nazwiskami oficerów Korpusu i jednostek podległych, którzy mieli już nawet wiosną 1967 r., po zwolnieniu się z wojska - wyjechać do Izraela. Na bazie tej informacji wywiązała się bardzo burzliwa dyskusja, w której zabrało głos 18 uczestników zebrania. Doszło nawet do takiej sytuacji, ze padły pytania skierowane do Szefa Wydziału Kadr mjr. Antoniego Rupali, ilu oficerów w Korpusie jest pochodzenia żydowskiego oraz zgłoszono wniosek o powołanie komisji dla zajęcia się tym zagadnieniem.

Pod koniec zebrania, które trwało około 6 godz., jednogłośnie przyjęto rezolucję, w której dano wyraz całkowitemu poparciu dla stanowiska organizacji partyjnych DWOPK „w sprawie odwołania z dotychczasowych funkcji generałów Mankiewicza, Dąbkowskiego, Stamieszkina i Szczepuchy oraz pułkowników Maca i Maliny". (Odpis rezolucji w załączeniu).

O odbytym zebraniu zameldowali płk. Żygadle: ppłk Stefański w godzinach popołudniowych i ppłk Szymczyk wieczorem po powrocie z Warszawy.

Ustalono, że gen. Paździor tegoż dnia w godzinach popołudniowych udał się do Legnicy jako członek delegacji lotnictwa WP na uroczystości związane ze Świętem Lotnictwa Armii Radzieckiej, które odbywały się w siedzibie

Północnej Grupy Wojsk Radzieckich w Polsce. Delegacji tej przewodniczył gen. bryg. Władysław Jagiełło a w skład jej, poza gen. Paździorem, wchodził jeszcze płk dypl. Edward Głąb. Uroczystości te rozpoczęły się o godz. 18-tej w Domu Oficera AR ogólną akademią, a zakończyły, już w ścisłym gronie z udziłem około 30 osób spośród przedstawicieli Dowództwa i lotnictwa Grupy oraz niektórych ich żon - przyjęciem.

Podczas tego przyjęcia niezależnie od toastu gen. Jagiełły jako przewodniczącego delegacji polskiej, wzniósł toast gen. Paździor, co miało miejsce już około godz. 22.30. Gen. Paździor nie będąc do tego upoważniony oświadczył, że decyzją kierownictwa Wojska Polskiego generałowi Stamieszkin i Dąbkowski zostali zdjęci ze swoich stanowisk w DWOPK, a dowódca gen. Mankiewicz złożył rezygnację, która została przyjęta. Powiedział dalej, że te zmiany wynikły z powodu żądań kadry Wojsk OPK, wśród której dowództwo nie cieszyło się zaufaniem ze względu na niewłaściwe traktowanie. To niezadowolenie zostało spotęgowane wiadomością, że żona gen. Mankiewicza brała udział w bankiecie z okazji zwycięstwa Izraela nad krajami arabskimi. Oficerowie obawiali się, czy takie skupienie generałów pochodzenia żydowskiego w jednym dowództwie, może gwarantować utrzymanie gotowości bojowej na należytym poziomie, tym bardziej, że chodzą słuchy, iż niektóre dokumenty z dziedziny obronności dostały się poprzez Izrael do RFN. W końcu gen. Paździor wyraził nadzieję, iż obecnie kiedy dowództwo wojskami OPK objął gen. bryg. Paszkowski – współpraca z Północną Grupą Wojsk Radzieckich będzie się układała znacznie lepiej, gdyż nie będzie już takich wypadków, żeby nad jednym sformułowaniem w dokumencie dyskutować kilka godzin bezproduktywnie.

Wystąpienie gen. Paździora, wygłaszane w języku rosyjskim, wywołało pewne poruszenie wśród uczestników przyjęcia, zwłaszcza żon oficerów radzieckich.

Gen. Paździor, aczkolwiek od czasu do czasu przychodził jeszcze do Sztabu Korpusu, to jednak do pełnienia obowiązków Dowódcy już nie przystąpił, gdyż do dnia 20 lipca 1967 r. korzystał nadal z urlopu akademickiego. Dnia 20 lipca 1967 r. gen. Paździor zwolniony został z zajmowanego stanowiska i skierowany do dyspozycji Szefa Departamentu Kadr MON.

Następstwa nieodpowiedzialnych wystąpień gen. Paździora na przedstawionych odprawach służbowych nie ograniczyły się tylko do zebrania par-

tyjnego w Sztabie 3 Korpusu OPK w dniu 8 lipca 1967 r., którego przebieg, podobnie jak same wystąpienia gen. Paździora, zabarwione były akcentami reakcyjno-nacjonalistycznymi, sprzecznymi z linią partii, ale wywarły również ujemny wpływ na styl pracy partyjno-politycznej w podległych jednostkach, stwarzając groźbę dla moralno-politycznej i bojowej ich zwartości.

W dniach 8-12 lipca 1967 r. w przeważającej ilości jednostek wojskowych, których dowództwo uczestniczyło w odprawach z gen. Paździorem we Wrocławiu - zgodnie z jego zaleceniami - odbyły się odprawy służbowe lub otwarte zebrania partyjne z udziałem kadry.

Miały one w szczególności miejsce:

- w Jednostce Wojskowej Nr 1499 Bytom,
- w JW. NR 1465 Wrocław,
- w JW. Nr 5037 Babimost,
- w JW. Nr 2569 Poznań,
- w JW. Nr 3925 Katowice - Wełnowiec,
- w JW. Nr 2482 Kraków,
- w JW. Nr 5902 Wrocław,
- w JW. Nr 2830 Wrocław,
- w JW. Nr 2926 Chorzów,
- w JW. Nr 1420 Poznań.

W trakcie tych zebrań kadra została zorientowana dość szczegółowo o treści wystąpień gen. Paździora (z wyłączeniem wypowiedzi dotyczących gen. Kamińskiego).

I w tych jednostkach, podobnie jak wśród oficerów Sztabu Korpusu i uczestników odpraw we Wrocławiu - przekazywane wiadomości wywołały sensację i podniecenie a nawet rozgoryczenie i oburzenie, szczególnie wobec różnie przedstawionych wieści jakoby cały stan obrony Państwa na skutek zdrady obywateli pochodzenia żydowskiego znany był Izraelowi, RFN i USA, co w niektórych jednostkach łączono wprost z osobami generałów z Dowództwa Wojsk OPK.

Szczególnie znamienny charakter miała odprawa w JW. 5037 w Babimoście, na której poinformowano kadrę, że w przyjęciu wydanym na cześć zwycięstwa Izraela w redakcji „Przyjaciółka" w Warszawie brali udział również generałowie Mankiewicz, Dąbkowski i Stamieszkin, że oni też przyczynili się do przekazania planów obronnych Polski Izraelowi oraz wskazywano

Północnej Grupy Wojsk Radzieckich w Polsce. Delegacji tej przewodniczył gen. bryg. Władysław Jagiełło a w skład jej, poza gen. Paździorem, wchodził jeszcze płk dypl. Edward Głąb. Uroczystości te rozpoczęły się o godz. 18-tej w Domu Oficera AR ogólną akademią, a zakończyły, już w ścisłym gronie z udziłem około 30 osób spośród przedstawicieli Dowództwa i lotnictwa Grupy oraz niektórych ich żon - przyjęciem.

Podczas tego przyjęcia niezależnie od toastu gen. Jagiełły jako przewodniczącego delegacji polskiej, wzniósł toast gen. Paździor, co miało miejsce już około godz. 22.30. Gen. Paździor nie będąc do tego upoważniony oświadczył, że decyzją kierownictwa Wojska Polskiego generałowi Stamieszkin i Dąbkowski zostali zdjęci ze swoich stanowisk w DWOPK, a dowódca gen. Mankiewicz złożył rezygnację, która została przyjęta. Powiedział dalej, że te zmiany wynikły z powodu żądań kadry Wojsk OPK, wśród której dowództwo nie cieszyło się zaufaniem ze względu na niewłaściwe traktowanie. To niezadowolenie zostało spotęgowane wiadomością, że żona gen. Mankiewicza brała udział w bankiecie z okazji zwycięstwa Izraela nad krajami arabskimi. Oficerowie obawiali się, czy takie skupienie generałów pochodzenia żydowskiego w jednym dowództwie, może gwarantować utrzymanie gotowości bojowej na należytym poziomie, tym bardziej, że chodzą słuchy, iż niektóre dokumenty z dziedziny obronności dostały się poprzez Izrael do RFN. W końcu gen. Paździor wyraził nadzieję, iż obecnie kiedy dowództwo wojskami OPK objął gen. bryg. Paszkowski – współpraca z Północną Grupą Wojsk Radzieckich będzie się układała znacznie lepiej, gdyż nie będzie już takich wypadków, żeby nad jednym sformułowaniem w dokumencie dyskutować kilka godzin bezproduktywnie.

Wystąpienie gen. Paździora, wygłaszane w języku rosyjskim, wywołało pewne poruszenie wśród uczestników przyjęcia, zwłaszcza żon oficerów radzieckich.

Gen. Paździor, aczkolwiek od czasu do czasu przychodził jeszcze do Sztabu Korpusu, to jednak do pełnienia obowiązków Dowódcy już nie przystąpił, gdyż do dnia 20 lipca 1967 r. korzystał nadal z urlopu akademickiego. Dnia 20 lipca 1967 r. gen. Paździor zwolniony został z zajmowanego stanowiska i skierowany do dyspozycji Szefa Departamentu Kadr MON.

Następstwa nieodpowiedzialnych wystąpień gen. Paździora na przedstawionych odprawach służbowych nie ograniczyły się tylko do zebrania par-

tyjnego w Sztabie 3 Korpusu OPK w dniu 8 lipca 1967 r., którego przebieg, podobnie jak same wystąpienia gen. Paździora, zabarwione były akcentami reakcyjno-nacjonalistycznymi, sprzecznymi z linią partii, ale wywarły również ujemny wpływ na styl pracy partyjno-politycznej w podległych jednostkach, stwarzając groźbę dla moralno-politycznej i bojowej ich zwartości.

W dniach 8-12 lipca 1967 r. w przeważającej ilości jednostek wojskowych, których dowództwo uczestniczyło w odprawach z gen. Paździorem we Wrocławiu - zgodnie z jego zaleceniami - odbyły się odprawy służbowe lub otwarte zebrania partyjne z udziałem kadry.

Miały one w szczególności miejsce:

- w Jednostce Wojskowej Nr 1499 Bytom,
- w JW. NR 1465 Wrocław,
- w JW. Nr 5037 Babimost,
- w JW. Nr 2569 Poznań,
- w JW. Nr 3925 Katowice - Wełnowiec,
- w JW. Nr 2482 Kraków,
- w JW. Nr 5902 Wrocław,
- w JW. Nr 2830 Wrocław,
- w JW. Nr 2926 Chorzów,
- w JW. Nr 1420 Poznań.

W trakcie tych zebrań kadra została zorientowana dość szczegółowo o treści wystąpień gen. Paździora (z wyłączeniem wypowiedzi dotyczących gen. Kamińskiego).

I w tych jednostkach, podobnie jak wśród oficerów Sztabu Korpusu i uczestników odpraw we Wrocławiu - przekazywane wiadomości wywołały sensację i podniecenie a nawet rozgoryczenie i oburzenie, szczególnie wobec różnie przedstawionych wieści jakoby cały stan obrony Państwa na skutek zdrady obywateli pochodzenia żydowskiego znany był Izraelowi, RFN i USA, co w niektórych jednostkach łączono wprost z osobami generałów z Dowództwa Wojsk OPK.

Szczególnie znamienny charakter miała odprawa w JW. 5037 w Babimoście, na której poinformowano kadrę, że w przyjęciu wydanym na cześć zwycięstwa Izraela w redakcji „Przyjaciółka" w Warszawie brali udział również generałowie Mankiewicz, Dąbkowski i Stamieszkin, że oni też przyczynili się do przekazania planów obronnych Polski Izraelowi oraz wskazywano

na konieczność „czystki", gdyż i w jednostce 5037 są oficerowie i podoficerowie pochodzenia żydowskiego.

W toku śledztwa ustalono, że po tej odprawie przeprowadzano rozmowy indywidualne z osobami, które podejrzewano o pochodzenie żydowskie. I tak z por. Edmundem Żółtowskim - pomocnikiem Szefa Sztabu d/s Szyfrowych, którego już na odprawie w dniu 6 lipca 1967 r. we Wrocławiu dowódca jednostki posądzał o pochodzenie żydowskie - przeprowadzono ostrą rozmowę zapytując go wprost o pochodzenie narodowościowe. Por. Żółtowski, członek PZPR, który należycie wywiązywał się ze swoich obowiązków służbowych, będąc przerażony i mocno dotknięty tego rodzaju insynuacjami, dla oczyszczenia się z tego zarzutu uznał za wskazane przedstawić dowództwu jednostki świadectwa chrztu oraz ślubu kościelnego. Podobne rozmowy przeprowadzono w tej jednostce także z por. Górskim, por. Karłowiczem, st. sierż. Szymańskim i sierż. Lebnerem.

Na gruncie odpraw gen. Paździora i zaleconej przez niego akcji informacyjnej w jednostkach, doszło również do nieodpowiedzialnego wystąpienia ppor. Henryka Jadczyka z JW. 5902 we Wrocławiu. Wymieniony nasłuchawszy się „sensacji" na odprawie prowadzonej przez swego dowódcę ppłk. Stefana Kolouszka, będąc tym wzburzony i rozgoryczony - wysłał w dniu 27 lipca 1967 r. list na adres swej rodziny, zamieszkałej na terenie woj. kieleckiego, w którym opisał to, o czym dowiedział się na odprawie oraz nastroje wśród kadry, a nadto oszkalował Ministra ON.

W oparci o przedstawione wyżej ustalenia śledztwa, stwierdzić należy że gen. bryg. Paździor będąc dowódcą poważnego związku taktyczno-operacyjnego, przed którym ze względu na jego charakter i zaostrzoną sytuację międzynarodową w aspekcie agresji Izraela na kraje arabskie, stały dużej wagi zadania związane z obronnością kraju - wykazał w dniach 6-8 lipca 1967 r. rażący brak rozwagi dowódczej i partyjno-politycznej stwarzając sytuację godzącą w dyscyplinę, zwartość moralno-polityczną i gotowość bojową dowodzonych jednostek.

Wyraziło się to w szczególności w tym, że ponosząc z mocy pkt. pkt. 80, 82, 84, 87 i 88 Regulaminu Służby Wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL całkowitą odpowiedzialność za stan moralno-polityczny, gotowość bojową i mobilizacyjną, wychowanie i dyscyplinę swoich podwładnych i będąc zobowiązany do usuwania wszelkich działań, które mogłyby przynieść szkodę zdol-

ności bojowej powierzonego mu Korpusu Wojsk OPK, a nadto do rozwagi w wystąpieniach w stosunku do podwładnych i przełożonych - nadużył swego stanowiska służbowego ze szkodą dla tej dyscypliny i gotowości bojowej, dając równocześnie wyraz swemu niezadowoleniu z przełożonych w DWOPK przez to, że dniu 6 lipca 1967 r. w GKO Wrocław-Strachowice zarządził nagłą odprawę podległych sobie dowódców, szefów sztabów, kierowników służb kwatermistrzowskich i personelu kierowniczego dowództwa i Sztabu 3 Korpusu, a następnie na tej odprawie i podczas odprawy szkoleniowej w dniu 7 lipca 1967 r. w obecności wymienionych oficerów a także dodatkowo przybyłych zastępców d/s polit. z podległych jedn., w swoich wystąpienia podał szereg niesprawdzonych wiadomości, opisanych już szczegółowo w nin. notatce, wywołując tym wzburzenie i stan niepewności w sztabie korpusu i podległych jednostkach.

Działaniem swoim gen. bryg. Paździor, ze względów wyżej podanych wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 130 § 1 i 127 § 1 KKWP i taka też kwalifikacja prawna została przyjęta w postanowieniu o przedstawieniu wymienionemu stosownych zarzutów.

Przesłuchany w śledztwie w charakterze podejrzanego gen. Paździor do przedstawionych zarzutów nie przyznał się, aczkolwiek potwierdził fakt zwołania nagłej odprawy w dniu 6 lipca 1967 r. oraz uczestniczenia w odprawie w dniu następnym dla omówienia sytuacji w kraju po agresji Izraela i w Dowództwie Wojsk OPK. Potwierdzając w ogólnych zarysach swoje wypowiedzi na odprawach służbowych we Wrocławiu, gen. Paździor równocześnie przyznał, że nie miał pewności, iż podawane informacje odpowiadały faktom, sam bowiem nie uczestniczył tak w spotkaniu z pracownikiem b. polskiej ambasady w Izraelu jak też w zebraniu partyjnym Sztabu WOPK. Wiadomości przekazywane na tych odprawach były mu znane z luźnych rozmów z oficerami podczas pobytu w ASG, gdzie odbyło się już spotkanie z tymże pracownikiem ambasady oraz w DWOPK, dokąd udał się w dniu 5 lipca 1967 r., aby wysłuchać uwag recenzenta płk. Klimeckiego odnośnie swojej pracy dyplomowej.

Główne tezy swojej obrony gen. Paździor sprowadził do tego, że:

- odprawę w dniu 6 lipca 1967 r. zwołał po to, aby dowiedzieć się, w związku z pytaniem gen. Stamieszkina, z którym spotkał się w DWOPK - czy w jednostkach 3 Korpusu nie dyskutuje się na temat gotowości bojowej,

dotąd był bowiem oderwany od życia w jednostkach z uwagi na urlop akademicki,

- do jednostek napływało szereg różnych, często sprzecznych ze sobą wiadomości, różnie komentowanych przez stany osobowe. W związku z tym zdecydował się na tej odprawie zwrócić uwagę na potrzebę zachowania gotowości bojowej oraz zabronić sprowadzania do jednostek prelegentów z zewnątrz. Na dowód tego, że przyświecały mu takie właśnie intencje a zarazem dla wykazania, że odprawa w dniu 6 lipca 1967 r. zwołana została przez niego nie w sposób nagły i pochopny - powołał się na płk. Michałowskiego i ppłk. Szymczyka, z którymi miał omawiać te problemy na lotnisku, przed przybyciem na odprawę do GKO,

- jeżeli mówił o ujawnieniu Izraelowi tajemnic wojskowych i że korzystały z nich wywiady USA i RFN, to powtarzał to tylko za innymi, którzy słyszeli referat przedstawiciela b. polskiej ambasady w Izraelu na spotkaniu w ASG, przy czym nie dotyczyło to aktualnych planów obronnych, gdyż wymieniał niektórych zdrajców jak Światło, Monat, Obacz, a więc osoby, jakie uciekły z Polski w latach ubiegłych,

- nie wspomniał o tym, że gen. Mankiewicz, Dąbkowski i Stamieszkin zdjęci zostali ze swych stanowisk , a jedynie, że Mankiewicz i Dąbkowski w zaostrzonej sytuacji międzynarodowej pojechali na urlop, co spotkało się z niezadowoleniem oficerów. O wyrażeniu votum nieufności dla Dowództwa WOPK, a w szczególności zaś dla gen. Mankiewicza na zebraniu partyjnym w tym Dowództwie, nie mówił na żadnej z odpraw, a poinformował o tym zebranych na odprawie w dniu 8 lipca 1967 r. ppłk. Kalbarczyk. Wówczas dla scharakteryzowania sylwetki gen. Mankiewicza, w najwyższym oburzeniu, gdyż służył mu jako dowódcy z całym oddaniem, powiedział, że „jest to oburzające, aby nasz przełożony, wbrew stanowisku wyrażonemu przez tow. Gomułkę na Kongresie Zw. Zaw., zajął w sprawie agresji Izraela nieodpowiedzialne stanowisko", a dla ilustracji podał zdarzenie, o którym poinformował go płk Bondzior a miał być tego świadkiem również ppłk Okoń z DWOPK: w dniu agresji w godzinach rannych gen. Mankiewicz w sowim gabinecie wyraził się „teraz pójdzie jak nóż w masło, najpierw Egipt...",

- na odprawie w dniu 7 lipca 1967 r. podał, że z dniem dzisiejszym obowiązki Dowódcy WOPK pełni gen. bryg. Paszkowski a organ partyjno-po-

lityczny DWOPK reprezentuje płk Rutkowski, gdyż taki telefon otrzymał od gen. Paszkowskiego,

- ani w dniu 6 lipca 1967 r. ani też w dniach następnych nie wydawał polecenia, aby do jednostek 3 Korpusu nadać wiadomość o zdjęciu gen. Mankiewicza, gen. Stamieszkina i płk. Żygadło,

- jeżeli wymienił gen. Kamińskiego, to tylko w tym aspekcie, że krążą różne plotki, często stare i wyciągane, jakoby z przeszłości miał on związek z okupantem. O tym słyszał m.in. od płk. Olesika,

- na odprawie w dniu 7 lipca 1967 r. wymienił m.in. ppłk. Nowaka jako mającego za żonę Żydówkę dlatego, że po odprawie w dniu poprzednim wymieniony w osobistej z nim rozmowie oznajmił mu o tym i wyrażał z tego powodu obawy w związku z istniejącą sytuacją. Aby nie dopuścić do rozsiewania antysemityzmu, do tzw. „palenia czarownic" uznał za stosowne i tę sprawę poruszyć, niejako, aby wziąć ppłk. Nowaka i płk. Zawadzkiego w obronę.

Obrona gen. Paździora w świetle dotychczasowych ustaleń śledztwa nie zasługuje na uwzględnienie.

Podkreślenia wymagają następujące okoliczności:

- płk Michałowski i ppłk Szymczyk zaprzeczyli, aby gen. Paździor wprowadzał ich w tematykę odprawy w dniu 6 lipca 1967 r. lub konsultował z nimi jakieś zagadnienia,

- w toku śledztwa przesłuchano wszystkich uczestników odprawy w dniu 6 lipca 1967 r. i prawie wszyscy zeznali, iż zrozumieli, że przekazane zostały Izraelowi aktualne plany obronne naszego państw i że dopuścili się tego oficerowie Żydzi,

- wprawdzie płk Marian Bondzior potwierdził okoliczności, że mówił gen. Paździorowi o wypowiedzi gen. Mankiewicza w obecności jego i ppłk. Okonia w dniu 5 czerwca 1967 r. po otrzymaniu z nasłuchu komunikatu o agresji Izraela, ale wypowiedź ta miała inny charakter niż przedstawił to na odprawie we Wrocławiu gen. Paździor. Mianowicie gen. Mankiewicz powiedział wówczas spokojnie, jak zwykle, czytając dostarczony mu materiał: „wojska izraelskie nie napotykają na specjalny opór wojsk arabskich i idą jak nóż w masło, wygląda na to, że będą prowadzić wojnę po kolei",

- z zeznań świadka mjr. Romana Godona niedwuznacznie wynika, że w dniu 7 lipca 1967 r. wieczorem, kiedy jeszcze nikt z DWOPK oficjalnie nie

wiedział o rezygnacji ze stanowiska gen. Mankiewicza i zwolnieniu ze sprawowanych funkcji generałów Dąbkowskiego i Stamieszkina, gen. Paździor ze swego domu dzwonił do niego jako Dyżurnego Odpowiedzialnego SD Korpusu i polecił mu powiadomić dowódców pułków o odwołaniu wymienionych generałów. Może nasuwać się tylko wątpliwość, czy to dotyczyło również płk. Żygadły, gdyż prawdopodobnie co do jego osoby mjr Godon źle zrozumiał gen. Paździora,

- ustalenia śledztwa w sposób nie budzący wątpliwości wskazują, że gen. Paździor poruszył na pierwszej odprawie osobę gen. Kamińskiego i rzekome fakty z nim łączące się, wyłącznie w tym celu, aby skompromitować jego dowódcę. Świadczą o tym, zeznania płk. Daniela Olesika, z których wynika, że na początku lipca 1967 r. w rozmowie telefonicznej z nim, gen. Paździor usilnie nalegał na niego, aby udostępnił mu materiały pomawiające rodzinę gen. Kamińskiego o rzekomą współpracę z Niemcami „na własny prywatny użytek", motywując prośbę tym, że narosło trochę brudów w lotnictwie i dobrze byłoby je wyprać". Gen. Paździor domagał się tych materiałów nawet wówczas, gdy płk Olesik zapewnił go, że ta sprawa kilka lat temu była badana przez GZP i zarzuty nie potwierdziły się,

- ppłk Nowak kategorycznie zaprzeczył temu, aby po odprawie w dniu 6 lipca 1967 r. informował gen. Paździora, że jego żona jest Żydówką i z tego powodu wyrażał wobec niego jakieś obawy, że może spotkać się z nieprzyjemnościami w obecnej sytuacji w kraju. Gen. Paździor od kilku lat wiedział, że ma on za żonę Żydówkę. Należy tu również nadmienić, że informacja, iż żona płk. Zawadzkiego jest także pochodzenia żydowskiego wywołała wśród obecnych na odprawie konsternację, gdyż fakt ten nie był im dotąd znany.

W tym stanie rzeczy wysunięte przeciwko gen. bryg. Julianowi Paździorowi zarzuty dopuszczenia się przestępstwa z art. 130 § 1 i 127 § 1 KK WP znajdują pełne uzasadnienie w materiałach śledztwa.

Rozkazem Personalnym MON Nr 0431 z dnia 15 września 1967 r. gen. bryg. Julian Paździor na wniosek Sądu Honorowego dla Generałów ukarany został dyscyplinarnie usunięciem z wojskowej służby zawodowej. Podstawą decyzji Ministra ON było to, że gen. Paździor „w dniu 6 i 7 lipca 1967 r. na odprawie służbowej, naruszając zasady etyki kadry LWP przekazał swym podwładnym niesprawdzone a nawet fałszywe wiadomości o przełożonych

generałach i o Dowódcy Lotnictwa Operacyjnego, poniżając godność tych osób. W dniu 8 lipca 1967 r. w Legnicy, jako członek delegacji Wojsk Lotniczych zaproszonej na obchody święta radzieckiego lotnictwa, nie mając do tego upoważnienia, podał wiadomości o usunięciu ze stanowisk generałów wchodzących w skład Dowództwa Wojsk OPK. We wspomnianych wyżej wystąpieniach dawał wyraz reakcyjno-nacjonalistycznemu, sprzecznemu z linią partii podejściu, budzącemu niezdrowe oddźwięki kadry 3 KOPK, wywierającemu ujemny wpływ na styl pracy partyjnej i stwarzającemu groźbę dla moralno-politycznej i bojowej zwartości podległych jednostek".

Rozkaz nie został dotąd wykonany z uwagi na pozostawienie gen. Paździora na leczeniu (rozkazu nie podano mu jeszcze do wiadomości).

Z tego też względu gen. Paździor nie został jeszcze szczegółowo przesłuchany na wszystkie okoliczności mające w sprawie istotne znaczenie.

Zał.: Odpis rezolucji z zebrania partyjnego Sztabu 3 KOPK

Szef Oddziału V
Naczelnej Prokuratury Wojskowej
płk dr Zbigniew Domino
[podpis odręczny]

Odpis

REZOLUCJA

My członkowie partii wszystkich organizacji partyjnych Sztabu Jednostki Wojskowej 3115 zebrani na ogólnym zebraniu partyjnym w dniu 8 lipca 1967 po dokładnym przestudiowaniu referatu tow. Gomułki wygłoszonego na VI Kongresie Związków Zawodowych i po wysłuchaniu informacji o aktualnej sytuacji dowódczo-personalnej w Dowództwie OPK oraz dyskusji, wyrażamy w pełni solidarność ze stanowiskiem zajętym przez tow. Gomułkę w sprawie naszego stosunku do Izraela.

Ostro potępiamy bandycką agresję Izraela i próby aneksji podbitych terenów krajów arabskich. Popieramy w całej rozciągłości politykę naszej Partii i Rządu w sprawie zerwania stosunków dyplomatycznych z Izraelem.

My Polacy, nauczeni tragiczną historią września 1939 r. oraz koszmarnym okresem okupacji hitlerowskiej wysoko cenimy wolność i suwerenność państwową - dlatego będziemy nadal popierać walkę narodów arabskich o zapewnienie im pełnego bezpieczeństwa aż do ostatecznego rozwiązania problemu na Bliskim Wschodzie.

Mając na uwadze dobro ludowej obronności i bezpieczeństwo naszego Kraju, zachowanie tajemnicy państwowej i wojskowej oraz utrzymanie w pełnej gotowości bojowej wojsk OPK - całkowicie solidaryzujemy się ze stanowiskiem organizacji partyjnych Dowództwa WOPK w sprawie odwołania z zajmowanych stanowisk generałów: Mankiewicza, Dąbkowskiego, Stamieszkina i Szczepuchy oraz pułkowników: Maca i Maliny. Nie jesteśmy antysemitami i nie stoimy na stanowisku potępienia narodowości żydowskiej. Uważamy jednak że w naszym państwie na kluczowych stanowiskach partyjnych i państwowych i administracyjnych i wojskowych winni znajdować się Polacy, patrioci głęboko oddani sprawie Polski Ludowej i socjalizmu, mający jedyną Ojczyznę Polską Rzeczypospolitą Ludową.

W tym stanie rzeczy żądamy:

- Odwołania polskich obywateli narodowości żydowskiej ze wszystkich placówek dyplomatycznych, uczelni wojskowych i cywilnych za granicą i w kraju.

- Dalszego konsekwentnego usuwania ze wszystkich kierowniczych stanowisk władz partyjnych, organów władz administracji państwowej oraz ze wszystkich stanowisk dowódczych w Ludowym Wojsku Polskim wszystkich obywateli polskich narodowości żydowskiej. Uważamy bowiem, że obywatele polscy narodowości żydowskiej znajdujący się na stanowiskach uprzywilejowanych w naszej Ojczyźnie, które wykorzystywali i wykorzystują ze szkodą dla żywotnych interesów narodu polskiego budującego socjalizm.

- Powołania specjalnej Komisji partyjno-rządowej celem ujawnienia winnych zdrady tajemnicy państwowej i wojskowej, dywersji ideologicznej, obniżania gotowości bojowej wojska oraz wytwarzania niekorzystnych i wrogich nastrojów w wojsku i społeczeństwie polskim. Wyciągnięcia w stosunku do nich jak najsurowszych konsekwencji do oddania pod sąd włącznie.

- Rzetelnego informowania nas wszystkich dostępnymi środkami propagandy masowej o realizacji naszych postulatów.

Nauczeni wspomnianymi wyżej doświadczeniami z września 1939 r. nie chcemy powtórzenia po raz drugi gehenny naszego narodu. Jednocześnie zapewniamy naszą Ojczyznę Partię i Rząd, że nadal wiernie będziemy służyć sprawie socjalizmu poprzez stałe, systematyczne podnoszenie gotowości bojowej Ludowej Armii, a gdy zajdzie potrzeba będziemy godnie bronić wszystkich zdobyczy naszego narodu.

Rezolucja przyjęta została jednogłośnie na zebraniu ogólnym wszystkich członków Partii Sztabu i Pododdziałów w dniu 8 lipca 1967 r.

Materiały śledztwa, op. cit. s. 1-21.

Gen.bryg.rez.pil. Julian Paździor
Wrocław ul. Orla 16/2

Wrocław, dn. 25.09.1969 r.

Wiceminister Obrony Narodowej
Szef Głównego Zarządu Politycznego WP
Gen.dyw. Józef Urbanowicz

Warszawa

PROŚBA

Zwracam się do Obywatela Generała jako do Członka Zjazdowej Komisji Odwoławczej z prośbą w następującej sprawie. W sierpniu 1967 r. zostałem wydalony z szeregów Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Jako członek partii ze stażem wynoszącym ponad 21 lat, fakt wydalenia z Jej szeregów odczuwam tym boleśniej, że ustalenia i oceny zawarte w materiałach są dla mnie wysoce krzywdzące z następujących powodów:

- niektóre zeznania świadków nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu rzeczy z przyczyn subiektywnych,
- podczas prowadzenia śledztwa nie uwzględniono ogólnej atmosfery jaka panowała w tym czasie w Wojskach OPK, a która w poważnej mierze rzutowała na zeznania świadków,
- moje zeznania złożone w śledztwie z uwagi na mój stan zdrowia, jak i stan psychiczny wówczas - nie były pełne i dlatego nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu rzeczy, a ponadto jak wykazują materiały, wszystkie argumenty jaki przedstawiłem zostały bezpodstawnie odrzucone,
- ocena mojej postawy jako członka partii i żołnierza została oparta na wypowiedziach ludzi którzy byli moimi podwładnymi, aby z których niektórzy świadomie i celowo czynili wszystko aby mnie usunięto z partii.

Ponadto należy podkreślić, że przesłuchania świadków były prowadzone po 25 lipca, to jest po upływie kilkunastu dni od moich wystąpień. I to jest jedną z przyczyn, że zeznania świadków stanowią sumę wypowiedzi i poglądów jakie w międzyczasie zeznający słyszeli z różnych źródeł i łączyli je z moimi wypowiedziami. Jak również na uwagę zasługuje fakt, że materiał przedłożony czynnikom nadrzędnym przez Naczelną Prokuraturę Wojskową

nie był kompletny, co potwierdza się w postanowieniu o zastosowaniu środka zapobiegawczego z dnia 31.10.1967 r. uzasadniając tam ,że mnie nie przesłuchano dokładnie i nie sprawdzono mojej obrony.

Obywatelu Generale, przez 23 lata służby wojskowej wszystkie siły i umiejętności poświęciłem realizacji wytycznych naszej Partii i rozkazów przełożonych, a rezultaty mojej pracy są znane Towarzyszowi Generałowi i potwierdzone są dokumentami zawartymi w teczce moich akt personalnych. Wierzę, że bardziej wnikliwie i obiektywnie od podwładnych oceniali moją pracę i postawę przełożeni, przez których napisane opinie służbowe znajdują się w aktach personalnych.

Głęboko przeżywam fakt, że poświęcając wszystkie swoje siły i umiejętności realizacji zadań naszej Partii poprzez sumienne wykonywanie obowiązków służbowych, zostałem usunięty z Jej szeregów. Podobnie jak w roku 1946 kiedy wstępowałem w szeregi PPR, tak i teraz czuję potrzebę i konieczność należenia do partii bym mógł jeszcze bardziej wydajnie wykorzystać wszystkie siły i umiejętności w służbie Ojczyzny.

Ponieważ złożyłem prośbę do V Zjazdu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, dlatego zwracam się z prośbą do Towarzysza Generała jako do Członka Zjazdowej Komisji Odwoławczej o udzielenie mi pomocy w załatwieniu mojej prośby o przywrócenie mi praw członka partii.

W prośbie niniejszej poruszyłem tylko niektóre zagadnienia dotyczące stawianych mi zarzutów. O ile Obywatel Generał uzna za stosowne to proszę o przyjęcie mnie na rozmowę, celem pełnego wyjaśnienia całości sprawy.

[podpis nieczytelny]

CAW, 1837/93, s. 29-30

1. Nazwisko, imiona, imię ojca.	PAŹDZIOR Julian s. Józefa
2. Stopień wojskowy (rok mianowania).	gen.bryg. - 1963 r
3. Obecnie zajmowane stanowisko służbowe (stopień etatowy, od kiedy).	były Dowódca 3 Korpusu Obrony Powietrznej Kraju – gen.dyw.
4. Data i miejsce urodzenia.	2.04.1924 r. m. Kolonia Berek pow. Chełm
5. Pochodzenie społeczne.	chłopskie 3 ha
6. Wykształcenie (średnie, wyższe, stopnie naukowe, rok ukończenia).	średnie - 1961 r.
7. Przynależność do partii (od kiedy).	PPR - 1946 r., PZPR - 15.12.1948 r. wydalony 2.08.68r.
8. Data powołania do ludowego WP.	22.08.1944 r.
9. Udział w bojach (ruchu partyzanckim) stanowisko, miejscowość, kiedy (okres).	udziału nie brał
10. Wyszkolenie wojskowe (rok ukończenia, wynik ogólny).	WAK Akademii Lotniczej - 1956 r. ASG - 1967 r.
11. Posiadane ordery (odznaczenia) rok nadania.	OOP V kl.-1959 r Sr.Krzyż Zasługi - 1952 r.
12. Przebieg służby (od do) stanowisko, jednostka.	1944 - kierowca, strzelec 1944-48 - OSL podchorąży 1948-49 - słuchacz WSOfic.Polit. 1949-50 - zca dcy esk.ds. polit. 1950-51 - dca klucza bombowego 1951-52 - dca eskadry bombowej 1952-53 - inspektor techniki pilotowania 1953-54 - pom.dcy dyw.bombowej ds. pilot. 1954-55 - dca dyw.lotn.bomb. 1955-56 - słuchacz WAK 1956-59 - dca dyw.lotn.bombowego 1959-67 - dca 3 KOPK 1967-do 15.12.1967 r. dyspozycia MON

DI/nr 215 18.01.69 r.

Dokumenty KKP WP op. cit.

Generał brygady Paździor Julian urodził się w rodzinie chłopskiej (rodzice posiadali 3 ha ziemi) w kolonii Berek pow. Chełm woj. Lublin. W 1940 r. ukończył 3 klasy Gimnazjum Handlowego w Lublinie. W okresie okupacji od 1941 do 1944 r. pracował w Zakładzie Ślusarsko-Mechanicznym w Piaskach Lubelskich. W dniu 22 sierpnia 1944 r. zostaje powołany do Ludowego Wojska Polskiego.

Początkowo pełni służbę w Samodzielnym Batalionie Pancernym jako kierowca, następnie w Dywizjonie Lotniczym. Skierowany do Oficerskiej Szkoły Lotniczej kończy ją w grudniu 1947 r. i mianowany do stopnia chorążego w sierpniu 1947 r.Do września 1948 r. pozostaje w szkole, gdzie kończy kurs pilotażu na samolocie Pe-2. Opiniowany pozytywnie. Technikę pilotażu opanował bardzo szybko. Politycznie uświadomiony. Skierowany zostaje do Wyższej Szkoły Oficerów Polityczno-Wychowawczych i po ukończeniu jej w lutym 1949 r. obejmuje stanowisko zastępcy dowódcy eskadry 7 pułku bombowców nurkujących do spraw polityczno-wychowawczych. Na tym stanowisku wykazał się oficerem o dużym autorytecie, zdyscyplinowanym, bardzo dobrze wywiązującym się ze swoich obowiązków. Politycznie dobrze wyrobiony, oddany sprawie socjalizmu, należycie i prawidłowo nadaje kierunek pracy politycznej w pododdziale.

W 1950 r. zostaje przeniesiony na stanowisko dowódcy klucza a następnie na stanowisko dowódcy eskadry. Jako jeden z lepszych pilotów w 1952 r. zostaje inspektorem techniki pilotowania Dowództwa Wojsk Lotniczych. W 1953 r. skierowany na stanowisko pomocnika dowódcy 15 Dywizji Lotnictwa Bombowego a w rok później obejmuje dowodzenie dywizją, którą dowodzi do 1959 r. W 1956 r. kończy Wyższy Akademicki Kurs przy Akademii Lotniczej w ZSRR z wynikiem bardzo dobrym. Jako dowódca dywizji dobrze wywiązuje się ze swoich obowiązków. Posiada opanowaną metodykę szkolenia bojowego w powietrzu. Mniej zajmował się doskonaleniem sztabu jak i szkoleniem taktycznym. Dobry pilot. Oficer energiczny, ambitny o dużym autorytecie.

W styczniu 1960 r. obejmuje dowództwo 3 Korpusu Obrony Powietrznej Kraju. Pogłębił swoje wiadomości z lotnictwa myśliwskiego jak też poznał specyfikę Wojsk OPK i umiejętności dowodzenia jednostkami. Szybko orientował się w sytuacjach, trafnie podejmował decyzje. Ostrożnie kierował działaniami lotnictwa w trudnych warunkach.

Poszukiwał nowych rozwiązań w zakresie usprawnienia systemu dowodzenia.

W 1964 r. rozpoczął zaocznie studia w Akademii Sztabu Generalnego, które ukończył w 1967 r. z wynikiem bardzo dobrym.

Gen. Paździor w 1946 r. wstąpił do PPR a od zjednoczenia - 15.12.1948 r. był członkiem PZPR. Jako członek Partii pracował w organizacjach partyjnych i społecznych. Był członkiem komitetu partyjnego Wojsk Lotniczych i OPL OK. Aktywnie uczestniczył we wszystkich akcjach społecznych i politycznych. Właściwie układał sobie współpracę z organami partyjnymi, władzami terenowymi i zakładami pracy z terenu korpusu. W 1967 r. na odprawie służbowej przekazał swym podwładnym nieprawdziwe dane o przełożonych generałach i Dowódcy Lotnictwa Operacyjnego. Wydalony z szeregów PZPR dnia 2 sierpnia 1967 r.

Rozkazem Personalnym MON Nr 0431 z dnia 15 września 1967 r. zgodnie z art. 55 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 13 grudnia 1957 r. o służbie wojskowej oficerów Sił Zbrojnych Dz. U. z 1958 r. Nr 2 z późniejszymi zmianami został ukarany karą usunięcia z wojskowej służby zawodowej i przeniesiony do rezerwy.

Zastępca Szefa
Departamentu Kadr MON
płk Czesław Furmanek
[podpis odręczny]

DI/nr 290 24.01.69 r.

Tamże.

KC PZPR
CENTRALNA KOMISJA
KONTROLI PARTYJNEJ

UCHWAŁA

Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PZPR z dnia 13 listopada 1967 r. w sprawie Juliana Paździora

Zespół Orzekający CKKP w składzie towarzyszy:

1. R. Nowak
2. R. Gajzler
3. J. Kowarz
4. T. Kromer
5. Z. Łaszkowska

Referował M. Zieliński

rozpatrzył sprawę odwoławczą gen. bryg. pilota Juliana Paździora, s. Józefa ur. 2.IV.1924 r. w miejsc. Berek w pow. Chełm Lub., pochodzenia chłopskiego, posiadającego wykształcenie wyższe (Akademia Sztabu Gen.), b.dowódcy 3-go Korpusu Wojsk OPK, pozostającego w dyspozycji Departamentu Kadr MON, zam. we Wrocławiu przy ul. Orlej 16 m. 2, członka partii od 1948 r. wydalonego z partii w dniu 2.VIII.1967 r. uchwałą KKP WP pod zarzutem nieodpowiedzialnego, sprzecznego z linią partii wystąpienia wobec podległych sobie dowódców jednostek wojskowych, co godziło w zwartość moralno-polityczną i gotowość bojową wojsk.

Zespół Orzekający CKKP po zapoznaniu się z całokształtem dokumentów powyższej sprawy i wysłuchaniu dodatkowych wyjaśnień J.Paździora, biorąc pod uwagę pełne potwierdzenie się zarzutów stawianych w/w przez KKP WP, dotyczących jego niepartyjnej postawy zajętej podczas wystąpień na naradzie dowódców jednostek wojskowych we Wrocławiu w dniach 6 i 7 lipca br. - postanowił utrzymać w mocy uchwałę o wydaleniu z partii J.Paździora.

Zespół Orzekający CKKP
/R. Nowak/ /R. Gajzler/
/J. Kowarz/ /T. Kromer/
/Z. Łaszkowska/

[podpisy nieczytelne]

CAW, 1837/93, s. 116.

Gen. bryg. pil. Julian PAŹDZIOR

Warszawa, dnia 28.11.1967 r.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ
MARSZAŁEK POLSKI
Marian Spychalski
Warszawa

RAPORT
(drogą służbową)

W dniu 25 listopada br. zostałem zapoznany przez Szefa Departamentu Kadr MON gen. bryg. Wytyczaka z rozkazem personalnym MON Nr 0341 z dnia 16 września 1967 r., którym to zostaję dyscyplinarnie przeniesiony do rezerwy.

W związku z powyższym proszę Obywatela Marszałka Polski o ponowne rozpatrzenie mojej sprawy i pozostawienie mnie w służbie wojskowej. O ile natomiast w zaistniałej sytuacji nie mogę być wykorzystany w szeregach Ludowego Wojska Polskiego, proszę o złagodzenie kary dyscyplinarnej usunięcia mnie z wojskowej służby zawodowej i przyznanie pełnych uprawnień emerytalnych.

Prośbę swą motywuję tym, że w szeregach Ludowego WP pełnię służbę 23 lata, z tego 14 lat dowodziłem dywizją i korpusem. Za cały okres służby posiadam pozytywne opinie służbowe i nie byłem karany partyjnie ani dyscyplinarnie. Korpus, którym dowodziłem od 1960 r. zajmował przez szereg lat przodujące miejsce w Wojskach OPK, a co najważniejsze miał najmniejszy wskaźnik ciężkich wypadków lotniczych (na ogólną ilość 40 katastrof zaistniałych w WOPK w latach 1961-1966 w 3 K OPK zaistniało 6).

Z uwagi na brak zastępstwa i niemożliwość wyjazdu za studia do akademii w ZSRR, w ciągu ostatnich 3 lat pracując, studiowałem zaocznie w ASG i uzyskałem dyplom w lipcu br. Wskutek nadmiernego przeciążenia pracą poważnie nadwyrężyłem stan swego zdrowia.

Będąc w pełni przygotowany do pełnienia dalszej służby wojskowej, przeżywam głęboko wymierzoną mnie karę. Dlatego jeszcze raz proszę Obywatela Marszałka Polski o pozytywne rozpatrzenie mojego raportu.

Julian Paździor

Adnotacja odręczna Spychalskiego na raporcie: „Gen.Wytyczak – negatywnie 4.12.67r.".

CAW, 1837/93, s. 101.

16

Odpis
Pn.śl. 16/67

POSTANOWIENIE
o umorzeniu śledztwa

Warszawa, dnia 26 września 1967 r.

Wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej, mjr Jerzy Nazarewicz, po rozpatrzeniu materiałów śledztwa w sprawie przeciwko ppłk Zygmuntowi Ostrowskiemu[1] s. Piotra, podejrzanemu o popełnienie przestępstwa z art. 116 § 1 i 2, 127 § 1 i 130 § 1 KKWP,

- na zasadzie art. 7 § 1 lit. „a" KWPK –

postanowił:

śledztwo w odniesieniu do osoby ppłk. Zygmunta Ostrowskiego s. Piotra – Zastępcy Dowódcy Bazy Lotniczej ds. Lotniczych, podejrzanego o popełnienie przestępstwa z art. 116 § 1 i 2, 127 § 1 i 130 § 1 KKWP – z uwagi na śmierć wymienionego – umorzyć.

Uzasadnienie

W dniu 11 lipca 1967 r. w Bazie Lotniczej Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych w Warszawie odbyło się otwarte zebranie partyjne poświęcone potępieniu agresji Izraela na kraje arabskie oraz związanej z tymi wydarzeniami sytuacji politycznej w kraju. W czasie zebrania m.in. miały miejsce

[1] Ppłk pil. Zygmunt Ostrowski, ur. 14.VIII.1917 r., m. Grzymiszewo, pow. Konin; udział w ochotniczych oddziałach obrony Warszawy (IX 1939), od IV 1940 r. w ZSRR – Niżnyj Tagił (tokarz); od X 1941 r. w Armii gen. Andersa (14 pp 5 DP, Szkoła Pchor. Piech. Rezerwy, baon ckm 5 DP w Iraku); IV 1943 – V 1945 – Szkoły Lotnicze w Anglii i służba w RAF; V 45 – VII 46 - 318 Dyw. Myśl. we Włoszech. Powrót do Polski w V 1947 r. Od VI 1947 r. w LWP Po rocznym kursie dowódców jednostek lotniczych przy OSL w Dęblinie (VII 47 – VII 48) pełnił kolejno funkcje: zcy dcy 3 plm (48-49), zcy komendanta OSL ds. pilotażu (49-50) i dcy 11 plm (50-52). W l. 1952-56 odsunięty od służby liniowej, zostaje pilotem oblatywaczem w Zakładach Lotniczych w Mielcu. W 1957 r. wyznaczony na dcę grupy szkolącej pilotów zagranicznych. Od 1960 r. zastępca komendanta Centrum Szkolenia Lotniczego ds. szkolenia, a od 1963 r. – szef Wydziału Oblatywaczy, zca dcy Bazy Lotniczej Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych (ITWL) w Modlinie. Jeden z najbardziej doświadczonych pilotów w WP. Wylatał ok. 2500 godzin, w tym ponad 90% na samolotach bojowych (odrzutowych). Awanse: kpt. 1947 r., mjr 1949 r., ppłk 1952 r. Odznaczenia: SKZ (1947), ZKZ (1954), OOP IV kl. (1963). Zmarł tragicznie (samobójstwo) 5 IX 1967 r.

wypowiedzi zawierające akcenty reakcyjno-nacjonalistyczne, sprzeczne z linią partii oraz zniesławiające Ministra Obrony Narodowej PRL i wyrażające niezadowolenie z przełożonych i służby, a zagrażające dyscyplinie wojskowej.

Podobne akcenty znalazły wyraz w treści podjętej na tym zebraniu rezolucji.

W sprawie tej, w dniu 13 lipca 1967 r., wdrożono postępowanie przygotowawcze w wyniku którego ustalono następujący stan faktyczny:

W dniu 10 lipca br. sekretarz podstawowej organizacji partyjnej PZPR Bazy Lotniczej ITWL – kpt. Niezabitowski zwołał posiedzenie komitetu partyjnego POP Bazy, celem omówienia porządku dziennego zebrania partyjnego na temat potępienia agresji Izraela oraz sytuacji wewnętrznej w kraju. W posiedzeniu komitetu uczestniczyli: zastępujący dowódcę bazy ppłk Ostrowski, sekretarz komitetu partyjnego ITWL ppłk Bochniewicz, mjr Kurzajewski, mjr Grad, kpt. Powałka, kpt. Ślepowroński i kpt. Kiepiel.

Na posiedzeniu tym ppłk Bochniewicz poinformował zebranych o zaistniałej sytuacji w wojsku w związku z agresją Izraelską, a w szczególności o zmianach personalnych w Dowództwie Wojsk OPK i o odwołaniu z zajmowanych stanowisk niektórych oficerów narodowości żydowskiej, którzy w związku z agresją Izraela wykazali niewłaściwą postawę. Pod adresem ppłk Bochniewicza skierowano szereg pytań dotyczących przekazanych przez niego wiadomości. Między innymi kpt. Ślepowroński zadał pytanie dotyczące rzekomego pobytu żony Ministra Obrony Narodowej PRL w Izraelu, na które to pytanie ppłk Bochniewicz nie zareagował jak należało, lecz polecił, aby kpt. Niezabitowski i kpt. Kiepiel udali się w następnym dniu do Inspektoratu Lotnictwa na spotkanie z przedstawicielem b. polskiej ambasady w Izraelu gdzie będą mogli tę kwestię wyjaśnić. Po omówieniu spraw związanych z przeprowadzeniem zebrania ustalono, że odbędzie się ono w dniu następnym o godz. 12-tej.

W dniu 11 lipca br. przed rozpoczęciem otwartego zebrania ppłk Bochniewicz poinformował zebranych o sytuacji politycznej w kraju w związku z wydarzeniami na Bliskim Wschodzie. Podał m.in. że w ostatnim czasie miały miejsce przypadki nielojalności ze strony wyższych oficerów WP narodowości żydowskiej, bądź członków ich rodzin, wobec polityki partii i rządu, i że w stosunku do tych oficerów wyciągane są konsekwencje służbowe i partyj-

ne. Wspomniał także o odwołaniu z zajmowanych stanowisk wyższych oficerów z Dowództwa Wojsk OPK oraz innych, wymieniając ich nazwiska.

Informacja ppłk Bochniewicza przyjęta została przez zebranych z dużym zainteresowaniem.

Około godz. 12-tej powrócili z Inspektoratu Lotnictwa kpt. Niezabitowski, kpt. Kiepiel i mjr Kurzajewski, który wziął udział w odbytym tam spotkaniu z polecenia kpt. Niezabitowskiego. Zgodnie z przyjętym porządkiem dziennym referat wprowadzający do dyskusji wygłosił kpt. Kiepiel, który równocześnie podzielił się z zebranymi wiadomościami uzyskanymi na spotkaniu z I sekretarzem b. polskiej ambasady w Izraelu. Kpt. Kiepiel m.in. przytoczył pytanie i odpowiedź referenta podważające w swojej treści zaufanie do Ministra Obrony Narodowej i sugerujące rzekomy pobyt małżonki Ministra w Izraelu.

Następnie występowali mjr Kurzajewski i kpt. Niezabitowski, którzy – powołując się na informacje w IL - poinformowali zebranych o niektórych problemach polityki wewnętrznej i zewnętrznej państwa Izrael, podkreślając szkodliwą dla Polski, a w szczególności dla obronności naszego kraju, działalność niektórych b. oficerów polskich narodowości żydowskiej, którzy wywieźli do Izraela tajemnice państwowe i wojskowe oraz przytoczyli inne fakty świadczące o wrogim stosunku Izraela wobec narodu polskiego.

Relacje wymienionych oficerów, w powiązaniu z wcześniejszą informacją ppłk Bochniewicza, wywołały wśród zebranych poruszenie, a nawet oburzenie i miały poważny wpływ na przebieg dyskusji oraz wnioski zgłaszane do projektu rezolucji. Po wystąpieniach tych oficerów doszło do szeregu ostrych i nieprzemyślanych wypowiedzi i postulatów ujętych następnie w uchwalonej jednogłośnie rezolucji.

I tak np. w dyskusji zabrał głos st. szer. Gądek, który w swoim wystąpieniu zniesławił Ministra Obrony Narodowej oraz wyraził niezadowolenie z przełożonych i służby w sposób mogący spowodować naruszenie dyscypliny wojskowej. Podobny akcent zawierał postulat zgłoszony przez niego do projektu rezolucji, który znieważał w swej treści Ministra Obrony Narodowej.

Z zebranych w pierwszej fazie śledztwa materiałów oraz wypowiedzi ppłk Ostrowskiego odnotowanych w protokole z tego zebrania wynikało, iż wymieniony swoją postawą solidaryzował się z wystąpieniami poszczególnych dyskutantów i zaproponował poparcie postulatów zebrania autorytetem

całej organizacji partyjnej ITWL oraz głosował za przyjętą na zebraniu rezolucją.

Na tej podstawie w dniu 21 lipca br. przedstawiono m.in. ppłk. Ostrowskiemu zarzut dopuszczenia się przestępstwa z art. 116 § 1 i 2, 127 § 1 i 130 § 1 KKWP przez to, że:

- w dniu 10 lipca 1967 r. biorąc udział w posiedzeniu komitetu POP Bazy zgodził się na to, by delegowali na informację polityczną w Inspektoracie Lotnictwa oficerowie z Bazy postawili tam pytanie, które w swojej treści miało na celu zniesławienie Ministra Obrony Narodowej;

- w dniu 11 lipca 1967 r. uczestnicząc w otwartym zebraniu POP Bazy dopuścili do wypowiedzi zniesławiających Ministra Obrony Narodowej PRL a nadto wypowiedzi stanowiących zagrożenie dla dyscypliny wojskowej, zamieszczenia w rezolucji podobnych postulatów, solidaryzował się z tymi wypowiedziami i postulatami a po uchwaleniu rezolucji nie zameldował o tym bezzwłocznie swoim przełożonym.

W tym samym dniu zastosowano wobec ppłk Ostrowskiego środek zapobiegawczy, areszt tymczasowy, który w dniu 5 sierpnia 1967 r. zmieniono na zakaz wydalania się z miejsca stałego zamieszkania bez zgody odnośnej władzy.

Ppłk Ostrowski nie przyznał się do wysuniętych wobec niego zarzutów wyjaśniając, że w czasie posiedzenia komitetu w dniu 10 lipca br. wychodził dla załatwienia spraw służbowych oraz opuścił komitet przed zakończeniem posiedzenia, w związku z czym nie słyszał pytania kpt. Ślepowrońskiego zniesławiającego Ministra Obrony Narodowej oraz sugestii ppłk Bochniewicza w przedmiocie wyjaśnienia tej kwestii na spotkaniu z przedstawicielem b. polskiej ambasady w Izraelu. Twierdził, że w czasie zebrania zabierając glos w dyskusji nawoływał do zachowania spokoju, rozwagi i poczucia odpowiedzialności, podobnie postąpił po wystąpieniu st. szer. Gądka, że nie aprobował wysuniętych pod adresem Ministra Obrony Narodowej zarzutów. Nie godził się także z przyjętą na zebraniu rezolucją, jednakże atmosfera zebrania oraz okoliczności pośpiechu towarzyszące jej uchwaleniu – uniemożliwiły mu zajęcie w tej sprawie wyrażonego wcześniej stanowiska.

W toku dalszego śledztwa zebrano materiały wskazujące na to, że ppłk Ostrowski obecny był na posiedzeniu komitetu partyjnego wówczas, gdy omawiano kwestie związane z przygotowaniem referatu wprowadzającego

oraz rezolucji oraz kiedy była mowa o spotkanie z przedstawicielem b. ambasady polskiej w Izraelu i skierowaniu na to spotkanie przedstawicieli POP Bazy. Nie zdołano jednak zebrać dostatecznych dowodów, wskazujących na obecność ppłk Ostrowskiego w trakcie wypowiedzi kpt. Ślepowrońskiego i stanowiska zajętego w tej sprawie przez ppłk Bochniewicza.

Ustalono także, że ppłk Ostrowski zabierając głos na zebraniu apelował o właściwą postawę i opanowanie w formułowaniu wypowiedzi oraz, że po wystąpieniu st. szer. Gądka wypowiedział się przeciwko krytyce Ministra Obrony Narodowej, chociaż ta jego wypowiedź skierowana była tylko do prezydium w którym zasiadał i nie dotarła do całego zebrania.

Wystąpienia ppłk. Ostrowskiego na zebraniu nie były dostatecznie stanowcze, chociaż z racji sprawowanej funkcji p.o. dowódcy jednostki – był on uprawniony do bardziej radykalnego reagowania i powinien był całym autorytetem przełożonego zaprotestować przeciwko wystąpieniom i sformułowaniom rezolucji, które godziły w zwartość moralno-polityczną oraz gotowość bojową podległej mu jednostki. Płk Ostrowski nie tylko tego nie uczynił, lecz wręcz przeciwnie – głosował za uchwaleniem wspomnianej rezolucji.

Ustalono ponadto, że ppłk Ostrowski – mimo krytycznej oceny przebiegu zebrania, nie zameldował bezzwłocznie o tym swoim bezpośrednim przełożonym a jedynie, z pominięciem drogi służbowej, usiłował za pośrednictwem osób cywilnych powiadomić o zaistniałych na zebraniu zdarzeniach Ministra Obrony Narodowej. Dopiero w dniu 12 lipca br. w godzinach rannych, i to w sposób ogólnikowy – poinformował o przebiegu zebrania gen. Jagiełłę z Inspektoratu Lotnictwa[2].

Całokształt zebranych w tej sprawie materiałów pozwala zatem na przyjęcie, że aczkolwiek ppłk Ostrowski skłaniał się w kierunku zapobieżenia wydarzeniom jakie miały miejsce na zebraniu, to jednak tego nie uczynił, mimo że z racji zajmowanego stanowiska i dużego doświadczenia politycznego spoczywał na nim taki obowiązek, przez co dopuścił się do wystąpień i rezolucji sprzecznych z linią partii oraz zawierających akcenty reakcyjno-nacjonalistyczne.

---

[2] Gen. bryg. Władysław Jagiełło pełnił wówczas funkcję zastępcy szefa Inspektoratu Lotnictwa ds. szkolenia lotn. (IV 1966 – XII 1967).

Omówione wyżej okoliczności przemawiające na korzyść ppłk Ostrowskiego a w szczególności znaczne napięcie emocjonalne i chaos na zebraniu nie mogą jednak wpłynąć na ocenę zarzuconych wymienionych czynów z art. 116 § 1 i 2, 127 § 1 i 130 § 1 KKWP, a sformułowane w tym aspekcie zarzuty należy uznać za zasadne i w toku śledztwa udowodnione.

W dniu 5 września 1967 r. o godz. 0.20 w swoim mieszkaniu przy ul. Miłej 17 w Warszawie ppłk Ostrowski strzałem ze sztucera w okolicę serca pozbawił się życia. Śledztwo w sprawie śmierci wymienionego, prowadzone przez Naczelną Prokuraturę Wojskową odrębnie, nie zostało dotychczas zakończone.

Mając na uwadze, że ppłk Zygmunt Ostrowski popełnił samobójstwo – śledztwo w sprawie Pn. śl. 16/67 w odniesieniu do jego osoby należało umorzyć – w związku z czym postanowiono jak na wstępie.

WICEPROKURATOR
NACZELNEJ PROKURATURY WOJSKOWEJ
/-/ mjr Jerzy NAZAREWICZ

M.p.
Naczelna Prokuratura Wojskowa

Za zgodność:
WICEPROKURATOR
Naczelnej Prokuratury Wojskowej
[podpis nieczytelny]

Materiały ze śledztwa, op. cit., s. 38-43.

17

NOTATKA SŁUŻBOWA
w sprawie śmierci ppłk. Zygmunta Ostrowskiego, zcy Dcy Bazy Lotniczej Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych ds. Lotniczych

W dniu 5.09.1967 r. ok. godz. 7 w mieszkaniu nr 29 przy ul. Miłej w Warszawie, zajmowanym przez ppłk. Z. Ostrowskiego z rodziną (matka, żona, syn i córka), w jednym z pokoi znaleziono nieżyjącego już ppłk. Ostrowskiego. Wstępne badania wykazały, że ww. przed kilkoma godz. pozbawił się życia wystrzałem ze sztucera w okolicę serca.

W celu zbadania okoliczności i przyczyn śmierci ppłk. Ostrowskiego wdrożono śledztwo, w wyniku którego ustalono następujący stan faktyczny:

W dniu 13.07.1967 r. Naczelna Prokuratura Wojskowa wszczęła śledztwo w sprawie wypowiedzi zniesławiających Ministra ON PRL oraz wyrażających niezadowolenie z przełożonych i służby, zagrażających dyscyplinie wojskowej, jakie miały miejsce w dniu 11.07.1967 r. na zebraniu otwartym POP Bazy Lotniczej ITWL. W przygotowaniu tego spotkania oraz jego przebiegu uczestniczył także ppłk Ostrowski w tym czasie pełniący obowiązki Dcy Bazy Lotniczej ITWL.

W oparciu o zebrane w początkowym stadium śledztwa materiały, w dniu 21.07.1967 r. przedstawiono ppłk. Ostrowskiemu zarzuty popełnienia przestępstwa z art. 116 § 1 i 2, 127 § 1 i 130 § 1 KWP a to, że jako p.o. Dcy Bazy Lotniczej ITWL:

- w dniu 10.07.1967 r. biorąc udział w posiedzeniu komitetu POP Bazy zgodził się na to, by delegowani na informację polityczną w Inspektoracie Lotnictwa oficerowie z Bazy postawili tam pytanie, które w swej treści zniesławiało Ministra ON;
- w dniu 11.07.1967 r. uczestnicząc w otwartym zebraniu POP Bazy dopuścił do wypowiedzi zniesławiających Ministra ON PRL, a nadto wypowiedzi stanowiących zagrożenie dla dyscypliny wojskowej, zamieszczenia w rezolucji podobnych postulatów, solidaryzował się z tymi wypowiedziami i postulatami, a po uchwaleniu rezolucji nie zameldował o tym bezzwłocznie swoim przełożonym.

W dniu 21 lipca br. zastosowano wobec wymienionego środek zapobiegawczy – areszt tymczasowy, który postanowieniem z dnia 5 sierpnia br. zmieniono na zakaz wydalania się bez zezwolenia ze stałego miejsca zamieszkania. Ppłk Ostrowski nie przyznał się do zarzuconych mu czynów przestępczych, w związku z czym zachodziła potrzeba wyjaśnienia szeregu dalszych okoliczności i zgromadzenia dodatkowych dowodów charakteryzujących rolę ppłk Ostrowskiego i innych podejrzanych jaką odegrali w przygotowaniu, a następnie w przebiegu zebrania w Bazie Lotniczej ITWL.

Z podanych wyżej przyczyn śledztwo w sprawie ppłk Ostrowskiego i innych nie zostało zakończone w miesiącu sierpniu br. W tym czasie ppłk Ostrowski, będąc zawieszonym w czynnościach służbowych, przebywał w miejscu zamieszkania. W końcu sierpnia br., zgodnie z poleceniem Głównego Inspektora Lotnictwa, sprawę ppłk. Ostrowskiego i ppłk. Bochniewicza skierowano do postępowania przed Oficerskim Sądem Honorowym dla oficerów starszych Inspektoratu Lotnictwa. W dniu 30.08.1967 r. ppłk Ostrowski składając wyjaśnienia przed członkami sądu honorowego dał im do zrozumienia, że jego zdaniem, postawienie go przed sądem honorowym ma na celu dodatkowe zebranie materiałów uzasadniające orzeczenie degradacji, ponowne aresztowanie przez prokuraturę a następnie wytoczenie mu procesu sądowego. Z zebranych w tej sprawie materiałów wynika, że ppłk Ostrowski w szczególny sposób przeżywał fakt postawienia go przed sądem honorowym, czemu dawał wyraz w rozmowach z członkami rodziny, kolegami, a nawet przełożonymi. Za pośrednictwem kolegów usiłował wpłynąć na skład orzekający OSH w przedmiocie łagodnego potraktowania go oraz wzięcia pod uwagę sytuacji w jakiej się znalazł przed i na zebraniu partyjnym.

W dniu 2 września br. ppłk Ostrowski, w godzinach wieczornych przeprowadził rozmowę na temat swojej sprawy z 19-to letnim synem Leszkiem, któremu m.in. powiedział, iż liczy się z ponownym aresztowaniem i zwrócił się do syna, aby ten w przypadku jego aresztowania, jako najstarszy w rodzinie, otoczył opieką domowników. W dniu 4 września br. ppłk Ostrowski zamierzał przeprowadził rozmowę z gen. Raczkowskim i w tym celu udał się w godzinach rannych do Inspektoratu Lotnictwa. Z uwagi na nieobecność Głównego Inspektora Lotnictwa ppłk Ostrowski zgłosił się na rozmowę do gen. Jagiełło, którego prosił o wstawienie w jego sprawie w OSH. Z wypowiedzi ppłk Ostrowskiego wynikało, że aczkolwiek popełnił błąd i jak się

raził „postawił nie na tę kartę", to jednak na jego usprawiedliwienie przemawia sytuacja w jakiej się znalazł w tym czasie zastępując przebywającego na urlopie dowódcę jednostki płk Chromego.

Tego dnia w godzinach popołudniowych ppłk Ostrowski przebywał w domu. Jak wynika z zeznań żony, matki i syna – stan jego wskazywał na poważne przygnębienie a nawet załamanie psychiczne. W godzinach wieczornych ppłk Ostrowski oglądał program telewizyjny (odbiornik znajdował się z pokoju zajmowanym przez ppłk. Ostrowskiego), zaś około godziny 21-szej udał się na spoczynek. Po pewnym czasie wstał i ponownie włączył telewizor, wyłączony wcześniej przez syna. Pozostali domownicy około godziny 21.30 udali się także na spoczynek do dwóch pokoi oddzielonych od pokoju ppłk. Ostrowskiego przedpokojem. Przed udaniem się na spoczynek ppłk Ostrowski unikał rozmów z domownikami, nie jadł kolacji, a jedynie prosił o podanie mu do jego pokoju szklanki herbaty.

W dniu 5 września br. matka ppłk. Ostrowskiego wstała około godz. 7-mej i jak zwykle, udała się do pokoju syna, aby sprawdzić godzinę, gdyż zegarek, którym się posługiwała chodził wadliwie. Po otwarciu drzwi zobaczyła ppłk. Ostrowskiego leżącego na podłodze (dywanie) w kałuży krwi. Natychmiast powiadomiła o tym domowników i mieszkającego w sąsiedztwie mjr. Sitkowskiego, z którym utrzymywano bliższą sąsiedzką znajomość. Wezwany przez żonę mjr. Sitkowskiego lekarz pogotowia ratunkowego, przybyły po kilkunastu minutach stwierdził zgon, który jego zdaniem nastąpił przed kilkoma godzinami.

Zamieszkali w tej samej klatce schodowej na parterze małżeństwo Dereccy w dniu 5.09. o godz. 0.20 usłyszeli głuchy strzał, który jak im się zdawało został oddany w ich bloku, ale nie przywiązali do tego większej wagi. Członkowie rodziny ppłk. Ostrowskiego zgodnie stwierdzili, że po udaniu się na spoczynek niebawem zasnęli i nie słyszeli żadnego strzału ani innego hałasu.

Na podstawie zebranych w sprawie materiałów: oględzin miejsca wypadku, ekspertyzy karabinu sztucera oraz wyników sekcji zwłok, przyjąć należy, że ppłk Ostrowski w dniu 5.09.1967 r. ok. godz. 0.20, po zaśnięciu domowników, wyjął z szafy w przedpokoju sztucer myśliwski (będąc członkiem koła myśliwskiego posiadał ponadto w domu dubeltówkę), z którego następnie w swoim pokoju, oddał do siebie z przystawienia strzał w okolicę

serca. Strzał ten spowodował natychmiastową śmierć z uwagi na poważne obrażenia płuc i serca.

Nadmienić należy, że ppłk Ostrowski na kilka dnia przed śmiercią w rozmowach z żoną i matką dawał wyraz swoim obawom, że zostanie przez Oficerski Sąd Honorowy zdegradowany, a następnie ponownie aresztowany i oddany pod sąd jako szeregowiec. Prosił także żonę i matkę, aby pomogły mu i udały się w jego sprawie do tow. Ochaba[1] i gen. Frey-Bieleckiego[2], których znały, co wymienione zamierzały uczynić w najbliższych dniach. Dodać należy, że ppłk Ostrowski szczególnie mocno przeżywał ponadto fakt, że koledzy jakoby odsunęli się od niego i nie chcą mu pomóc w tak trudnej dla niego sytuacji.

Wyk. J.N.
Dn. 2.11.1967 r.

Wiceprokurator
Naczelnej Prokuratury Wojskowej
Mjr Jerzy NAZAREWICZ
[podpis odręczny]

Materiały śledztwa, op. cit., s. 44-47.

[1] Chodzi o Edwarda Ochaba – członka BP KC PZPR, przewodniczącego Rady Państwa (VIII 1964 – IV 1968).

[2] Gen. bryg. (dyw.) pil. Jan Frey-Bielecki – dowódca Wojsk Lotniczych X 1956 – IV 1962, a od kwietnia 1962 r. Główny Inspektor Lotnictwa. We wrześniu 1963 r. przeniesiony do rezerwy.

18

Pn. śl. 16/67

NOTATKA SŁUŻBOWA
w sprawie karnej przeciwko:
ppłk. Marianowi Bochniewiczowi s. Michała
Sekretarzowi Komitetu Partyjnego PZPR
Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych –
podejrzanemu o popełnienie przestępstwa
z art. 116 § 1 i 2, 127 § 1 i 130 § 1 KKWP[1]

W dniu 11 lipca 1967 r. w Bazie Lotniczej Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych w Warszawie odbyło się otwarte zebranie partyjne poświęcone potępieniu agresji Izraela na kraje arabskie oraz związanej z tymi wydarzeniami sytuacji politycznej w kraju. W czasie zebrania m.in. miały miejsce wypowiedzi zawierające akcenty reakcyjno-nacjonali-styczne, sprzeczne z linią partii oraz zniesławiające Ministra Obrony Narodowej PRL i wyrażające niezadowolenie z przełożonych i służby, a zagrażające dyscyplinie wojskowej.

Podobne akcenty znalazły wyraz w treści podjętej na tym zebraniu rezolucji.

W sprawie tej, w dniu 13 lipca 1967 r. wdrożono postępowanie karne, w wyniku którego ustalono następujący stan faktyczny: Agresja Izraela na kraje arabskie wzmogła zainteresowania sytuacją polityczną i wojskową w tym rejonie świata a jednocześnie wywołała różnego rodzaju komentarze dotyczące niektórych obywateli polskich narodowości żydowskiej, którzy w tych sprawach zajęli proizraelską postawę.

W końcu czerwca i w pierwszych dniach lipca br. napływały do Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych i podległych jednostek różne pogłoski dotyczące postaw niektórych oficerów polskich narodowości żydowskiej lub członków ich rodzin wobec agresji izraelskiej. Wiadomości te odnosiły się także do niektórych wyższych oficerów z Dowództwa Wojsk OPK, którzy według krążących pogłosek, zostali odwołani z zajmowanych stanowisk.

---

[1] Art. 130 § 1. Żołnierz, który przekracza lub nadużywa swej władzy, wykorzystuje swoje stanowisko albo nie dopełnia obowiązku służbowego, jeżeli to wywołało lub mogło wywołać szkodliwe następstwa, podlega karze więzienia. *Kodeks Karny*, op. cit.

W związku z tego rodzaju sytuacją sekretarz POP PZPR Bazy Lotniczej ITWL kpt. Niezabitowski oraz p.o. Zastępcy Dowódcy Bazy ds. Politycznych kpt. Kiepiel spotkali się z pytaniami na ten temat, dotyczącymi w szczególności sytuacji w Dowództwie Wojsk OPK. Pytający sugerowali im również, aby na terenie Bazy przeprowadzić, tak jak w innych organizacjach, zebranie partyjne potępiające agresora i osoby popierające państwo Izrael.

Kpt. Niezabitowski z tymi problemami zwrócił się do p.o. Dowódcy Bazy Lotniczej – ppłk. Ostrowskiego i Sekretarza Komitetu Partyjnego ITWL – ppłk. Bochniewicza, celem uzyskania ich decyzji, czy z uwagi na brak oficjalnych informacji na temat krążących pogłosek, zebranie takie można własnymi siłami przeprowadzić.

Ppłk Ostrowski wyraził pogląd, aby tego rodzaju zebranie zwołać na szczeblu ITWL z udziałem podległych organizacji partyjnych w tym i POP Bazy Lotniczej, co mogło, jego zdaniem, zapewnić właściwy poziom zebrania. Natomiast ppłk Bochniewicz, pełniący w tym czasie obowiązki Zastępcy Komendanta ITWL ds. Politycznych stwierdził, że zebranie na temat potępienia agresji Izraela można i należy przeprowadzić w ramach Bazy Lotniczej, tym bardziej, że domagają się tego członkowie partii, gdyż „każda POP jest samodzielna". W tej sytuacji kpt. Niezabitowski postanowił w najbliższym czasie zwołać zebranie POP Bazy na temat sytuacji politycznej w kraju i potępienia agresji Izraela.

W dniu 8 lipca br. w Inspektoracie Lotnictwa miała miejsce odprawa zastępców ds. politycznych i sekretarzy organizacji partyjnych jednostek podległych Inspektoratowi Lotnictwa, na której Sekretarz Komitetu Inspektoratu Lotnictwa – płk Janiszewski poinformował zebranych o proizraelskiej postawie niektórych wyższych oficerów WP narodowości żydowskiej bądź członków ich rodzin oraz konsekwencjach partyjnych i służbowych, jakie wobec tych oficerów wyciągnięto. Informacje te płk Janiszewski polecił przekazać do wiadomości komitetom partyjnym. Z ramienia ITWL w odprawie tej uczestniczył ppłk Bochniewicz.

W dniu 10 lipca br. kpt. Niezabitowski zwołał posiedzenie komitetu POP Bazy, celem przygotowania zebrania partyjnego zapraszając na nie niektórych aktywistów i przełożonych. W posiedzeniu komitetu uczestniczyli: zastępujący dowódcę bazy ppłk Ostrowski, sekretarz nadrzędnej instancji

partyjnej ppłk Bochniewicz, mjr Kurzajewski, mjr Grad, kpt. Kiepiel, kpt. Powałko i kpt. Ślepowroński.

Na posiedzeniu tym ppłk Bochniewicz poinformował obecnych o zaistniałej sytuacji w wojsku w związku z agresją izraelską, a w szczególności o zmianach personalnych w Dowództwie Wojsk OPK i o odwołaniu z zajmowanych stanowisk niektórych oficerów narodowości żydowskiej, którzy w związku z agresją Izraela wykazali niewłaściwą postawę. Pod adresem ppłk. Bochniewicza skierowano szereg pytań dotyczących przekazanych przez niego wiadomości. Między innymi kpt. Ślepowroński – opierając się o krążących plotkach – zadał pytanie dotyczące rzekomego pobytu żony Ministra Obrony Narodowej PRL w Izraelu. Na tego typu pytanie ppłk Bochniewicz nie tylko nie zareagował jak należało, lecz polecił, aby kpt. Niezabitowski i kpt. Kiepiel udali się w następnym dniu do Inspektoratu Lotnictwa na spotkanie z przedstawicielem b. polskiej ambasady w Izraelu i aby tam sobie tę kwestię wyjaśnili.

Na tym posiedzeniu ustalono, że w dniu 11 lipca br. o godz. 12-tej odbędzie się w Bazie Lotniczej otwarte zebranie partyjne, na którym referat wprowadzający na temat: „Zadania organizacji partyjnej w umacnianiu gotowości bojowej w aktualnej sytuacji" wygłosi kpt. Kiepiel. Natomiast mjr Grad, mjr Kurzajewski, kpt. Ślepowroński i kpt. Powałka otrzymali polecenie opracowania projektu rezolucji potępiającej agresję na Bliskim Wschodzie oraz wszelkie przejawy jej poparcia.

Po zakończeniu posiedzenia komitetu w Bazie ppłk Bochniewicz udał się na zaplanowane kilka dni wcześniej, wspólne posiedzenie komitetów POP Sztabu i Zakładów Naukowych ITWL związane także z przygotowaniem wspólnego zebrania tych organizacji na temat wydarzeń bliskowschodnich. W toku posiedzenia ppłk Bochniewicz, podobnie jak wcześniej w Bazie, poinformował zebranych o przebiegu odprawy sekretarzy w Inspektoracie Lotnictwa. Następnie ustalono termin zebrania na dzień 12 lipca br., godz. 12-tą oraz, że tego dnia w godzinach rannych komitety zbiorą się ponownie dla zapoznania się z projektem rezolucji i treścią referatu przygotowawczego przez mjr. Strzyżewskiego.

W dniu 11 lipca br. o godz. 8.10 w Inspektoracie Lotnictwa odbyło się spotkanie oficerów i pracowników cywilnych tej instytucji z I sekretarzem b. polskiej ambasady w Izraelu Erwinem Klimczakiem, w którym, zgodnie z

poleceniem ppłk. Bochniewicza, uczestniczyli także kpt. Niezabitowski, kpt. Kiepiel i mjr Kurzajewski delegowany na to spotkanie przez sekretarza POP Bazy Lotniczej.

Prelegent, tow. Klimczak, poinformował zebranych o szeregu spraw związanych z sytuacją izraelską i powiązaniami Izraela z państwami kapitalistycznymi w tym z NRF, stosunkiem Izraela do Polski i obywateli polskich, z postawami Żydów, którzy w okresie powojennym emigrowali z Polski do Izraela itp.

Po informacji prelegentowi zadawano, składane na kartkach anonimowe pytania. Wśród różnego rodzaju pytań, na trzech kartkach zgłoszono pytanie dotyczące rzekomego pobytu żony Ministra Obrony Narodowej PRL w Izraelu. Jedno z tych pytań skierował do prelegenta kpt. Niezabitowski, mając na uwadze takie pytanie zadane przez kpt. Ślepowrońskiego oraz sugestię ppłk Bochniewicza, aby sprawę tę wyjaśnić na spotkaniu z przedstawicielem b. polskiej ambasady w Izraelu. Na jedno z wymienionych pytań tow. Klimczak odpowiedział w sposób następujący: „Nie wiem czy była, z nami nie wracała". Dla wielu obecnych na sali odpowiedź ta wypadła dwuznacznie i różnie ją zrozumiano.

Po zakończeniu spotkania kpt. Niezabitowski, będąc pod wrażeniem informacji, w porozumieniu z kpt. Kiepielem telefonicznie porozumiał się z ppłk. Ostrowskim proponując przełożenie zebrania na inny termin. Ppłk Ostrowski oświadczył wówczas, że decyzję w tej sprawie winien podjąć ppłk Bochniewicz, który w międzyczasie przybył do Bazy na zebranie partyjne. Ppłk Bochniewicz nie zgodził się na przełożenie zebrania oświadczając, że skoro zebranie zaplanowano na ten dzień i uczestnicy jego zebrali się już na sali, powinno się ono odbyć. Na jego polecenie kpt. Niezabitowski i pozostali oficerowie przybyli bezzwłocznie do Bazy w celu przeprowadzenia zebrania.

Przed rozpoczęciem otwartego zebrania partyjnego ppłk Bochniewicz – z własnej inicjatywy poinformował zebranych o sytuacji politycznej w kraju w związku z wydarzeniami na Bliskim Wschodzie. Podał niektóre wiadomości uzyskane na odprawie u płk. Janiszewskiego, m.in., że w ostatnim czasie miały miejsce przypadki nielojalności ze strony niektórych wyższych oficerów WP narodowości żydowskiej bądź członków ich rodzin wobec polityki partii i rządu, i że w stosunku do tych osób wyciągane są konsekwencje służbowe i partyjne. Wspomniał także o odwołaniu z zajmowanych stanowisk

wyższych oficerów z Dowództwa Wojsk OPK oraz innych, wymieniając ich nazwiska.

Informacja ppłk Bochniewicza przyjęta została przez zebranych z dużym zainteresowaniem.

Około godz. 12-tej powrócili z Inspektoratu Lotnictwa kpt. Niezabitowski, kpt. Kiepiel i mjr. Kurzajewski. Zgodnie z przyjętym porządkiem dziennym referat wprowadzający do dyskusji wygłosił kpt. Kiepiel, który równocześnie podzielił się z zebranymi wiadomościami uzyskanymi na spotkaniu z I sekretarzem b. polskiej ambasady w Izraelu. Kpt. Kiepiel m.in. przytoczył pytanie i odpowiedź referenta podważające w swojej treści zaufanie do Ministra Obrony Narodowej i sugerujące rzekomy pobyt małżonki Ministra w Izraelu.

Następnie występowali mjr Kurzajewski i kpt. Niezabitowski, którzy – powołując się na informację usłyszaną na spotkaniu w IL – poinformowali uczestników zebrania o niektórych problemach polityki wewnętrznej i zewnętrznej państwa Izrael, podkreślając szkodliwą dla Polski, w szczególności dla obronności naszego kraju działalność niektórych b. oficerów polskich narodowości żydowskiej, którzy wywieźli do Izraela tajemnice państwowe i wojskowe; przytaczali również inne fakty świadczące o wrogim stosunku Izraela wobec narodu polskiego.

Relacje wymienionych oficerów, w powiązaniu z wcześniejszą informacją ppłk Bochniewicza, wywołały wśród zebranych poruszenie, a nawet oburzenie i miały poważny wpływ na przebieg dyskusji oraz wnioski zgłaszane do projektu rezolucji. Nadmienić należy, że ppłk Bochniewicz zapoznał się w trakcie zebrania z projektem rezolucji i aprobował jej treść, mimo że zawierała ona m.in. następujące sformułowania i postulaty: „...żądamy zwołania Zjazdu Partii – celem:

- wyboru nowych centralnych władz partyjnych wolnych od elementów żydowskich, do których społeczeństwo polskie nie ma zaufania ponieważ w okresie istnienia władzy ludowej wielu Polaków narodowości żydowskiej dopuściło się zdrady naszej ojczyzny,
- usunięcia obywateli polskich narodowości żydowskiej z zajmowanych stanowisk w Radzie Państwa, Rządzie PRL oraz ze wszystkich stanowisk związanych z kierowaniem gospodarką narodową i administracją państwową,

- zdjęcia obywateli polskich narodowości żydowskiej z zajmowanych stanowisk oficerskich w Siłach Zbrojnych PRL,

- wyciągnięcia surowych wniosków w stosunku do osób odpowiedzialnych za osadzenie kierowniczych stanowisk polakami narodowości żydowskiej, którzy w przeważającej większości zajmują kluczowe stanowiska w aparacie gospodarki narodowej i administracji państwowej,

- żądamy rozwiązania wszystkich organizacji i zrzeszeń żydowskich w Polsce uważając, że każdy obywatel polski posiada tylko jedną Ojczyznę – Polskę Ludowa,

- powołać specjalną komisję, która określiłaby stan faktyczny gotowości bojowej Sił Zbrojnych oraz opracowała by niezbędne wnioski mające na celu podniesienie jej do poziomu współczesnego pola walki,

- w celu połączenia wspólnych wysiłków z klasą robotnicza w akcji ogólnego potępienia agresji Izraela na kraje arabskie zebranie postanawia zapoznać z niniejszą rezolucją komitet partyjny Dzielnicy Wola i jednocześnie zwrócić się z prośbą o zapoznanie z jej treścią członków partii zakładów produkcyjnych tejże Dzielnicy.

Po wystąpieniu wspomnianych wyżej oficerów doszło do szeregu ostrych i nieprzemyślanych wypowiedzi i postulatów ujętych następnie w uchwalonym jednogłośnie ostatecznym tekście rezolucji. I tak np. w dyskusji zabrał głos st. szer. Gądek, który w swoim wystąpieniu zniesławił Ministra Obrony Narodowej oraz wyraził niezadowolenie z przełożonych i służby w sposób mogący spowodować naruszenie dyscypliny wojskowej. Tenże żołnierz zakończył swoje wystąpienie zgłoszeniem do projektu rezolucji punktu którego treść brzmiała: „Jeżeli prawdą jest, że żona Marszałka Spychalskiego przebywała w Izraelu i jest narodowości żydowskiej, żądamy zwolnienia Marszałka Spychalskiego z zajmowanego stanowiska i wyciągnięcia w stosunku do niego jak najdalej idących konsekwencji".

W końcowej fazie zebrania, kiedy dyskutowano nad projektem rezolucji, uczestniczył w nim również kpt. pil. Ferenc z JW. 1029 w Babich Dołach. Wymieniony przyleciał do Warszawy służbowo i oczekując na załatwienie formalności związanych z przelotem powrotnym do macierzystej jednostki, przebywał w pobliżu sali, gdzie odbywało się zebranie. Został on następnie zaproszony na zebranie i przebywał tam do jego zakończenia.

Na zakończenie zebrania odczytano projekt rezolucji z licznymi postulatami zgłoszonymi przez zebranych i poprawkami wniesionymi przez komisję redakcyjną, które w swojej treści godziły w zwartość moralno-polityczną i gotowość bojową jednostki oraz zniesławiły Ministra Obrony Narodowej. Jeden z dodatkowo zgłoszonych postulatów brzmiał:

- zobowiązujemy Komitet Partyjny ITWL do rozesłania rezolucji podjętych na konferencji partyjnej ITWL do wszystkich jednostek lotniczych w kraju.

Rezolucja została jednogłośnie uchwalona przez uczestników zebrania z wyjątkiem ppłk. Bochniewicza, który nie był uprawniony do głosowania, ponieważ nie był członkiem tej organizacji partyjnej.

Zebranie zakończyło się około godz. 16-tej. Po zebraniu, na wyraźną sugestię niektórych jego uczestników, kpt. Fereniec odpisał zasadnicze sformułowania rezolucji. Po przybyciu do Babich Dołów wymieniony poinformował o przebiegu zebrania w Bazie ITWL sekretarza kpt. Przeżyckiego i za jego poradą kartkę z tymi notatkami zniszczył.

Ppłk Bochniewicz po zakończeniu zebrania udał się do domu, nie meldując przełożonym o jego przebiegu, mimo że niektóre wystąpienia i postulaty rezolucji w sposób jednoznaczny godziły w dyscyplinę wojskową a nadto zawierały akcenty sprzeczne z linią partii.

Następnego dnia t.j. 12 lipca b.r. rano, zgodnie z uprzednio ustalonym terminem, zebrali się członkowie komitetów Sztabu i Zakładów Naukowych ITWL, aby omówić porządek dzienny wspólnego zebrania mającego się odbyć w tym dniu o godz. 12-tej. Na to posiedzenie przybył również ppłk Bochniewicz, który poinformował obecnych o przebiegu zebrania w Bazie Lotniczej oraz ogólnie powiedział, aby dzisiejsze zebrania przygotować właściwie, gdyż w Bazie doszło do nieodpowiedzialnych wystąpień skierowanych m. in. pod adresem Ministra Obrony Narodowej. Następnie ppłk Bochniewicz opuścił posiedzenie komitetów, gdyż został wezwany przez gen. Jagiełło, który przybył do Bazy celem zapoznania się z przebiegiem zebrania odbytego w dniu poprzednim.

Wyżej wymienione komitety partyjne postanowiły zaprosić na zebranie przedstawicieli organizacji partyjnej Wojskowej Akademii Technicznej, z którą komitet partyjny ITWL utrzymywał luźne kontakty i to natury służbowej, oraz przedstawicieli Komitetu Dzielnicowego PZPR Warszawa-Wola.

Delegacja: ppłk Andruszkiewicz, kpt. Stasiewicz i kpt. Malski udała się bezzwłocznie do WAT. Po przybyciu do WAT-u wymienieni oficerowie spotkali się z członkami komitetu uczelnianego płk Barylakiem i ppłk Kujawskim, których poinformowali o celu swojego przybycia i zapoznali z przebiegiem spotkania z tow. Klimczakiem w Inspektoracie Lotnictwa oraz z fragmentami zebrania partyjnego w Bazie Lotniczej ITWL. Przedstawiciele WAT swój udział w zebraniu ITWL uzależnili od decyzji Zastępcy Komendanta WAT d/s Politycznych, który jednak zgody na powyższe nie wyraził.

Inny członek komitetu kpt. Laskowski zwrócił się telefonicznie do Sekretarza Organizacyjnego KD PZPR Warszawa-Wola tow. Stawidy prosząc o skierowanie na zebranie przedstawicieli dzielnicy. Tow. Stawidy skierował do ITWL dwóch instruktorów, którzy po przybyciu do ITWL dowiedzieli się o odwołaniu zebrania.

Mające się odbyć zebranie partyjne w ITWL zostało odwołane niemal w ostatniej chwili – służbowo, z rozkazu Ministra Obrony Narodowej, po uzyskaniu informacji o przebiegu zebrania partyjnego w dniu poprzednim w Bazie Lotniczej ITWL.

Z zebranych w pierwszej fazie śledztwa materiałów oraz z wypowiedzi ppłk Bochniewicza odnotowanych w protokole z zebrania wynikało, że wymieniony swoją postawą solidaryzował się z wystąpieniami poszczególnych dyskutantów podkreślając, że zebranie to winno być przykładem dla pozostałych organizacji partyjnych ITWL oraz postulował, aby zwołać Zjazd Partii i wybrać nowy Komitet Centralny wolny od elementów żydowskich.

Na tej podstawie, w dniu 21 lipca 1967 r. przedstawiono ppłk Bochniewiczowi zarzut dopuszczenia się przestępstwa z art. 116 § 1 i 2, 127 § 1 i 130 § 1 KKWP przez to, że:

- bez zezwolenia nadrzędnych organów partyjnych zlecił zorganizowanie otwartego zebrania w Bazie Lotniczej ITWL,

- w dniu 10 lipca b.r. na posiedzeniu komitetu POP Bazy Lotniczej ITWL upoważnił delegowanych przez siebie na informację polityczną w Inspektoracie Lotnictwa oficerów kpt. Niezabitowskiego i kpt. Kiepiela do postawienia tam pytania odnośnie pobytu – w okresie agresji izraelskiej – w Izraelu i powrotu do kraju żony Ministra Obrony Narodowej PRL,

- w dniu 11 lipca b.r. uczestnicząc z ramienia nadrzędnego komitetu w otwartym zebraniu części składu osobowego Bazy Lotniczej ITWL dopuścił

do wypowiedzi zniesławiających Ministra Obrony Narodowej, a nadto do wypowiedzi stanowiących zagrożenie dla dyscypliny wojskowej, do zamieszczenia w rezolucji postulatów zagrażających dyscyplinie wojska, solidaryzował się z tymi wypowiedziami i postulatami, a po uchwaleniu rezolucji podjął kroki zmierzające do jej rozpowszechnienia w wojsku i poza wojskiem, nie meldując o tym swoim przełożonym.

W tym samym dniu zastosowano wobec niego środek zapobiegawczy, areszt tymczasowy, który w dniu 5 sierpnia b.r. zamieniono na zakaz wydalania się z miejsca stałego zamieszkania bez zgody odnośnej władzy.

Ppłk Bochniewicz nie przyznał się do wysuniętych wobec niego zarzutów wyjaśniając, że zebranie partyjne w Bazie miało się odbyć nie z jego polecenia, lecz w oparciu o plan pracy przewidujący w tym czasie organizację zebrań na temat VIII Plenum KC PZPR, że nie znał żadnego zarządzenia uzależniającego przeprowadzenie otwartego zebrania partyjnego od zgody wyższej instancji partyjnej. W dniu 10.07.1967 r., w czasie posiedzenia komitetu partyjnego Bazy, nikt z obecnych nie skierował pod jego adresem pytania dotyczącego rzekomego pobytu żony Ministra Obrony Narodowej w czasie agresji w Izraelu, w związku z czym nie upoważniał nikogo do wyjaśnienia tej sprawy na spotkaniu z przedstawicielem b. polskiej ambasady w Izraelu. Nie dawał polecenia kpt. Niezabitowskiemu i kpt. Kiepielowi w przedmiocie udziału w spotkaniu w Inspektoracie Lotnictwa a jedynie, zgodnie z sugestią płk Janiszewskiego z IL, powiadomił Komitet o takim spotkaniu, w którym mogli uczestniczyć oficerowie dysponujący w tym dniu wolnym czasem. W wytworzonej na zebraniu atmosferze nie był w stanie zapobiec niewłaściwym wystąpieniom a zabierając głos w dyskusji nawoływał do spokoju i przemyślanych wypowiedzi. Zabierał nawet ponownie głos w dyskusji po odczytaniu projektu rezolucji i domagał się skreślenia punktu dotyczącego Ministra Obrony Narodowej, co jednak nie zostało przez zebranych uwzględnione. Za rezolucją nie głosował, gdyż uczestniczył w tym zebraniu w charakterze gościa. Nie uczynił nic w kierunku rozpowszechnienia podjętej na zebraniu w Bazie rezolucji, jak też nie był obecny na posiedzeniu komitetów Sztabów i Zakładów Naukowych ITWL w tym czasie, gdy podjęto uchwałę o zaproszeniu na zebranie tych organizacji przedstawicieli WAT i KD PZPR Wola. Z uwagi na późną porę w dniu 11.07.1967 r. nie zameldował przełożonym o przebiegu zebrania w Bazie, a uczynił to w dniu następnym powiadamiając

telefonicznie o wydarzeniach na zebraniu mjr Mikruta z Komitetu Partyjnego Inspektoratu Lotnictwa.

W świetle ustaleń śledztwa przytoczone wyżej wyjaśnienia ppłk Bochniewicza nie mogą się ostać. Ustalono w szczególności, że:

1. Uczestnicząc w posiedzeniu komitetu Bazy Lotniczej w dniu 10 lipca b.r. ppłk Bochniewicz polecił kpt. kpt. Niezabitowskiemu i Kiepielowi udać się do Inspektoratu Lotnictwa na spotkanie z przedstawicielem b. polskiej ambasady w Izraelu oraz delegować na to spotkanie aktywistów partyjnych, mimo że z przyjętą od dawna praktyką w informacjach politycznych organizowanych przez Inspektorat Lotnictwa mogli brać udział jedynie dowódcy jednostek i ich zastępcy.

2. Kiedy w czasie wspomnianego wyżej posiedzenia komitetu kpt. Ślepowroński skierował pod adresem ppłk Bochniewicza pytanie dotyczące rzekomego pobytu żony Ministra Obrony Narodowej w dniach agresji w Izraelu, ten nie zareagował w należyty sposób, lecz dopuścił do tego, aby uczestnicy spotkania w Inspektoracie Lotnictwa wyjaśnili tę kwestię nadając jej prowokacyjny rozgłos i zabarwienie.

3. Wbrew instruktażowi płk Janiszewskiego uzyskanemu na odprawie w dniu 8 lipca b.r. w IL, ppłk Bochniewicz ogłosił dane przeznaczone tylko dla komitetów na otwartym zebraniu z udziałem bezpartyjnych.

4. W świetle pisma GZP (k. 296-297 akt sprawy) ppłk Bochniewicz dopuścił do nieformalnego zorganizowania otwartego zebrania partyjnego w Bazie Lotniczej ITWL.

5. Ppłk Bochniewicz wstępnie aprobował projekt rezolucji, której treść zawierała elementy mogące wywołać wzburzenie zebranych i szkodliwe następstwa dla dyscypliny wojskowej.

6. Zabierając na zebraniu głos w dyskusji ppłk Bochniewicz nie kwestionował poszczególnych wypowiedzi dyskutantów chociaż zawierały one akcenty reakcyjno-nacjonalistyczne, sprzeczne z linią partii, a jedynie, w sposób ogólnikowy, apelował o zachowaniu spokoju i porządku. Nie ustalono, aby ppłk Bochniewicz zabierał głos na zebraniu po raz drugi i protestował przeciwko zarzutom wysuniętym pod adresem Ministra Obrony Narodowej.

7. W dniu 12 lipca b.r. uczestnicząc w posiedzeniu komitetów Sztabu i Zakładów Naukowych ITWL ograniczał się jedynie do ogólnych uwag na temat przebiegu zebrania w Bazie, które to uwagi nie tylko że nie wpłynęły

na atmosferę posiedzenia, a przeciwnie – doszło do tego, że zaproszono na mające się odbyć zebranie tych organizacji przedstawicieli WAT i KD PZPR Wola a taki postulat zawierała uchwalona na zebraniu w Bazie rezolucja.

8. Ppłk Bochniewicz nie zameldował przełożonym o przebiegu zebrania w Bazie a jedynie w dniu następnym ograniczył się do telefonicznego poinformowania o tym instruktora komitetu PZPR Inspektoratu Lotnictwa mjr Mikruta, któremu oświadczył, że „w Bazie ITWL odbyło się zebranie POP i wyszły tam jakieś nieprzyjemne historie".

Ppłk Bochniewicz będąc w tym czasie przełożonym oficerów z Bazy Lotniczej, znając napiętą sytuację jaka wytworzyła się po agresji Izraela oraz mając na uwadze krążące wśród kadry ITWL pogłoski - miał służbowy obowiązek nie dopuścić do tego typu incydentów w Bazie. Wymieniony, mimo istniejącego napięcia, polecił takie zebranie przeprowadzić nawet mimo zastrzeżeń ze strony sekretarza tej organizacji kpt. Niezabitowskiego i mimo że nie było ono należycie przygotowane. Wysunięty wobec ppłk Bochniewicza w tym aspekcie zarzut znalazł potwierdzenie, gdyż plan pracy, na który się wymieniony powołuje, dotyczył przeprowadzenia zebrań na temat VIII Plenum KC PZPR. Natomiast otwarte zebranie w Bazie poświęcone wyłącznie sytuacji politycznej w kraju po agresji Izraela na kraje arabskie nie było zaplanowane oraz właściwie przygotowane.

Ppłk Bochniewicz z racji sprawowanych funkcji oraz jako doświadczony, o długim stażu oficer, dla dobra dyscypliny wojskowej, obowiązany był właściwie zareagować na wysunięte przez kpt. Ślepowrońskeigo pytanie zniesławiające w swojej treści Ministra Obrony Narodowej oraz nie dopuścić do rozpowszechnienia tej plotki w Inspektoracie Lotnictwa a następnie na zebraniu partyjnym.

Wystąpienie ppłk Bochniewicza na zebraniu w Bazie uznać należy za niestanowcze i niewyraźne, chociaż z racji sprawowanych funkcji był on w szczególności uprawniony i zobowiązany do stanowczego służbowego reagowania i powinien był całym autorytetem przełożonego, po linii służbowej i politycznej, jednoznacznie zaprotestować przeciwko wypowiedziom oraz sformułowaniom rezolucji które w sposób jaskrawy godziły w zwartość moralno-polityczną oraz gotowość bojową jednostki. Tym bardziej, jeśli się zważy, że sekretarz Komitetu IL płk Janiszewski na wspomnianej już odpra-

wie polecił zachowanie szczególnej rozwagi przy omawianiu tego rodzaju spraw na zebraniach partyjnych.

Ppłk Bochniewicz obowiązany był niezwłocznie zameldować o przebiegu zebrania swoim bezpośrednim przełożonym, czego nie uczynił, ograniczając się jedynie do poinformowania o odbytym w Bazie zebraniu i to w dniu następnym, inspektora komitetu partyjnego Inspektoratu Lotnictwa.

W świetle wydarzeń zaistniałych na zebraniu w Bazie i wytworzonej w związku z tym atmosfery, ppłk Bochniewicz pełniący obowiązki Z-cy d/s polit. i jako sekretarz komitetu, miał obowiązek nie dopuścić do próby zorganizowania zebrania, na ten sam temat i w podobnej sytuacji przez POP Sztabu i Zakładów Naukowych ITWL, czego nie uczynił; przeciwnie – jego stanowisko w ocenie zebrania w Bazie nie tylko nie odwiodło komitety tych organizacji od przeprowadzenia zebrania, a doszło do tego, że zaproszono na nie przedstawicieli WAT i KD PZPR Wola.

Całokształt zebranych w tej sprawie materiałów pozwala zatem na przyjęcie, że ppłk Bochniewicz:

1. W dniu 10 i 11 lipca 1967 r. w Warszawie dopuścił się zniesławienia Ministra Obrony Narodowej PRL w ten sposób, że nie zareagował na pytanie kpt. Ślepowrońskiego postawio na posiedzeniu komitetu partyjnego POP Bazy Lotniczej a w swej treści godzące w autorytet Ministra Obrony Narodowej oraz dopuścił do tego, aby takie prowokacyjne pytanie postawiono publicznie na informacji politycznej w IL, a następnie na otwartym zebraniu w Bazie – dopuszczając się przestępstwa z art. 116 § 1 i 2 KKWP.

2. W dniu 11 lipca 1967 r. w czasie otwartego zebrania partyjnego w Bazie Lotniczej ITWL wyrażał wśród podwładnych mu żołnierzy i pracowników cywilnych niezadowolenie z przełożonych i służby przez to, że:

- zabierając głos na zebraniu nie przeciwstawił się kategorycznie wypowiedziom zawierającym akcenty reakcyjno-nacjonalistyczne, sprzeczne z linią partii – co mogło spowodować naruszenie dyscypliny wojskowej,
- aprobował i dopuścił do uchwalenia rezolucji, której treść zawierała sformułowania podważające zaufanie do przełożonych oraz szkodliwe elementy dla dyscypliny wojskowej – dopuszczając się przestępstwa z art. 127 § 1 KKWP.

3. W czasie i miejscu wskazanym wyżej, jako p.o. Zastępcy Dowódcy Bazy Lotniczej ITWL d/s Politycznych oraz Sekretarz Komitetu Partyjnego

ITWL przekroczył uprawnienia służbowe jak też nie dopełnił obowiązku służbowego wypływającego m.in. z pkt. 8 i 9 Regulaminu Służby Wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL przez to, że:

- wbrew poleceniu płk Janiszewskiego na otwartym zebraniu przekazał dane dotyczące odwołania z zajmowanych stanowisk niektórych wyższych oficerów WP, które to wiadomości były przeznaczone tylko dla komitetów partyjnych,
- polecił kpt. Niezabitowskiemu i kpt. Kiepielowi udać się na informację polityczną do IL oraz delegować tam aktywistów partyjnych, mimo że w tego rodzaju informacjach mogli uczestniczyć jedynie dowódcy jednostek i ich zastępcy,
- w dniu 11 lipca b.r., samowolnie, nie konsultując się z wyższą instancją partyjną, wbrew opinii sekretarza POP Bazy kpt. Niezabitowskiego polecił przeprowadzić otwarte zebranie partyjne, które nie było ujęte w planie pracy tej organizacji ani też właściwie przygotowane,
- uczestnicząc w dniu 12 lipca b.r. w posiedzeniu komitetów POP Sztabu i Zakładów Naukowych nie przestrzegał zebranych w należyty sposób przed skutkami zebrania w Bazie, jak też mimo napiętej sytuacji w jednostce zezwolił na odbycie zebrania tych organizacji, nie wpłynął w sposób właściwy na atmosferę posiedzenia w wyniku czego w myśl przyjętej na zebraniu w bazie rezolucji, zaproszono na mające się odbyć zebranie przedstawicieli WAT i KD PZPR Wola, co mogło doprowadzić do rozpowszechnienia szkodliwej w swej treści rezolucji,
- nie zameldował przełożonym o przebiegu zebrania w Bazie mimo że niektóre wypowiedzi oraz sformułowania rezolucji zawierały elementy reakcyjno-nacjonalistyczne godzące w gotowość bojową jednostki – co mogło wywołać szkodliwe następstwa dla jedności moralno-politycznej wojska oraz szczególnie szkodliwe następstwa dla dyscypliny wojskowej – dopuszczając się przestępstwa z art. 130 § 1 KKWP.

Rozesłano wg rozdzielnika
na egz. pozostających w aktach
Druk. JG dnia 2.11.67 r.
Nr 0.1126

SZEF ODDZIAŁU V
NACZELNEJ PROKURATURY WOJSKOWEJ
płk dr Z. DOMINO
[podpis odręczny]

Materiały śledztwa, op. cit., s. 22-34.

Warszawa, dnia 25 stycznia 1969 r.

NOTATKA SŁUŻBOWA
w sprawie ppłk rez. Bochniewicza Mariana – byłego Sekretarza Komitetu PZPR Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych

Ppłk rez. Bochniewicz do służby wojskowej zgłosił się ochotniczo w 1944 r. W latach 1946-1950 pełnił służbę w charakterze podoficera zawodowego. W 1950 r. ukończył czteromiesięczny kurs oficerów politycznych w Ośrodku Szkolenia Oficerów Politycznych, uzyskując stopień oficerski. W aparacie politycznym zajmował stanowiska średniego szczebla. W latach 1955-1960 ukończył stacjonarne studia w WAP uzyskując tytuł mgr historii.

Opinie służbowe za okres pracy posiada pozytywne. W opiniach podkreśla się jego duże zaangażowanie pracą partyjno-polityczną zdolności organizacyjne, zdyscyplinowanie oraz duże poczucie odpowiedzialności w wykonywaniu zadań.

W ostatnim okresie pracy w wojsku przez pięć lat (1962-1967) pracował na stanowisku Sekretarz Komitetu PZPR Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych. Opinię służbową za ten okres pracy również uzyskał pozytywną. W opinii tej podkreśla się jego wysokie poczucie godności osobistej, uczciwość oraz wysokie zdolności organizacyjne. Za należyte wywiązywanie się z obowiązków służbowych był kilkakrotnie wyróżniany.

W 1967 r. po czerwcowej agresji Izraelskiej na Kraje Arabskie, ppłk rez. Bochniewicz jako Sekretarz Komitetu PZPR Inst. Techn. Wojsk Lotniczych na terenie instytutu zorganizował nielegalny wiec całego stanu osobowego.

Na wiecu tym doszło do nieodpowiedzialnych i wrogich wystąpień.

Za nieodpowiedzialną i politycznie szkodliwą postawę oraz dopuszczenie do sytuacji godzącej w zwartość i postawy dyscypliny wojskowej – ppłk rez. Bochniewicz, ukarany został karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby zawodowej i w dniu 9.12.1967 r. zwolniony został do rezerwy.

Sprawa ppłk rez. Bochniewicza rozpatrzona została przez Komisję Kontroli Partyjnej WP, która wykluczyła go z szeregów PZPR.

Po zwolnieniu z wojska ppłk rez. Bochniewicz zwrócił się z prośbą do Ministra Obrony Narodowej o przyznanie mu pełnego wymiaru renty za wysługę lat.

Prośba została uwzględniona i z dniem 1 stycznia 1968 r. ppłk rez. Bochniewicz otrzymuje pełną rentę w wysokości 3.975 zł.

Zastępca Szefa
Departamentu Kadr MON
płk Czesław Furmanek
[podpis odręczny]

DI/nr 299
25.01.69 r.

Dokumenty KKP WP op. cit.

1. Nazwisko, imiona, imię ojca.	BOCHNIEWICZ Marian s. Michała		
2. Stopień wojskowy (rok mianowania).	ppłk - 1965 r.		
3. Obecnie zajmowane stanowisko służbowe (stopień etatowy, od kiedy).	były Sekretarz Komitetu PZPR Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych - usunięty z wojskowej służby zawodowej i przeniesiony do rezerwy 9.12.1967 r.		
4. Data i miejsce urodzenia.	21.11.1922 r. Dębica woj. Rzeszów		
5. Pochodzenie społeczne.	robotnicze		
6. Wykształcenie (średnie, wyższe, stopnie naukowe, rok ukończenia).	wyższe - mgr historii 1960 r.		
7. Przynależność do partii (od kiedy).	wykluczony z PZPR		
8. Data powołania do ludowego WP.	5.10.1944 r.		
9. Udział w bojach (ruchu partyzanckim) stanowisko, miejscowość, kiedy (okres).	II Armia WP - Nysa - Szprewa		
10. Wyszkolenie wojskowe (rok ukończenia, wynik ogólny).	WAP - mgr hist. 1960 r.		
11. Posiadane ordery (odznaczenia) rok nadania.	ZKZ - 1963 r. KW - 1946 r. KW Czeski - 1949r. SKZ - 1958 r.	medale pamiątkowe	
12. Przebieg służby (od do) stanowisko, jednostka.	1944-44 – 2 zapas. pp - strzelec 1944-44 - 27 pp - dca plut. 1944-45 – Szkoła Podofic.Polit. – kursant 1945-48 - 27 pp - zca dcy komp.ds. polit. - szef baterii 1948-49 – OSP Nr 3 - kierownik warsztatu 1949-50 - 27 pp - kierownik kancelarii tajnej 1950-50 – OPOP – kursant 1950-51 - 21 Baon Sap.-instr.polit.-zca dcy komp. d/s polit. 1951-54 - ZP DWLotn. - instr. artyst. 1954-60 – WAP – słuchacz 1960-62 – Inst.Techn.Kl.Lotn.-st.instr.pilot.wydz.polit. 1962-67 – Inst.TEchn.W.Lotn.-Sekret.Kom.PZPR 9.12.1967 r. - usunięty z wojskowej służby zawodowej i przeniesiony do rezerwy		

DI/nr 297 25.01.69 r.

Tamże.

GŁÓWNY ZARZĄD POLITYCZNY
Komisja Kontroli Partyjnej W.P.

Odpis

UCHWAŁA
Komisja Kontroli Partyjnej WP z dnia 10 czerwca 1968 r.
w sprawie ppłk rez. Marian Bochniewicz

Zespół orzekający KKP-WP w składzie towarzyszy:
1. płk A. Starzec
2. płk E. Kućmierz
3. płk Cz. Furmanek
4. płk J. Krajewski
5. ppłk E. Taraszkiewicz

Referował ppłk St. Całka

rozpatrzył sprawę odwoławczą członka partii ppłk rez. Mariana Bochniewicza s. Michała ur. 22.11.1922 r. w m. Dębica, pochodzenia robotniczego, wykształcenie wyższe, w PPR-PZPR od 1947 r., w ludowym WP od 1944 do 1957 r. b. sekretarza KP ITWL, obecnie w rezerwie, wydalonego z szeregów PZPR przez KKP Inspektoratu Lotnictwa w dniu 15.07.1967 r. za to, że:

- niewłaściwie przygotował zebranie pod względem organizacyjnym w POP bazy lotniczej ITWL;
- jako sekretarz niezdecydowanie reagował na wnioski podawane z sali do rezolucji, a szczególnie na wniosek mówiący o votum nieufności dla Ministra Obrony Narodowej;
- jako przedstawiciel wyższej instancji nie meldował w trakcie zebrania o zaistniałych faktach jak również nie meldował do KP IL po zakończeniu zebrania;
- pełniąc obowiązki Szefa Wydziału Politycznego nie wykorzystał przysługujących mu praw przerwania zebrania POP dla wyjaśnienia niektórych spraw wątpliwych.

Zespół Orzekający KKP WP po szczegółowym zapoznaniu się z materiałami sprawy i wysłuchaniu ppłk rez. Mariana Bochniewicza nie znalazł podstaw do rewizji uchwały o wydaleniu go z szeregów PZPR.

E. Kućmierz, Cz. Furmanek, A. Starzec,
E. Taraszkiewicz, J. Krajewski

Za zgodność:
dn. 25.1.69 r.
[podpis nieczytelny]

Dokumenty KKP WP op. cit.

Ppłk rez. Bochniewicz Marian ur. 22.XI.1922 r., pochodzenia robotniczego, posiadający wykształcenie wyższe, w Ludowym Wojsku Polskim od 1944 r., zwolniony dyscyplinarnie z wojskowej służby zawodowej rozkazem z dnia 14.XI.1967 r., członek PZPR (PPR od 1947 r.), b. sekretarz Kom. Part. PZPR w ITWL, wydalony z partii uchwałą KKP Inspektoratu Lotnictwa dnia 15.VII.1967 r.

Uchwałę o wydaleniu z partii utrzymała w mocy KKP WP dnia 10.VI.1968 r.

M. Bochniewicz jako sekretarz Kom. Part. PZPR w ITWL jest odpowiedzialny za niewłaściwe przygotowanie zebrania POP w Bazie Lotniczej. W czasie otwartego zebrania POP w Bazie, które odbywało się przy jego udziale w dniu 11.VII.1967 r. doszło do podjęcia rezolucji zawierającej akcenty antypartyjne i postulaty godzące w dyscyplinę wojskową.

M. Bochniewicz pełniąc obowiązki szefa Wydziału Politycznego nie tylko że nie przeciwstawił się niesłusznym postulatom, a zwłaszcza wnioskowi o wotum nieufności do Ministra Obrony Narodowej, ale nie zameldował natychmiast przełożonym o przebiegu zebrania, a jedynie w dniu następnym ograniczył się do telefonicznego poinformowania instruktora Kom. Part. PZPR Inspektoratu Lotnictwa, któremu oświadczył, że w Bazie ITWL odbyło się zebranie POP i wyszły tam nieprzyjemne historie.

Niezależnie od tego – jak wynika z materiałów – M. Bochniewicz uczestniczył w dniu 12.VII.1967 r. w posiedzeniu komitetów Sztabu i Zakładów Naukowych ITWL, gdzie ograniczył się jedynie do ogólnych uwag na temat przygotowania zebrania; na tym posiedzeniu komitety postanowiły zaprosić na mające się odbyć zebranie tych organizacji przedstawicieli WAT i KD Wola, a więc w myśl postulatów rezolucji uchwalonej na zebraniu w Bazie. Zebranie to zostało odwołane służbowo, rozkazem, niemalże w ostatniej chwili.

Ponadto M. Bochniewicz nie tylko że nie zareagował w należyty sposób na pytania dotyczące żony Ministra Obrony Narodowej, ale dopuścił do tego, aby przedstawiciele Bazy uczestniczący w spotkaniu w Inspektoracie Lotnictwa wyjaśniali tę sprawę na naradzie.

M. Bochniewicz zwraca się z prośbą do V Zjazdu PZPR o przywrócenie mu praw członka partii.

Podkreśla, że do partii wstąpił nie dla osobistych korzyści, ale ze względów ideowych; uważa, że zdecydowano się z niego zrobić przestępcę, aby odwrócić uwagę żołnierzy od potępienia osób popierających agresję Izraela na Bliskim Wschodzie.

[bez podpisu]

Tamże.

19

NOTATKA SŁUŻBOWA

w sprawie karnej przeciwko płk Jackowi Albrechtowi s. Mariana b. Szefowi Oddziału VIII Sztabu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy

W dniu 25 sierpnia 1967 r. Prokuratura Pomorskiego Okręgu Wojskowego wszczęła śledztwo w sprawie przeciwko płk Jackowi Albrechtowi – Szefowi Oddziału VIII – Uzupełnień – Sztabu Pomorskiego Okręgu Wojskowego, podejrzanemu o popełnienie przestępstwa z art. 22 MKK. Z zebranych w tej sprawie materiałów wynika co następuje:

Płk Jacek Albrecht, obywatel polski narodowości żydowskiej, od roku 1945 pełnił zawodową służbę wojskową na różnych stanowiskach, ostatnio od 1960 r. był Szefem Oddziału Uzupełnień Sztabu POW. Rozkazem personalnym MON z dnia 26.07.1967 r. został on w trybie dyscyplinarnym zwolniony z wojskowej służy zawodowej.

Wydarzenia na Bliskim Wschodzie wywołały dyskusje i komentarze na ten temat m.in. wśród oficerów pełniących służbę w Oddziale VIII Sztabu POW. Do tego rodzaju dyskusji, przy różnych okazjach, włączał się także Szef Oddziału płk Albrecht. Po agresji Izraela na kraje arabskie płk Albrecht, wobec podwładnych mu pracowników oddziału, nawiązując do wydarzeń bliskowschodnich między innymi stwierdził:

- należałoby się zastanowić kto faktycznie jest agresorem, bo przecież Egipt wcześniej zablokował Zatokę Akaba,
- Zatoka Akaba miała dla Izraela wielkie znaczenie i w wytworzonej sytuacji Izrael nie miał innego wyjścia,
- rozpoczęcie działań wojennych przez Izrael nie można nazwać agresją, bo jeśli ZRA zablokowała Zatokę Akaba i wprowadziła w rejon Gazy swoje wojska na miejsce wycofanych wojsk ONZ, to Izrael znalazł się w sytuacji bez wyjścia i musiał rozpocząć działania wojenne,
- Izrael miał rację dokonując agresji na Egipt, gdyż Nasser wcześniej zapowiedział, że zniszczy Izrael i dlatego Izrael w obronie własnej dokonał agresji.

Przytoczone wypowiedzi płk Albrechta miały miejsce w okresie od 6 do około 20 czerwca b.r., wobec: płk Wadejko, ppłk Kani, ppłk Turalskiego, mjr Wasilewskiego i mjr Turowca.

Po wystąpieniu tow. Gomułki na Kongresie Związków Zawodowych w dniu 20 czerwca b.r. płk Albrecht powiedział do płk Wadejko:

- całe społeczeństwo polskie nie jest jednomyślne z tow. Gomułką, który w swoim wystąpieniu potępił Izrael jako agresora i za barbarzyńskie traktowanie jeńców wojennych,

- nie mamy się co dziwić i potępiać Izrael za wysiedlanie Arabów z terenów okupowanych, ponieważ nie jest to pierwszy przypadek w historii. My Polacy podobnie traktowaliśmy Niemców, jak oni Arabów w czasie wysiedlania ich z Ziem Odzyskanych bezpośrednio po II wojnie światowej. Izrael nie pozwala Arabom na zabieranie dobytku, tak samo jak my nie pozwalaliśmy Niemcom.

Przy innej okazji w obecności ppłk Kani, ppłk Turalskiego, mjr Wasilewskiego, mjr Mysłajka i kpt. Kowalczyka, płk Albrecht stwierdził:

- oświadczenie Rządu Polskiego i Partii służą dla celów wielkiej polityki i uspokojeniu mas, ale nie zawsze odpowiadają prawdzie,

- to co twierdzi nasza partia i rząd jest dla ciemnych mas, a faktycznie jest inaczej.

Pod koniec czerwca b.r., po informacji przedstawiciela Oddziału II Sztabu Gen. na temat wojskowych przyczyn klęski państw arabskich, płk Albrecht pochwalał posunięcia taktyczne Izraela oraz podkreślał wyższą inteligencję społeczeństwa izraelskiego, wyższą kulturę techniczną i lepsze wyszkolenie wojskowe tego kraju. Stwierdził m.in., że wypowiedzi gen. Dayana na temat agresji i osiągnięć militarnych Izraela są trafne, że Izrael zastosował dobrą taktykę zgodną ze współczesnymi wymaganiami technicznymi.

W innym czasie w obecności ppłk Kani, mjr Samborskiego, mjr Turowca i st. sierż. Paczkowskiego płk Albrecht powiedział, że:

- to co się pisze na temat postępowania Izraela z Arabami nie jest prawdą, to tylko taka propaganda,

- rząd polski nie powinien mieszać się do konfliktu Izraela z państwami arabskimi,

- pułkownik Ludowego Wojska Polskiego pod względem wyszkolenia dorównuje zaledwie porucznikowi armii izraelskiej.

W oparciu o przytoczone wyżej ustalenia śledztwa, w dniu 26 sierpnia b.r. przedstawiono płk Albrechtowi zarzuty dopuszczenia się przestępstwa z art. 22 MKK a to, że:

- w miesiącu czerwcu i lipcu 1967 r. systematycznie rozpowszechniał wśród pracowników Sztabu POW w Bydgoszczy fałszywe wiadomości dotyczące stanowiska i polityki PZPR i rządu PRL w sprawie agresji Izraela na kraje arabskie, czym mógł obniżyć powagę Naczelnych Organów Państwa Polskiego.

Tego samego dnia zastosowano wobec płk Albrechta środek zapobiegawczy – areszt tymczasowy.

W toku dalszego śledztwa przeprowadzono w mieszkaniu płk Albrechta rewizję, w wyniku której zakwestionowano szereg dokumentów zawierających dane stanowiące tajemnicę państwową i służbową. Między innymi znaleziono brudnopis notatki służbowej na podstawie której można obliczyć stan faktyczny żołnierzy pełniących służbę w jednostkach operacyjnych POW na dzień 1.06.1966 r., liczbę poborowych wcielonych jesienią 1966 r. do jednostek okręgu oraz stan faktyczny niektórych jednostek OTK. Znaleziono także wykaz zawierający dane techniczno-taktyczne sprzętu artyleryjskiego i moździerzy, używanych ładunków oraz ich donośności, długości kolumn i szybkości marszu poszczególnych typowych jednostek tego rodzaju broni.

W świetle opinii biegłych znalezione w prywatnym mieszkaniu płk Albrechta dokumenty zawierały tajemnicę państwową ze względu na obronność kraju.

Płk Albrecht przyznał się do przechowywania w mieszkaniu dokumentów tajnych, natomiast zaprzeczył zarzutom z art. 22 MKK stwierdzając, że zawsze zajmował stanowisko zgodne z linią partii i rządu PRL, zaś jego wypowiedzi w sprawie agresji Izraela zostały niewłaściwie zrozumiane.

W świetle całokształtu zebranych w sprawie materiałów, wysunięte wobec płk Albrechta zarzuty uznać należało za udowodnione, w związku z czym w dniu 9.10.67 r. sporządzono przeciwko wymienionemu akt oskarżenia zarzucając mu, że:

1. w okresie miesiąca czerwca i lipca 1967 r. na terenie Bydgoszczy systematycznie rozpowszechniał wśród oficerów Sztabu Pom. Okręgu Wojskowego fałszywe wiadomości dotyczące stanowiska i polityki PZPR i Rządu PRL w sprawie agresji Izraela na kraje arabskie, czym mógł obniżyć powagę

Naczelnych Organów Państwa Polskiego – t.j. popełnienie przestępstwa z art. 22 Dekretu z dnia 13.06.1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa,

2. jako Szef Oddziału VIII Sztabu POW w okresie od 1959 r. do sierpnia 1967 r., wbrew pkt. 19 ust. 5, 94 i 95 Instrukcji o prowadzeniu biurowości w wojsku, sporządzał dokumenty i notatki jawne, których treść zawierała dane stanowiące tajemnicę państwową ze względu na obronność kraju i dokumenty te nierejestrowane przechowywał w domu, co mogło spowodować ujawnienie tajemnicy państwowej – tj. popełnienie przestępstwa z art. 6 pkt. 1, 2, 4 dekretu z dnia 26.10.1949 r.

Sprawę płk Albrechta skierowano do Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy. Nie została ona dotychczas przez Sąd rozpatrzona.

WICEPROKURATOR
NACZELNEJ PROKURATURY WOJSKOWEJ
mjr Jerzy NAZAREWICZ
[podpis odręczny]

Rozesłano wg rozdzielnika
na egz. pozostającym w aktach
Druk, JG dnia 2.11.67 r.
Nr 0.1129

Materiały śledztwa, op.cit., s. 48-51.

20

Warszawa, dnia 2 listopada 1967 r.

NOTATKA

W dniu 16 września 1967 r. w Oddziale V Naczelnej Prokuratury Wojskowej wszczęto śledztwo w sprawie rozpowszechnienia przez nieustalone osoby wiadomości zniesławiających Ministra Obrony Narodowej i mogących wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego.

Podstawą do wszczęcia śledztwa były przekazane Oddziałowi V NPW przez Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej:

- dwie karty pocztowe zaadresowane do Komitetu PZPR Huty Warszawa i Oficerskiej Szkoły Samochodowej w Pile, ostemplowane datownikiem 4.09.1967 r. Urzędu Pocztowego Warszawa 2, zawierające treść:

„Towarzysze! Komisja Specjalna do badań spraw zdrady tajemnicy państwowej przez Żydów zawiadamia, że żona Ministra ON M. Spychalskiego osobiście wywiozła do Izraela tajne dokumenty państwowe i wróciła do kraju po zerwaniu stosunków dyplomatycznych przez PRL z Izraelem.

Polacy! Żydzi nas zdradzają, wywożą za granicę tajemnice państwowe i ogromne kapitały. Żądajcie usunięcia Żydów z kierowniczych stanowisk! Precz z Żydami w KC PZPR, w Rządzie i Wojsku, Sądzie i Handlu Zagranicznym. Bądźcie czujni i pamiętajcie, że Żydzi z aparatu kierowniczego zmienili swoje nazwiska. Komisja",

- list zaadresowany do Ob. Ministra ON, ostemplowany datownikiem 8.09.67 r. Urzędu Pocztowego Warszawa-2, zawierający arkusz papieru formatu A-4 z naklejonym, wyciętym z gazety, nekrologiem o śmierci ppłk. pil. Zygmunta Ostrowskiego z dopisaną treścią: „Zdrajco! Zapłacisz za śmierć tego człowieka, za prześladowanie patriotów, za popieranie żydowskiej V kolumny. Organizacja Oficerów Patriotów „Mściciel",

- tablica metalowa z namalowaną trupią czaszką i napisem: „Za moje wysłużone lata".

Wymienione karty i list wpłynęły do adresatów pocztą. Tablica metalowa została znaleziona przez dozorcę Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych Ryszarda Bańkowskiego w dniu 11 września 1967 r. o godz. $6.^{00}$ rano pod tablicą propagandową na terenie Lotniczych Zakładów Remontowych Nr 4 w

Warszawie, znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie z ITWL. Tablica leżała na trawie, tak że treść jej była możliwa do odczytania dla osób przechodzących obok tablicy propagandowej.

Śledztwo w niniejszej sprawie prowadzone jest przy współudziale Szefostwa WSW. Przedsięwzięte dotychczas, wszelkie możliwe na obecnym etapie, czynności operacyjno-śledcze nie doprowadziły do wykrycia sprawców.

WICEPROKURATOR NACZELNEJ PROKURATURY WOJSKOWEJ
ppłk Edward WIĄCEK
[podpis odręczny]

Materiały śledztwa, op. cit., s. 73-74.

21

WYNIKI ORZECZNICTWA PARTYJNEGO W WOJSKU POLSKIM
za okres od czerwca 1967 do czerwca 1968 r.

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
WARSZAWSKI OKRĘG WOJSKOWY								
1.	płk	Henryk Cukierman	intel.prac.	PPR-PZPR 1947	Kwatemistrz 3DZ	wydalony	proizraelskie	
2.	płk	Henryk Aratyn	intelig.	PZPR 1952	Szef Wydz. Praw. WOW	wydalony	proizraelskie	
3.	ppłk	Piotr Parchomicz	robotn.	PZPR 1952	St. pom. Szefa Oddz. WSW - Olsztyn	wydalony	proizraelskie	
4.	płk	Stanisław Szeniawski	chłopskie	PPR-PZPR 1947	Dca 2-giej Brygady Drogowej	nagana z ostrzeż.	lewacko-dogmatyczny	
5.	ppłk	Bronisław Burdyna	robotn.	PPR-PZPR 1947	Pom. Dcy 2 Brygady Drogowej	nagana	lewacko-dogmatyczny	
6.	ppłk	Marian Jasiński	robotn.	PPR-PZPR 1948	St. Instr. Wydz. Pol. 2 Bygady Drogowej	nagana z ostrzeż.	lewacko-dogmatyczny	
7.	ppłk	Władysław Staromłyński	robotn.	PPR-PZPR 1947	Zca Szefa WSW Modlin	upomnienie	lewacko-dogmatyczny	
8.	ppłk	Zbigniew Szpigiel	robotn.	PZPR 1953	Kier. Bad. WITU	wydalony	proizraelskie	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.	mjr	Tadeusz Guzman	robotn.	PZPR 1951	Instr. Wydz. Polit. 2 Brygady Drogowej	wydalony	antysemityzm	
10.	mjr	Aleksander Mirecki	chłopskie	PZPR 1953	Zca Dcy ds. polit. 7 pułku pont.	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
11.	mjr	Mieczysław Urbański	rzemieśl.	PPR-PZPR 1947	Lekarz 3 Wojsk. Szpitala Garnizonow.	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
12.	kpt.	Józef Cygal	robotn.	PPR-PZPR 1951	Dca Bat. OSU	wydalony	proizraelskie	
13.	sierż.	Jan Chrystyna	chłopskie	PZPR 1964	Szef Komp. Transp. WITU	nagana	proizraelskie	
14.	por.	Marian Radziewicz	intelig.	PZPR 1963	Pom. d/s. techn. 11 pcz	wydalony	rewizjonizm	
15.	kpt.	Czesław Petrykowski	chłopskie	PZPR 1953	Sekr. KP 2 Brygady Drogowej	nagana	lewacko-dogmatyczne	
16.	mjr	Józef Linke	chłopskie	PZPR 1958	Instr. Wydz. Polit. 2 Brygady Drogowej	upomnienie	lewacko-dogmatyczne	
17.	ppłk	Stanisław Friedman	robotn.	PPR-PZPR 1945	Szef WRZKB	wydalony	proizraelskie	
18.	płk	Marceli Szpajzer	chłopskie	PPR-PZPR 1946	Szef Sł. Samoch. WOW	wydalony	proizraelskie	
19.	płk	Kazimierz Graff	intelig.	PPR-PZPR 1945	Prokurator WOW	wydalony	rewizjon. oportun.	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
20.	mjr	Wacław Szewinic	int. prac.	PPR-PZPR 1945	Zca Dcy Batal. OTK ds. polit.	wydalony	rewizjon. oportun.	
21.	mjr	Marian Stępień	chłopskie	PZPR 1951	Wykł. Ekon. WSWŁ	pozb. stan. na okr. 2 lat	antysemityzm	
22.	mjr	Edmund Myszor	robotn.	PZPR 1950	Instr. Wydz. Polit. OSU	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
POMORSKI OKRĘG WOJSKOWY								
1.	płk	Jacek Albrecht	int. prac.	PPR-PZPR 1946	Szef Oddziału VIII POW	wydalony	proizraelskie	
2.	ppłk	Rudolf Sekreta	robotn.	PPR-PZPR 1945	Szef Wydziału WSW Piła	wydalony	proizraelskie	
3.	ppłk	Adam Jedlicki	int. prac.	PPR-PZPR 1946	St. Instr. KP 16 Dywizja Pancerna	wydalony	proizraelskie	
4.	mjr	Zdzisław Jastrzębski	int. prac.	PZPR 1952	St. Instr. KP Jedn. Specj.	nagana	proizraelskie	
5.	kpt.	Stanisław Suduł	chłopskie	PZPR 1955	Szef Saperów pułku	wydalony	antysemityzm	
6.	st. sierż.	Eugeniusz Celoch	chłopskie	PZPR 1960	Szef komp. pułku łączn.	wydalony	antysemityzm	
7.	mjr	Zdzisław Nowakowski	robotn.	PPS-PZPR 1945	Kier. Ruchu Bazy Armii	nagana	proizraelskie	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
8.	mjr	Piotr Wysocki	robotn.	PPR-PZPR 1946	Kier. Klubu Bat. OT	wydalony	rewizjonizm	
9.	ppłk	Józef Szarnowski	robotn.	PPR-PZPR 1946	Kwaterm. pułku 12 DZ	wydalony	proizraelskie	
10.	kpt.	Józef Machlowicz	robotn.	PPR-PZPR 1946	Pom. Szefa Wydz. 7 DDes	wydalony	proizraelskie	
ŚLĄSKI OKRĘG WOJSKOWY								
1.	ppłk	Bolesław Płocki	int. prac.	PPR-PZPR 1945	Kier. O. r. Nauk. - Społ. SOW	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
2.	ppłk	Jerzy Klinger	int. prac.	PPR-PZPR 1946	Szef Oddz. III ZP SOW	nagana	proizraelskie	
3.	ppłk	Natan Kestenbaum	drobnom.	PPR-PZPR 1946	Kier. Sekcji Skład. Intenden.	upomnienie	proizraelskie	
4.	ppłk	Roman Marek	robotn.	PPR-PZPR 1946	Szef Oddziału Finans. SOW	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
5.	kpt.	Stefan Solarz	chłopskie	PZPR 1949	Instr. Polit. 6 PZ	nagana z ostrzeż.	antysemityzm	
6.	st. sierż.	Czesław Szczęśniak	chłopskie	PZPR 1960	Szef Komp. 6 PZ	nagana	antysemityzm	
7.	mjr	Wiesław Bachor	robotn.	PPR-PZPR 1946	Wykł. Cyklu Polit. WSO Wojsk Panc.	wydalony	rewizjonizm	
8.	kpt.	Jakub Tiberger	int. prac.	PZPR 1953	Szef Sł. Samoch. Szkoły Podpofic.	wydalony	rewizjonizm	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.	płk	Mieczysław Wolmut	robotn.	PPR-PZPR 1946	Szef PSzW	wydalony	proizraelskie	
10.	mjr	Feliks Warszawski	rzemieśln.	PZPR 1953	St. Pom. Szef Oddz. Oper. WSzW Katowice	wydalony	proizraelskie	
11.	mjr	Jerzy Langer	intelig.	PZPR 1950	Wykł. Cyklu Przedm. Sp. Polit. WSWPanc.	wydalony	rewizjonizm	
12.	płk	Jerzy Roliński	rzemieśln.	PPR-PZPR 1945	Kier. Cyklu Przedm. Sp.- Pol. Podof. Szk. Zaw. Wojsk Łączn.	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
					WOJSKA LOTNICZE			
1.	ppłk	Adam Wereszczyński	robotn.	PPR-PZPR 1945	St. Pom. Oddz. Zaop.	nagana	antysemityzm	
2.	mjr	Aleksander Nędzyński	robotn.	PPR-PZPR 1947	Pom. Dcy pułku OSŁ	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
3.	st. szer.	Marian Gądek	robotn.	PZPR 1966	Sł. Zasadnicza	wydalony	antysemityzm	
4.	ppłk	Marian Bochniewicz	robotn.	PPR-PZPR 1945	Sekr. KP ITWL	wydalony	antysemityzm	
5.	cyw.	Józef Mielczarek	robotn.	PZPR 1953	Technolog LZR	wydalony	proizraelskie	
6.	mjr	Zygmunt Dębowski	robotn.	PZPR 1954	Pilot oblatywacz	rozmowa krytyczna	antysemityzm	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
7.	kpt.	Krzysztof Obzejta	robotn.	PZPR 1951	Nawigator Bazy	nagana z ostrzeż.	antysemityzm	
8.	kpt.	Marian Kiepiel	chłopskie	PPR-PZPR 1948	Zca Dcy Dyw. Techn. ds. polit.	nagana z ostrzeż.	antysemityzm	
9.	kpt.	Leszek Niezabitowski	robotn.	PZPR 1952	Inżynier Uzbr. Bazy	nagana z ostrzeż.	antysemityzm	
10.	kpt.	Marian Makiewicz	robotn.	PZPR 1952	Pilot Oblatywacz Bazy	krytyczna rozmowa	antysemityzm	
11.	ppłk	Henryk Wapniarski	robotn.	PZPR 1949	St. Pom. Szefa Oddz. Oper. LO	wydalony	proizraelskie	
12.	płk	Bolesław Złotnicki	int. prac.	PPR-PZPR 1945	Zca K-ta Ośrodka WIML-u	wydalony	rewizjonizm	
13.	ppłk	Tadeusz Zakrzewski	robotn.	PPR-PZPR 1945	Przew. Gł. Kom. Lot. WIML-u	wydalony	rewizjonizm	
14.	kpt.	Jan Gorbacz	chłopskie	PZPR 1959	Pilot	nagana z ostrzeż.	antysemityzm	
15.	kpt.	Kazimierz Frączyk	robotn.	PZPR 1953	Szef Szt. Esk.	wydalony	proizraelskie	
16.	płk	Michał Friedman	robotn.	PPR-PZPR 1945	Szef Wydz. Polit. WIML-U	wydalony	proizraelskie	
WOJSKA OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU								
1.	mjr	Zygmunt Szmitkowski	robotn.	PZPR 1965	St. Ofoc. Kierunkowy	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	ppłk	Leon Ryszowiecki	robotn.	PZPR 1952	Pom. Dyż. Odpowiedzialnego	wydalony	proizraelskie	
3.	ppłk	Stefan Jagoda	robotn.	PZPR 1957	St. Rewident	wydalony	proizraelskie	
4.	kpt.	Sławomir Zajączkowski	intel.	PZPR 1958	Pom. Szefa Wydz.	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
5.	ppłk	Sylwester Witkowski	robotn.	PZPR 1955	St. pom. Szefa Wydz.	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
6.	ppłk	Tadeusz Senduła	robotn.	PPR-PZPR 1945	Szef Wydziału	wydalony	proizraelskie	
7.	płk	Marian Bartoń	intel.	PPR-PZPR 1948	Szef Wydziału	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
8.	mjr	Mieczysław Sobel	robotn.	PZPR 1952	Instr. Sekcji Polit.	wydalony	proizraelskie	
9.	mjr	Leon Cymiel	robotn.	GL, AL., PPR-PZPR 1945	St. Pom. Szefa Oddz. WSW	wydalony	proizraelskie	
10.	mjr	Janusz Widłak	chłopskie	PZPR 1951	St. inst. wydz. Polit.	nagana	lewacko-dogmat.	
11.	mjr	Marek Hanecki	robotn.	PZPR 1952	Zca Dcy DZ ds. polit.	wydalony	proizraelskie	
12.	ppłk	Bolesław Rybałtowski	chłopskie	PZPR 1951	Dca DZ	wydalony	proizraelskie	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
13.	mjr	Tadeusz Adamczyk	robotn.	PZPR 1965	St. Lekarz	nagana	antysemityzm	
14.	ppłk	Mieczysław Chmiel	robotn.	PPR-PZPR 1946	St. inst. wydz. polit.	nagana	rewizjoni. - oportunizm	
15.	mjr	Edward Kołapski	robotn.	PPR-PZPR 1947	Sekret. KP JW. 3688	wydalony	proizraelskie	
16.	ppłk	Piotr Tutak vel Biernacki	robotn.	PZPR 1949	Szef Wydz. Polit. JW. 3688	nagana	proizraelskie	
17.	st. szer.	Stefan Antkiewicz	robotn.	PZPR 1967 /K/	Sł. zasadnicza	skreślony	rewizjonizm	
18.	płk	Stanisław Zawadzki	robotn.	PPR-PZPR 1945	Szef Wydz. Polit. JW. 1499	nagana	rewizjon. - oportunist.	
19.	ppor.	Stanisław Kudyrnak	intel.	PZPR 1963	Technik RLS	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
20.	ppor.	Franciszek Lenard	intel.	PZPR 1965	Dca kompanii	nagana	rewizjonizm	
21.	kpt.	Zenon Łobacz	chłopskie	PZPR 1951	Instr. sekcji polit.	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
22.	kpt.	Władysław Jędryka	chłopskie	PPR-PZPR 1947	Pom. Szefa Sztabu	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
23.	ppłk	Stanisław Nowak	chłopskie	PZPR 1952	Szef Sł. Zaop. JW. 3115	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
24.	mjr	Ryszard Mika	chłopskie	PZPR 1950	Zca dcy JW. 1901	nagana	rewizjonizm	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
25.	ppłk	Henryk Walczak	chłopskie	PPR-PZPR 1948	Pom. Szefa Wydz.	nagana	antysemityzm	
MARYNARKA WOJENNA								
1.	kmdr	Kazimierz Krzyżak	robotn.	PZPR 1952	St. pom. Szefa Wydz. Plan.	nagana	proizraelskie	
2.	kpt.	Jerzy Sisiuł	robotn.	PZPR 1952	Podprokurator	wydalony	proizraelskie	
3.	kmdr	Edward Tabaczyński	robotn.	PZPR 1957	Szef Wydz. Oddz. I Sztabu	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
4.	kmdr por.	Emanuel Strubel	robotn.	PPR-PZPR 1947	Szef Biura Prop.	wydalony	proizraelskie	
5.	kmdr por.	Kazimierz Kupidłowski	robotn.	PPR-PZPR 1946	St. Instr. ZP	Nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
6.	kmdr por.	Aleksander Krotoszyński	intel.	PZPR 1963	Szef Ekspl. Zarz. Kwat.- Bud.	wydalony	proizraelskie	
WOJSKA WEWNĘTRZNE								
1.	ppłk	Edward Leszczyński	robotn.	PPR-PZPR 1947	Dca Batal. WOP	wydalony	proizraelskie	
2.	płk	Tadeusz Korobko	intel.	PPR-PZPR 1945	Zca dcy ds. lin. Bryg. WOP	wydalony	proizraelskie	
3.	por.	Tadeusz Berchard	robotn.	kand. PZPR	Zca dcy ds. lin. Strażnicy	skreślony	proizraelskie	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	płk	Józef Ratyński	rzemieśl.	PPR-PZPR 1948	Szef Wydz. Insp. OT	wydalony	proizraelskie	
5.	mjr	Henryk Gotlib	robotn.	PZPR 1952	Instr. KP puku	wydalony	proizraelskie	
6.	ppłk	Seweryn Asman	rzemieśl.	PPR-PZPR 1946	St. pom. Szefa Oddz. Zwiadu WOP	wydalony	proizraelskie	
				INSTYTUCJE CENTRALNE MON				
1.	płk	Zygmunt Hoffman	intel.	PPR-PZPR 1945	Doradca Szefa GZP ds. pedag. i psych.	wydalony	proizraelskie	
2.	cyw.	Ryszard Leciński	intel.	PPR-PZPR 1946	St. red. Wydaw. MON	wydalony	proizraelskie	
3.	płk	Stanisław Nadzin	intel.	PPR-PZPR 1945	Szef WAF	wydalony	proizraelskie	
4.	cyw.	Krystyna Nowotna	intel.	PZPR 1954	Kier. Kadr. Cyw. Wyd. MON	wydalony	proizraelskie	
5.	cyw.	Stefan Michnik	intel.	PPR-PZPR 1946	St. red. Wyd. MON	wydalony	proizraelskie	
6.	ppłk	Michał Orleański	intel.	PPR-PZPR 1946	Kier. Zesp. Bibliotek DWP	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
7.	cyw.	Irena Tewel	intel.	PZPR 1952	Kalkulator Wydz. Finansów	wydalony	rewizjonizm	
8.	płk	Arnold Juniter	intel.	PPR-PZPR 1945	Sekr. General. Aerokl. PRL	wydalony	proizraelskie	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.	mjr	Wacław Ring	robotn.	PPS-PZPR 1948	St. Instr. Zarządu III GZP	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
10.	płk	Czesław Bielecki	chłopskie	PPR-PZPR 1945	Dziennikarz Ż.W.	rozmowa krytyczna	proizraelskie	
11.	płk	Czesław Bielejewski	chłopskie	PZPR 1955	Szef Oddz. Szt. Gen.	nagana z ostrzeż.	proizraelskie	
12.	płk	Ernest Wiśniewski	robotn.	PPR-PZPR 1946	Redaktor Myśl Wojsk.	nagana	proizraelskie	
13.	ppor.	Piotr Grzemawski	intel.	PZPR 1960	St. org. Biura ds. Automat. i mech.	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
14.	plut.	Warcisław Kwieciński	robotn.	PZPR 1961	Kier Magazynu 8 PROK	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
15.	płk	Aleks. Pakontreger	robotn.	PPR-PZPR 1946	Szef Wydz. Finan. Zarz. III Szt. Gen.	wydalony	proizraelskie	
16.	mjr	Tomasz Kloczyński	robotn.	PPR-PZPR 1947	St. wykł. Ośrodka WSW Mińsk	wydalony	rewizjonizm	
17.	ppor.	Jerzy Strzałkowski	robotn.	PZPR 1958	1 pułk Samochod.	wydalony	rewizjonizm	
18.	mjr	Albin Rosołek	robotn.	PZPR 1952	St. instr Wydz. Polit. Dtwa Zgrupowania	nagana z ostrzeż.	rewizjonizm	
19.	ppłk	Czesław Rosenblat	intel.	PPR-PZPR 1947	Kier. Ośr. Weter.	wydalony	proizraelskie	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
AKADMIE WOJSKOWE								
1.	płk	Leon Wyszyński	robotn.	PPR-PZPR 1946	Szef Katedry ASG	wydalony	proizraelskie	
2.	płk	Czesław Berman	rzemieśl.	PPR-PZPR 1946/KZMB	Kier. Ośr. Obliczen. ASG	wydalony	proizraelskie	
3.	płk	Marian Stępa	drobnom.	PPR-PZPR 1947	Szef Sł. Zdr. ASG	wydalony	proizraelskie	
4.	ppłk	Adam Łaski	drobnom.	PPR-PZPR 1947	St. wykł. ASG	wydalony	rewizjonizm	
5.	płk	Stanisław Białas	robotn.	PPR-PZPR 1947	St. wykł. ASG	wydalony	rewizjonizm	
6.	płk	Zygmunt Beczkiewicz	robotn.	PPR-PZPR 1946	Szef Katedry ASG	wydalony	rewizjonizm	
7.	płk	Izydor Gruber	intel.	PPR-PZPR 1946	Adiunkt Kat. ASG	wydalony	rewizjonizm	
8.	płk	Józef Siekiera	intel.	PPR-PZPR 1946	Szef Katedry ASG	wydalony	rewizjonizm	
9.	ppłk	Marian Adamus	robotn.	PPR-PZPR 1945	Szef Katedry ASG	wydalony	rewizjonizm	
10.	ppłk	Stefan Giliński	robotn.	PZPR 1952	Słuchacz III roku ASG	wydalony	rewizjonizm	
11.	ppłk	Bronisław Piławski	rzemieśl.	PPR-PZPR 1946	Wykładowca ASG	wydalony	rewizjonizm	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
12.	ppłk	Adolf Wartoś	robotn.	PPR-PZPR 1945	Adiunkt WAP	wydalony	proizraelskie	
13.	mjr	Michał Chęciński	drobnom.	PPR-PZPR 1947	Adiunkt WAP	wydalony	proizraelskie	
14.	płk	Emanuel Halicz	intel.	PPR-PZPR 1945	Szef Katedry WAP	wydalony	rewizjonizm	
15.	płk	Bolesław Rejnson	intel.	PPR-PZPR 1946	Adiunkt Katedry Taktyki WAP	wydalony	rewizjonizm	
16.	ppłk	Stanisław Rubinstein	robotn.	PZPR 1952	Słuchacz WAP	wydalony	rewizjonizm	
17.	ppłk	Jezry Czarnecki	drobnom.	PPR-PZPR 1946	Zca Szefa Kat. WAT	wydalony	proizraelskie	
18.	mjr	Aleksander Łaski	intel.	PPR-PZPR 1947	Adiunkt WAT	wydalony	proizraelskie	
19.	kpt.	Julian Kozłowski	intel.	PZPR 1941	St. Inżynier WAT	nagana	proizraelskie	
20.	płk	Bolesław Libicki	robotn.	PPR-PZPR 1945	Szef Katedry WAT	wydalony	rewizjonizm	
21.	płk	Andrzej Himel	intel.	PPR-PZPR 1946	Kier. Katedry WAM	wydalony	rewizjonizm	
22.	ppłk	Jerzy Hauser	intel.	PZPR 1951	Adiunkt Klinki Laryng. WAM	wydalony	rewizjonizm	

Lp.	Stopień	Imię i nazwisko	Pochodzenie	Staż partyjny	Zajmowane stanowisko służbowe	Sankcja partyjna	Powody ukarania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
23.	ppłk	Herman Prieł	intel.	PZPR 1950	Adiunkt Klin. WAM	wydalony	rewizjonizm	
24.	pchor	Krzysztof Robak	intel.	PPR-PZPR 1966	Słuchacz WAM	wydalony	rewizjonizm	
KOMISJA KONTROLI PARTYJNEJ WP /pierwiastkowe/								
1.	gen. bryg.	Tadeusz Dąbkowski	robotn.	PPR-PZPR 1945	Zca dcy ds. polit. WOPK	wydalony	Proizraelskie	
2.	gen. bryg.	Julian Paździor	chłopskie	PPR-PZPR 1947	Dca Korp. WOPK	wydalony	lewacko-dogm.	
3.	płk	Michał Sadykiewicz	robotn.	PPR-PZPR 1945	Ofic. Biura Studiów	wydalony	proizraelskie	
4.	płk	Michał Dodik	rzemieśl.	PPR-PZPR 1947	Dyr. Zarz. Gł. LOK	wydalony	proizraelskie	
5.	ppłk	Kazimierz Ćwójda	robotn.	PPR-PZPR 1945	Ofic. Szt. Gen.	wydalony	antysemi-tyzm	
6.	płk	Adam Heinstein	rzemieśl.	PPR-PZPR 1946	Ofic. Biura Studiów	wydalony	proizraelskie	
7.	płk	Albert Speiser	chłopskie	PPR-PZPR 1947	Zca Szefa Biura Stud.	wydalony	proizraelskie	
8.	płk	Zbigniew Worwa	robotn.	PPR-PZPR 1945	Zca K-ta ASG	umorzo-no	rewizjonizm	

SPRAWY ROZPATRZONE PRZEZ KKP WP W TRYBIE ODWOŁAWCZYM

a) utrzymano w mocy decyzje niższych instancji

1. ppłk Adolf Wartoś - WAP /proizrael./
2. płk Henryk Aratyn - WOW /proizrael./
3. kmdr por. Aleksander Krotoszyński - Mar. Woj. /proizrael./
4. ppłk Leon Ryszowiecki - WOPK /proizrael./
5. płk Jacek Albrecht - POW /proizrael./
6. ppłk Józef Sekreta - POW /proizrael./
7. płk Czesław Berman - ASG/proizrael./
8. płk Marian Stempa - ASG /proizrael./
9. płk Henryk Cukierman - WOW /proizrael./
10. płk Michał Friedman - Wojska Lot. /proizrael./
11. ppłk Henryk Wapniarski - Lot. Oper. /proizrael./
12. ppłk Seweryn Asman - WW /proizrael./
13. płk Józef Ratyński - WW /proizrael./
14. mjr Mieczysław Sobel - WOPK /proizrael./
15. mjr Henryk Gotlib - WW /proizrael./
16. ppłk Piotr Parchomicz - WOW /proizrael./
17. kpt. Stefan Solarz - ŚOW /antysemit./
18. płk Zygmunt Beczkiewicz - ASG /rewizjonizm/
19. ppłk Stefan Jagoda - WOPK /proizrael./
20. mjr Feliks Warszawski - ŚOW /proizrael./
21. płk Stanisław Białas - ASG /rewizjonizm/
22. ppłk Adam Łaski - ASG /rewizjonizm/
23. mjr Marian Stępień - WOW /antysemityzm/
24. płk Bolesław Libicki - WAT /rewizjonizm/
25. ppłk Marian Bochniewicz - WOPK /antysemityzm/
26. mjr Wacław Szwejnic - WOW /rewizjonizm/
27. kpt. Stanisław Suduł - POW /antysemityzm/
28. płk Kazimierz Graff - WOW /rewizjonizm/
29. ppłk Tadeusz Senduła - WOPK /proizrael./
30. mjr Piotr Wysocki - POW /rewizjonizm/
31. ppłk Zbigniew Szpigiel - WOW /proizrael./

32. kpt. Stanisławw Rubinstein - WAP /rewizjonizm/
33. płk Feliks Sikorski - WW /proizrael./
34. płk Bolesław Złotnicki - WL /rewizjonizm/
35. płk Tadeusz Zakrzewski - WL /rewizjonizm/
36. ppłk Jerzy Hauser - WAM /rewizjonizm/
37. ppłk Bolesław Rybałtowski - WOPK /proizrael./
38. płk Emanuel Halicz - WAP /rewizjonizm/
39. płk Bolesław Rejnson - WAP /rewizjonizm/
40. płk Arnold Juniter - IC MON /proizrael./
41. płk Izzydor Gruber - ASG /rewizjonizm/
42. płk Jerzy Roliński - ŚOW /rewizjonizm/
43. mjr Marek Janecki - WOPK /proizrael./

b) złagodzono na korzyść odwołujących się

1. mjr Edmund Myszor - WOW /nagana - proizrael./
2. mjr Leon Cymiel - WOPK - nagana z ostrzeż., /proizrael./
3. płk Marceli Szpajzer - WOW - umorzono /proizrael./
4. ppłk Stanisław Friedman - WOW - upomnienie /proizrael./
5. ppłk Mariusz Adamus - ASG - nagana z ostrzeż. /rewizjonizm/
6. płk Stanisław Nadzin - IC MON - nagana z ostrzeż. /proizrael./
7. mjr Tadeusz Guzman - WOW - nagana z ostrzeżeniem /antysemityzm/
8. st.sierż. Eugeniusz Celoch - POW - nagana z ostrzeż. /antysemityzm/
9. mjr Tadeusz Langer - ŚOW - nagana z ostrzeżeniem /rewizjonizm/

c) rozpatrzono w trybie nadzoru

1. kpt. Krzysztof Obzejta - WL z nag. z ostrz. do wydalenia /antysemit./
2. mjr Zygmunt Dębowski WL - rozmowa kryt. - utrzymano w mocy /antysemit./
3. kpt. Marian Kiepiel WL - nag. z ostrz. - wydalono /antysemityzm/
4. kpt Leszek Niezabitowski WL - nag. z ostrz. - wydalono /antysemityzm/
5. kpt. Marian Makiewicz WL - rozmowa kryt. - wydalono /antysemityzm/
6. mjr Jan Linke WOW - upomnienie - nag. z ostrz. /lewacko-dogmat./
7. kmdr por. Kazimierz Kupidłowski Mar. Woj. - nagana z ostrzeż. - wydalony /proizrael./

8. płk Stanisław Szeniawski WOW - nag. z ostrz. - wydalony /lewacko-dogm./
9. kpt Czesław Petrykowski WOW - nagana z ostrz. /lewacko-dogm./
10. płk Czesław Bielejewski IC MON - nag. z ostrz. - wydalenie /proizrael./
11. kpt. Tadeusz Meyer ŚOW - upomnienie, nagana /rewizjonizm/

Odwołali się do KKP WP

1. ppłk Bronisław Piławski /ASG/
2. ppłk Stefan Giliński /ASG/

Odwołali się do CKKP

1. płk Stanisław Szeniawski /WOW/ - zatwierdzono
2. kpt. Stanisław Obzejta - WL - zatwierdzono
3. gen. Julian Paździor - WOPK - zatwierdzono
4. ppłk Kazimierz Ćwójda - IC MON - zatwierdzono
5. ppłk Tadeusz Sekreta - WL - zatwierdzono
6. gen. Tadeusz Dąbkowski - WOPK - zatwierdzono
7. ppłk Adolf Wartoś - WAP - zatwierdzono
8. płk Albert Speiser - IC MON - nagana
9. kpt. Leszek Niezabitowski - WL - nagana z ostrzeżeniem
10. kpt. Marian Kiepiel - WL - nagana z ostrzeżeniem
11. kpt. Marian Makiewicz - WL - nagana
12. ppłk Leon Ryszowiecki - WOPK - nagana z ostrzeżeniem
13. mjr Henryk Gotlib - WW - nagana
14. ppłk Kazimierz Kupidłowski - Mar. Woj. - zatwierdzono
15. płk Adam Heistein - IC MON - zatwierdzono
16. płk Stanisław Nadzin - IC MON - zatwierdzono
17. płk Czesław Bielejewski - IC MON - nagana z ostrzeżeniem
18. płk Zygmunt Beczkiewicz - ASG - nagana z ostrzeżeniem
19. ppłk Stefan Jagoda - WOPK - zatwierdzono
20. kpt. Stefan Solarz - ŚOW - upomnienie
21. płk Arnold Juniter - IC MON -
22. mjr Piotr Wysocki - POW - nagana z ostrzeżeniem
23. ppłk Tadeusz Senduła - WOPK - zatwierdzono
24. kpt. Stanisław Rubinstein - WAP -

25. Stanisław Suduł - POW - Nagana z ostrzeżeniem
26. ppłk Marian Bochniewicz - WL -
27. płk Bolesław Libicki - WAT - upomnienie
28. płk Stanisław Białas - ASG - nagana z ostrzeżeniem
29. kmdr Adolf Sztarkszwarc - Mar. Woj. - zatwierdzono
30. płk Henryk Cukierman - WOW -
31. mjr Wiesław Bachor - ŚOW -
32. płk Kazimierz Graff - WOW -

Załączniki do Notatki Komisji Kontroli Partyjnej WP zawierającej wyniki orzecznictwa partyjnego za okres od czerwca 1967 do czerwca 1968 r., przesłanej 2.07.1968 r. przez szefa GZP WP gen. dyw. Józefa Urbanowicza na ręce ministra ON gen. dyw. Wojciecha Jaruzelskiego. AGZP WP, 1254/131, s. 354 - 369.

22

IMIENNY WYKAZ
oficerów Wojska Polskiego pochodzenia żydowskiego zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w 1967 i 1968 roku

Lp.	Stop. wojsk.	Nazwisko, imię i imię ojca	Data urodz.	Ostatnio zajmowane stanowisko w WP	Nr i data rozk. pers. MON o zwolnieniu z wojska	Motywacja	Wnioski, propozycje i ewentualne uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
I. ZWOLNIENI DYSCYPLINARNIE							
1	płk	ALBRECHT Jacek s. Mariana	21.01. 1923 r.	Szef Oddziału VIII Uzupełnień Dowództwa Pomorskiego Okręgu Wojskowego	Nr 0313 z 26.07.1967	Ukarany dyscyplinarnym usunięciem z wojska, za zajmowanie postawy politycznej niezgodnej ze stanowiskiem Rządu PRL, linią partii i zatracenie wartości moralno-politycznych obowiązujących oficera Ludowego WP	
2	płk	ARATYN Henryk s. Arona Izaaka	16.12 1919 r.	Szef Wydziału Prawnego Dowództwa Warszawskiego Okręgu Wojskowego	Nr 0377 z 24.08.1967	-"-	zmarł dn. 1.06.1969 r.

1	2	3	4	5	6	7	8
3	ppłk	ASMAN Seweryn s. Henryka	8.06 1923 r.	St. pomocnik Szefa Oddz. Kontrwywiadu Zarządu Zwiadu Szefostwa Wojsk Ochrony Pogranicza	Nr 0287 z 18.07.1967	-"-	
4	płk	BERMAN Czesław s. Maksyma	9.05. 1918 r.	Kierownik Ośrodka Obliczeniowego Instytutu Organizacji i Techniki Dowodzenia Akademii Sztabu Gen. WP	Nr 0377 z 24.08.1967	-"-	
5	płk	CUKIERMAN Henryk s. Mojżesza	13.05. 1921 r.	Kwatermistrz 3 Dywizji Zmechanizowanej	Nr 0388 z 25.08.1967	-"-	Zmarł dn. 24.12.1975 r.
6	b. płk szer.	DODIK Michał s. Marcelego	19.06. 1924 r.	Dyrektor Zarządu Gł. Ligi Przyjaciół Żołnierza (Ligi Obrony Kraju)	Nr 0287 z 18.07.1967	-"-	Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 087 z 26.04.1972 r.
7	b. mjr szer.	GOTLIB Henryk s. Majera	27.12. 1931 r.	Instruktor Komitetu partyjnego 5 Brygady Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego	Nr 0512 z 30.10.1967	-"-	Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk.Pers. MON Nr 139 z 3.08.1974 r.

1	2	3	4	5	6	7	8
8	płk	HEISTEIN Adam s. Szymona	31.12. 1921 r. Jaworów	Oficer do Prac Ogólnowojskowych Biura Studiów MON	Nr 0287 z 18.07.1967	-"-	Uchylono rozkaz o usunięciu z wojsk. służby zawodowej. Utrzymano w mocy zwolnienie z zachowaniem wszelkich uprawnień przysługujących żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby z przyczyn, które nie powodują utraty tych uprawnień. Rozk. Pers. MON Nr Pf 235 z 31.12.1981r.
9	b płk szer.	KLIBAŃSKI Marek s. Józefa	1.05. 1919 r.	Kierownik Studium Wojskowego Uniwersytetu Toruńskiego	Nr 0539 z 14.11.1967	-"-	Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk.Pers. MON Nr 087 z 26.04.1972 r.
10	płk	KOROBKOW Tadeusz s. Jana	22.04. 1921 r.	Zastępca dowódcy 8 Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza do Spr. Liniowych	Nr 0313 z 26.07.1967	-"-	Zmarł dn. 7.11.1982 r.
11	ppłk	KROTOSZYŃSKI Aleksander s. Mieczysława	1.05. 1923 r.	Szef Wydziału Remontowo-Eksploatacyjnego Zarządu Kwaterunkowo-Budowlanego Marynarki Wojennej	Nr 0345 z 21.08.1967	-"-	Zmarł dn. 12.02.1983

1	2	3	4	5	6	7	8
12	ppłk	LESZCZYŃSKI Edward s. Antoniego	18.02. 1925 r.	Dowódca Podofic. Szkoły Kontroli Ruchu Granicznego 12 Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza	Nr 0287 z 18.07.1967	-"-	
13	ppłk	PARCHOMICZ Piotr s. Pawła	7.08. 1926 r.	St. pomocnik szefa oddzialu operacyjnego do spraw operacyjno--rozpoznawczych Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego - Olsztyn	Nr 0552 z 23.11.1967	-"-	
14	ppłk	RYSZOWIECKI Leon s. Eliasza	7.09. 1923 r.	Pomocn. odpowiedz. do spr. artyl. grupy dowodz. w Centr. Stanowisku Dowdzenia Wojsk Obrony Powietrznej Kraju	Nr 0316 z 28.07.1967	-"-	
15	b. płk szer.	SADYKIEWICZ Michał s. Boncjana Bolesława	26.10. 1924 r.	Oficer Studiów Operacyjnych Biura Studiów Ministerstwa Obrony Narodowej	Nr 0287 z 18.07.1967	-"-	Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 087 z 26.04.1972
16	b. płk szer.	STEMPA Marian s. Izaaka	2.11. 1916 r.	Szef Służby Zdrowia Akademii Sztabu Generalnego WP	Nr 0346 z 21.08.1967	-"-	Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 045 z 26.03.1971

1	2	3	4	5	6	7	8
17	ppłk	SZELĄGOWSKI Mieczysław s. Józefa	2.10. 1921 r.	Zastępca kierownika Studium Wojskowego Politechniki Szczecińskiej	Nr 347 z 31.08.1967	-"-	Zmarł dn. 21.05.1974
II. ZWOLNIENI Z POWODU NIEWYRAŻENIA ZGODY NA PRZENIESIENIE NA NIŻSZE STANOWISKO SŁUŻBOWE							
18	płk	ANUSZEWICZ Józef s. Zelmana	3.12. 1915 r.	Szef Oddziału II Zaopatrzenia Departamentu Służby Materiałów Pędnych i Smarów	Nr 0322 z 1.08.1967		
19	gen. bryg.	BEDNARZ Bronisław s. Jana	29.08. 1924 r.	Szef Wojskowego Instytutu Historycznego - Przewodniczący Komisji Koordynacyjnej Nauk Wojskowo-Historycznych	Nr 0445 z 19.09.1968		
20	płk	CHABA Norbert	10.12. 1914 r.	Kierownik zespołu w Ministerstwie Przemysłu Ciężkiego	Nr 0199 z 17.05.1968		
21	ppłk	CZARNY Mieczysław s. Joska	26.03. 1921 r.	Szef Powiatowego Sztabu Wojskowego Radomsko	Nr 0275 z 2.07.1968		Zmarł dn. 8.09.1974
22	płk	EKIERT Edward s. Franciszka	12.03. 1923 r.	Zastępca Dowódcy 3 Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza do spraw Liniowych	Nr 0275 z 2.07.1968		

1	2	3	4	5	6	7	8
23	mjr	FELDFEBER Aleksander s. Jakuba	15.01. 1936 r.	St. wykładowca Cyklu Technicznego Wyższej Szkoły Ofic. Wojsk Obr. Przeciwlotniczej	Nr 0260 z 3.07.1968		
24	gen. bryg.	FONKOWICZ Jerzy s. Władysława	19.01. 1922 r.	Attache Wojskowy w Finlandii	Nr 0112 z 23.03.1968		
25	ppłk	FRIEDMAN Stanisław s. Eugeniusza	16.11. 1923 r.	Szef Wojsk. Rejonow. Zarządu Kwaterunk.-Budowlanego Lublin	Nr 0568 z 5.12.1967		
26	płk	FUCHS Ludwik s. Markusa	1.01. 1923 r.	Szef Wydziału IX Topograficznego Szef Sł. Topograficznej Warszawskiego Okręgu Wojskowego	Nr 0553 z 23.11.1967		
27	płk	GLAZER Herman s. Szymona	12.01. 1920 r.	Kier. Cyklu łączności Studium Wojskowego Politechniki Warszawskiej	Nr 094 z 16.03.1968		
28	b. płk szer.	GOLDSZTAJN Szymon s. Leona	2.06. 1915 r.	Zastępca Szefa Katedry Metaloznawstwa i Technologii Metalu Wojskowej Akademii Technicznej	Nr 0493 z 17.10.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 045 z 26.03.1971
29	płk	GRALEWSKI Aleksander s. Moryca	30.10. 1916 r.	Kierownik Działu Propagandy i Polityki Wewn. Redakcji „Żołnierza Wolności"	Nr 0148 z 13.04.1968		

1	2	3	4	5	6	7	8
30	płk	GRUBER Izydor s. Salomona	25.12. 1919 r.	Adiunkt Katedry Tyłów Akademii Sztabu Generalnego WP	Nr 0166 z 23.04.1968		
31	płk	HEINRICH Wincenty s. Mieczysława	21.01. 1922 r.	Doradca szefa Inspektoratu Szkolenia do Spr. Lotnictwa	Nr 0115 z 29.03.1968		
32	płk	JUNITER Arnold s. Dominika	28.01. 1921 r.	Sekretarz Generalny Aeroklubu PRL	Nr 0105 23.03.1968		
33	płk	KESLER Leon s. Juliana	15.10. 1921 r.	Zastępca dowódcy 13 Pułku Wojsk Obrony Wewnętrznej do Spraw Politycznych	Nr 0498 z 18.10.1967		
34	ppłk	KESTENBAUM Natan s. Jakuba	6.07. 1920 r.	Kierownik Sekcji Przechowywania Umundurowania 4 Okręgowej Składnicy Intendenckiej	Nr 0331 z 5.08.1967		
35	ppłk	KLINGER Jerzy s. Kuna	11.03. 1923 r.	Szef Oddziału III Oświaty i Kultury Zarządu Politycznego Śląskiego Okręgu Wojskowego	Nr 0419 z 9.09.1967		
36	płk	LAMPEL Bronisław s. Izaaka	18.11. 1925 r.	Zastępca Szefa Wojew. Sztabu Wojskowego do Spraw Mob. i Uzup. - Wojskowy Komendant Wojewódzki - Katowice	Nr 020 z 17.01.1968		

1	2	3	4	5	6	7	8
37	b. ppłk szer.	LEKACH Rafał s. Rubina	8.08. 1925 r.	Szef Wydz. IV Ogólno-Admin. Oddz. I Org. Mob. Szefostwa Służy Czołgowo-Samochodowej MON	Nr 0301 z 21.07.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 087 z 26.04.1972
38	kpt.	LUIDOR Paweł s. Natana	25.03. 1932 r.	St. pomocnik kierown Sekcji Mob. Komendy Portu Wojennego Gdynia 9 Flotylla Obrony Wybrzeża Mar. Woj.	Nr 0507 z 23.10.1967		Zmarł dn. 2.02.1987
39	mjr	ŁASKI Aleksander s. Mariana	3.10. 1928 r.	Kierownik Laboratorium Stacji Naziemnych - Wykładowca Zakładu Radiolokacyjnych Stacji Naziemnych Katedry radiolokacji i Radionawigacji Wydziału Elektroradiotechnicznego Wojskowej Akademii Technicznej	Nr 0105 z 23.03.1968		
40	kmdr por.	MEŁAMED Borys s. Srula	25.05. 1924 r.	Szef garnizonowej Administracji Mieszkan. Mar. Woj.	Nr 0196 z 17.05.1968		
41	ppłk	NOJBERG Aleksander s. Jakuba	1.03. 1919 r.	Kierownik Centralnej Składnicy Sprzętu Pancernego	Nr 0338 z 5.09.1967		

1	2	3	4	5	6	7	8
42	b. płk szer.	RAJEWSKI Michał s. Daniela	5.04. 1924 r.	Zastępca szefa Oddziału Szkolenia Dowództwa Wojsk Ochrony Pogranicza	Nr 0491 z 17.10.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 087 z 26.04.1972
43	płk	ROCHWERGER Jan s. Adolfa	16.11. 1915 r.	Starszy pomocnik szefa Oddziału Cenzury Wojskowej	Nr 0306 z 21.07.1969		
44	b. ppłk szer.	ROZENBLAT Czesław s. Wolfa	17.07. 1919 r.	Kierownik Wojskowego Rejonowego Ośrodka Weterynaryjnego przy Komendzie Garnizonu m.st. Warszawy	Nr 0295 z 20.07.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 034 z 7.03.1980
45	płk	SANDGARTEN Józef s. Izraela	5.11. 1918 r.	St. wykładowca - zastępca kierownika cyklu taktyki Ośrodka Szkolenia Oficerów Rezerwy	Nr 0338 z 5.08.1967		
46	ppłk	SCHNAPP Abraham s. Nachmana	3.01. 1924 r.	Kier. przechowywania żywności 1 Okręgowej Składnicy Intendenckiej	Nr 0317 z 31.10.1967		
47	płk	SPEISER Albert s. Salomona	18.02. 1919 r.	Zastępca Szefa Biura Studiów MON	Nr 0351 z 12.08.1967		
48	płk	WEJSS Oskar s. Dawida	25.06. 1915 r.	Szef Oddziału Łączności Sztabu Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego	Nr 0279 z 14.07.1967		

1	2	3	4	5	6	7	8
49	płk	WILDSTEIN Paweł s. Wiktora	12.05. 1920 r.	Szef Katedry Organizacji Łączności i Radiolokacyjnego Zabezpieczenia Działań Bojowych WAT	Nr 0488 z 16.10.1968		
50	b. płk szer.	HOLMUT Mieczysław s. Abrachama	26.07. 1923 r.	Szef Powiatowego Sztabu Wojskowego Ząbkowice Śląskie	Nr 095 z 15.03.1968		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 0139 z 3.08.1974
51	płk	ZYGIER Henryk s. Lazara	16.07. 1917 r.	Kier. Cyklu Szkolenia Topograficznego Studium Wojskowego Politechniki Warszawskiej	Nr 0351 z 12.08.1967		
III. ZWOLNIENI Z POWODU OSIĄGNIĘCIA GRANICY WIEKU W POSIADANYM STOPNIU WOJSKOWYM							
52	ppłk	AJZENGLIK Stanisław s. Jakuba	9.08. 1911 r.	Naczelnik Wydziału Produkcji Gastronomicznej Wojskowej Centrali Handlowej	Nr 0338 z 5.03.1967		
53	płk	BRAMSON Tadeusz s. Zygmunta	6.04. 1912 r.	Szef Wydziału I Technologii Umundurowania Oddziału IV Technicznego Departamentu Służby Mundurowej	Nr 0270 z 12.07.1967		

1	2	3	4	5	6	7	8
54	płk	BRON Michał s. Samuela	1.01. 1909 r.	Redaktor Naukowy Zakładu do Spraw Wojny Domowej w Hiszpanii Wojskowego Instytutu Historycznego	Nr 0341 z 5.08.1967		
55	płk	CHALFEN Edward s. Grzegorza	4.04. 1912 r.	Przewodniczący Garnizonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej przy 4 Wojskowym Szpitalu Okręgowym	Nr 0370 z 25.08.1967		
56	ppłk	DIECHTIAR Marek s. Abrama	17.03. 1913 r.	Zastępca Kierownika pracowni Epidemiologii Chorów Powietrzno-Pochodnych i Dezynfekcji Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii	Nr 0322 z 1.08.1967		
57	płk	FRIEDMAN Michał s. Artura	17.01. 1913 r.	Zastępca komendanta Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej do spraw politycznych	Nr 013 za 10.01.1968		
58	płk	GUTERMAN Józef s. Izraela	14.04. 1912 r.	Redaktor „Przeglądu Kwatermistrzowskiego". Główne Kwatermistrzostwo WP	Nr 0270 z 12.07.1967		Zmarł (brak daty)

1	2	3	4	5	6	7	8
59	mjr	HALDER Zygmunt s. Adolfa	13.05. 1919 r.	Kierownik Sekcji w Dziale Zaopatrzenia Techn. Lotniczych Zakładów Remontowych nr 4	Nr 0269 z 13.07.1967		Zmarł dn. 28.12.1975
60	płk	HOFFMAN Zygmunt s. Leopolda	26.09. 1911 r.	Doradca szefa Gł. Zarz. Polit. WP do spraw pedagogicznych w Zespole Oficerów do Zleceń Specjalnych	Nr 0272 z 12.07.1967		
61	ppłk	JARZĄBEK Szymon s. Samuela	27.12. 1918 r.	Kierownik Sekcji II Poboru WKR - Powiatowego Sztabu Wojskowego Wrocław	Nr 046 z 7.02.1968		
62	ppłk	KAUFMAN Józef s. Gotela	25.03. 1915 r.	Szef Łącznosci Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego Łódź	Nr 0294 z 20.07.1967		
63	ppłk	KUPERBERG (KALIŃSKI) Jan s. Jakuba	5.05. 1917 r.	Szef Wydziału Zaopatrzenia 16 Dywizji Lotnictwa Myśliwsko-Szturmowego	Nr 0269 z 13.07.1967		
64	gen. bryg.	MALKO Samuel s. Nikity	2.09. 1905 r.	Inspektor do Spraw Organizacji Paramilitarnych w Głównym Inspektoracie Obrony Terytorialnej	Nr 0306 z 19.12.1967		
65	płk	MISMER Fryderyk s. Józefa	28.04. 1911 r.	Szef Wydziału 3 Oddziału XI Zarządu II Sztabu Gen. WP	Nr 0279 z 14.07.1967		

1	2	3	4	5	6	7	8
66	płk	PAKIER Edward s. Jakuba	12.03. 1910 r.	Szef Wydziału IV Oddziału II Mobilizacyjnego Sztabu Głównego Kwatermistrza WP	Nr 0270 z 12.07.1967		
67	kpt.	REINBACH Jakub s. Salomona	27.02. 1911 r.	Farmaceuta 7 Okręgowej Składnicy Sanitarnej	Nr 0436 z 9.09.1967		
68	gen. bryg.	SAMET Leo s. Szaja	6.08. 1908 r.	Delegat Ministra Obrony Narodowej przy Prezesie Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża	Nr 0321 z 30.07.1968		
69	b. mjr szer.	SZERMAN Natan Anatol s. Dawida	12.02. 1920 r.	Starszy inspektor w Komisji Planowania przy Radzie Ministrów	Nr 0279 z 14.07.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 092 z 28.02.1970
70	płk	SZLIFERSZTEJN Jakub s. Salomona	15.09. 1912 r.	Kierownik grupy Lektorskiej Oddziału Propagandy Zarządu Politycznego Inspektoratu Lotnictwa	Nr 0272 z 12.07.1967		
71	b. ppłk szer.	SZPILBERG Ignacy s. Maksa	7.05. 1916 r.	Adiunkt Katedry Taktyki Tyłów Akademii Sztabu Generalnego WP	Nr 0295 z 20.07.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 045 z 26.03.1971

1	2	3	4	5	6	7	8
72	b. płk szer.	TAUBES Salomon s. Józefa	8.10. 1911 r.	Kwatermistrz Oficerskiej Szkoły Wojsk Pancernych	Nr 099 z 4.03.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. Pers. MON Nr 087 z 26.04.1972
73	ppłk	WALTER Józef s. Daniela	28.08. 1911 r.	Szef Uzbrojenia 4 Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza	Nr 0294 z 20.07.1967		
74	płk	WELFELD Zenon s. Feliksa	2.05. 1913 r.	Zastępca szefa Zarządu III Szkolnictwa Wojskowego Inspektoratu Szkolenia	Nr 0193 4.05.1968		
IV. ZWOLNIENI Z POWODU OSIĄGNIĘCIA 60 LAT ŻYCIA							
75	ppłk	MARKSTEIN Michał s. Wilhelma	24.12. 1907 r.	Kierownik Gabinetu dentystycznego 7 Szpitala Marynarki Wojennej	Nr 0317 z 28.07.1967		
76	płk	WASSERSTROM Teodor s. Fryderyka	8.01. 1907 r.	Kierownik 32 Wojskowego Okręgowego Laboratorium Sanitarno-Higienicznego	Nr 0317 z 28.07.1967		
V. ZWOLNIENI Z POWODU UZNANIA PRZEZ WOJSKOWĄ KOMISJĘ LEKARSKĄ NIEZDOLNOŚCI DO PEŁNIENIA ZAWODOWEJ SŁUŻBY WOJSKOWEJ							
77	płk	AUGUST Bernard s. Moresa	2.12. 1921 r.	Szef Oddziału Służby Uzbrojenia Dowództwa Wojsk Ochrony Pogranicza	Nr 0253 z 26.06.1967		

1	2	3	4	5	6	7	8
78	ppłk	BELDEGRIN Herman s. Adolfa	7.06. 1922 r.	Zastępca szefa Wydziału Politycznego Wojskowego Sztabu Wojewódzkiego Gdańsk	Nr 0556 z 24.11.1967		
79	gen. bryg.	BLUM Ignacy s. Kopla	2.04. 1913 r.	Delegat Wojsk. przy Polskiej Akademii Nauk (od 1960 r.)	Nr 087 z 10.08.1968		Usunięty z partii w grudniu 1967 r.
80	płk	DREMGER Juliusz s. Hirscha	3.07. 1916 r.	Szef Rewizji Lotnictwa Operacyjnego	Nr 0504 z 28.11.1967		
81	płk	GLEJCH Roman s. Mozesa	22.06. 1920 r.	Szef Wydziału Politycznego Kwatermistrzostwa Pomorskiego Okręgu Wojskowego	Nr 0508 z 24.10.1967		
82	gen. dyw.	GRANIEWSKI Marian s. Jana	7.12. 1918 r.	Główny Inspektor Techniki i Planowania - Zastępca Szefa Sztabu Generalnego WP	Nr 0498 z 24.10.1968		Ze stanowiska - w lipcu 1968
83	płk	LEINDWAND Artur s. Chaima	26.01. 1923 r.	Adiunkt w Katedrze Historii Wojskowej Akademii Politycznej	Nr 0214 z 25.05.1968		
84	płk	LEWIN Samuel s. Natana	1.01. 1919 r.	Zastępca dowódcy Bazy Lotniczej do spr. zaopatrzenia Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych	Nr 0379 z 24.08.1967		

1	2	3	4	5	6	7	8
85	płk	MAJTEK Aleksander s. Henryka	5.04. 1921 r.	Zastępca Kierownika Studium Wojskowego Akademii Medycznej w Warszawie	Nr 0140 z 3.04.1968		
86	płk	MALCZEWSKI Fryderyk s. Leona	4.08. 1920 r.	Szef Katedry Pracy Partyjno-Politycznej - prof. zwyczajny Wydziału Part.-Polit. Wojskowej Akademii Politycznej	Nr 0354 z 12.08.1967		Zmarł dn. 8.03.1973
87	płk	NADZIN Stanisław s. Klemensa	28.08. 1914 r.	Kierownik Wojskowej Agencji Fotograficznej	Nr 0117 z 29.03.1968		Zmarł dn. 10.12.1970
88	b. płk szer.	NUSSBAUM Klemens s. Izydora	11.06. 1921 r.	Kierownik cyklu - zastępca kierownika Studium Wojskowego Politechniki Warszawskiej	Nr 0481 z 17.10.1967		Wyjechał do krajów zachodnich i odmówił powrotu. Pozbawiony stopnia oficerskiego Rozk. pers. MON Nr 0373 z 17.09.1970
89	płk	PAKENTREGER Aleksander s. Chila	7.10. 1916 r.	Szef Wydziału Finansów Zarządu II Sztabu Generalnego WP	Nr 0196 z 17.05.1968		
90	płk	PESTE Kazimierz s. Emiliana	1.01. 1912 r.	Kierownik Szkolenia Wojskowego w Wyższej Szkole Rolniczej	Nr 0431 z 17.10.1967		
91	gen. bryg.	PFEFFER Edward s. Samuela	15.12. 1913 r.	Sekretarz Rady Naukowej do Spraw Ekonomiczno-Obronnych MON (w Gł. Kwaterm.)	Nr 0169 z 24.04.1968		od lipca 1967 w Gł. Kwat.

1	2	3	4	5	6	7	8
92	ppłk	ROWIŃSKI Alfred s. Samuela	1.04. 1921 r.	Dowódca Batalionu Odwodowego Wojsk Ochrony Pograniczna	Nr 0125 z 25.03.1967		
93	b. ppłk szer.	SZNAJDER Leon s. Dawida	9.01. 1919 r.	Szef Wydziału Poboru i Uzupełnień Wojskowej Komendy Wojewódzkiej Wrocław	Nr 0562 z 27.11.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego. Rozk. Pers. MON Nr 0139 z 3.08.1974
94	płk	SZNEPF Maksymilian s. Szymona	10.12. 1920 r.	Kierownik Studium Wojskowego Uniwersytetu Warszawskiego	Nr 0500 z 28.10.1968		
95	ppłk	WIERZBA Stanisław s. Abrama	1.10. 1925 r.	St. pomocnik szefa Wydz. II Oddz. I Zarządu I Operacyjno-Rozpoznawczego Inspektoratu Obrony Terytorialnej	Nr 0250 z 20.06.1968		
96	płk	ZAJFEN Marian s. Mojżesza	18.10. 1918 r.	Adiunkt Kliniki Chorób Skórno-Wenerycznych 2 Cent.Szpitala Klinicznego Wojskowej Akademii Medyczn.	Nr 0461 z 30.09.1967		
VI. ZWOLNIENI Z POWODU NIEUZUPEŁNIENIA WYKSZTAŁCENIA W ZAKRESIE SZKOŁY ŚREDNIEJ							
97	płk	FALK Michał s. Ignacego	16.11. 1919 r.	Zastępca do spraw mobilizacji i uzupełnień Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego Kielce - Komendant Wojskowej Komendy Wojewódzkiej	Nr 0527 z 4.11.1967		

1	2	3	4	5	6	7	8
98	płk	KNOLL Aleksander s. Mariana	1.12. 1914 r.	Zastępca komendanta 4 okręgowego Szpitala Wojskowego do spraw politycznych	Nr 062 z 9.02.1968		
VII. ZWOLNIENI NA WŁASNĄ PROŚBĘ							
99	b. płk szer.	BRONES Mieczysław s. Włodzimierza	21.09. 1915 r.	Oficer do zleceń Zespołu Oficerów do Zleceń Główn. Zarządu Politycznego WP (oddel. do pracy w WIH)	Nr 0148 z 13.04.1968		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego. Rozk. Pers. MON Nr 045 z 26.03.1971
100	ppłk	GOLDERGIERZ Józef s. Szymona	6.12. 1921 r.	Dowódca Batalionu Odwodowego 12 Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza	Nr 0550 z 18.12.1968		
101	b. płk szer.	KAN Ludwik s. Zona	12.06. 1920 r.	Kwatermistrz 12 Dywizji Zmechanizowanej	Nr 0285 z 17.07.1967		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego. Rozk. Pers. MON Nr 0139 z 3.08.1974
102	b. płk szer.	LIDER Julian s. Mordechola	26.02. 1918 r.	Publicystka Działu Ogólnowojskowego Redakcji „Żołnierza Wolności"	Nr 0150 z 13.04.1968		Wyjechał do Izraela. Pozbawiony stopnia oficerskiego. Rozk. Pers. MON Nr 0139 z 3.08.1974
103	ppłk	LASKI Adam s. Izraela	10.07. 1918 r.	Docent Katedry Nauk. Społeczno-Politycznych Akademii Sztabu Generalnego WP	Nr 0148 z 13.04.1968		

1	2	3	4	5	6	7	8
104	ppłk	MAYER Ludwik s. Jakuba	8.07. 1921 r.	Szef Wydziału II Technologii MPS Departamentu Służby Materiałów Pędnych i Smarów	Nr 0301 z 21.07.1967		

Materiał udostępniony autorowi z prywatnych zbiorów.

INDEKS OSOBOWY[1]

Adamski mjr 62
Albrecht Jacek płk 27, 150-153
Anders Władysław gen. 121
Andruszkiewicz ppłk 138
Aszkenazy płk 36

Barski Henryk ppłk 49
Barylak płk 138
Bednarz Bronisław gen. bryg. 21
Białek M. płk 80, 81
Bielecki kpt. 62
Blum Ignacy gen.bryg. 21
Bochniewicz Marian ppłk 22, 27, 46, 47, 50-53, 55, 85, 88, 122-125, 128, 131-135, 137-142, 144-148
Bondzior Marian płk 108
Borgosz Józef ppłk 74
Burdyna Stanisław ppłk 60, 62, 75
Byrka Józef ppłk 101

Całka Stanisław ppłk 56, 57, 147
Cendrowski 85
Chromy Edward płk pil. 22, 129
Cymiel Leon mjr 10, 11
Cyrankiewicz Józef 42
Czajkowski ppłk 60
Czapla Jan gen. bryg. 14-16, 93
Czeczotko ppłk 61, 74, 75
Czubryt-Borkowski Czesław gen. dyw. 91

Dąbkowski Tadeusz gen. bryg. 11-13, 16, 17, 20, 32, 69, 94-98, 102, 104, 105, 108, 109, 112
Dereccy (małżeństwo) 129
Dębowski Zygmunt mjr 55

[1] Nie obejmuje dokumentu 21 i 22.

Dobrzański płk 19
Domino Zbigniew płk dr 90, 111, 143
Duda Zenon ppłk 11
Dudek Czesław ppłk 15

Eisler Jerzy 7, 8

Faber płk 96
Ferenc kpt. pil. 136, 137
Fonkowicz Jerzy gen. bryg. 21
Frąc 66
Frelek Ryszard 13
Frey-Bielecki Jan gen. dyw. pil. 130
Furmanek Czesław płk 59, 84, 118, 145, 147

Gajzler R. 119
Gądek Marian st. szer. 47-49, 51, 57, 123, 125, 136
Gembicki Z. ppłk 15
Głąb Edward 104
Godon Roman mjr 102, 109
Gomułka Władysław 7, 8, 11, 13, 19, 23, 34-36, 38, 63, 77, 108, 112, 151
Górski por. 106
Grad kpt. 46, 122, 133
Graniewski Marian gen. dyw. 21
Guzman Tadeusz mjr 60, 72, 74-78, 88

Heistein Adam płk 27, 80, 82-84
Hille płk 96
Hoffman Zygmunt płk 67, 97

Jadczak Henryk ppor. 27, 71, 106
Jagas Wacław gen. bryg. 91
Jagiełło Władysław gen. bryg. 104, 125, 128, 137
Jakimiuk mjr 62
Janiszewski płk 89, 132, 134, 139-143
Jankowski Kazimierz gen. bryg. 55, 57
Jaruzelski Wojciech gen. dyw. (broni) 8, 14, 18, 19, 93
Jasiński Marian ppłk 60, 61, 66, 74-77

Jaworski płk 66
Jeleniak ppłk 74

Kadyk K. mjr 65
Kaługin Sergiusz płk 57
Kalbarczyk Ryszard ppłk 100, 101, 103, 108
Kamiński Franciszek gen. bryg. pil. 97, 101, 105, 109, 110
Kania ppłk 151
Karłowicz por. 106
Kempf płk 69, 96
Kiepiel Marian kpt. 47, 50, 53, 88, 122, 123, 132-135, 138-140, 143
Kissinger Henry 70
Klimczak Erwin 9, 50, 66, 74-76, 85-90, 133, 134, 138
Klimecki płk 107
Kliszko Zenon 15
Knycpel Władysław 10
Koc mjr 36
Kociołek Stanisław 39
Koczara Henryk płk 74
Kolouszek Stefan ppłk 106
Kołodziejczyk Piotr admirał 25
Koper Izydor płk 33
Korczyński Grzegorz gen. dyw. 8
Kornacki Wiesław ppłk 49, 57
Kowalczyk kpt. 151
Kowalski Józef płk 72, 79
Kowalski Zdzisław ppłk 49, 57
Kowarz J. 119
Kracher płk 36
Krajewski J. 147
Kromer T. 119
Księżarczyk Franciszek gen. dyw. 91
Kućmierz E. płk 49, 56, 57, 147
Kufel Teodor gen. bryg. 16, 18
Kujawski ppłk 138

Kuropieska Józef gen. dyw. 7, 18
Kuryś Piotr 10
Kurzajewski kpt. (mjr) 46, 47, 50, 53, 122, 123, 133-135

Lang Wacław płk 11
Laskowski kpt. 138
Lebner sierż. 106
Lendvai Paul 23
Linke Józef mjr 60, 61, 66, 74, 75
Lipowski 85, 95
Lis Henryk ppłk 97
Loga-Sowiński Ignacy 20

Łaszewska Z. 119
Łątka mjr 103
Łokociejewski Witold mjr 61

Mac płk 96, 103, 112
Makiewicz Marian kpt. 47
Malina Zdzisław płk 103, 112
Malinowski Leon mjr 101
Malko Samuel gen. bryg. 21
Malski kpt. 138
Mankiewicz Czesław gen. dyw. pil. 11-18, 23, 31, 32, 36, 42, 52, 69, 94-97, 100-102, 104, 105, 108, 109, 112
Michałowski Henryk płk 94, 95, 97, 102, 108, 109
Michnik Adam 11
Mikrut mjr 140, 141
Moczar Mieczysław 8
Monat Paweł 108
Morawski Leon płk 14
Mysłajek mjr 151
Naser Gamal Abdel 150
Nazarewicz jerzy mjr 121, 126, 130, 153
Niezabitowski Leszek kpt. 46, 47, 50, 53, 87, 122, 123, 132, 134, 135, 138-141, 143

Nowak Roman 20, 119
Nowak Stanisław płk 101, 109, 110
Nowakowski Roman mjr 46
Nowicki ppłk 61

Obacz 108
Obzejta Krzysztof kpt. 27, 46, 48-52, 54-59
Ochab Edward 130
Okoń ppłk 108, 109
Olesik Daniel płk 87, 110
Ostrowski Zygmunt ppłk pil. 22, 23, 27, 50, 51, 53, 121-130, 132, 134

Paczkowski Andrzej 8
Paczkowski st. sierż. 151
Paluszyński płk 96
Paszkowski Roman gen. bryg. (dyw.) 10, 18, 31, 94,97, 102, 108, 109
Paździor Julian gen. bryg. pil. 20, 27, 91-95, 97-101, 103-107, 109-111, 114-116, 118-120
Petrykowski Czesław kpt. 61, 66, 74, 75, 77
Pffefer Edward gen. bryg. 21
Pietrzak Tadeusz 8
Pióro Tadeusz gen. bryg. 7, 18
Polański Władysław gen. bryg. 15
Powałka kpt. 46, 122, 133
Przeżycki kpt. 137

Raczkowski Jan gen. dyw. pil. 10, 22, 128
Romanowski ppłk 60, 66
Roszkowski Wojciech 8
Rupala Antoni mjr 103
Rutkowski Stefan płk 13, 31, 32, 94, 97-99, 102, 109

Samet Leo gen. bryg. 21
Samborski mjr 151
Sawczuk Włodzimierz gen. bryg. 91
Senduła Tadeusz ppłk 31
Sieczkowski Ryszard płk 93

Sienkiewicz R. ppłk 57
Sikora Aleksander kpt. pil. 45
Sitkowski mjr 129
Skibiński Stefan ppłk 49
Spychalski Marian Marszałek Polski 8, 9, 14, 16, 18-21, 23, 25, 33, 39, 47, 48, 71, 92, 120, 136, 154
Stachula Adolf 10
Stamieszkin Jan gen. bryg. 11, 12, 17, 31, 32, 94-97, 102, 103, 105, 107-109, 112
Starewicz Artur 15
Staromłyński Władysław ppłk 60, 62, 67, 74
Starzec Adolf płk 55, 57, 80, 81, 147
Stasiewicz kpt. 138
Stawida 138
Stefański Anatol płk 99, 103
Stelmach ppłk 73
Styran płk 96
Szczepucha Władysław gen. bryg. 69, 96, 103, 112
Szeniawski Stanisław płk 27, 60, 61, 72-75, 77-79, 88
Szewczyk płk 66, 67
Szmitkowski Ryszard płk 95
Szydłowski Zbigniew gen. bryg. 11, 12
Szymczyk Józef ppłk 95-99, 102, 103, 109

Ślepowroński kpt. 46, 47, 122, 124, 125, 133, 134, 141, 142
Światło Józef 108

Taraszkiewicz E. ppłk 80, 81, 147
Tomczak Kazimierz ppłk 52
Tuński ppłk 60, 66
Turalski ppłk 151
Turowiec mjr 151
Turyn ppłk 36

Urbanowicz Józef gen. dyw. 14-18, 20-23, 33, 39, 40, 92, 95, 99, 114

Wadejko płk 151
Wasilewski mjr 151
Wiącek Edward ppłk 155
Wicha Władysław 14, 16, 20
Widłak Jan ppłk 19
Wieczorek Jan płk 13
Wilk płk 95
Wojciechowski Zbigniew ppłk 98, 99, 101, 103
Woszczyk E. ppłk 80
Wójcicki mjr 31
Wytyczak Stanisław gen. bryg. 14, 120

Zaucha Leon płk 15, 37
Zawadzki Stanisław płk 96, 101, 109, 110
Zdun Jan płk 15, 37
Zieleniewski Zbigniew gen. bryg. 91
Zieliński Marian płk 119
Zieliński Tadeusz mjr 102

Żółtowski Edmund por. 106
Żygadło Władysław płk 11, 12, 15, 16, 18, 30, 42, 99, 102, 103, 109, 110

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid. 52475
II

ISBN 83-88062-85-9